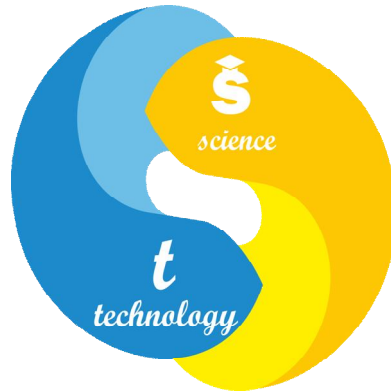

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ І ТЕХНОЛОГІЙ**

**ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ТЕХНІЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ СТУДЕНТІВ І МОЛОДИХ УЧЕНИХ
“МОЛОДА АКАДЕМІЯ 2023”
програма**

Дніпро
2023

МЕТАЛУРГІЯ (ПРОМЕТАЛУРГІЯ)

Керівник секції проф. Нізяєв К.Г.

Підсекція «Металургія чавуну»

Керівник проф. Нізяєв К.Г.

25 травня, 11-00, ауд. 409

1. Роман О.І. (МЕ01-19) «Дослідження впливу якості коксу на роботу доменної печі» (кер. проф. Бочка В.В.)
2. Солод А.О. (МЕ01-19) «Аналіз використання біоматеріалів як замінників твердого палива при агломерації» (кер. доц. Ягольник М.В.)
3. Слободян В.В. (МЕ01-19) «Аналіз використання залізовмісних відходів при агломерації» (кер. доц. Бойко М.М.)
4. Подушко К.А. (МЕ901-16) «Аналіз ефективності використання твердого палива при обпалі окатишів» (кер. доц. Бойко М.М.)

Підсекція „Сталеплавильне виробництво”

Керівник проф. Нізяєв К.Г.

24 травня, 11- 00, ауд.402

1. Басов М.О. (МЕ-02-17М) «Вдосконалення технології розкислення та позапічної обробки низькокремністих марок сталі» (кер. доц. Журавльова С.В.)
2. Ратушняк А.О. (МЕ-02-17М) «Вдосконалення технології десульфурації сталі на установці ківш-піч» (кер. доц. Журавльова С.В.)
3. Мовчан А. А. (МЕ02-19) «Вплив ємності кисневих конвертерів на технологічні параметри і техніко-економічні показники виплавки сталі» (кер. доц. Синегін Є.В.)
4. Федоренко Є. Г. (МЕ02-19) «Дослідження гідродинамічних характеристик інжекції порошкових матеріалів» (кер. доц. Стоянов О.М.)
5. Гриненко В. В. (МЕ02-19) «Оцінка теплових втрат конвертера під час його експлуатації» (кер. доц. Стоянов О.М.)
6. Кукуть В. О. (МЕ 902-18) «Порівняння ефективності виробництва сталі у подових агрегатах в умовах ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»» (кер. доц. Мамешин В.С.)
7. Батура Є.В. (МЕ02-20) «Комплексна обробка чавуну в ковші з метою десульфурації та видалення кремнію» (кер. проф. Нізяєв К.Г.)
8. Харчук Ф. Л. (136С-22-1м) «Моделювання процесу переробки ванадієвого чавуну в конверторі газокисневого рафінування» (кер. доц. Малій Х. В.)

Підсекція «Електрометалургія»

Керівник проф. Проїдак Ю.С.

25 травня, 13-00, ауд. 311

1. Міхалєв Е.Ю. (МЕ04-19) «Перспективи використання концентратів мокрої магнітної сепарації шлаків при виплавці марганцевих феросплавів» (кер. проф. Проїдак Ю.С.)
2. Бикова А.Ю. (ст. гр. МЕ04-19) «Шлаковий режим технології рафінування рідкої сталі на установці піч-ківш» (кер. проф. Проїдак Ю.С.)
3. Валявський Я.Р. (МЕ04-19), «Проблеми виробництва високоякісної сталі для катанки» (кер. проф. Проїдак Ю.С.)
4. Пікулик Н.О. (МЕ04-19) «Виплавка феросиліцію із зниженим вмістом алюмінію» (кер. проф. Гладких В.А.)

- 5.Іванов І.В. (МЕ04-19) «Комплексне використання марганцевої сировини шляхом виплавки високовуглецевого феромарганцю та переробного шлаку» (кер. проф. Гладких В.А.).
- 6.Романов О.Ю. (МЕ05-18м), Заболотських Є.В. (аспірант) «Дослідження можливості дифузійного розкислення сталеплавильної ванни карбідом кремнію при виплавці сталей» (кер. доц. Дерев'янка І.В.).
- 7.Дробишев А.М. (МЕ05-18м), Ярошенко Я.О. (аспірант), «Дослідження електричного стану самохідної печі опору Ачесона при виробництві карбіду кремнію» (кер. доц. Дерев'янка І.В.).
- 8.Портний В.В., Щербаков Б.О. (МЕ04-18), «Дослідження теплоенергетичних процесів в електродуговому агрегаті ківш-піч» (кер. доц. Жаданос О.В.).
- 9.Демчук Д.Ю., Ляшко Д.А. (МЕ04-19) «Виплавка високовуглецевого феромарганцю з використанням брикетованої вторинної сировини» (кер. доц. Рубан А.В.).
- 10.Зав'ялов М.С. (МЕ04-19) «Обґрунтування раціонального складу шихти для процесу виплавки феросилікомарганцю» (кер. доц. Рубан А.В.).
- 11.Попов В.А. (МЕ04-19) «Модернізація технології переробки техногенних відходів феросплавного виробництва» (кер. доц. Рубан А.В.).
- 12.Лосев Р.Р. (МЕ04-19) «Технологічні особливості виплавки високовуглецевого феромарганцю з низьким вмістом кремнію» (кер. доц. Пройдак А.Ю.)
- 13.Морозов М.О. (МЕ04-19) «Виплавка феросилікомарганцю з використанням вітчизняної сировини» (кер. проф. Гладких В.А.).

Підсекція «Металургія кольорових металів»

Керівник ст. викл. Підгорний С.М.

25 травня, 10-00, ауд. 377

- 1.Кірютін С.С. (МЕ06-18-М) Особливості силікотермічного отримання літію (керівник проф. Ігнат'єв В.С.).
- 2.Шаповал Ю.О. (МЕ06-18-М) Особливості технології виплавки титанового шлаку з брикетованої шихти (кер. проф. Ігнат'єв В.С.).
- 3.Мисник А.І. (МЕ06-18-М) Особливості натрійтермічного відновлення титану (кер. проф. Ігнат'єв В.С.).
- 4.Клинецький Є.А. (МЕ06-18-М) Технологічні особливості алюмотермічного відновлення літію (кер. проф. Ігнат'єв В.С.).
- 5.Свириденко Б.О. (МЕ06-18-М) Дослідження електротермічного способу отримання первинного алюмінієво-силіцієвого сплаву (кер. проф. Ігнат'єв В.С.).
- 6.Мізін І.В. (МЕ06-18-М) Вдосконалення технології переробки свинцевого хлоридного пилу (кер. проф. Ігнат'єв В.С.).
- 7.Онищенко С.О. (МЕ06-18-М) Дослідження технології отримання вторинного алюмінію в електропечах (кер. проф. Ігнат'єв В.С.).
- 8.Підгорна А.Ю. (МЕ06-18-М) Дослідження технології карбідотермічного отримання сплавів свинець-кальцій (керівник проф. Ігнат'єв В.С.).
- 9.Рудь С.В. (МЕ06-18-М) Дослідження технології збагачення титанових руд України (кер. доц. Головачов А.М.).
10. Клименко Д.А. (МЕ06-18-М) Сучасна технологія переробки губчастого титану на зливки (кер. доц. Головачов А.М.).
11. Луцик С.І. (МЕ06-18-М) Дослідження технологій підготовки та схеми виробництва сплавів залізо-молібден (кер. ст. викл. Підгорний С.М.)
12. Козачок С.Є. (МЕ06-18-М) Фізико-хімічні закономірності процесів рафінування металевого цирконію (кер. ст. викл. Підгорний С.М.)

13. Нікітін І.С. (МЕ06-18-М) Інноваційна технологія отримання анодної міді (кер. ст. викл. Підгорний С.М.).
14. Тихоненко О.О. (МЕ06-18-М) Вдосконалення технології отримання моно- і полікристалічних злитків молібдену (кер. ст. викл. Підгорний С.М.).
15. Чуйко І.Г. (МЕ06-18-М) Дослідження фізико-хімічних закономірностей технології вакуумного рафінування алюмінієво-кремнієвих сплавів (кер. ст. викл. Підгорний С.М.).
16. Романенко Д.В. (МЕ06-18-М) Вдосконалення технології шихтопідготовки свинцевого акумуляторного брухту до металургійної переробки (кер. ст. викл. Підгорний С.М.).
17. Петренко А.Р. (МЕ06-18-М) Технологія фторсилікатного способу вскриття цирконових концентратів та виділення сполук цирконію (кер. ст. викл. Підгорний С.М.).
18. Слабишева Я.С. (МЕ06-18-М) Інноваційна технологія рафінування сплавів залізо-нікель від сірки (кер. ст. викл. Підгорний С.М.).
19. Рибалкіна Ю.М. (МЕ06-18-М) Експериментальні дослідження хлорування цирконієвих концентратів (кер. ст. викл. Підгорний С.М.).
20. Носов І.К. (МЕ06-18-М) Теоретичні та експериментальні дослідження процесу одержання ванадію (кер. ст. викл. Підгорний С.М.).
21. Веретельникова Х.Г. (МЕ06-19) Технологія металургійної переробки вторинної ніобієвої сировини (кер. ас. Клинецький О.А.)
22. Харченко О.А. (МЕ06-19) Технологічні особливості реакційної плавки свинцевого акумуляторного брухту в електропечах (кер. ас. Клинецький О.А.)
23. Зенковський П.Є. (ст. гр. 8.1362-ОМТ, ЗНУ) Аналіз технології виробництва мідної катанки з заданими характеристиками (кер. доц. Воляр Р.М.)
24. Серба М.Д. (ст. гр. 6.1451, ЗНУ) Дослідження хімічних процесів взаємодії домішок з кремнієм при виробництві монокристалів (кер. доц. Воляр Р.М.)
25. Жмуркова К.І. (ст. гр. 8.1362-МКМ, ЗНУ) Дослідження впливу технологічних параметрів розкладання алюмінатних розчинів у циклі байєра на фізико-хімічні характеристики глинозему (кер. доц. Воляр Р.М.)
26. Жмурков П.В. (ст. гр. 8.1362-МЧМ, ЗНУ) Дослідження способів утилізації червоних шлаків глиноземних підприємств та перспективи їх використання в чорній металургії (кер. доц. Кіріченко О.Г.)
27. Діденко Л.М. (ст. гр. 8.1362-МКМ-3, ЗНУ) Дослідження очищення розплавів кольорових металів і сплавів від домішок (кер. доц. Нестеренко Т.М.).
28. Кушніренко Я.М. (ст. гр. 8.1362-МКМ, ЗНУ) Особливості плавлення вторинної срібловмісної сировини (кер. доц. Нестеренко Т.М.).

Підсекція «Теорія металургійних процесів»

Керівник проф. Камкіна Л.В.

24 травня, 13-00, ауд. 435

1. Бородін А.О. (МЕ03-18Мн) «Підготовка окалини прокатних цехів до використання в процесах агломерації» (кер. проф. Камкіна Л.В.)
2. Дмитренко Є.М. (МЕ03-18Мн) «Нерівноважні коефіцієнти розподілу елементів з урахуванням величин відхилення від рівноваги реакцій» (кер. проф. Мянєвська Я.В.)
3. Марченко Я.О. (МЕ03-18Мн) «Переробка техногенних залізовмісних матеріалів методом відновлювальної обробки» (кер. проф. Мянєвська Я.В.)
4. Друченський Є.І. (МЕ03-18Мн) «Використання математичних моделей для оптимізації процесу отримання марганцевих феросплавів» (кер. проф. Камкіна Л.В.)

5. Литвиненко Д.К. (МЕ03-18М) «Хромітові руди побужжя як сировина для металургійного виробництва сплавів хрому» (кер. доц. Гришин О.М., доц. Ісаєва Л.Є.)
6. Волошко О.С. (МЕ03-18М) «Показники відновлювальності окислених кварцитів при отриманні залізного металізованого продукту» (кер. проф. Мянєвська Я.В., доц. Ісаєва Л.Є.)
7. Мамонова Л.С. (МЕ03-19) «Електрохімічна обробка відходів збагачення залізних руд з метою залучення в металургійне виробництво» (кер. проф. Камкіна Л.В.)
8. Дворковий О.І., Єфімов В.С. (аспіранти). «Комп'ютерне моделювання фазової рівноваги у полікомпонентній системі на основі марганцю» (кер. проф. Камкіна Л.В.)
9. Величко К.О. (аспірант). «Вплив внутрішнього джерела теплоти на формування структури агломерату» (кер. проф. Камкіна Л.В.)

Підсекція «Ливарне виробництво»

Керівник проф. Хричиков В.Є.

24 травня, 11-00, ауд. А-515

1. Кириленко В.А. (МЛ01-18-Мн) «Розвиток ливарного виробництва з використанням інноваційних матеріалів, таких як високоміцні та легкі сплави, кераміка та композитні матеріали» (кер. доц. Білий О.П.).
2. Коршун Ю. Ю. (МЛ01-17-Мн) «Дослідження властивостей керамічних оболонкових форм, що виготовлені з рідкого скла та кремнезоля» (кер. доц. Мазорчук В.Ф.).
3. Крупський І.І. (МЛ03-18-М) «Використання нових матеріалів та технологій для створення більш ексклюзивних та незвичайних ювелірних виробів» (кер. доц. Білий О.П.).
4. Мелешко Д.В. (МЛ03-18-М) «Використання 3d-моделювання та 3d-друку для створення більш складних та унікальних форм ювелірних виробів» (кер. доц. Білий О.П.).
5. Мирошніченко Г. О. (МЛ01-17-Мн) «Порівняння впливу модифікування церієм та ітрієм на параметри кристалізації та структуру валкового чавуну» (кер. проф. Іванова Л. Х.).
6. Бровенко А.А. (МЛ02-19) «Аналіз ефективності рафінування алюмінієвих ливарних сплавів системи Al-Si» (кер. доц. Доценко Ю.В.).
7. Ганжа Р.Є. (МЛ01-19) «Застосування технології газодинамічного впливу на розплав в формі лvm» (кер. проф. Селівьорстов В.Ю.).
8. Срібненко А.О. (МЛ01-18-Мн) «Використання адитивних технологій у ливарному виробництві» (кер. доц. Білий О.П.).
9. Теплицький Є.А. (МЛ01-19) «Розробка технологічного процесу за дрібносерійного виробництва чавунного виливка» (кер. проф. Іванова Л.Х.).
10. Хрінік Є.В. (МЛ01-20) «Встановлення технологічного процесу серійного виготовлення виливка «ролик з фігурним отвором»» (кер. зав. лаб. Терьохін В.О.).
11. Насонов Д.М. (МЛ03-18-М) «Підвищення зносостійкості валкових чавунів термічним обробленням» (кер. проф. Іванова Л.Х.).
12. Насонов М.М. (МЛ01-18-Мн) «Модифіковані зносостійкі чавуни для виливків» (кер. проф. Іванова Л.Х.).
13. Литвиненко В.М. (МЛ01-18-М) «Структура та властивості валкового чавуну після температурного оброблення» (кер. проф. Іванова Л.Х.).
14. Яровий О.В. (МЛ01-18-М) «Вплив рзм на властивості чавунних виливків» (кер. проф. Іванова Л.Х.).
15. Бугайов С.В. (МЛ01-18-Мн) «Комп'ютерні анімаційні моделі елементів технологічного процесу лиття виливків» (кер. проф. Іванова Л.Х.).

16. Трикоз Д. О. (МЛ01-17Мн) «Дослідження впливу складу та технологічних факторів на властивості хтс з металофосфатними зв'язуючими» (кер. проф. Іванова Л.Х.).

МЕТАЛУРГІЯ (МЕХАНІЧНА ОБРОБКА)

Керівник секції доц. Бобух О.

Підсекція «Обробка металів тиском»

Керівник секції доц. Бобух О.С.

24 травня, 11-00 microsoft teams за посиланням: <http://bitly.ws/D8kb>

- 1.Польща О.С. (МЕ07-17-М) «Аналіз стійкості волочильного інструменту при виробництві дроту» (кер. доц. Бояркін В.В., доц. Кузьміна О.М.)
2. Серєда Л. Д. (МЕ07-17-М) «Формозміна металу при прокатці круглих профілів на трубозаготовочному стані» (кер. доц. Коноводов Д.В.)
- 3.Пушков Є.І. (МЕ07-18-М) «Енергосилові параметри при прокатці прокатки кутового профілю на середньосортному стані» (кер. доц. Ремез О.А., доц. Бояркін В.В.)
- 4.Пісоцька К. А. (МЕ07-17-М) «Дослідження формозміни металу за умов формування на трубоелектрозварювальному агрегаті» (кер. доц. Бобух О. С.)
- 5.Пінчук В. Л. (МЕ907-16-М) «Теоретичне дослідження зношування матриці при прямому пресування труб із сталі 08х18н10т» (кер. проф. Фролов Я. В.)
- 6.Ковтун А. В. (МЕ07-17-М) «Дослідження енергосилових параметрів холодної пільгерної прокатки труб за допомогою комп'ютерного моделювання» (кер. доц. Бобух О. С., доц. Бояркін В. В.)
- 7.Білик М.З. (МЕ09-21Н) Щодо використання системи штучного інтелекту для пошуку оптимальних рішень в галузі обробки металів (на прикладі ChatGPT) (кер. доц. Ступак Ю.О.)

Підсекція «Теорія, технологія та технологічне проектування металургійних процесів»

Керівник проф. Балакін В.Ф.

24 травня, 11-00

1. Смирнов В.Г. (МЕ09-19Н), Гавришко А.М. (МЕ909-18Н), Гращенко С.В. (МЕ909-18Н) «Розробка електронного довідника з технологічних розрахунків оправочного волочіння труб підвищеної точності з вуглецевих сталей», (кер. доц. Соловйова І.А., ст. викл. Николаєнко Ю.М.)
- 2.Дорошенко В.С. (МЕ09-19Н), Медведський О.С. (МЕ09-19Н), Чепелев І.С. (МЕ909-18Н) «Аналіз методик розрахунку калібровок робочого інструмента при холодній прокатці труб, розробка програмного забезпечення», (кер. доц. Соловйова І.А., ст. викл. Николаєнко Ю.М.)
- 3.Бобух Є.О. (МЕ09-19Н), Чечелев Р.В. (МЕ909-18Н), Шимаєв О.М. (МЕ909-18Н) «Аналіз технології, обладнання та розробка програмного забезпечення з технологічного проектування ділянок виробництва холоднокатаних труб», (кер. доц. Соловйова І.А., ст. викл. Николаєнко Ю.М.)
- 4.Устінова К.Г. (МЕ09-19Н), Бойко І.Г. (МЕ09-19Н) «Розробка програмного комплексу технологічного проектування ділянок ХПТР», (кер. доц. Соловйова І.А., ст. викл. Николаєнко Ю.М.)

- 5.Бобух М.М. (МЕ09-19Н), Деєв Д.Р. (МЕ09-19Н) «Аналіз мастил, які застосовуються при прокатці на безперервних оправочних станах», (кер. ст. викл. Николаєнко Ю.М., доц. Соловйова І.А.)
- 6.Семенов В.О. (МЕ09-19Н), Самодуров Д.А. (МЕ09-19Н) «Підвищення якості холоднодеформованих труб», (кер. ст. викл. Николаєнко Ю.М., доц. Соловйова І.А.)
- 7.Хохлова А.М. (МЕ09-19Н), Шеремет В.В. (МЕ09-19Н) «Розробка програми прогнозування основних технологічних параметрів прокатки», (кер. ст. викл. Николаєнко Ю.М., доц. Соловйова І.А.)
- 8.Занько А.С. (МЕ904-18Н), Слюсар В.Ю. (МЕ904-18Н), Старостенко В.А. (МЕ904-18Н) «Дуплекс процес «електропіч-конвертер» отримання марганця», (кер. доц. Водін І.Й.)
- 9.Шрам Д.В. (МЕ904-18Н), Штукерт Е.С. (МЕ904-18Н), Поліщук Р.Л. (МЕ904-18Н) «Термодинамічні процесів рафінування чорного феронікелю» (кер. доц. Водін І.Й.)

МАШИНОБУДУВАННЯ

Керівник секції проф. Білодіденко С.В.

Керівник проф. Білодіденко С.В.

Підсекція «Галузеве машинобудування»

24 травня, 12-00, ауд. 441

1. Щербінін М.О. (МБ01-19-1) «Застосування методу скінчених елементів для визначення навантажень в елементах опорної системи печі з крокуючими балками» (кер. проф. Білодіденко С.В.).
2. Осадчук К.М. (МБ01-18м) «Дослідження зміни параметрів та удосконалення конструкції ланцюгових транспортерів трубного виробництва» (кер. доц. Єрмократєв В.О.).
3. Кобильський Д.С. (МБ01-18м) «Дослідження шляхів удосконалення гідросистеми механізму затискання штаби розмотувача рулонів при виробництві труб середнього діаметра» (кер. доц. Мазур І.А.).
4. Карлов А.І. (МБ901-18м) «Дослідження динамічних процесів у гідросистемі затискання заготовки завантажувальної машини кільцевої нагрівальної печі ТПА 140» (кер. доц. Мазур І.А.).
5. Діброва А.Є. (МБ01-19-2) «Визначення технологічних показників зневоднення вугільної пульпи в барабанному грохоті» (кер. доц. Кононов Д.О.).
6. Титаренко В.С. (МБ01-19-2) «Робоча кліть стану ХПТ – 55 з двома валковими установками» (кер. доц. Толстіков Г.І.).
7. Мацюк Х.В. (МБ901-18м) «Засоби виявлення пошкоджень в деталях машин ультразвуковим методом» (кер. ас. Біліченко Г.М.).
- 8.Дяченко І. М. (ПМ2226) «S-моделі коливань мостового крану під час підйому вантажів» (кер. доц. Анофрієв П.Г.).
- 9.Володін Р. С. (ПМ2226) «Динаміка ливарної машини роторного типу на пружній підвісці» (кер. доц. Анофрієв П.Г.).
- 10.Пилипчук Я. Д. (ПМ2226) «Дослідження коливань малої відцентрової ливарної машини» (кер. доц. Анофрієв П.Г.).
- 11.Даценко В. В.(ПМ1912) Доцільність застосування електричного приводу в складському навантажувачі (кер. ас. Брильова М. Г.)
- 12.Калита О.І. (ПМ2221) Розробка фізичної моделі багатофункціонального відвала бульдозера для наукових досліджень (кер. доц. Главацький К.Ц.).

13. Колісніченко О.О. (ПМ2221) Підвищення вантажопідйомності мостового крана та розробка комплекту траверс (кер. доц. Главацький К.Ц.).
14. Ладчук В.С. (ПМ2221) Модернізація редуктора для автоматичних трансмісій та методика його розрахунку (кер. доц. Главацький К.Ц.).
15. Майстренко Д.С. (ПМ2221) Розробка фізичної моделі буроущільнювального робочого органу для утворення технологічних порожнин у ґрунті (кер. доц. Главацький К.Ц.).
16. Марунін О.В. (ПМ2221) Розробка і дослідження елементів вібраційних систем будівельних машин (кер. доц. Главацький К.Ц.).
17. Бурлаков І. Є. (ПМ2012) Розробка ножової системи з косим копанням ґрунту для бульдозера з неповоротним відвалом (кер. доц. Главацький К.Ц.).
18. Варакута І. В. (ПМ2012) Розробка просторової ножової системи бульдозера (кер. доц. Главацький К.Ц.).
19. Коновал А.С. (ПМ2012) Розробка щелепного ковша одноківшевого універсального екскаватора (кер. доц. Главацький К.Ц.).
20. Харитюк Є.В. (ПМ2012) Розробка робочого органу маніпулятора на базі одноківшевого універсального екскаватора (кер. доц. Главацький К.Ц.).
21. Грибова О.Р. (ПМ20130) Модернізація робочого обладнання фронтального навантажувача (кер. доц. Главацький К.Ц.).
22. Недбаєвська М.І. (ПМ20130) Модернізація робочого обладнання екскаватора-навантажувача (кер. доц. Главацький К.Ц.).
23. Барташ В.В. (ПМ20160) Розробка багатофункціонального начіпного розпушувального обладнання (кер. доц. Главацький К.Ц.).
24. Шарапов М. Ю. (ПМ2221) Вагова оптимізація приводу зі шківом змінного моменту інерції (кер. доц. Куроп'ятник О. С.)
25. Мальцев Д.О. (ПМ2226) «Дослідження впливу форми бічної поверхні робочого органу при формуванні технологічної порожнини у ґрунті», (кер. ст. викл. Посмітюха О.П.).
26. Плітка Є.І. (ПМ2221) «Визначення зони впливу деформації ґрунту на сусідні комунікації в залежності від форми робочого органу», (кер. ст. викл. Посмітюха О.П.).
27. Хапаль Є.В. (ПМ2226) «Підвищення ефективності процесу утворення отворів у переущільнених ґрунтах методом статичного проколу», (кер. ст. викл. Посмітюха О.П.).
28. Калмацуй Р.С. (АГ1911), «Проект ділянки для ремонту паливної апаратури вантажного автомобіля», (кер. ст. викл. Посмітюха О.П.).
29. Наконечний Б.М. (ПМ1912) «Розробка 3D моделі та розрахунків мобільного підйомника для людей з обмеженими можливостями», (кер. ст. викл. Посмітюха О.П.).
30. Гриненчук Є.М. (ПМ1912) «Розробка важконавантаженого редуктора приводу ставу бурових штанг для горизонтально направленої буріння», (кер. ст. викл. Посмітюха О.П.).
31. Тацко М.Г. (ПМ1912) «Розробка двомоторного редуктора приводу бурових штанг для горизонтально направленої буріння», (кер. ст. викл. Посмітюха О.П.).
32. Антонов В.Г. (ПМ20160) «Розробка приводу обертання шнеків машини для горизонтально-шнекового буріння», (кер. ст. викл. Посмітюха О.П.).
33. Андрушко О.Б. (ПМ1816) «Розробка редуктора зі змінним передаточним числом для приводу сільськогосподарських машин», (кер. ст. викл. Посмітюха О.П.).
34. Кіт О.В. (ПМ2221) «Огляд методів і засобів ударного руйнування негабаритних кусків гірничої маси» (кер. ст. викл. Черкудінов В. Е.).
35. Вусик Я. В. (ПМ2226) «Дослідження показників продуктивності роботи портових перевантажувальних комплексів» (кер. ст. викл. Черкудінов В. Е.).

Підсекція «Колісні та гусеничні транспортні засоби»

Керівник доц. Назарец В.С.

24 травня, 12-00, ауд. 441

1. Кайрюкштіс В.П. (МБ02-18м) «Підвищення надійності гальмівної системи автобусів «БОГДАН»» (кер. доц. Маліч М.Г.).
2. Баклан О.В. (МБ02-18м) «Підвищення ремонтпридатності агрегатів гідравлічних трансмісій для умов спеціалізованих ремонтних підприємств» (кер. доц. Мельянцов П.Т.).
3. Іващенко В.О. (МБ02-19) «Підвищення економічних та екологічних показників дизельних двигунів внутрішнього згорання» (кер. ст. викл. Лосіков О.М.).
4. Гамага Г.І. (МБ02-18м) «Основні напрямки сучасного розвитку автомобільного транспорту та системи технічної експлуатації в Україні» (кер. ст. викл. Сидоренко В.К.).
5. Кочут С.С. (МБ02-18м) «Дослідження шляхів зниження витрат паливно-мастильних матеріалів в сучасних умовах» (кер. ст. викл. Сидоренко В.К.).
6. Шульга Д. М. (гр. УА2111) «Броньовані тягачі збройних сил України», (кер. доц. Нестеренко Г. І.)
7. Глушков О.В. (ЕТ2221 (251) «Характеристика швидкісного залізничного транспорту Іспанії» (кер. Смирнова М.Л.)
8. Осадчий К.В. (УЗ 2012 (439) «Транспорт у Німеччині», (кер. Смирнова М.Л.)
9. Медведь В. Ю. (ПМ2226) «Обґрунтування оптимальних параметрів використання автомобільного транспорту при перевезенні нафтопродуктів» (кер. ст. викл. Черкудінов В. Е.).
10. Антонов Д. І. (ПМ2226) «S-модель коливань стелу для випробування осей колісних пар рухомого складу» (кер. доц. Анофрієв П.Г.).
11. Бачурін А.В. (АГ20120) Вплив типу гальмівної системи автомобіля на динаміку його руху (кер. доц. Главацький К.Ц.).
12. Григоренко О.В. (ПМ1912) «3D модель стаціонарного автомобільного підйомника для водія з обмеженими можливостями», (кер. ст. викл. Посмітюха О.П.).
13. Шевченко Я.І. (ПМ-2226) «Дослідження впливу експлуатаційних умов на ефективність роботи екскаватора» (кер. доц. Щека І.М.)
14. Пономаренко Д.А. (ПМ-2226) «Забезпечення працездатності автомобільної техніки Держспецтрансслужби методом експлуатаційного резервування з використанням ремонтних комплектів» (кер. доц. Щека І.М.)

Підсекція «Прикладна механіка»

Керівник проф. Селегей А.М.

24 травня, 11-00, ауд. 462

1. Мозолевський Д.Д. (МБ01-21) «Аналіз можливостей зниження вісьових сил на станах ХПТ» (кер. доц. Сьомічев А.В.).
2. Рибін В.С. (МЕ01-21-1) «Технологія формування металевих покриттів при надзвукових ударах частинок, прискорених повітрям» (кер. доц. Каряченко Н.В.).
3. Мозолевський Д.Д. (МБ01-21) «Основні елементи легких тонкостінних сталевих конструкцій» (кер. доц. Каряченко Н.В.).
4. Лисенко Д.О. (ІМ01-21) «Складання та монтаж легких тонкостінних сталевих конструкцій» (кер. доц. Каряченко Н.В.).
5. Oleksandra Chernyavska (ВГ2221) «THE USAGE OF ENERGY-SAVING LAMPS» (research supervisor PhD, Assos. Professor Andrii Pularia, language supervisor PhD, Assos. Professor Iryna Koliieva)

ІНЖЕНЕРНА МЕХАНІКА

Керівник секції доц. Гришин В.С

24 травня, 11-30, ауд.605

- 1.Мар'єнко Б.В., Кучеренко М.В., Чечельник О.В. (ІМ01-22М) «Ефективність інформаційної підтримки виробів машинобудування на всіх етапах їх життєвого циклу в контексті іv промислової революції (CALS-технології)» (кер. проф. Анісімов В.М.)
- 2.Яковенко О.П. (ІМ01-22М) «Універсальний комплекс вимірювання зусиль різання динамічних процесів в реальному часі» (кер. проф. Анісімов В.М.)
- 3.Кривуля Д.С. (ІМ01-19) «Різання з обмеженим використанням МОТС при шліфуванні» (кер. доц. Негруб С.Л.)
- 4.Петренко Б.О., Негруб М.С. (ІМ01-19, ІМ01-20) «Розгляд можливостей вібраційно-абразивної обробки для робочого колеса з алюмінієвого сплаву» (кер. доц. Негруб С.Л.)
- 5.Кропив'янський Є.С. (ІМ01-19) Аналіз методів обробки глухих шпонкових пазів на валах (кер. ст. викл. Карабут В.М.)
- 6.Карманов Б.В. (ІМ01-19) Технологічний процес виготовлення корпусу причіпного вузла в дрібносерійному виробництві (кер. ас. Бондаренко С.В.)
- 7.Карпенко А.Р. (ІМ901-18) Проектування та складання спеціальної технологічної оснастки у системі SOLIDWORKS методом згори донизу (кер. ст. викл. Бончук С.В.)
8. Сторчеус І.М. (МТ2221 (151) „Аналіз залізобетонних мостів: від планування до експлуатації“ (кер. Смирнова М.Л.)

МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО

Керівник секції проф. Дейнеко Л.М.

Підсекція «Прикладне матеріалознавство»

Керівник проф. Дейнеко Л.М.

18 травня, 10-00, ауд. 221

- 1.Ткачук Д.М., (гр. МВ-01-19-3) «Вибір режиму та обладнання для фінішної термічної обробки зубів борони зі сталі 60С2А» (Кер. проф. Дейнеко Л.М.)
2. Голуб А.В., (гр. МВ-01-19-2) «Аналіз технології виробництва та раціонального матеріалу для виготовлення локомотивних бандажів» (кер. проф. Узлов К.І.)
3. Беспалько О.Р. (гр. МВ-01-18 М) «Дослідження технології термічного зміцнення та раціонального структуроутворення матеріалу для виготовлення залізничних коліс» (кер. проф. Узлов К.І.)
4. Салкуцан А.С. (МВ 01-19) « Застосування матеріалу і технології виготовлення молольних тіл, що використовують для розмелювання залізної руди» (кер. проф. Миронова Т.М.)
5. Бутенко А. В., (гр. МВ-902-18) «Умови експлуатації та властивості сталей, що застосовують для відводу продуктів згоряння твердого палива» (кер. проф. Миронова Т.М.)
6. Салкуцан А.С. (МВ 01-19) « Застосування матеріалу і технології виготовлення молольних тіл, що використовують для розмелювання залізної руди» (кер. проф. Миронова Т.М.)
7. Кучерук І.А.(ПМ2112) «Оцінка розміру зерна фериту з анізотропної структури низьковуглецевої сталі», (кер. проф. Вакуленко І.О.)

8. Шашков Р.О. (гр. МВ-01-19-2) «Вибір матеріалу для інструментів, які використовують для обробки неметалевих матеріалів» (кер. проф. Погребна Н.Е.)
9. Слюсар Д.С. (гр. МВ-01-19-2) «Вибір матеріалу та технології виготовлення виробів для нафтодобувної промисловості» (кер. проф. Погребна Н.Е.)
10. Повзло Д.В. (гр. МВ901-18 М) «Вплив параметрів структури на характер руйнування мікролегованої будівельної сталі» (кер. проф. Погребна Н.Е.)
11. Климович Д.В. (гр. МВ902-18) «Вибір марки сталі та технологічного процесу для виготовлення будівельного металопрокату» (кер. проф. Погребна Н.Е.)
12. Солодовник В.О. (МВ01-19-3) «Удосконалення режиму термічної обробки виливків зі сталі 110Г13 для виробництва деталей гірничо-збагачувального обладнання» (кер. доц. Перчун Г.І.).
13. Заболотня Д.П. (гр. МВ-01-19-2) «Вибір та обґрунтування марки сталі та технологічного процесу для виготовлення різців відрізних для високих швидкостей різання» (кер. доц. Аюпова Т.А., доц. Гребенєва А.В.).
14. Стрільцов О.О (гр. МВ-01-19-2) «Вибір оптимальної марки сталі та режиму термічної обробки для виготовлення калібрів для прокатки труб» (кер. доц. Аюпова Т.А., доц. Гребенєва А.В.).
15. Тур Д.О., (гр. МВ-01-19-2) «Вибір марки сталі та технологічного процесу для виготовлення корозійностійких підшипників кочення» (кер. доц. Аюпова Т.А., доц. Носко О.А.)
16. Яценко Р.В. (гр. МВ-01-19-2) «Вибір та обґрунтування оптимальної марки сталі та технологічного процесу для виготовлення пилки для різання деревини» (кер. доц. Аюпова Т.А.).
17. Глухов А.І., (гр. МВ-01-19-2) «Гарячекатана електротехнічна сталь для виготовлення трансформаторного листа » (кер. доц. Котова Т.В.).
18. Євтушенко Д. В., (гр. МВ-05-18 М) «Деякі питання розробки принципи схеми отримання холоднодеформованих виробів з високоміцної аустенітної сталі» (кер. ас. Соколенко М.О.)
19. Говоруха В.А. (гр. МВ01-19-3) «Вплив режимів термічної обробки на властивості і структуру сталі 60С2А, що використовується для виготовлення коронки» (кер. доц. Романова Н.С., ст. викл. Карпова Т.П.)
20. Широков Б.В. (гр. МВ-05-18 М) «Математичне моделювання процесу термічної обробки чавунних Дрібних шарів» (кер. доц. Романова Н.С., ас. Соколенко М.А.)
21. Вусатий Д.О. (гр. МВ-05-17 М) «Аналіз мікроструктури та властивостей ливарних мелючих куль з високохромистого чавунів (кер. доц. Романова Н.С.)
22. Марченко Д.О. (гр. МВ-01-19-2) «Вплив термічної обробки на властивості кранових коліс» (кер. ст. викл. Кімстач Т.В., ст. викл. Карпова Т.П.)
23. Бурцев Д.А. (гр. МВ-01-19-2) «Вибір режиму термічної обробки деталей бурильного інструменту» (кер. ст. викл. Кімстач Т.В., ст. викл. Карпова Т.П.)
24. Брюк А.О. (гр. МВ-01-19-2) «Можливі шляхи підвищення комплексу властивостей товстолистового прокату» (кер. ст. викл. Кімстач Т.В., м.н.с. Сафронова О.А.)
25. Бружина І.І. (гр. МВ-902-18) «Обґрунтування вибору матеріалу для виготовлення ресор великовантажних автомобілів» (кер. доц. Гребенєва А.В., доц. Аюпова Т.А.).

Підсекція «Покриття, композиційні матеріали та захист металів»

Керівник доц. Ковзак А.М.

24 травня, 10-00, ауд. 212

1. Яковенко О.В. (МЕ910-18) «Вибір технології нанесення антифрикційного покриття на підшипники ковзання» (кер. ст. викл. Кушнір Ю.О.).

- 2.Пророка М.В. (МЕ910-18) «Вибір технології нанесення декоративного покриття хімічним срібленням» (кер. ст. викл. Кушнір Ю.О.).
- 3.Павлюкова Т.М. (МЕ910-18) «Вибір технології нанесення хромового покриття на меблеву фурнітуру» (кер. ст. викл. Кушнір Ю.О.).
- 4.Яцков М.С., (МВ904-18) аспірант Сімонов А.В. «Отримання порошкової карбідної кераміки» (кер. доц. Головачов А.М.).
- 5.Попко М.В., (МЕ910-18) «Вибір технології нанесення лакофарбових покриттів для захисту залізничних коліс» (кер. доц. Біла О.В.).
- 6.Ковтун І.А. (МЕ910-18), «Вибір технології нанесення нікелевого покриття на диски автомобілів» (кер. доц. Біла О.В.).
- 7.Семенов Р.С. (МЕ910-18) «Вибір технології нанесення ультрофіолетотвердіючих покриттів на металовироби» (кер. доц. Біла О.В.).
- 8.Рябокобила М.М. (МВ04-19-1), «Вибір технології виготовлення спечених зубчатих коліс підвищеної якості» (кер. доц. Ковзік А.М.).
- 9.Дрозденко О.С., Тімченко С.І. (МВ04-18М) «Можливість використання технологій порошкової металургії в аерокосмічній промисловості» (кер. доц. Носко О.А.).
- 10.Рожко В. С., ІщукО.О. (МВ04-18М) «Вибір та оптимізація матеріалу та параметрів термічної обробки для виготовлення штампів листової штамповки» (кер. доц. Аюпова Т.А.).
- 11.Гальонко І.П.(ПМ2212) «Підвищення конструктивної міцності і витривалості елементів рухомого складу залізниць» (кер. доц. Плітченко С.О.)

ЕНЕРГЕТИКА

Керівник секції проф. Пінчук В.О.

24 травня, 9-30, ауд. 215

- 1.Колісник Д.В. (ТЕ01-19) «Розробка комплексу заходів з підвищення енергоефективності житлової будівлі» (кер. доц. Шишко Ю.В.).
- 2.Попов О.С. (ТЕ01-19) «Дослідження роботи геотермальної теплової установки для житлового будинку» (кер. доц. Форись С.М.)
- 3.Максимчук С.А. (ТЕ01-18м) «Дослідження теплової роботи парового котельного агрегату після модернізації нижньої радіаційної частини топки» (кер. доц. Форись С.М.)
- 4.Горовий В.Д. (ТЕ01-19) «Дослідження основних характеристик вугілля різних марок» (кер. доц. Шарабура Т.А.).
- 5.Залужна В.Ю. (ТЕ01-18м) «Аналіз ефективності сумісної роботи теплового насоса та сонячного колектора для потреб теплопостачання» (кер. доц. Усенко А.Ю.).
- 6.Полторацька З.А. (ТЕ01-18м) «Дослідження ефективності використання акумуляторів енергії в енергетичних системах з використанням відновлювальних джерел» (кер. доц. Усенко А.Ю.).
- 7.Тутова О.В. (аспірант) «Дослідження механічної активації вугілля України різних стадій метаморфізму» (кер. проф. Пінчук В.О.).
- 8.Пінчук С.А. (ТЕ01-18м) «Дослідження термічної активації вугілля України різних стадій метаморфізму» (кер. доц. Шарабура Т.А.).
- 9.Таловиря Т.О. (аспірант) «Дослідження енергоефективності використання паливно-енергетичних ресурсів на підприємстві» (кер. проф. Пінчук В.О.).
- 10.Черняк К.Г. (аспірант) «Аналіз енергоспоживання в будинках» (кер. проф. Пінчук В.О.).
- 11.Губинський С.М. (аспірант) «Екологічні переваги використання електротермічного киплячого шару при виробництві штучного графіту» (кер. доц. Шишко Ю.В.).

12. Kondratyuk K.V. (CK2211) «Alternative energy sources nowadays» (Language supervisor: Afanasieva L.V.)
13. Krutous Anton (MT 2211) «The feasibility of using alternative energy sources» (Language supervisor: Afanasieva L.V.)

ЕКОЛОГІЯ

Керівник секції проф Єрємін О.О.
24-25 травня, 13-00, Б-212

- 1.Беймо Е.В. (ЕО-01-18м) «Пропозиції щодо обрання раціональної схеми очищення стоків підприємства по виробництву цукру» (кер. доц. Суліменко С.Є.)
- 2.Вінокуров В. (ЕО-01-18м) «Використання ГІС технологій для створення мапи радіаційного району м. Дніпро» (кер. доц. Саввін О.В.)
- 3.Геращенко Е.В. (ТЗ-01-19) «Утилізація осадів побутових стічних вод ферментаційно-кавітаційною технологією» (кер. ст.викл. Мешкова А.Г.)
- 4.Іваненко В.В. (ЕО-01-19) «Аналіз обсягів накопичення твердих побутових відходів Дніпропетровської області» (кер. проф. Єрємін О.О.)
- 5.Кольчужний Є.І. (ЕО-01-19) «Використання макрофітів для доочистки стічних вод» (кер. ст.викл. Мешкова А.Г.)
- 6.Левченко Є.Ю (ТЗ-01-19) «Аналіз складу та обрання раціональної схеми очистки стічних вод кондитерської фабрики» (кер. проф. Єрємін О.О.)
- 7.Левшин А.В. (ЕО-01-19) «Біоіндикація забруднень за допомогою рослин» (кер. ст.викл. Мешкова А.Г.)
- 8.Лук'яничков В.А. (ТЗ-01-19) «Дослідження впливу генетично-модифікованих продуктів на живі істоти на прикладі щурів» (кер. проф. Єрємін О.О.)
- 9.Мешков О.С. (ЕО-01-18м) «Гігієнічна оцінка провідних професійно-виробничих факторів працівників основних професій молокопереробної промисловості» (кер. доц. Суліменко С.Є.)
- 9.Мукаїо Д. (ЕО-01-19р) «Принципи створення системи моніторингу промислового міста» (кер. доц. Романько Я.В.)
- 10.Нетесин С.Д. (ЕО-01-18м) «Постановка на кадастровий облік курортних лікувально-оздоровчих та рекреаційних ресурсів країни» (кер. доц. Саввін О.В.)
- 11.Пікуш О. (ЕО-901-22м) «Розробка технологічної схеми очистки стічних вод газоочисток доменного виробництва» (кер. доц. Прокопенко О.М.)
- 12.Пільщикова А.А. (ЕО-01-19) «Вплив діяльності підприємства ПрАТ «Володимир-Волинська птахофабрика на екологічний стан прилеглої території» (кер. ст.викл. Мешкова А.Г.)
- 13.Пухальська В.А. (ЕО-901-18) «Аналіз впливу відходів на довкілля та шляхи його зменшення» (кер. ст.викл. Мешкова А.Г.)
- 14.Репешко М.М. (ЕО-01-18м) «Розробка системи очистки стічних вод електроферосплавного виробництва» (кер. доц. Романько Я.В.)
- 15.Дурдиева Д. (ЕО-01-19р) «Аналіз складу стічних вод виробництва консервів з риби та схем очистки з обранням раціональної» (кер. доц. Романько Я.В.)
- 16.Житніков А.І. (ЕО-01-18м) «Екологічна безпека -одна з основних складових національної безпеки» (кер. доц. Саввін О.В.)
- 17.Зубков К. (ЕО-01-18м) «Оцінки впливу на довкілля планової діяльності» (кер. доц. Саввін О.В.)
- 18.Штацький М.О. (МЕ-13-18м) «Дослідження впливу теплової потужності камерної печі на питомий видаток налива при нагріванні злитків» (кер. доц. Радченко Ю.М.)

- 19.Ткач А. (ЕО-901-22м) «Дослідження впливу викидів коксового цеху на стан повітряного басейну та розробка заходів щодо їх зменшення» (кер. доц. Суліменко С.Є.)
- 20.Філоненко Д.С. (ЕО-01-18м) «Розробка схеми очистки стічних вод виробництва свинцевих акумуляторів» (кер. доц. Романько Я.В.)
- 21.Чапалюк М. (ЕО-901-18) «Оцінка екологічного стану водної екосистеми р. Інгулець з використанням інтегральних показників» (кер. ст.викл. Мешкова А.Г.)
- 22.Чапалюк О. (ЕО-901-22м) «Дослідження ефективності очистки стічних вод виробництва коксу з розробкою заходів щодо її підвищення» (кер. доц. Прокопенко О.М.)
- 23.Артеменко В.Р. (ТЗ-01-19) «Організація полігону захоронення твпрдих побутових відходів населеного пункту» (кер. проф. Єрьомін О.О.)
- 24.Гмизіна В.М. (ТЗ-01-19) «Дослідження використання відновлювального водню в якості палива для нагрівальної печі» (кер. доц. Гупало О.В.)
- 25.Маковецький О.В. (ЕО-01-18м) «Дослідження ефективності системи викидів агломераційного цеху феросплавного заводу» (кер. проф. Єрьомін О.О.)
- 26.Санько Д.В. (ЕО-901-18) «Аналіз забруднення ґрунтів важкими металами» (кер. ст.викл. Сухарєва М.В.)
- 27.Строценко М. (ЕО-901-22м) «Аналіз процесу утворення та методів зниження викидів діоксинів в металургійному виробництві» кер. проф. Єрьомін О.О.)
- 28.Осадча О.Р.(ЕО1911) «Вплив будівництва на навколишнє природне середовище» (кер. доц. Безовська М.С.)
- 29.Капуста Є.Р.(ЕО1911) «Рекультивация Українських земель, порушених військовою діяльністю» (кер. доц. Безовська М.С.)
- 30.Моїсєєва Л. В.(ЕО1911), «Розвиток Citizen science інструментів моніторингу екологічної безпеки у надзвичайних умовах війни в Україні» (кер. доц. Сорока М. Л.)
- 31.Коваленко А. Б. (ЕО 2221), «Еколого-гідрохімічний стан дренажних каналів Орільської захисної дамби» (кер. доц. Сорока М. Л.)
- 32.Ісаєв І. Р. (ЕО1911), «Якість повітря агломерації міста Запоріжжя за даними громадських мереж моніторингу у першій половині 2022 року» (кер. доц. Сорока М. Л.)
- 33.Марочка М. О. (ЕО 19160) «Аналіз чинників впливу малого виробничого меблевого комплексу на якість повітря на локальному рівні» (кер. доц. Сорока М. Л.)
- 34.Альошин М. А. (ЕО 19160) «Ризики впливу інфраструктурного підрозділу залізничного транспорту на стан та якість водних ресурсів» (кер. доц. Сорока М. Л.)
35. Kravchenko Valeriya (ЕО 2221) «Negative effect of oil pollution on the environment» (research supervisor PhD, Assos. Professor Marina Bezovska, language supervisor PhD, Assos. Professor Iryna Koliieva)
- 36.Луг Наталія, (ВВ 2221) «Reducing plastic water pollution» (Мовний керівник канд. філос.. н., доц. Купцова Т.А.)
- 37.Осадча О.Р. (ПБ2011) «Природні будівельні матеріали для екологічного будівництва» (кер. Смирнова М.Л.)
- 38.Гриценко Д. Д. (ЕТ2221) «Промислова революція та технологічний прогресс» (кер. Смирнова М.Л.)
- 39.Глушко К.А. (УЗ 2012) «Усунення шуму на мосту» (кер. Смирнова М.Л.)
- 40.Павліщук Е.І. (МЕ09-21Н) «Екологічні аспекти виробництва сталі у дугових сталеплавильних печах» (кер. доц. Ступак Ю.О.)
- 41.Мікрюкова К.Д. (МБ09-22Н) «Екологічні аспекти використання біогазу» (кер. ст.викл. Гуцалова В.І.)

42. Polienov B.V. (AT 22120) «Energy conservation and efficient use of alternative energy sources» (Language supervisor: Afanasieva L.V.)

КОМП'ЮТЕРНІ НАУКИ

Керівник секції доц. Селівьорстова Т.В.

Підсекція «Інформаційні технології та системи»

Керівник доц. Селівьорстова Т.В.

24 травня, 11-00, ауд. 420

1. Бичкова Д.М. (КН01-22) «Особливості розробки ігор з навчальними елементами» (кер. ст. викл. Царик В.Ю.)
2. Братченко А.С. (КН01-19) «Розробка програмної системи з розрахунку методів теорії ігор» (кер. доц. Журба А.О.)
3. Лизогуб А.О. (КН01-19) «Реалізація нейронної мережі для розпізнавання хвороб рослин за зображенням листя» (кер. доц. Островська К.Ю.)
4. Петросян Е.Х. (КН01-19) «Розробка модулю системи генерації зображень із застосуванням нейромережових технологій» (кер. доц. Островська К.Ю.)
5. Шмідт О.В. (КН01-19) «Реалізація кодогенератора клієнта restful служб для мови Python» (кер. доц. Островська К.Ю.)
6. Франчук Є.Ю. (КН01-19) «Реалізація торгового агента на базі програмного пакета Metatrader 5» (кер. доц. Островська К.Ю.)
7. Устін А.Ю. (ПЗ901-18) «Розробка параметричної тривимірної моделі з використанням засобів Blender» (кер. доц. Островська К.Ю.)
8. Смаль В.В. (КН01-19) «Розробка веб-сайту ресторану з використанням сучасних технологій» (кер. доц. Журба А.О.)
9. Біленко Д.В. (КН01-19) «Інформаційна система для магазину гаджетів та аксесуарів з використанням сучасних веб-технологій» (кер. доц. Журба А.О.)
10. Горський М.О. (КН01-19) «Використання пакету Application Toolboxes для вирішення логістичної задачі» (кер. ст. викл. Фененко Т.М.)
11. Денісов Д.Г. (КН901-18) «Розробка веб-сервісу чисельних методів на базі модулю Node.js» (кер. ст. викл. Фененко Т.М.)
12. Лисенко М.В. (КН01-19) «Розробка інтернет-магазину з продажу мотоциклів» (кер. доц. Журба А.О.)
13. Кунін І.М. (КН01-19) «Програмна реалізація та аналіз ефективності алгоритмів топологічного сортування орграфів» (кер. доц. Журба А.О.)
14. Бондар І.Г. (ПЗ901-18) «Програмна реалізація додатку для визначення індексу Хірша» (кер. доц. Селівьорстова Т.В.)
15. Мальований В.Д. (ПЗ901-18) «Програмна реалізація процедурної генерації оточення в іграх» (кер. доц. Селівьорстова Т.В.)

Підсекція «Комп'ютерна інженерія та кібербезпека»

Керівник ст. викл. Івін П.В.

25 травня 14.30

1. Звягіна В.А. (КС1911) «Проектування та створення довідкової бази даних конструкцій мови структурованих запитів SQL» (кер. доц. Пахомова В.М.)
2. Квочка М.Ю. (КБ1911) «Виявлення мережових атак категорії PROBE з використанням нейромережової технології» (кер. доц. Пахомова В.М.)

3. Ковальов Р.І. (КБ1911) «Виявлення мережевих атак категорії DOS з використанням нейромережної технології» (кер. доц. Пахомова В.М.).
4. Мартиняк Д.С. (КС1911) «Проектування та створення довідкової бази даних моделей та базових характеристик пристроїв локальних мереж» (кер. доц. Пахомова В.М.).
5. Mumni Maruan (КС1912) «Design and creation of the database “Catalog of Music Albums”» (supervisor doc. Victoria Pakhomova)
6. Черкашина А.А. (КБ1911) «Проектування, створення та захист бази даних нейронних моделей для визначення мережевих атак» (кер. доц. Пахомова В.М.).
7. Півень Е. О. (КБ1911) «Розробка засобів стеганографічного захисту інформації» (кер. доц. Остапець Д.О.)
8. Мотиленко В.А. (аспірант) «Оцінка можливості інтеграції різних алгоритмів досягнення згоди в блокчейн для автоматизованого прийняття рішення» (кер. доц. Остапець Д.О.)
9. Зайцев Д.Д. (КС2221) «Комплекс стеганографії та стегоаналізу з використанням звукових файлів-контейнерів» (кер. доц. Остапець Д.О.)
10. Лященко М.О. (КБ1911) «Комплекс біометричної ідентифікації та автентифікації за відбитками пальців» (кер. доц. Остапець Д.О.)
11. Русецький В.В. (КБ1911) «Комплекс біометричної ідентифікації та автентифікації за обличчям» (кер. доц. Остапець Д.О.)
12. Сухомлин О.О. (аспірант) «Застосування інтелектуальних методів при проектуванні КСЗІ» (кер. доц. Остапець Д.О.)
13. Ярьоменко Д.О. (КС2221) «Комплекс біометричної ідентифікації та автентифікації за клавіатурним почерком» (кер. доц. Остапець Д.О.)
14. Жук С.С. (КС2011) «Оцінювання інформаційно-часових характеристик комп'ютерних систем у процесі концептуального проектування іт-архітектур підприємств» (кер. проф. Косолапов А.А.)
15. Векленко С.О. (КБ20120) «Розробка системи контролю та управління доступом до побутових приміщень» (кер. ст. викл. Дзюба В.В.)
16. Ессаді А. (КС1912) «Розробка веб-системи реєстрації консультації при дистанційному навчанні» (кер. ст. викл. Дзюба В.В.)
17. Гладілова В.Д. (КС20160) «Розробка засобу автоматизації перевірки логічного опису дискретного автомату» (кер. ст. викл. Івін П.В.)
18. Подедворний О.Е., Мардеросов Є.В. (КС20120) «Шляхи розвитку та вдосконалення електронної медичної системи» (кер. ст. викл. Івін П.В.)

Підсекція «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»

Керівник доц. Рибальченко М.О.

24 травня, 13-00, ауд. 161

- 1.Чембі М. (АВ01-17м) «Дослідження АСР рівня шихти у проміжному бункері на агломераційній машині» (кер. доц. Рибальченко М.О.)
- 2.Маркевич Д.В. (АВ01-17м) «Розробка АСУ електричним режимом плавки в дуговій сталеплавильній печі» (кер. доц. Шибакінський В.І.)
- 3.П'ятниця Богдан (АВ01-17м) «Розробка та дослідження фотометричного способу контролю міжвалкового зазору прокатної кліті» (кер. доц. Зінченко М.Д.)
- 4.Степаненко Ю.М. (АВ901-16м) «Автоматизована система газоочистки аглофабрики в умовах МК «КАМЕТ-СТАЛЬ» (кер. доц. Маначин І.О.)
- 5.Чорний О.О. (АВ901-16м) «Автоматична система керування тепловим режимом секційної печі для термічної обробки труб ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» (кер. доц. Тарасевич І.Г.)

6. Шинкарь В.В. (АВ01-17м) «Система автоматичного дозування шихти в дуговій електропечі АТ «Нікопольський завод феросплавів» (кер. доц. Михайловський М.В.)
7. Костенко К.Л. (СК2011) «Математична модель тягової системи електроживлення та її вплив на лінії зв'язку» (кер. доц. Сердюк Т.М.)
8. Бех Я.П. (аспірант) «Методи діагностування автоматних моделей» (кер. доц. Щека В.І.)
9. Гавриленко Д. (УЛ 2221) «Digital tools in transport system» (Мовний керівник канд. філос. н., доц. Купцова Т.А.)
10. Сашук Д. (УЛ 2221) «Partnership in supply chain management» (Мовний керівник канд. філос. н., доц. Купцова Т.А.)
11. Лифар О.Ю., 930-с(СК21120) «Використання кластерного методу для аналізу даних комп'ютерної системи діагностики електричної централізації» (кер. ас. Тимошенко Л.С.)
12. Алексеев А.Л. (СК 2221) «Прикордонні обчислення у технологіях автоматизації» (кер. Смирнова М.Л.)
13. Високос Д.В. (УЗ 2012) «Цифровізація у транспортному секторі»
14. Дем'яненко М.А. (АГ2211) «Чи справді електромобіль є більш екологічним?» (кер. Смирнова М.Л.)
15. Кондратюк К.В. (СК2211) «Відтворення живих роботів» (кер. Смирнова М.Л.)
16. Маловічко Н. В. (АС0022) «До проблеми прискорення процесу усунення несправностей у схемах внутрішніх установок електростанції на залізничних станціях» (кер. Смирнова М.Л.)
17. Dekhtyarenko D.Y. (СК 2211) «Development and implementation of smart automation systems using the internet of things (iot) in industrial processes» (Language supervisor: Afanasieva L.V.)

ЕКОНОМІКА І ПІДПРИЄМНИЦТВО

Керівник секції проф. Довбня С.Б.

Підсекція «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Керівник проф. Довбня С.Б.

25 травня, 13-00

1. Журенкова А. О., (ЕП01-18м) «Антикризове управління у воєнний час», (кер. проф. Довбня С.Б.)
2. Роговська К.Л., (ЕП01-19) «Сутність та функції фінансового оздоровлення підприємств», (кер. проф. Довбня С.Б.)
3. Білий Д.Д. (ЕП01-18м) «Шляхи фінансового оздоровлення АТ «Дніпровський агрегатний завод» (кер. доц. Ігнашкіна Т.Б.)
4. Якимашенко А.М. (ЕП01-19) «Ефективність діяльності підприємства оптової торгівлі» (кер. доц. Семенова Т.В.)
5. Жуков В.О. (ЕП901-22м) «Формування стратегічної моделі управління витратами» (кер. доц. Гулик Т.В.)
6. Алексеєнко М.В. (ЕП01-18м) «Ефективність логістичної діяльності торговельного підприємства» (кер. доц. Семенова Т.В.)
7. Шалигін Д.В. (ЕП01-19) «Економічна сутність поточних витрат торговельного підприємства в сучасних умовах господарювання», (кер. доц. Семенова Т.В.)
8. Ковальов К.О. (ЕП01-19) «Щодо аналізу господарської діяльності підприємства» (кер. доц. Гулик Т.В.)
9. Скобченко І.Ю. (ЕП01-19) «Лакофарбові та підсобні лакофарбові матеріали» (кер. доц. Гулик Т.В.)

10. Левенець Д.О., (ЕП01-19) «Результати діяльності та перспективи розвитку ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» (кер. доц. Ігнашкіна Т.Б.)
11. Чайковський О.Ю., (ЕП01-18м) «Процеси управління комунікаціями при виконанні проекту» (кер. доц. Гулик Т.В.)
12. Андрієнко Я.А., (ЕП01-19) «Складові інвестиційної привабливості підприємства» (кер. ст. викл. Найдовська А. О.)
13. Іваніків І.В. (ЕП01-18м) «Інвестування коштів у розвиток бізнесу як ключовий напрям підвищення його результативності» (кер. доц. Ігнашкіна Т.Б.)
14. Семеліт В. Є.(ЕП01-18м) «Використання спресе-методу при обґрунтуванні корпоративної стратегії підприємства» (кер. ст. викл. Найдовська А. О.)
15. Циплюк А.О., (ЕП01-18м), «Побудова економіко-математичної моделі виробничого процесу виробництва якісної продукції підприємства хімічної галузі» (кер. доц. Романовський І.Г.)
16. Єременко Г. (МО2011) «Важливість іноземної мови в сучасному світі», (кер. проф. Чаркіна Т.Ю.)
17. Зінюк К. В. (МО2011) «Головні правила тайм-менеджменту», (кер. проф. Чаркіна Т.Ю.)
18. Нікулін О.А. (МО2011) «Переваги та недоліки дистанційного навчання», (кер. проф. Чаркіна Т.Ю.)
19. Щащенко В.О. (МО2011) «Харизматичні лідери сучасності», (кер. проф. Чаркіна Т.Ю.)
20. Капшук Г. А. (гр. УЛ2226) «Митне регулювання в Австрії», (кер. доц. Музикін М. І.)
21. Марценюк М.М. (МО2011) «Особливості застосування різних стилів управління в організації», (кер. проф. Чаркіна Т.Ю.)
22. Литовченко К.О. (МО2226) «Особливості управління прибутковістю «Банк Кредит Дніпро» в сучасних умовах», (кер. доц. Гненний М.В)
23. Білоус В.І.(МО20160) «Основні аспекти модернізації виробничих засобів підприємства в умовах воєнного стану» (кер. доц. Гребенюк Г.М.)
24. Фоменко А. С. (МО1911(743), «Оптимізація запасів в логістичній системі підприємства» (кер. доц. Гребенюк Г.М.)
25. Фоменко О. Р. (МО1911 (743), «Логістична концепція управління підприємством як засіб підвищення конкурентоспроможності» (кер. доц. Гребенюк Г.М.)
26. Матвієвський В.С.(МО2221) «Організаційні зміни як шлях підвищення конкурентоспроможності корпорації» (кер. Задоя В.О.)

Підсекція «Інформаційні технології та моделювання в економіці»

Керівник доц. Бандоріна Л.М.

24 травня, 13-00, ауд. 502

1. Коваль І.Д. (ЕК901-18) «Моделювання системи планування виробництва продукції» (кер. доц. Бандоріна Л.М.)
2. Дідус О.М. (ЕК01-19) «Моделювання системи аналізу собівартості продукції підприємства» (кер. доц. Бандоріна Л.М.)
3. Корж Софія (КН01с-22) «Прикладне застосування диференційних рівнянь» (кер. доц. Білова О.В.)
4. Карпенко Д. В.(ЕК901-18) «Прогноз попиту на товари і послуги як основа планування діяльності підприємства» (кер. ст. викл. Савчук Р. В.)
5. Бовша Ю.Є. (ЕК901-18) «Маркетингова діяльність – важливий фактор впливу на ефективність діяльності підприємства» (кер. проф. Савчук Л. М.)
6. Гуліда Н. В. (ЕК901-18) «Потенціал підприємства як основа його конкурентної позиції» (кер. проф. Савчук Л. М.)

- 7.Вергун О.В. (ЕК901-18) «Дослідження факторів впливу на формування кредитного портфелю банку» (кер. ст. викл. Савчук Р. В.)
- 8.Сазиків С. О. (ЕК901-18) «Аналіз методів управління фінансами підприємства» (кер. ст. викл. Савчук Р. В.)
- 9.Мешко А. В. (ЕК01-19) «Дослідження факторів впливу на формування кредитного портфелю банку» (кер. ст. викл. Савчук Р. В.)
- 10.Алам Абель Афтаб (ЕК01-19) «Розробка Моделі визначення оптимальних меж зон обслуговування споживачів» (кер. доц. Лозовська Л.І.)
- 11.Гриньов Я.В. (ЕК01-19) «Моделювання систем формування розкладу навчальних занять» (кер. доц. Лозовська Л.І.)
- 12.Катульська І.С. (ЕК901-18) «Розробка моделі управління запасами на підприємстві в умовах невизначеності попиту на продукцію» (кер. доц. Лозовська Л.І.)
- 13.Бичкова Д.М. (КН01-22) «Розподіли ймовірностей в ігртеорії: моделювання стратегій та ігрових ситуацій» (кер. доц. Моня А.Г.)
- 14.Савчук Г. В. (ДІ01-20) «Розвиток і створення високоефективних систем обчислювання» (кер. ст. викл. Петречук Л.М.)
- 15.Горбенко О. О. (ЕК901-18) «Розробка моделі аналізу виробництва та реалізації продукції» (кер. доц. Удачина К.О.)
- 16.Боев С.О. (ЕК01-19) «Розробка моделі оцінки маркетингової діяльності підприємства» (кер. доц. Удачина К.О.)
- 17.Черкаська Ю. А. (ЕК901-18) «Розробка моделі автоматизації процесів кадрової системи підприємства» (кер. доц. Удачина К.О.)
- 18.Льошин О.А. (ЕК901-18) «Розробка моделі прогнозу попиту на продукцію підприємства» (кер. ст. викл. Климкович Т.О.)
- 19.Курочка М.В. (ЕК01-19) «Моделювання системи аналізу реалізації продукції підприємства» (кер. ст. викл. Климкович Т.О.)
- 20.Шатайло В. А. (ДІ01-19) «Інформаційна безпека в системі електронного урядування SIEM» (кер. ст. викл. Іващенко Ю.С.)

Підсекція «Економічна теорія та міжнародна економіка»

Керівник проф. Тарасевич В.М.

24 травня, 14-00, ауд. 302

- 1.Альохін О.А. (ЕК902-22М) «Теоретичні підходи до визначення сутності міжнародної трудової міграції» (кер. проф. Лебедева В.К.)
- 2.Белан Д.С. (ЕК02-19) «Франчайзинг як сучасна форма міжнародного бізнесу» (кер. проф. Завгородня О.О.)
- 3.Білоцерковець Д.В. (ЕК902-20) «Середньовічний ринок валют: турбулентність чи хаос?» (кер. проф. Завгородня О.О.)
- 4.Бурковський М.Д. (аспірант) «Проблематика відновлення металургійних підприємств у воєнний період» (кер. проф. Тарасевич В.М.)
- 5.Ємець Є.В. (ЕК902-22М) «Розширення експортних можливостей національних виробників одиничних та дрібносерійних ливарних відливок» (кер. доц. Леонідов І.Л.)
- 6.Жмуренко В.Г. (аспірант) «Економічна самоорганізація та комерційна самоврядність: загальне та особливе в практиці господарювання» (кер. проф. Завгородня О.О.)
- 7.Завгородній К.О. (ЕК02-18М) «Пріоритетні напрями розвитку експортного потенціалу України» (кер. проф. Білоцерківець В.В.)
- 8.Компанієць С.В. (аспірант) «Проблеми реформування податкової політики: необхідність, виклики та перспективи» (кер. проф. Білоцерківець В.В.)

9. Квітковський С.В. (КТ01-22) «Динаміка цін на смартфони: історична ретроспектива» (кер. проф. Білоцерківець В.В.)
10. Константинов А.О. (ЕК902-22М) «Фактори підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств» (кер. доц. Фаїзова О.Л.)
11. Константинов Є.О. (ЕК902-22М) «Інноваційна складова підвищення конкурентоспроможності підприємства на світових ринках» (кер. доц. Фаїзова О.Л.)
12. Кропова Д.Р. (ЕК902-18М) «Проблеми розвитку міжнародних конкурентних переваг металургійної промисловості України» (кер. проф. Завгородня О.О.)
13. Лисянська Д.О. (ЕК902-22М) «Сутність та чинники міжнародної трудової міграції» (кер. проф. Лебедева В.К.)
14. Раджабова Г.Ю. (ЕК02-18М) «Потенціал та конкурентні переваги економіки Азербайджанської Республіки у першій чверті ХХІ століття» (кер. проф. Білоцерківець В.В.)
15. Резніков Ю.М. (ЕК902-22М) «Європейська інтеграція України» (кер. проф. Тарасевич В.М.)
16. Хмельницька К.Ю. (ЕК02-19) «Бренд як інструмент розвитку міжнародної FASHION-індустрії» (кер. доц. Фаїзова О.Л.)
17. Шарапов Д.О. (ЕК02-18М) «Сутність та чинники експортної стратегії підприємства» (кер. проф. Тарасевич В.М.)

Підсекція «Облік та оподаткування»

Керівник доц. Акімова Т.В.

24 травня, 13-00, ауд 349

1. Долина І.А. (ОА01-19) «Інформаційне забезпечення обліку розрахунків з постачальниками» (кер. доц. Распопова Ю.О.)
2. Зіберова Н.І. (ОА901-16М) «Напрями удосконалення обліку основних засобів торговельного підприємства» (кер. проф. Зелікман В.Д.)
3. Назарова Н.І. (ОА901-18) «Обґрунтування вибору метода нарахування амортизації основних засобів» (кер. доц. Распопова Ю.О.)
4. Нелен А.О. (ОА01-19) «Напрями удосконалення внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками» (кер. доц. Акімова Т.В.)
5. Степанов М.Ю. (ОА901-18) «Нормативна база з обліку дебіторської заборгованості» (кер. доц. Акімова Т.В.)
6. Федотова Д.О. (ОА01-19) «Питання удосконалення обліку праці» (кер. доц. Акімова Т.В.)
7. Щогла В.О. (ОА01-17М) «Удосконалення обліку дебіторської заборгованості промислового підприємства» (кер. проф. Зелікман В.Д.)
8. Коваленко М. К. (БО2226) «Аудиторське оцінювання як вид трансакційних послуг» (кер. доц. Топоркова О. А.)
9. Макеєва Я. В. (БО2221) «Особливості оподаткування в умовах нестабільності» (кер. доц. Пікуліна О. В.)
10. Кошман В. А. (БО2221) «Відображення основних засобів у фінансовій звітності за міжнародними стандартами в умовах воєнного часу» (кер. проф. Бобиль В. В.)

Підсекція «Фінанси, банківська справа та страхування»

Керівник проф. Мушникова С.А.

24 травня, 13-00, ауд.355

1. Ситник М.Г. (ФК901-18) «Формування та ефективне використання оборотних засобів промислового підприємства» (кер. проф. Мушникова С.А.)
2. Ткач Д. (ФК01-18М) «Управління інвестиційним портфелем цінних паперів банку» (кер. проф. Мушникова С.А.)
3. Ходченко А.Ю. (ФК01-19) «Заходи поліпшення кредитної політики банківської установи» (кер. проф. Мушникова С.А.)
4. Юр'єва А.Ю. (ФК01-19) «Методи оцінки кредитоспроможності промислового підприємства» (кер. доц. Божанова О.В.)
5. Sieriedina M. B. (МО 2111) «Investing in a limited company» (supervisor Kuptsova T. A., Cand. Sc, Associate Professor)

МЕНЕДЖМЕНТ

Керівник секції проф. Козенков Д.Є.

24 травня, 13-00, ауд. 418

1. Нецик Ю.В. (МН903–18) «Аспекти забезпечення управління кадровим потенціалом на сучасних підприємствах» (кер. ст. викл. Аніщенко Л.О.).
2. Оробченко Д.Ю. (МН903–18) «Якість продукції – ключовий важіль забезпечення конкурентоспроможності підприємства» (кер. ст. викл. Аніщенко Л.О.).
3. Гуменна А.О. (МН903–18) «Ефективні технології мотивації персоналу» (кер. ст. викл. Аніщенко Л.О.).
4. Туз А.В. (МН01–19) «Теоретичні основи формування кадрової стратегії» (кер. ст. викл. Аніщенко Л.О.).
5. Kellil Ussama (МН01–19) «Development of organizational structures and modern aspects of enterprise management» (кер. ст. викл. Аніщенко Л.О.).
6. Пашковський Д.А. (МН01–19) «Використання сучасних персонал-технологій у системі управління персоналом на підприємстві» (кер. доц. Шпортсько Г.Ю.).
7. Корниленко Ю.А. (МН903–18) «Використання кількісного вимірного індикатора фактично досягнутих результатів у досягненні певних цілей діяльності підприємства» (кер. доц. Шпортсько Г.Ю.).
8. Тараненко А.О. (МН03–18м) «Діяльність науково-дослідної установи у 2022 році» (кер. доц. Мироненко М.А.).
9. Друзь С.М. (МН03–18м) «Особливості діяльності трубних підприємств України за підсумками 2022 року» (кер. доц. Мироненко М.А.).
10. Касьян М.В. (МН03–18м) «Особливості діяльності науково-дослідної установи у 2017 – 2021 роках» (кер. доц. Мироненко М.А.).
11. Гусак Р.С. (МН03–18м) «Стратегічна спрямованість збутової політики в системі маркетингової орієнтації підприємства» (кер. доц. Вишневська М.К.).
12. Пузанов Є.О. (МН01-19) «Визначення набору ключових характеристик керівників, що обумовлюють якість реалізації функцій управління персоналом компанії» (кер. доц. Вишневська М.К.).
13. Мінченко О.І. (МН03–18м) «Психологічні особливості прийняття управлінських рішень» (кер. доц. Вишневська М.К.).
14. Івченков Д.С. (МН03–18м) «Комунікаційний менеджмент як основа вирішення управлінських конфліктів та криз» (кер. доц. Вишневська М.К.).

15. Вальяно К.В. (МН03–18м) «Психологічні аспекти управлінського контролю» (кер. доц. Вишневська М.К.).
16. Науменко О.С. (МН03–18м) «Рефлексивне управління організацією» (кер. доц. Вишневська М.К.).
17. Єгоров Я.О. (МН01–18м) «Проблеми міжнародних перевезень транспортно-логістичними компаніями України» (кер. ст.викл. Алексеєнко І.А.).
18. Лазебников М.Ю. (МН01–18м) «Вплив зовнішнього макросередовища на зовнішньоекономічну діяльність підприємства» (кер. ст.викл. Алексеєнко І.А.).
19. Коник Р.В. (МН903–18Д) «Стратегії ресурсозбереження на підприємстві» (кер. доц. Фаїзова С.О.).
20. Ксендзова М.С. (МН903–18Д) «Сутність антикризового управління на підприємстві» (кер. доц. Фаїзова С.О.).
21. Лемтюгов В.І. (МН903–18Д) «Еволюція теорії маркетингової діяльності» (кер. доц. Фаїзова С.О.).
22. Радченко Д.О. (МН903–18Д) «Механізм управління виробничим потенціалом підприємства» (кер. доц. Фаїзова С.О.).
23. Лапіна В.К. (МН01–19) «Розробка пропозицій щодо підвищення якості обслуговування клієнтів компанії» (кер. доц. Крамаренко А.В.).
24. Білоус В.С. (МН01–19) «Розробка підходів щодо удосконалення логістичної системи підприємства» (кер. доц. Крамаренко А.В.).
25. Дмухайло А.А. (МН01–19) «Сучасні підходи до удосконалення маркетингової діяльності підприємства» (кер. доц. Крамаренко А.В.).
26. Кудашова Н.С. (МН01–19) «Визначення можливих шляхів підвищення конкурентоспроможності компанії» (кер. доц. Крамаренко А.В.).
27. Усатенко Ю.М. (МН01–19) «Використання сучасних методів мотивації в управлінні персоналом підприємства» (кер. доц. Крамаренко А.В.).
28. Зінченко І.С. (МН01–19) «Фактори конкурентоздатності автотранспортного підприємства» (кер. доц. Усіченко І.В.).
29. Алексеєнко В.О. (МН903–16м) «Система трудової мотивації персоналу комерційного банку» (кер. доц. Усіченко І.В.).
30. Горбачевська А.М. (МН01–21) «Вибір підходів до організації процесу виходу підприємства на зовнішні ринки» (кер. доц. Усіченко І.В.).
31. Пільщикова А.Р. (ЕО01–19) «Політика зеленого зростання – сприяння економічному розвитку та заощадження природного капіталу» (кер. доц. Усіченко І.В.).
32. Пелюшенко К.Д. (ЕО01–19) «Проблеми розвитку екологічного менеджменту в Україні» (кер. доц. Усіченко І.В.).
33. Гмизіна В.М. (ТЗ01–19) «Екологічний менеджмент як шлях виходу із глобальної екологічної кризи» (кер. доц. Усіченко І.В.).
34. Селедцов М.В. (МН01–19) «Як ефективно планувати в умовах війни» (кер. доц. Лисенко Т.І.).
35. Попов В.В. (МН903–16м) «Стратегічне управління промисловим підприємством на принципах процесно-орієнтованого бюджетування» (кер. доц. Усіченко І.В.).
36. Подобєд В.Р. (ЕО01–19) «Впровадження інтегрованої системи менеджменту як шлях підвищення конкурентоздатності підприємства» (кер. доц. Усіченко І.В.).
37. Резник О.О. (МН 903–18) «Дослідження залучення персоналу в роботу компанії» (кер. доц. Лисенко Т.І.).
38. Кот Н. В. (МН01–19) «Удосконалення системи безпеки підприємства» (кер. доц. Лисенко Т.І.).
39. Пятничук В.В. (МН01–19) «Сутність життєвого циклу підприємств» (кер. доц. Лисенко Т.І.).

40. Голубенко В.Ю. (МН01–20) «Вплив тіньової економіки в Україні на безпеку бізнесу» (кер. доц. Лисенко Т.І.).
41. Лебединський Д.І. (МН01–20) «Промислове шпигунство стосовно бізнесу» (кер. доц. Лисенко Т.І.).
42. Мороз Ю.К. (МН01–19) «Оптимальне планування за умов невизначеності та ризику» (кер. доц. Каут О.В.).
43. Пащенко М.О. (733) «Сучасні методи мотивації на підприємствах України» (кер. проф. Чаркіна Т.Ю.).
44. Мельник Д.С. (МН903-18Д) «Методи мотивації як спосіб управлінського впливу на персонал» (кер. ст. викл. Гуцалова В.І.).
45. Ксендзова М.О. (МН903-18Д) «Управління конфліктами – запорука успіху роботи на виробництві» (кер. ст. викл. Гуцалова В.І.).
46. Зінов'єва Ю.С. (МН01-19) «Контролінг як чинник адаптивного та ефективного управління підприємствами промисловості» (кер. доц. Фріман Є.М.).
47. Зінов'єва Ю.С. (МН01-19) «Система управління ризиками підприємства» (кер. доц. Фріман Є.М.).
48. П'ятничук В.В. (МН01-19) «Економічна сутність кадрового потенціалу та його роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства» (кер. доц. Фріман Є.М.).
49. П'ятничук В.В. (МН01-19) «Оцінка кадрових ризиків у системі управління персоналом» (кер. доц. Фріман Є.М.).

Підсекція «Інтелектуальна власність»

Керівник проф. Петренко В.О.

24 травня, 11-00, ауд. 235

1. Новородовський Є.В. (ІВ01-18-М) «Основні підходи формування портфелю інтелектуальної власності на промисловому підприємстві» (кер. проф. Корогод Н.П.).
2. Коваленко А.А. (ІВ01-18-М) «Сучасні реалії розвитку інтелектуального потенціалу в Україні» (кер. проф. Корогод Н.П.).
3. Троценко К.О. (ІВ01-18-М) «Сучасні тенденції ефективного управління інтелектуальною власністю» (кер. проф. Корогод Н.П.).
4. Шепілов-Комарницький В.В. (ІВ01-18-М) «Охорона та захист авторських прав в креативних індустріях» (кер. проф. Петренко В.О.).
5. Конопацька Ю.Г. (ІВ01-18-М) «Використання торговельних марок в рекламній діяльності» (кер. проф. Петренко В.О.).
6. Божко І.М. (ІВ01-18-М) «Франчайзингові відносини в сфері автосервісу» (кер. проф. Петренко В.О.).
7. Погорілий С.С. (ІВ01-18-М) «Експертиза як складова судового захисту порушених прав інтелектуальної власності» (кер. проф. Петренко В.О.).
8. Сторчай А.А. (ІВ01-18-М) «Інтелектуальна безпека промислового підприємства як чинник превентивного захисту прав інтелектуальної власності» (кер. проф. Петренко В.О.).
9. Кулик О.М. (ІВ01-18-М) «Інтелектуальна власність в цифровому середовищі» (кер. проф. Петренко В.О.).
10. Лапін П.Д. (ІВ01-18-М) «Використання інтелектуального продукту в умовах промислового підприємства» (кер. проф. Петренко В.О.).
11. Товщик С.О. (ІВ01-18-М) «Особливості використання гудвілу при виробництві наукоємної продукції» (кер. проф. Петренко В.О.).
12. Шевченко Є.Ю. (ІВ01-18-М) «Використання об'єктів права інтелектуальної власності в спортивно-оздоровчій сфері» (кер. проф. Петренко В.О.).

- 13.Щербина М.В. (ІВ01-18-М) «Інтелектуальне підприємництво – важлива складова інноваційного розвитку України» (кер. проф. Петренко В.О.).
- 14.Зозуля О.І. (ІВ01-18-М) «Використання географічних зазначень українськими виноробами в умовах створення Україною зони вільної торгівлі з ЄС» (кер. ст. викл. Швець Є.С.).
- 15.Полторацька К.В. (ІВ901-22-М) «Визначення способів охорони прав на комп'ютерні програми» (кер. ст. викл. Швець Є.С.).
- 16.Ніколайчук Т.В. (ІВ901-22-М) «Особливості управління інтелектуальною власністю» (кер. доц. Фонарьова Т.А.).

Підсекція «Управління проєктами»

Керівник проф. Петренко В.О.

24 травня, 11-00, кім. 235

- 1.Баришевський А.І. (УП02-18-М) «Вирішальні процеси і стадії інноваційного проектування» (кер. проф. Корогод Н.П.).
- 2.Кармазін А.О. (УП02-18-М) «Умови успішної реалізації проєктів, створених у закладах вищої освіти» (кер. проф. Корогод Н.П.).
- 3.Добрицький Д.О. (УП02-18-М) «Взаємозв'язок факторів зовнішнього та внутрішнього середовища проєкту» (кер. проф. Корогод Н.П.).
- 4.Кармазін Я.О. (УП02-18-М) «Визначення життєвого циклу проєкту – найважливіша складова ефективного управління проєктами» (кер. проф. Корогод Н.П.).
- 5.Сушко М.П. (УП902-22–М) «Особливості управління ризиками в проєктах зі створення озброєння та військової техніки України» (кер. проф. Петренко В.О.).
- 6.Бушуєв М.Б. (аспірант) «Дослідження ринку інжинірингових послуг» (кер. проф. Петренко В.О.).
- 7.Саєнко М.В. (УП902-22–М) «Впровадження неформальної освіти з ІТ-спеціальностей» (кер. доц. Корхіна І.А.).
- 8.Калмиков А.В.. (УП02-18-М) «Проєкт модернізації металопрокатного підприємства» (кер. доц. Корхіна І.А.).
- 9.Лисенко А.В. (УП02-18-М) «Невідповідність стратегічним цілям організації як один з головних перепонів портфельного управління» (кер. доц. Корхіна І.А.).
- 10.Лисько Б.А. (УП02-18-М) «Інформаційне забезпечення управління ризиками банківських установ» (кер. доц. Фонарьова Т.А.).
- 11.Горбаньов М.О. (УП02-18-М) «Особливості чинників попиту на інноваційну продукцію» (кер. доц. Фонарьова Т.А.).
- 12.Дегтярьова А.Д. (УП02-22-М) «До питання формування іміджу» (кер. доц. Фонарьова Т.А.).
- 13.Лисак Я.В. (УП02-22-М) «Івент-менеджмент – управління проєктом створення події (заходу)» (кер. доц. Фонарьова Т.А.).
- 14.Дашевський Д.І. (УП02-18-М) «Управління проєктами в бізнесі: відмінності традиційного підходу та AGILE» (кер. доц. Кармазіна Л.Л.).
- 15.Лисенко А.В. (УП02-18-М) «Застосування LEAN-підходу до управління виробничими проєктами» (кер. доц. Кармазіна Л.Л.).
- 16.Заугольний В.В. (УП02-18-М) «Застосування pince2 управління проєктами в державних структурах: переваги та недоліки» (кер. доц. Кармазіна Л.Л.).
- 17.Шляхтін К.В. (УП02-18-М) «Розробка проєкту з використанням методології SCRUM: Практичний досвід» (кер. доц. Кармазіна Л.Л.).
- 18.Щербаков М.Ю. (УП02-18-М) «Сучасні технології візуалізації та звітності в управлінні ІТ-проєктами» (кер. доц. Кармазіна Л.Л.).

19. Тулінов А.І. (УП02-18-М) «Менеджмент ризиків в управлінні проектами: Сучасні підходи та інструменти» (кер. доц. Кармазіна Л.Л.).
20. Єфімчук О.В. (УП02-18-М) «Особливості програми забезпечення якості проекту організації» (кер. ст. викл. Швець Є.С.).
21. Лелікова О.С. (УП902-22-М) «Застосування процесного підходу в управлінні проектами розвитку промислових підприємств» (кер. ст. викл. Швець Є.С.).
22. Тарасова А.О. (УП902-22-М) «Визначення аспектів на яких формуються загальні правила управління проектами компанії» (кер. ст. викл. Швець Є.С.).
23. Жорова Ю.В. (УП902-22-М) «Застосування ризик-менеджменту в проекті в умовах невизначеності» (кер. ст. викл. Швець Є.С.).
24. Бистрова В.М. (УП902-22-М) «Використання процесно-орієнтованого управління проектами розвитку компаній сфери телекомунікацій» (кер. ст. викл. Швець Є.С.).

ХІМІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ТА ІНЖЕНЕРІЯ

Керівник секції проф. Старовойт А.Г.

**Підсекція «Металургійне паливо та вогнетриви»
25 травня, 10-00, ауд. 325**

1. Сіровій С.А. (ХТ03-19) «Отримання вуглецевих матеріалів з відновлювальної сировини» (кер. доц. Чемеринський М.С.).
2. Омеляненко Ю.В. (ХТ03-19) «Використання асфальто-смолопарафінових сполук нафтової сировини у якості модифікатора для отримання брикетів з вуглецевих мас» (кер. проф. Малий Є.І.).
3. Білоус А.С. (ХТ01-19) «Сучасна тенденція вогнетривкої промисловості» (кер. доц. Голуб І.В.).
4. Заліпаєва Г.В. (ХТ01-18м) «Оптимізація виробництва вогнетривких виробів» (кер. доц. Голуб І.В.).
5. Пятигорська Д.Ю. (ХТ01-19) «Особливості виготовлення високоглиноземних вогнетривів» (кер. доц. Голуб І.В.).

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ НАУКИ

Керівник секції проф. Штапенко Е.П.

**Підсекція «Нарисна геометрія, інженерна
та комп'ютерна графіка»**

**Керівник ст. викл. Вишневський І.В.
24 травня, 13-00, ауд. 603**

1. Стешенко Є. В. (АП2111) «Види оптичних ілюзій» (кер. ст. викл. Попудняк Ю. Я.).
2. Мазоха В. М. (ЕТ2211) «Історія розвитку нарисної геометрії» » (кер. ст. викл. Попудняк Ю. Я.).
3. Черкашина М. І. (АП2211) «Роль нарисної геометрії та інженерної графіки в підготовці майбутніх архітекторів» (кер. ст. викл. Попудняк Ю. Я.).
4. Пушкар О. С. (ЕТ2211) «Фрактали у повсякденному житті» (кер. ст. викл. Попудняк Ю. Я.).
5. Гальонко І. П. (ПМ2212) «Системи координат та їх застосування» (кер. ст. викл. Попудняк Ю. Я.).

6. Мількевич С.С. (АП01-22) «3D моделювання складних поверхонь за допомогою команди Лофт» (кер. ст. викл. Вишневський І.В.)

Підсекція «Фізика»

Керівник ст. викл. Ганич Р.П.

25 травня, 11-00

1 Бухреєв Р.І. (СК 2221 (959) «Квантова суперпозиція як основа квантової фізики» (кер. Смирнова М.Л.)

2.Бабченко А.О., (ПМ2211) «Магнітні властивості електролітичних fe-p та fe-ni-p сплавів» (кер. ст. викл. Ганич Р.П.)

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Керівник секції проф. Кривчик Г.Г.

Підсекція «Історія та культурологія»

Керівник ст. викл. Савич А.В.

24 травня, 14-00, ауд. 441

1. Байдак Д.Г. (МБ01-22) «Культурне життя доби “застою”» (кер. ст. викл. Савич А.В.)

2. Дубовий І.В. (МЛ01-22) «Утворення політичних партій в Україні наприкінці ХІХ ст.» (кер. ст. викл. Савич А.В.)

3. Єфіменко В.Д. (МЕ02-22) «Б. Хмельницький – засновник Гетьманщини» (кер. ст. викл. Савич А.В.)

4. Корнієнко О.В. (МЛ01-22) «Богдан Хмельницький – реформатор і фундатор української державності» (кер. ст. викл. Савич А.В.)

5. Курамшин Я.О. (АП01-22), Приданцев С.О. (МВ01-22) «Розвиток науки і техніки в Україні у II полов. ХХ ст.» (кер. ст. викл. Савич А.В.)

6. Мазур Д.О. (ЕО01-22) «Зародження і становлення театрального мистецтва в Україні» (кер. ст. викл. Савич А.В.)

7. Мількевич С.С. (АП01-22) «Запорізька січ та її роль в історії України» (кер. ст. викл. Савич А.В.)

8. Репан А.О. (МВ01-22) «Причини та наслідки Кривської унії» (кер. ст. викл. Савич А.В.)

9. Родіонова А.О. (ЕО01-22) «Руїна та її політичні колізії» (кер. ст. викл. Савич А.В.)

10. Тригуб Ю.М. (МЛ01-22) «Україна в першу світову війну (1914-1917 рр.)» (кер. ст. викл. Савич А.В.)

11. Чемикос О.В. (МА01-22) «Перша світова війна і місце України у планах її учасників» (кер. ст. викл. Савич А.В.)

12. Колозов В.М. (АП01-22) «Декабристські організації в Україні» (кер. ст. викл. Савич А.В.)

13. Галяс К. С. (МЕ09-22Н) «Візантія і Київська Русь – початок формування культурних відносин» (кер. доц. Кузнецов А.А.)

14. Мікрюкова К. Д. (МЕ090-22Н) «Релігійна політика князя Володимира» (кер. доц. Кузнецов А.А.)

15. Філіппов В.Є. (МЕ090-22Н) «Ярослав Мудрий – зразок державного управлінця, реформатора, просвітителя» (керівник доц. Кузнецов А.А.)

16. Степаненко Д.С. (МЕ090-22Н) Історичні місця Дніпропетровщини – фортеця Кодак (кер. доц. Кузнецов А.А.)

17. Лозицький О.В. (МЕ090-22Н) «Фортеця Кодак під час Визвольної війни українського народу» (кер. доц. Кузнецов А.А.)

Підсекція «Філософія та політологія»

Керівник доц. Борисова Т.В.

25 травня 14-00 ауд. 482

1. Бакун А.К. (КН01-22) «Дихотомія розуму та тіла: дуалізм ідей Платона» (кер. доц. Борисова Т.В.)
2. Барієва О.О. (ЕК902-21) «Сучасний стан політичної системи України» (кер. к.політ.н. Цурканова І.О.)
3. Дідик А.В. (ДІ01-22) «Становлення людини: між соціал-дарвінізмом та братерством» (кер. доц. Бескаравайний С.С.)
4. Драгущенко О.В. (ТЗ01-21) «Сучасний стан та особливості молодіжної політики в демократичному суспільстві» (кер. к.політ.н. Цурканова І.О.)
5. Квітковський С.В. (КТ01-22) «Мораль та етика як складові філософії» (кер. доц. Борисова Т.В.)
6. Купіна М.В. (ДІ901-20) «Міграційний чинник в політичному житті України в сучасних умовах» (кер. к.політ.н. Цурканова І.О.)
7. Курамшин Я.О. (АП01-22) «Емоційний штучний інтелект» (кер. доц. Бескаравайний С.С.)
8. Мількевич С.С. (АП01-22) «Ціна технологічного прогресу» (кер. доц. Бескаравайний С.С.)
9. Мозолевський Д.Д. (МБ01-21) «Роль та значення політичної еліти в українському парламентаризмі» (кер. к.політ.н. Цурканова І.О.)
10. Пінкін Я.Г. (КН01-22) «Гуманістична роль філософії в житті людини та суспільства» (кер. доц. Борисова Т.В.)
11. Приходько В.С. (СТ01-22) «Філософський погляд на суспільство споживання як основна частина загальної філософії сучасного суспільства» (кер. доц. Борисова Т.В.)
12. Рандоха Д.Д. (ЕП01-22) «Криза цивілізації споживання» (кер. доц. Бескаравайний С.С.)

Підсекція «Документознавство та інформаційна діяльність»

Керівник проф. Михайлюк О.В.

24 травня, 13-00, ауд. 440а

1. Бородіна О.М. (ДІ901-22М) «Виникнення писемності у східних слов'ян» (кер. доц. Савченко С.В.)
2. Комеристий В.Є. (ДІ01-21) «Особливості введення бібліотечної бази даних» (кер. доц. Прокоф'єва К.А.)
3. Піддубний М. В. (ДІ01-21) «Функції документа» (кер. доц. Решетілова О.М.)
4. П'ятак О.С. (ДІ01-21) «Документування в управлінській діяльності» (кер. проф. Михайлюк О.В.)
5. Мірошниченко В. С. (ДІ01-21) «Переваги та недоліки електронних документів» (кер. доц. Прокоф'єва К.А.)
6. Сморода Т.А. (ДІ01-21) «Сучасне діловодство та його особливості» (кер. доц. Решетілова О.М.)
7. П'ятак О.С. (ДІ01-21) «Кадрова документація» (кер. доц. Прокоф'єва К.А.)
8. Солдатова Є.С. (ДІ01-21) «Суб'єктивні причини зростання обсягу документообігу та оптимальне їх усунення» (кер. проф. Михайлюк О.В.)

9. Шафоростова О.О. (ДІ01-20) «Принципи і критерії проведення експертизи цінності документів» (кер. доц. Савченко С.В.)
10. Понзель К.Є. (ДІ01-19) «Правові аспекти електронного документообігу в Україні», (кер. доц. Решетілова О.М.)
11. Король А.І. (ДІ01-19) «Підвищення якості документації в організаціях», (кер. доц. Решетілова О.М.)

Підсекція «Українська мова»

Керівник доц. Решетілова О.М.

25 травня, 13-00, ауд. 440а

1. П'ятак О.С.(ДІ01-21) «Мовна комунікація: структура і функції» , (кер. доц. Решетілова О.М.)
2. Солдатова Є.С. (ДІ01-21) «Теоретичні основи культури мовлення», (кер. доц. Решетілова О.М.)
3. Стешенко Є. В. (АП2211) «Щодо жанрової класифікації текстів ЗМІ» (кер. доц. Мірошніченко І. Г.)

Підсекція «Педагогіка і психологія»

Керівник проф. Лучанінова О.П.

24 травня, 11.00, ауд. 373

1. Вільхова Н.В. (ПР01-18М) «Роль пізнавальної активності у підготовці здобувачів вищої освіти з професійної освіти», (кер. проф. Лучанінова О.П.)
2. Восьмерик В.А. (ПР01-18 М) «Інтерактивні методи навчання у професійній підготовці магістрів», (кер. проф. Лучанінова О.П.)
3. Восьмерик В.А.(ПР01-18 М) «Тренінг як ефективний метод інтерактивного навчання» (кер. проф. Лучанінова О.П.)
4. Довбун Т. А.(ПР01-18М) «Формування професійної компетентності майбутніх металургів», (кер. проф. Лучанінова О.П.)
5. Калініченко Д.І. (ПР01-18 М) «Роль інтерактивних методів навчання у підготовці магістрів із професійної освіти», (кер. проф. Лучанінова О.П.)
6. Калініченко М.І. (ПР01-18 М) «Роль науково-педагогічного дослідження у професійній підготовці магістра», (кер. проф. Лучанінова О.П.)
7. Паленний Д.С. (ПР01-18 М) «Інтерактивні методи як сучасна форма проведення практичних занять», (кер. проф. Лучанінова О.П.)
8. Прокопчук А.С. (ПР01-18 М) «Педагогічні умови розвитку професійної мотивації здобувачів вищої освіти», (кер. проф. Лучанінова О.П.)
9. Тупченко О.О.(ПР01-18 М) «Сучасні підходи до формування системи мотивації персоналу підприємства», (кер. проф. Лучанінова О.П.)
10. Кузавко І.О. (ПР01-19) «Особливості методики викладання технічних дисциплін», (кер. проф. Лучанінова О.П.)
11. Руденко М. М. (ПР01-19) «Викладач ХХІ століття як важливий стрижень освітнього процесу», (кер. проф. Лучанінова О.П.)
12. Арсенєвська В. (ПР01 18 М) «Педагогічні умови розвитку професійної мотивації здобувачів вищої освіти», (кер. проф. Лучанінова О.П.)

Підсекція «Іноземна мова»
Керівник доц. Кирпита Т.В.
24 травня, 13-00, ауд. 521

1. Бичкова Д.М. (КН01-22) "Use of fractal graphics" (кер. доц. Кирпита Т.В.)
2. Васик Д.С. (АП01-22) "Principles and problems of using electric energy technologies" (кер. доц. Кирпита Т.В.)
3. Івашина Ю.В. (ЕО01-22) "Environmental responsibility of entrepreneurship" (кер. доц. Кирпита Т.В.)
4. Квітковський С.В. (КТ01-22) "New challenges and threats for science and business cyberattacks" (кер. доц. Кирпита Т.В.)
5. Колесник А.В. (ФІ01-19) "Problems of translation of modal verbs in a literary text" (кер. доц. Кирпита Т.В.)
6. Курамшин Я.О. (АП01-22) "The ways to improve performance of electric energy recuperators" (кер. доц. Кирпита Т.В.)
7. Мазур Д.О. (ЕО01-22) "Production and its impact on the ecosystem" (кер. доц. Кирпита Т.В.)
8. Приходько В.С. (СТ01-22) "International activities of the National Accreditation Agency of Ukraine" (кер. доц. Кирпита Т.В.)
9. Родіонова А.О. (ЕО01-22) "State environmental policy is a way to solve the country's environmental problems" (кер. доц. Кирпита Т.В.)
10. Слинько Д.М. (КН01-22) "Modern geopolitics as a science" (кер. доц. Кирпита Т.В.)
11. Алманов Б.П. (ПЗ2211) «Роль англійської мови за кордоном» (кер. доц. Мунтян А.О.)
12. Байдюк Р.В. (ЕЕ2221) «Важливе значення вивчення іноземної мови в технічному університеті» (кер. доц. Мунтян А.О.)
13. Білостоцька Д.О. (СК2221) «Як вчити ділову англійську» (кер. доц. Мунтян А.О.)
14. Борисенко А. (ПЗ2211) «Методи та стратегії для кращого запам'ятовування нових слів та розширення словникового запасу» (кер. доц. Мунтян А.О.)
15. Воронкін Е.І. (ЕТ2221) «Англійська мова – білет в кожен країну світу» (кер. доц. Мунтян А.О.)
16. Гриньов С.П. (ЕТ2221) «Роль мови у спілкуванні: від розуміння до ефективності» (кер. доц. Мунтян А.О.)
17. Діденко М.А. (ЕТ2221) «Методи та стратегії для кращого запам'ятовування нових слів та розширення словникового запасу» (кер. доц. Мунтян А.О.)
18. Кондратенко М.С. (ПЗ2211) «Англійська в ІТ» (кер. доц. Мунтян А.О.)
19. Мамчиц В. М. (УЗ2211) «Чому англійська мова є міжнародною» (кер. доц. Мунтян А.О.)
20. Панасенко Д.К. (ЕЕ2221) «Переваги та недоліки дистанційної освіти» (кер. доц. Мунтян А.О.)
21. Пушкар О.С. (ЕТ2221) «Способи вивчення англійської мови» (кер. доц. Мунтян А.О.)
22. Синельник М.С. (СК2221) «Важливість вивчення англійської мови» (кер. доц. Мунтян А.О.)
23. Хаустов А.В. (УЗ2211) «Дослідження методів вивчення іноземної мови» (кер. доц. Мунтян А.О.)
24. Ховавко В.В. (ЕЕ2221) «Гуманітарні дисципліни в підготовці майбутніх фахівців» (кер. доц. Мунтян А.О.)
25. Cherednichenko Valeriia, (ПЗ2211) «AN APPLICATION FOR TEACHING CHILDREN DURING A BLACKOUT» (Lang. adv. assos. prof. Muntian Antonina)
26. Grenbal Kirill, (ЛГ2221) «TIPS FOR A SUCCESSFUL PRESENTATION» (Lang. adv. assos. prof. Muntian Antonina)

27. Kulyk Serhii, (AT2222) «THE IMPORTANCE OF LEARNING ENGLISH» (Lang. adv. assos. prof. Muntian Antonina)
28. Nekur Andriy, (AT2222) «HOW TO CREATE A PROFESSIONAL RESUME» (Lang. adv. assos. prof. Muntian Antonina)
29. Romaniuk Dmitro, (ПЗ2211) «THE IMPORTANCE OF LEARNING ENGLISH IN IT-INDUSTRY» (Lang. adv. assos. prof. Muntian Antonina)
30. Usenko Nikita, (ПЗ2211) «THE IMPORTANCE OF LEARNING ENGLISH IN IT-INDUSTRY» (Lang. adv. assos. prof. Muntian Antonina)
31. Zashko Ya. M. (СК20120) «Types and Methods of Text Information Reduction» (research adviser Miroshnychenko I. H.)
32. Teslenko V.O. (КГ 2012 (538) «Die Probleme der zwischensprachlichen Kommunikation» (кер. Смирнова М.Л.)
32. Pavlova D. E. (УЗ 2012) «Foreign language in the life of society» (Language supervisor: Afanasieva L.V.)
33. Dembovskiy Pavlo (СК2211) «Traveling by train - how convenient and accessible, what are the advantages and disadvantages». (Language supervisor: Afanasieva L.V.)

Підсекція «Філологія, переклад»

Керівник доц. Прутчикова В.В.

25 травня, 13-00, ауд.422

1. Ведмедовський К.Є. (ФІ01-19) «To the Problem of Translation Adequacy» (кер. доц. Абрамова О.В.)
2. Змеул М.В. (ФІ01-19) «Особливості вживання та перекладу фразових дієслів в англомовних текстах» (кер. ст. викл. Громова О.П.)
3. Кардава Л.В. (ФІ01-19) «Importance of Transformations in English to Ukrainian translation» (кер. доц. Проніна Г.М.)
4. Козакова А.О. (ФІ01-19) «Реферування як процес мікроаналітичного згортання інформації» (кер. ст. викл. Піддубна Л.М.)
5. Мокрянська А.Є. (ФІ01-19) «Особливості процесу запозичення» (кер. доц. Абрамова О.В.)
6. Романяк А.С. (ФІ01-20) «Англійські оніми та їх відтворення українською мовою» (кер. ст. викл. Піддубна Л.М.)
7. Шатайло В.А. (ФІ01-19) «Лексичні та граматичні трансформації при перекладі з англійської мови на українську» (кер. доц. Проніна Г.М.)
8. Явтушенко Д.В. (ФІ01-19) «Використання комп'ютерних технологій під час письмового перекладу» (кер. доц. Шаркова Н.Ф.)

Підсекція "Фізичне виховання"

Керівник доц. Хаджинов В. А.

25 травня, 11-00, ауд. 511

1. Бондаренко Д, О. (МЕ01-21-2) «Засоби і методи фізичного виховання у закладах вищої освіти» (кер. ст. викл. Савенкова О. В.)
2. Євченко О. М. (МВ01-20-1) «Психічне здоров'я - основа повноцінного життя людини» (кер. доц. Чекмарьова Н.Г.)
3. Жарко А. О. (МЕ01-22-2) «Заняття легкою атлетикою, як циклічним видом спорту та її вплив на організм людини» (кер. ст. викл. Максимов А. В.)
4. Зінченко В. О. (ТЕ01-19) «Профілактика плоско-вальгусної деформації стоп студентів за допомогою фізичної культури» (кер. ст. викл. Савенкова О. В.)

5. Пономаренко В. С. (МВ01-19-1) «Місце самостійної роботи у системі професійної підготовки фахівця у закладах вищої освіти» (кер. в. о. доц. Чернявська О. А.)
6. Пухтінов М. В. (МЛ02-20) «Сучасні інформаційні технології та використання тренажерів у сфері фізичного виховання і спорту» (кер. ст. викл. Матлахов М. В.)
7. Хаджинов О. Р. (КН901-19) «Формування моральної поведінки студентів засобами і методами фізичної культури» (кер. доц. Хаджинов В. А.)
8. Чистякова Є. М. (СТ01-21) «Формування особистих якостей сучасної молоді засобами фізичної культури та спорту» (кер. доц. Чекмарьова Н. Г.)
9. Баглай В. С. (КГ 2012 (538) «Спорт та фізичне виховання молоді» (кер. Смирнова М. Л.)

ЕЛЕКТРОМЕХАНІКА

Керівник секції доц. Ніколенко А. В.
25 травня , 10-00, ауд. 117

1. Смірнов Г. М. (АП01-18) «Дослідження джерел виникнення гармонік в електричній мережі феросплавного цеху» (кер. доц. Ніколенко А. В.).
2. Денисюк В. С. (АП01-18) «Розпізнавальна оптимізація в електромеханічних системах» (кер. доц. Стьопкін В. В.).
3. Єршова О. А. (АП01-19) «Прогнозування технічного стану електричних машин» (кер. ст. викл. Куваєв В. Ю.).
4. Опалько А. В. (АП01-19) «Дослідження розподілу енергії в робочому просторі рудо відновлювальної електропечі за допомогою заступної схеми» (кер. доц. Нежурін В. І.).
5. Єршова О. А. (АП01-19) «Електромагнітна сумісність і якість електричної енергії» (кер. ст. викл. Безденежних М. Є.).

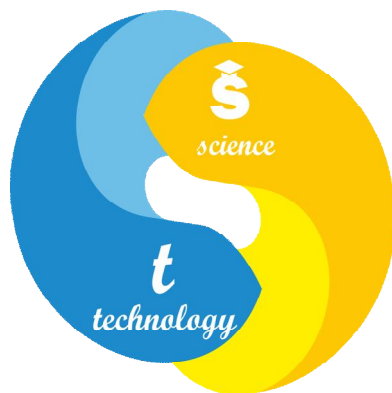
ЯКІСТЬ, СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ

Керівник секції проф. Должанський А. М.
24 травня, 12-00, кім. 285

1. Каплан М. Е. (СТ01-19) «Аналіз та удосконалення нормативно-технічного забезпечення з виготовлення меду в Україні» (кер. проф. Должанський А. М.);
2. Аюпов О. А. (СТ01-19) «Аналіз технології та метрологічне забезпечення виробництва взуття» (кер. доц. Полякова Н. В.);
3. Махінько Р. С. (СТ01-17М) «Аналіз міжнародних та європейських стандартів на фарби та лаки для визначення перспектив розвитку нормативної бази України» (кер. доц. Максакова О. С.);
4. Котулько Д. С. (СТ901-22) «Перспективи розвитку нормативної бази України на зварювання та супутні процеси для визначення» (кер. Нестеренко О. Ю., доц. Максакова О. С.);
5. Килименко А. Р. (СТ01-18М) «Запровадження методик проведення роботодавцем заходів з безпеки та гігієни праці на основі ризикоорієнтованого підходу» (кер. доц. Максакова О. С.);
6. Ачинович В. М. (СТ01-19) «Новий стандарт ISO 45003:2021: керування психосоціальними ризиками на роботі» (кер. доц. Максакова О. С.);
7. Шишов Г. Р. (СТ01-18М) «Розробка та застосування методики визначення міжкалібрувального інтервалу ЗВТ» (кер. Нестеренко О. Ю., доц. Максакова О. С.);

- 8.Кусаєв К.Е. (СТ01-18М) «Аналіз результатів державного метрологічного нагляду в сфері контроль якості та безпечності харчових продуктів в Дніпропетровській області» (кер. доц. Ломов І.М., доц. Казановська О.Б.);
- 9.Ачинович В.М. (СТ01-19) «Негативні наслідки скасування обов'язкової повірки засобів вимірювань під час військового стану в Україні» (кер. доц. Ломов І.М., доц. Казановська О.Б.);
- 10.Трещов В.Е. (СТ01-17М) «Покращення якості управління відходами з урахуванням його категорій згідно з європейськими та національними нормативними документами» (керівники, доц. Бондаренко О.А., к.т.н., Мосьпан Н.М.);
- 11.Петльований Є.О. (СТ01-18М) «Удосконалення логістичної системи України у сфері перевезення відходів» (кер. доц. Бондаренко О.А., к.т.н., Мосьпан Н.М.);
- 12.Васько В.А. (СТ01-19) «Аналіз метрологічного забезпечення процесу надання послуг з ремонту комп'ютерної техніки» (кер. доц. Бондаренко О.А.);
- 13.Павлиш М.І. (СТ01-19) «Метрологічне забезпечення контролю якості і безпечності при виготовленні страв з риби в умовах закладу громадського харчування» (кер. ст. викл. Николаєнко Ю.М.);
- 14.Васильєва О.О. (СТ901-16М) «Моделювання вимірювання показників якості вугілля з використанням програми LabView» (кер. доц. Черноіваненко К.О.);
- 15.Васько М.М. (СТ01-19) «Метрологічне забезпечення контролю якості при виробництві сиропів згідно ДСТУ 7126» (кер. доц. Черноіваненко К.О.);
- 16.Бибик Н.М. (МЕ09-21Н) «Металографічні дослідження як засіб забезпечення контролю якості трубної продукції» (кер. доц. Ступак Ю.О.)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ І ТЕХНОЛОГІЙ**

**ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ТЕХНІЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ СТУДЕНТІВ І МОЛОДИХ УЧЕНИХ
“МОЛОДА АКАДЕМІЯ 2023”**

Дніпро
2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ І ТЕХНОЛОГІЙ**

**ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ТЕХНІЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ СТУДЕНТІВ І МОЛОДИХ УЧЕНИХ
“МОЛОДА АКАДЕМІЯ 2023”
24-25 травня 2023 року**

ЗБІРНИК ТЕЗ

Том 2

Дніпро
2023

**Молода академія –2023. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-технічної конференції студентів і молодих учених
Дніпро, УДУНТ, 2023- с. 216**

У збірнику приводяться тези доповідей Всеукраїнської науково-технічної конференції студентів “Молода академія – 2023”, в яких узагальнюються підсумки науково-технічної творчості студентів вищих навчальних закладів України.

У збірнику розглянуті питання раціонального використання мінерально-сировинних і енергетичних ресурсів, створення нових та удосконалення існуючих технологічних процесів, екологічних та економічних проблем сучасного виробництва для забезпечення конкурентоспроможності продукції на світовому ринку.

Редакційна колегія :

**д.т.н. Пройдак Ю.С.- відповідальний редактор,
члени редакційної колегії :**

д.т.н. Нізяєв К.Г.,

д.т.н. Пінчук В.О.,

д.т.н. Старовойт А.Г.,

д.е.н. Довбня С.Б.,

к.т.н. Єрмократьєв В.О.,

к.е.н. Козенков Д.Є.,

д.т.н. Савчук Л.М.

д.т.н. Должанський А.М.,

д.іст.н. Кривчик Г.Г.,

д.ф.-м.н. Штапенко Е.П.,

фахівець Мартинова Л.З.

ЗМІСТ ЗБІРНИКА

Стор

Секція Економіка і підприємництво.....	5
Підсекція Економіка та управління підприємствами.....	..5
Підсекція Інформаційні технології та моделювання в економіці	28
Підсекція Міжнародна економіка.....	38
Підсекція Облік і аудит.....	47
Підсекція Фінанси, банківська справа та страхування.....	55
Секція Менеджмент.....	58
Підсекція Інтелектуальна власність.....	95
Підсекція Управління проектами.....	106
Секція Хімічна технологія та інженерія.....	120
Підсекція Металургійне паливо та вогнетриви.....	120
Секція Фундаментальні дисципліни.....	123
Підсекція Нарисна геометрія, інженерна та комп'ютерна графіка.....	123
Підсекція Фізика.....	126
Секція Гуманітарні дисципліни.....	127
Підсекція Історія та культурологія.....	127
Підсекція Філософія та політологія.....	141
Підсекція Документознавство та інформаційна діяльність.....	150
Підсекція Українська мова.....	157
Підсекція Педагогіка і психологія.....	159
Підсекція Філологія, переклад.....	168
Підсекція Іноземна мова.....	172
Підсекція Фізичне виховання.....	193
Секція Електромеханіка.....	199
Секція Якість, стандартизація та сертифікація.....	203

ЕКОНОМІКА І ПІДПРИЄМНИЦТВО

ПІДСЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ»

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ У ВОЄННИЙ ЧАС

Журенкова А. О., керівник проф. Довбня С.Б.

Український державний університет науки та технологій

Війна є страшенно руйнівним процесом для усіх сфер існування людства. Страждає діяльність кожного суб'єкта господарювання із-за неможливості користуватися благами інфраструктури, логістики, необхідними ресурсами та традиційними ринками збуту. Воєнний стан - це мінливий простір з величезними ризиками на кожен день. Головна мета механізму антикризового управління підприємством у воєнний період – мінімізація негативних економічних та соціальних наслідків війни у діяльності підприємства.

У чому полягає різниця між “традиційним” та “воєнним” антикризовим управлінням? Відмінності полягають: у масштабі, швидкості поширення, тривалості, узгодженості з зовнішніми органами, фізичною небезпекою та доступі до інфраструктури. “Воєнна” криза охоплює всю систему існування; поширюється не локально, а глобально за ланцюговою реакцією; є довгостроковою; супроводжується фізичною небезпекою; присутній обмежений доступ до інфраструктури; відсутній час на розробку стратегії. Враховуючи характерний для такої кризи дефіцит часу на реагування, вкрай необхідно дотримуватися принципів гнучкості та користуватися тактичними та оперативними методами.

Загалом антикризове управління можна розділити на такі три етапи:

Перший етап - шоківий, виникає на початку війни. Від швидкості прийнятих рішень на цьому етапі буде залежати майбутнє усього підприємства. Головними питаннями є продовження загального функціонування, збереження виробничих потужностей на початковому місці чи пересування до іншого, забезпечення безпеки для працівників. Доцільне оперативні втручання.

Другий етап - адаптивний. Необхідно оцінити свій фінансово-економічний стан за нових обставин, зважити всі можливості та загрози. Провести експрес-діагностику, далі більш глибокий факторний аналіз. Виявляються та ліквідуються слабкі місця та неактуальні види діяльності. застосовуються заходи швидкого реагування, методи оперативного та тактичного антикризового управління.

Третій етап - стабілізаційний. Розробивши нову стратегію розвитку на найближчий час, підприємство має досягти об'єму своїх довоєнних обертів, об'єми збуту, частку ринку. На даному етапі можна задіяти методи “традиційного” антикризового управління

Отже головною метою підприємства під час воєнного стану має стати безперебійна діяльність та її результативність, що зможе підтримати економіку країни в цілому. Досягти цього зможе антикризове управління, яке набуває своєї рідної воєнної специфіки, так як “воєнна” криза відрізняється від “традиційної”. Даний вид управління допоможе підприємству ургентно скоротити усі неефективні процеси, відсіяти зайві витрати, зконцентрувати увагу на найважливіших речах, адаптуватися до нових зовнішніх умов та забезпечити розробку стратегії існування компанії з максимальною користю для ринку і країни.

СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Роговська К.Л., керівник проф. Довбня С.Б.
Український державний університет науки та технологій

Проблема фінансового оздоровлення підприємств у нинішніх економічних умовах набула особливого значення у зв'язку з підвищенням їх неплатоспроможності. Фінансове оздоровлення – це система заходів і механізмів, спрямованих на покращення фінансового стану підприємств, відновлення їх ліквідності, платоспроможності, прибутковості, втрачених активів або доходів [1].

Основні функції фінансового оздоровлення підприємства.

1. **Безперервна діагностика фінансового стану підприємства** з метою виявлення перших ознак кризи та своєчасного прийняття обґрунтованих управлінських рішень, розробка та впровадження необхідних превентивних заходів. Своєчасне виявлення кризових проявів за допомогою систем моніторингу дозволяє запобігти виникненню кризи або пом'якшити характер її протікання та негативні наслідки.

2. **Попередження виникнення криз, запобігання банкрутству або ліквідації підприємства.** Ця функція є пріоритетною і передбачає своєчасну розробку превентивних та швидких заходів. Саме реалізація цієї функції може запобігти виникненню або поглибленню кризи підприємства та відновити його репутацію серед бізнес-партнерів.

3. **Відновлення фінансової стабільності підприємства.** Це важливе та складне завдання вимагає найбільших зусиль та витрат фінансових ресурсів. Має здійснюватися шляхом удосконалення технології, фінансової реструктуризації, впровадження інвестиційних проектів розвитку підприємства, диверсифікації його діяльності і т. ін.

4. **Мінімізація негативного впливу криз.** Ця функція реалізується за рахунок стабілізації якісних структурних змін у діяльності підприємства [2].

Слід зазначити, що в процесі фінансового оздоровлення можуть виникнути різні проблеми, основними з яких є наступні:

- процес фінансового оздоровлення зазвичай пов'язаний зі значними витратами для підприємства. В той же час кризове підприємство, як правило, не має фінансових ресурсів, а їх залучення є досить складним завданням;
- неповна оцінка факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, які спричинили кризу, що призводить до прийняття неефективних управлінських рішень;
- відсутність методичного інструментарію, щодо обґрунтованого проведення фінансового оздоровлення, ускладнює розробку дієвої антикризової санації;
- недостатня державна підтримка фінансового оздоровлення підприємств.

Таким чином фінансове оздоровлення має бути спрямоване на поліпшення фінансового становища підприємства, включаючи відновлення ліквідності, платоспроможності, прибутковості та втрачених активів або доходів.

Список використаної літератури

1. Рапопорт В.Ш. Діагностика управління: [практичний досвід та рекомендації] / Рапопорт В.Ш. - М.: Економіка, 1988. - 127 с
2. Довбня С. Б. Антикризове управління підприємством. Частина 1: Навч. посібник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2014. – 92 с.
3. Лащик І. І. Особливості фінансового оздоровлення підприємства. Науковий Вісник Львівського державного університету. 2021. С. 1–7.

ШЛЯХИ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ АТ «ДНІПРОВСЬКИЙ АГРЕГАТНИЙ ЗАВОД»

**Білий Д.Д. , керівник доц. Ігнашкіна Т.Б.
Український державний університет науки і технологій**

АТ «Дніпровський агрегатний завод» завершив 2021 рік з позитивним фінансовим результатом (чистий прибуток склав 31,8 млн грн). Спостерігалось також зростання чистого доходу (близько 18%), що сталося внаслідок суттєвого покращення ситуації на вітчизняному ринку збуту (зростання продажів майже у 2 рази), але при значному для країни СНД. Зростала дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги та заборгованість за розрахунками. Розглядаючи пасив балансу Товариства слід відмітити зростання у 3,5 рази довгострокових зобов'язань в основному за рахунок отримання довгострокових кредитів банку на суму 42,8 млн грн. Є також проблеми з розрахунками з бюджетом (зростання заборгованості на 30%).

Покращення фінансового стану підприємства може бути досягнуто за рахунок заходів, які сприяють збільшенню прибутку і позитивно впливають на інші фінансові показники. У напрямку удосконалення системи управління дебіторською заборгованістю – це надання знижок покупцям; здійснення факторингових операцій. У напрямку впровадження організаційно-технічних заходів – це зниження виробничого браку за рахунок підвищення кваліфікаційного рівня робітників, створення ефективного контролю за процесом виробництва та мотивації працівників; надання послуг, що забезпечують зростання інших операційних доходів підприємства, а саме, послуг зі зберігання, конструкторського супроводу ремонту виробів, операційної оренди, медичних послуг. У сукупності за умови впровадження запропонованих заходів можна очікувати зростання чистого прибутку Товариства на 15-18%, зменшення строку погашення дебіторської заборгованості тощо.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

**Якимашенко А.М., керівник доц. Семенова Т.В.
Український державний університет науки і технологій**

Оптова торгівля поряд з іншими учасниками товарного ринку приймає участь у формуванні системи господарських зв'язків, організації і проведенні різноманітних комерційних операцій і оборудок. Роль підприємств оптової торгівлі в розвитку національної економіки, особливість їх функціонування за сучасних економічних умов та значущість для них комерційної діяльності як основної в забезпеченні ефективності функціонування та розвитку обумовлюють актуальність дослідження питань з управління комерційною діяльністю.

Діяльність підприємств оптової торгівлі оцінюють за системою показників, які можна розподілити на дві великі групи: статистичні та фінансові.

Статистичні використовують для формування загальних показників оптової торгівлі макроекономічного рівня. На їх підставі оцінюють розвиток оптової торгівлі загалом і за найважливішими групами товарів, частку оптової торгівлі у валовому внутрішньому продукті тощо. До статистичних показників належать: загальний товарооборот у грошовому вимірі, зокрема: оптовий товарооборот; роздрібний товарооборот; оборот від посередницької діяльності; оборот від інших видів діяльності.

Фінансові показники дають можливість оцінити ефективність діяльності оптового підприємства, проаналізувати джерела витрат і формування прибутку, визначити резерви підвищення рентабельності всіх видів діяльності оптового підприємства й поліпшення якості обслуговування споживачів. До фінансових показників діяльності

оптового підприємства належать: доходи за видами діяльності; витрати за видами діяльності; прибуток (збиток) від звичайної та надзвичайної діяльності; чистий прибуток (збиток) оптового підприємства.

На підставі фінансових показників в абсолютному обчисленні розраховують низку відносних показників: планований оптовий товарооборот на наступний за звітним період; нормативний запас на кінець прогнозованого періоду; величину одноденної реалізації; коефіцієнт прибутковості; коефіцієнт рентабельності та інші.

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Жуков В.О. , керівник доц. Гулик Т.В.

Український державний університет науки і технологій

Стратегічне управління полягає у розробці і реалізації стратегії, яка повинна відповідати меті і завданням підприємства, а правильний вибір стратегії, послідовність етапів та процесів її реалізації повинен забезпечити позитивний економічний ефект. Досягнути встановленої мети діяльності та ефективно вирішувати існуючі проблеми розвитку підприємства можна на основі реалізації його конкурентних переваг на ринку. Побудова стратегічної моделі управління витратами підприємства є одним з найважливіших інструментів стратегічного управління, яка має на меті довгострокове забезпечення конкурентоспроможності підприємства за критерієм його результативності, на основі розробки багатоваріантної стратегії управління витратами залежно від зміни стану зовнішнього середовища.

Важливим етапом розроблення моделі стратегічного управління витратами підприємства є аналіз чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, та особливості їхнього впливу на досягнення стратегічної мети. Всі ці чинники є взаємопов'язаними, і зміна одного з них може призвести до значних змін іншого. Водночас необхідно зазначити, що рівень впливу зовнішніх чинників залежить від особливостей підприємства, зокрема його галузевої структури, розмірів та територіального розміщення, а також від якості управління підприємством. У зв'язку з цим кожне підприємство має визначити, які саме з чинників зовнішнього впливу найістотніше впливають на діяльність підприємства і якими методами здійснювати їх дослідження та впливати на них.

Побудувавши загальний ланцюжок цінностей для підприємства, можна оцінити рівень внеску окремих видів підприємницької діяльності у створення цінності кінцевого продукту та проаналізувати пов'язані з цими видами діяльності витрати, доходи й економічні результати. Важливо також дослідити причинно-наслідкові зв'язки між окремими елементами ланцюжка та факторами навколишнього ринкового середовища; динамікою споживчого ринку, рівнем конкуренції, станом фінансового ринку, ринку праці, рівнем інфляції, фіскального навантаження тощо.

Дослідження впливу факторів зовнішнього підприємницького середовища на діяльність і розвиток підприємства, а також для оцінки його сильних і слабких ланок застосовують SWOT – аналіз. На його підставі можна не лише оцінити характер впливу окремих факторів середовища на кожен етап процесу формування цінності кінцевого продукту, а й визначити ключові фактори успіху та перспективи розвитку окремих видів підприємницької діяльності й обґрунтувати та оцінити ймовірні шляхи оптимізації ланцюжка цінності, а також, за потреби, здійснити коригування загальної стратегії підприємства.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Алексєєнко М.В., керівник доц. Семенова Т.В.

Український державний університет науки і технологій

На сьогодні відсутній єдиний погляд науковців та практиків щодо критеріїв оцінки ефективності логістичної діяльності та рівня якості обслуговування споживачів. Кожен з науковців по-різному підходить до питання оцінки ефективності логістичної системи підприємства, роблячи акцент або лише на деяких її складових, або ж використовує комплекс загальних методів, які можуть служити лише узагальнюючими результатами її діяльності.

Розглянемо основні підходи щодо оцінки ефективності логістичної діяльності. Для цього об'єднаємо у три групи показники, що використовують різні автори:

1. Показники, які характеризують ефективність логістичної діяльності: коефіцієнт зв'язку «постачальник – споживач»; коефіцієнт готовності до поставки; показник кількості ланок логістичної системи.

2. Показники ефективності логістичної діяльності з точки зору споживача: ціна обслуговування; якість обслуговування.

3. Показник ефективності логістичної діяльності з точки зору її учасників. Критерієм ефективності логістичної діяльності є максимізація прибутку на одиницю логістичних витрат при умові забезпечення потрібної якості обслуговування.

На основі запропонованого критерію використовується агрегований показник ефективності функціонування логістичної системи – рентабельність логістичних витрат, який розраховується як відношення суми річного прибутку до логістичних витрат.

Рівень розвитку логістичної діяльності деякі автори пропонують оцінювати за ступенем інтеграції логістичних процесів: фрагментарний рівень (інтеграція на рівні окремих логістичних процесів, функцій); функціональний (інтеграція охоплює окремі функціональні області); системний (інтеграція охоплює логістичну діяльність підприємства); інтеграція на рівні ланцюга поставок (з охопленням всіх учасників логістичної мережі).

ЩОДО АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ковальов К.О., керівник доц. Гулик Т.В.

Український державний університет науки і технологій

Економічний аналіз ефективності - комплексне дослідження фактичної діяльності підприємства (фірми) за певний період часу, оцінка ефективності його діяльності з метою визначення резервів, визначення того, як воно діє та надає необхідну інформацію для оперативного управління різноманітні заходи, досягнення показників, передбачених планом (бізнес-планом).

У завдання аналізу господарської діяльності входить доведення реальності плану, складеного на основі господарських договорів, вивчення та оцінка ходу виконання цього плану по кожній виробничій ділянці, порівняння показників із собівартістю, виявлення причини відхилень фактичних планових показників від планових, розробити заходи щодо подолання виявлених недоліків і використання внутрішніх ресурсів для збільшення виробництва, підвищення якості продукції тощо.

Найважливішими для аналізу господарської діяльності є статті активів балансу - основний капітал і оборотні активи (грошові кошти, запаси, дебіторська заборгованість - короткострокова і довгострокова).

Аналіз господарської діяльності може бути як оперативним, так і загальним. На підприємстві (DN) щоденно, щотижнево та щомісяця проводиться оперативний аналіз з метою моніторингу ходу виробництва та здійснення управління та експлуатації в різних сферах діяльності підприємства. Загальний аналіз передбачає комплексне вивчення взаємопов'язаних техніко-організаційних та економічних факторів з метою обґрунтування оцінки економічної діяльності підприємства та визначення основних напрямів його розвитку цього виробництва.

Загальним об'єктом аналізу є основна (звичайна) діяльність підприємства та її економічні результати. Основна діяльність — діяльність, пов'язана з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), яка є основною метою створення підприємства та приносить йому основний дохід.

**ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОТОЧНИХ ВИТРАТ ТОРГОВЕЛЬНОГО
ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ**
Шалигін Д.В., керівник доц. Семенова Т.В.
Український державний університет науки і технологій

Поточні витрати відіграють важливу роль в економіці будь-якого суспільства. Поточні витрати охоплюють усі сторони життя людей, усі стадії суспільного виробництва, формують систему кругообігу доходів та продуктів суспільства. Не менше значення мають поточні витрати і для життєдіяльності підприємства – окремого господарюючого суб'єкта ринку.

Поточні витрати пов'язані перш за все з вирішенням у процесі господарської діяльності ряду задач, таких як закупівля товарів, їх транспортування, зберігання, реалізація, утримання персоналу терміном до одного року.

За економічною сутністю поточні витрати торговельного підприємства являють собою сукупність затрат живої та уречевленої праці, що виражені у вартісній (грошовій) формі і яка необхідна для здійснення торговельно-технологічного процесу, доведення товарів від виробника до кінцевого споживача, що в свою чергу передбачає перетворення товарів на гроші; а за натурально-речовим складом - спожиту частину матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

До складу поточних витрат підприємства торгівлі входять витрати обігу – представлені в грошовій формі витрати підприємства на здійснення процесу реалізації товарів, які складають за своєю суттю собівартість послуг з доведення товарів від виробника до споживача та пов'язаних із зміною форм вартості.

До складу витрат обігу включають операційні витрати, транспортно-заготівельні витрати, що припадають на реалізовані товари, та відсотки за кредит, що відносяться до витрат фінансової діяльності.

Організація витрат на підприємствах контролюється і регламентується. Від своєчасного і якісного внутрішнього контролю залежить не тільки збереження коштів засновників, але і кредитоспроможність підприємства.

ЛАКОФАРБОВІ ТА ПІДСОБНІ ЛАКОФАРБОВІ МАТЕРІАЛИ
Скобченко І.Ю., керівник доц. Гулик Т.В.
Український державний університет науки і технологій

Основною властивістю лакофарбових матеріалів є здатність при нанесенні на поверхню утворювати тонкі плівкові покриття. Ці покриття повинні мати високу адгезію (прилипання) до вкриваємих поверхонь, бути стійкими до тепла, світла та

хімічних реагентів, відзначатись водонепроникністю, гладкістю, твердістю та еластичністю утвореної плівки, добрими захисними і декоративними властивостями.

Матеріали для створення лакофарбового покриття складаються з багатьох компонентів, суміш яких після нанесення тонким шаром на поверхню і висихання створює плівку міцно зчеплену з нею. Основні компоненти лакофарбових матеріалів такі: плівкоутворювачі; розчинники; розріджувачі; пластифікатори; наповнювачі; пігменти; сіккатииви; добавки.

До групи підсобних лакофарбових матеріалів змивки, пасти, мастики, затверджувачі, поро заповнювачі, прискорювачі.

Змивки використовують для видалення старих лакофарбових покриттів. Їх дія призводить до набухання та розм'якшення плівки.

Пасти – суміші різного призначення. Їх використовують для шліфування, полірування, виготовлення декоративних емалей, герметизації роз'ємних деталей тощо.

Мастики – розчин бітуму в органічних розчинниках з добавками наповнювачів, смол, пластифікаторів, інгібіторів тощо. Їх використовують для захисту поверхонь від корозії та зменшення шумів від вібрації.

Стосовно лакофарбових матеріалів зокрема і хімічних матеріалів взагалі слід пам'ятати наступне. Майже всі вони є отруйними, пожежо- та вибухонебезпечними. Це вимагає дотримання певних безпекових умов під час їх зберігання, транспортування, завантажування – розвантажування. Їх зберігання допускається тільки у спеціально обладнаних наземних сховищах окремо від інших матеріалів з дотриманням температурного режиму, обов'язково оснащених системою вентиляції. Приміщення повинні відповідати вимогам техніки безпеки промислової санітарії.

РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ»

Левенець Д.О., керівник доц. Ігнашкіна Т.Б.

Український державний університет науки і технологій

На сьогоднішній день аналіз діяльності підприємства є важливим інструментом для оцінки фінансового стану та ефективності його діяльності, допомагає приймати обґрунтовані рішення та виявляти проблемні сфери для подальшого вдосконалення.

ПАТ "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД" - універсальне підприємство, переважним напрямом діяльності якого є виробництво та продаж сталевих та обсадних труб, бандажів, осей та суцільнокатаних коліс. Головними видами продукції підприємства у 2021 р. були суцільнокатані залізничні колеса, сталеві безшовні гарячодетформовані труби, обсадні труби та муфт до них, відсоток доходу за рахунок продажу яких за звітній період становив 68%, 7% і 5% відповідно. Проти 2020 р. показники діяльності погіршилися, зокрема, чистий дохід зменшився на 1,3 млрд грн (13,7%); отримано чистий збиток майже 0,5 млрд грн (у минулому році чистий прибуток становив 23 млн грн). Головні причини такого становища пов'язані з тривалою політичною та економічною кризою, військовими діями на території країни.

Для підвищення результатів діяльності на 2022 рік основну увагу зосереджено на найбільш перспективному бізнесі - колесопрокатному виробництві, а саме, проведення роботи за такими ключовими напрямками: здійснення інвестиційних проєктів (найбільш вагомі – збільшення потужностей з повнопрофільної обробки коліс, модернізація термічного відділу); освоєння нових типів продукції, включаючи колеса, колісні пари та осі; сертифікація, проведення сертифікаційних випробувань та підтвердження сертифікації колісної продукції за державними стандартами;

підтвердження відповідності Системи управління якістю Товариства вимогам національних і міжнародного стандартів і специфікацій.

В цілому за рахунок проведення програми інноваційно-інвестиційних та організаційно-технічних заходів Товариство планує виробити та реалізувати в 2022 р. не менше 191 тис. т готової продукції, що на 10% більше за обсяг реалізованої продукції в 2021 р. При цьому чистий дохід Товариства очікується на рівні 10,5 млрд. грн, що на 1,7 млрд. грн більше, аніж у звітному періоді.

ПРОЦЕСИ УПРАВЛІННЯ КОМУНІКАЦІЯМИ ПРИ ВИКОНАННІ ПРОЕКТУ

Чайковський О.Ю., керівник доц. Гулик Т.В.

Український державний університет науки і технологій

Управління комунікаціями проекту включає в себе процеси, необхідні для своєчасного створення, збору, поширення, зберігання, отримання та, в кінцевому рахунку, використання інформації проекту; розділ проектного менеджменту, що включає дії, необхідні для забезпечення одержання, збору, поширення, зберігання і кінцевого розміщення проектною інформації; управлінська функція, спрямована на забезпечення своєчасного збору, генерації, розподілу та збереження необхідної проектною інформації.

Процеси управління комунікаціями проекту:

– планування управління комунікаціями - процес розробки відповідного підходу і плану для комунікацій проекту на основі потреб і вимог зацікавлених сторін в інформації, а також наявних активів організації;

– управління комунікаціями - процес створення, збору, поширення, зберігання, отримання та кінцевому рахунку, архівування / утилізації інформації проекту відповідно до плану управління комунікаціями;

– контроль комунікацій - процес моніторингу і контролю комунікацій в ході всього життєвого циклу проекту для забезпечення задоволення потреб зацікавлених сторін проекту в інформації.

Планування управління комунікаціями являє собою процес виявлення потреб зацікавлених сторін проекту в інформації та визначення підходу до комунікацій.

Планування взаємодії включає визначення інформаційних і комунікаційних потреб учасників проекту: кому і яка інформація потрібна; коли ця інформація необхідна; яким чином інформація буде надаватися.

При плануванні можуть встановлюватися певні обмеження щодо передачі інформації в проекті.

Менеджер проекту повинен розглядати кількість потенційних каналів або шляхів

Відкритість інформації - це можливість надання її різним контингентам людей. Існує три рівня відкритості інформації:

- секретна (державна таємниця) - відображає глобальні потреби суспільства і має обмеження на використання;

- конфіденційна (для службового користування) - відображає інтереси суспільства, потреби групи чи колективу людей і має обмеження на використання (до конфіденційної відносяться відомості про потенціал організації (кадровий, технологічний, науковий тощо));

- публічна (відкрита) - відображає інтереси суспільства, потреби та інтереси людей і не має обмежень на використання.

СКЛАДОВІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

**Андрієнко Я. А., керівник ст. викл. Найдовська А. О.
Український державний університет науки і технологій**

Розвиток підприємства додаткового фінансування. Підприємство стикається з необхідністю приваблення потенційних інвесторів та визначення критеріїв, що можуть спонукати їх зробити вибір на його користь. Теоретичні та практичні питання аналізу інвестиційної привабливості підприємства ППП відображені в наукових працях чисельних економістів, але залишаються питання, які потребують вдосконалення. Існує певна невідповідність того, що дослідники трактують як інвестиційну привабливість підприємства, та методик визначення інвестиційної привабливості авторів Рзаєва Г. І., Вахович І. М., Скалюк Р.В., Мисаки Г. В та ін. Надаючи визначення ППП більшість дослідників відзначають, що це комплексна категорія, яка відображає характеристику внутрішнього середовища підприємства та перспективи розвитку зовнішнього середовища. Проте, коли пропонуються методики визначення ППП, більшість авторів все ж таки зводять оцінку ППП до визначення певних ретроспективних показників фінансово-економічного стану підприємства.

З нашої точки зору методика оцінки ППП повинна будуватися на засадах стратегічного підходу, який враховує фактори внутрішнього середовища (основні фінансові коефіцієнти, динамічні ринкові показники розвитку підприємства) та зовнішнього середовища (середня прибутковість галузі, швидкість оновлення технологій та асортименту, мінливість законодавства, наявність бар'єрів для входження в галузь тощо).

ІНВЕСТУВАННЯ КОШТІВ У РОЗВИТОК БІЗНЕСУ ЯК КЛЮЧОВИЙ НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ

**Іваніків І.В., керівник доц. Ігнашкіна Т.Б.
Український державний університет науки і технологій**

Інвестування коштів у розвиток економіки країни в цілому, її галузей, регіонів та окремих підприємств є ключовим напрямом підвищення результативності їх функціонування. За даними офіційної статистики України у 2021р. обсяг капітальних інвестицій складав майже 674 млрд грн, збільшуючись у середньому за останні 5 років на 11%.

Інвестуванням коштів у свій розвиток займається і досліджуване підприємство – ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ». За 5 аналізованих років (2017-2021рр.) освоєння капітальних вкладень становило: 2017 р. – 324,1 млн грн, 2018 р. – 680,3 млн грн, 2019 р. – 1258,8 млн грн, 2020 р – 563,1 млн грн, 2021 рік – 648,0 млн грн. У середньому це складало щорічно майже 700 млн грн. Звітні дані про загальну кількість впроваджених на підприємстві інвестиційних проєктів та у розрізі окремих підрозділів за цей період свідчать про наступне. Щорічно на підприємстві здійснювалося порядку 10-20 проєктів, за 5 років – десь трохи більше 80 проєктів. Найбільша їх кількість (біля 36%) припадала на колісний бізнес, попит на продукцію якого зберігався на досить високому рівні, що підтверджується даними про збільшення обсягів реалізації та рівня завантаженості виробничих потужностей колесопрокатного виробництва. Не залишався поза увагою керівництва трубний бізнес, задля розвитку якого за 5-річчя було здійснено у сукупності по трьом трубним цехам майже 40 проєктів.

Подальший розвиток Товариства у 2022 році передбачено за рахунок інвестування коштів у проєкти колісного бізнесу, в тому числі, вартістю кожного понад 200 тис. доларів США. Основними є інвестиційні проєкти, спрямовані на збільшення

потужностей з повнопрофільної обробки залізничних коліс, модернізацію термічного відділу. У сукупності це дозволить покращити результати господарської діяльності підприємства.

ПОБУДОВА ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ МОДЕЛІ ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ЯКІСНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ХІМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Циплюк А.О., керівник доц. Романовський І.Г.
Український державний університет науки і технологій

Метою досліджень було побудова моделі, яка кількісно оцінює технологічні параметри, які впливають на випуск якісної продукції. браку. Об'єктом дослідження було підприємство, яке виготовляє хімічну продукцію.

В значній ступені такі фактори обумовлюються характеристиками технологічного процесу, тому на підставі статистичного аналізу була передбачена кількісна оцінка ступеню впливу кожного з факторів на виникнення браку і запропоновані такі значення технологічних параметрів, дотримання яких сприятиме виключенню умов для виробництва неякісної продукція.

Оскільки залучення звичайного кореляційного аналізу доцільно лише у тому випадку, коли фактори, що аналізуються, наводяться у лише у числовій формі, тому залучена логістичної регресії, яка дозволяє одночасно залучати кількісні і атрибутивні параметри[1]. Її загальне призначення полягає в аналізі взаємозв'язку між декількома незалежними змінними (регресорами) і залежною змінною[2].

Практичне вирішення проблеми замість здійснювалось за допомогою логіт-перетворення на відрізьку ймовірності [0,1] для будь-яких значеннях незалежних змінних чинників [3]:

$$P(E) = \frac{1}{1 + e^{-(B_0 + B_1 \times X_1 - B_2 \times X_2 - B_3 \times X_3 - B_4 \times X_4 - B_5 \times X_5)}} \quad (1)$$

де $P(E)$ - ймовірність того, що відбудеться цікавить подія;

e - основа натурального логарифма;

$B_1, B_2, \dots, B_n$ - стандартні множники рівняння регресії,

Для розрахунку інших коефіцієнтів логістичної регресії застосовувався метод сполучених градієнтів.

Для апробації нашої математичної моделі використовуємо масив інформації по 8500 окремим технологічним циклам, коли брак виникав ($P(E)=0$), або його не було ($P(E)=1$).

Для візуалізації результатів дослідження було побудовано ROC-криву (Receiver Operator Characteristic Curve) – класичний засіб представлення результатів бінарної класифікації при комп'ютерному моделюванні.

До значущих технологічних параметрів, які впливають на виникнення бракованої продукції (при $\alpha=0.05$), віднесено: розмір фракції, мКм (X_1), режим вентиляції (X_2), вид вакуумного віджимання сировини (X_3), технологічні особливості сировини постачальника (X_4), температура сушіння сировини в електролізній ванні (X_5).

Крива помилок для оптимальних значень рівняння регресії наведено на рисунку 1.

Для оцінки надійності отриманих результатів використано показник AUC (Area Under Curve – площа під кривою) [4]. Оскільки для визначеного оптимального плану $AUC_{\text{опт}} = 0.6764$, зроблено висновок про високу надійність результатів.

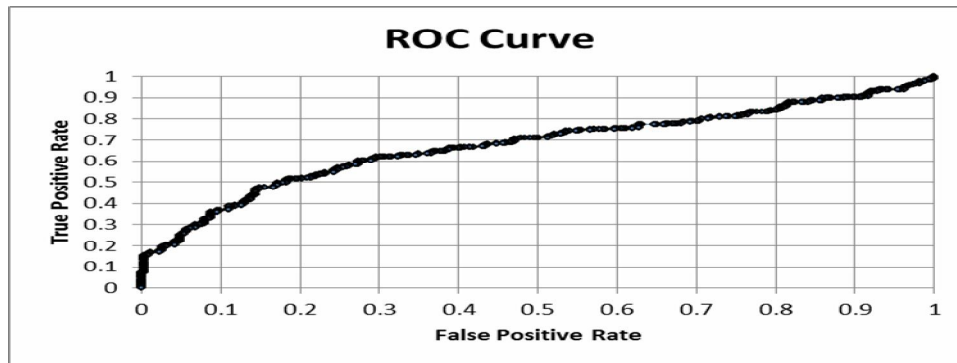

Рис. 1- Крива помилок для оптимального плану (ROC -крива)

Підстановкою визначених розрахунками коефіцієнтів в рівняння логістичної регресії отримана система рівнянь, яка визначає ймовірність виготовлення якісної продукції:

На підставі цієї системи рівнянь збуло запропоновано інвестиційний проект по вдосконаленню виробничого процесу із запобіганням виникнення бракованої хімічної продукції.

Перелік посилань

1. OpenIntro Statistics Second Edition [Електронний ресурс]: офіційний web-сайт. – Режим доступу <https://www.openintro.org/stat/labs.php/>
2. Бідюк, П. І. Прикладна статистика / П. І. Бідюк, О. М. Терентьев, Т. І. Просянкіна-Жарова. – Вінниця : ПП ТД «Едельвейс і К», 2013. – 304 с.
3. In Jae Myung. Tutorial on maximum likelihood estimation/ Journal of Mathematical Psychology, Volume 47, Issue 1, February 2003, Pages 90–100.
4. Curva ROC Wikipedia [Електронний ресурс]: офіційний web-сайт. – Режим доступу https://es.wikipedia.org/wiki/Curva_ROC

ВИКОРИСТАННЯ SPACE-МЕТОДУ ПРИ ОБҐРУНТУВАННІ КОРПОРАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Семеліт В. Є., керівник ст. викл. Найдовська А. О.
Український державний університет науки і технологій

В умовах сьогодення існує велика кількість методик стратегічного аналізу, які передбачають аналіз зовнішнього середовища підприємства (PEST) або комплексний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства (SWOT, SPACЕ, аналіз галузі тощо). Проте завжди виникає питання, як використовувати результати цього аналізу при формуванні стратегій підприємства. Широкого розповсюдження сьогодні отримала методика SWOT-аналізу, як найбільш зрозуміла. На останньому етапі цієї методики виконується попарне порівняння фактору внутрішньої середовища та фактору зовнішньої середовища. Якщо фактори мають зв'язок, пропонуються певні стратегічні рішення. Але ця методика в традиційній інтерпретації (без кількісного оцінювання факторів) не дозволяє чітко визначитися із загальною стратегією, оскільки досліджується значна кількість факторів та їх пар. На противагу цій методиці можна використовувати методику SPACЕ, аналізу, яка дозволяє конкретизувати результати вибору корпоративної стратегії. Звісно, що методика також має певні припущення та передбачає процедуру відбору факторів зовнішньої і внутрішньої середовища та їх кількісну оцінку. Якщо з формуванням факторів компонент FS (financial strength), IS (industry strength) та CA (competitive advantage) – конкурентні переваги підприємства не виникає, як правило, труднощів, то оцінка компоненти ES (environmental stability) – стабільність зовнішнього середовища може викликати труднощі. На наш погляд ця

компонента повинна включати такі складові: швидкість оновлення основного обладнання, темпи зростання цін на основні ресурси (частка в структурі виробничої собівартості понад 10%), швидкість оновлення нормативних документів в галузі, темпи зростання ринку (10% як межа), динаміка оновлення асортименту продукції тощо

ВАЖЛИВІСТЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Єременко Г., керівник проф. Чаркіна Т.Ю.

Український державний університет науки і технологій

В епоху, коли спілкування та обробка великих обсягів інформації іноземною мовою набуває все більшого значення, знання іноземної мови є запорукою успіху. Адже, як каже відомий вислів, "хто володіє мовою, той володіє світом".

Як правило, люди, які володіють іноземними мовами, мають багату особистість, високу здатність до пізнання нового, вільно і впевнено спілкуються з оточуючими. Знання іноземної мови сприяє підвищенню впевненості в собі, розширенню кола знайомих і друзів, покращенню комунікативних навичок. Вивчення іноземної мови допомагає розвивати когнітивні навички, такі як критичне мислення, уважність до деталей і пам'ять. Дослідження показали, що люди, які вивчають іноземну мову, мають краще аналітичне мислення, творчі здібності та навички вирішення проблем.

Англійська мова відіграє дуже важливу роль у повсякденному житті. Англійська мова використовується в банках, на залізничних вокзалах, автобусних станціях, в освіті, в медичному секторі та в приватному секторі. Англійська також є мовою торгівлі з іншими країнами. Англійська також надає більше можливостей для кар'єрного розвитку та просування по службі. Багато компаній шукають співробітників, які можуть спілкуватися з клієнтами та партнерами в різних країнах. Знання мови може покращити міжнародне співробітництво та комунікацію в той час, коли світ стає меншим з розвитком інтернету та комунікаційних технологій. Спілкування між людьми з різних країн і культур стає все більш активним. Іноземні мови допомагають людям спілкуватися один з одним і розуміти культуру та традиції інших країн. Це також сприяє розширенню міжнародного бізнесу без кордонів, що робить іноземні мови важливим інструментом для підтримки міжнародних зв'язків і розвитку бізнесу. Знання іноземної мови допомагає в укладанні угод, веденні переговорів з іноземними партнерами та взаєморозумінні.

Важлива роль англійської мови в освіті. Роль англійської мови в сучасному суспільстві очевидна для студентів, які прагнуть отримати якісну освіту. Ці знання дозволяють їм навчатися в будь-якому університеті. Як наслідок, документи про освіту згадуються в кожній країні. Наприклад, відомо, що випускник з дипломом Лондонського університету може знайти престижну роботу в будь-якій точці світу. В освіті та науці майже завжди є потреба у фахівцях з іноземними знаннями. Найвищий рівень володіння англійською мовою потрібен студентам, які хочуть зробити кар'єру в сфері інформаційних технологій. У великих компаніях майже завжди є вакансії для людей, які володіють англійською мовою. Роль англійської мови в житті молоді Англослов'янської комп'ютерні ігри дуже популярні серед геймерів. Загальновідомо, що багато молодих людей проводять значну частину свого вільного часу за іграми. Знання англійської мови полегшує користування програмами та іграми. Іноземні мови відкривають доступ до більшої кількості інформації та джерел знань. Інтернет, наукові статті та книги доступні для вас, якщо ви знаєте мову. Якщо ви опануєте англійську, ви зможете подорожувати по всьому світу. Англійська мова є міжнародною мовою для іноземців, тому ви можете легко отримати допомогу в будь-якій частині світу. Ви

можете перевірити це за допомогою онлайн-подорожей. Відвідайте будь-який сайт з бронювання подорожей, і ви знайдете англійську мову в опціях бронювання.

Підсумовуючи, можна сказати, що вивчення іноземної мови є необхідним у сучасному світі, де глобалізація та міжнародне співробітництво в різних сферах діяльності набувають все більшого значення. Незалежно від того, чи плануєте ви подорожувати, працювати або навчатися за кордоном, вивчення іноземної мови допоможе вам добре спілкуватися з іншими людьми та розуміти різні культури.

Література:

1. <https://rivne1.tv/news/72798-vazhlyvist-vivchennya-inozemnikh-mov-v-umovakh-sohodennya>
2. <https://ihlviv.com/29-prychyn-vyvchyty-anglijsku-movu/>

ГОЛОВНІ ПРАВИЛА ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ

Зінюк К. В., керівник проф. Чаркіна Т.Ю.

Український державний університет науки і технологій

Доволі часто в нас постає така проблема, як забування про деякі робочі завдання або недопрацювання через нестачу часу. На це впливають сучасні правила ведення ділових завдань та відволікання на соціальні мережі, ігри та мобільні додатки, без яких в наш час майже жодна людина не може обійтись. Для того, щоб уникати таких проблем, існує тайм-менеджмент, а тобто – його основні правила та методи, за допомогою яких, наш дорогоцінний час використовується більш ефективно та оперативно.

Тайм-менеджмент – це система правил, спрямована на планування та упорядкування своїх дій у часі. [1, ст.17]

Тайм-менеджмент як самостійна ланка менеджменту та як сфера управлінської діяльності виокремився в 70-х роках ХХ ст. Time Management International – це компанія, яка претендує на винахід саме терміну тайм-менеджмент. Засновником цієї компанії, датським підприємцем К. Меллером, в 70-ті рр. винайдено Time Manager – блокнот-щоденник, що за функціональністю нагадує сучасний органайзер.

Наука управління часом складається із системи правил, які у свою чергу з'явилися на основі методів, принципів та різних прийомів тайм-менеджменту. Основні та найрозповсюджені методи є: Принцип Паретто (у співвідношенні 80:20) – суть цього принципу полягає в тому, що в першу чергу, необхідно вирішувати життєво важливі проблеми, на які витрачається 20% часу і отримується 80% результату, а потім приступати до другорядних завдань, на які витрачається 80% часу і отримується 20% результату; Принцип Ейзенхауера – полягає в розстановці пріоритетів під час розв'язання задач. Усі задачі необхідно розподілити на чотири пріоритети: перші – важливі і термінові, другі – важливі і менш термінові, треті – менш важливі, але термінові і четверті – менш важливі і менш термінові; Метод АВС – під час використання цього методу завдання класифікуються і розставляються за ступенем важливості. До завдань категорії А відносять найважливіші, які потребують негайного вирішення. Категорія В – завдання, які слід було виконати, але наслідки від їх виконання не є незворотними. Категорія С – завдання, які не тягнуть за собою істотних наслідків для роботи. [3, ст. 42]

Виходячи з цих основних прийомів планування своїх дій згідно з часом, можна виділити головні правила:

Правило 1. Планування процесів. Для більш організованої роботи менеджера, завдання потрібно планувати як на найближчий день, так і на наступний місяць,

складати чіткі короткострокові та довгострокові плани та розбивати об'ємні задачі на дрібні підзавдання.

Правило 2. Формулювання конкретних цілей. Напевно найважливіша складова тайм-менеджменту. Застосовувати правило «декомпозиції цілей»: визначати глобальні завдання, розбивати їх на більш конкретизовані, локальні задачі, переходячи від загального до часткового. А також обов'язково визначати наслідки досягнення цілей, що мотивують до роботи.

Правило 3. Фіксування плану. Ілюструвати поетапне виконання робіт, оперативно вносити правки за допомогою ефективних та зручних інструментів для відображення планів. Це правило допомагає запобігти небажаним збоєм та вчасно стабілізувати ситуацію.

Правило 4. Розміщення пріоритетів. Розподіляти справи за ступенем важливості та виконувати дії послідовно: починати з невідкладних завдань, плавно переходячи до другорядних.

Правило 5. Фокусування на головному. Тобто мається на увазі, зосередити увагу на глобальних цілях та виконувати менш важливі справи у «не ресурсний» час.

Правило 6. Аналіз досвіду. За результатами роботи обов'язково треба проаналізувати виконану роботу та її вплив на наше життя. Розбирати помилки, вживати заходи щодо запобігання невдачам у майбутньому.

Поняття "тайм-менеджмент" виникло через потребу в ефективному управлінні робочим та особистим часом, його розподілі та використанні. Цей ресурс неможна примножити або накопичити, неможливо повернути назад, отже – єдиним шляхом є підвищення ефективності використання кожної хвилини власного часу. Ефективне управління ресурсом часу дає людині значні переваги: досягати більшого за менший час; стати більш організованим, унаслідок чого скоротиться витрата часу на відволікаючі справи і дрібниці; навчитися зосереджуватися на найважливіших питаннях, в результаті чого зросте ефективність ухвалених рішень, та саме головне – з'явиться більше простору для творчості та вільного часу для себе.

Список використаної літератури:

1. Захаренко Г. Тайм-менеджмент / Геннадій Захаренко. – К. : Європ. ун-т, 2004. – 348 с.
2. Тайм-менеджмент керівника [Електронний ресурс] : метод. рек. // Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка : [вебсайт]. – Електронні текст. <http://korolenko.kharkov.com/metodrec/metodrec000000000004.pdf>
3. Основи самоменеджменту та лідерства [Електронний ресурс] : навчальний посібник / В. М. Лугова, С. М. Голубев. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 212 с.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Нікулін О.А., керівник проф. Чаркіна Т.Ю.

Український державний університет науки і технологій

Популярність дистанційної освіти в останні роки різко зростає. Ця форма навчання є найбільш гнучкою та доступною для багатьох бажаючих отримати знання. Багато сказано на користь дистанційної освіти, і, мабуть, не менше про недоліки подібної форми навчання. Мета даного доповіді – проаналізувати, наскільки вагомими є причини впровадження дистанційного навчання в наше повсякденне життя.

Серед суттєвих переваг дистанційної форми навчання можна відзначити наступні:

- Можливість навчатися у будь-який час. Студент, який навчається дистанційно, може самостійно вирішувати, коли і скільки часу упродовж семестру йому

приділяти на вивчення матеріалу. Він буде для себе індивідуальний графік навчання.

- Можливість навчатися в будь-якому місці. Студенти можуть вчитися, не виходячи з дому чи офісу, перебуваючи у будь-якій точці планети.
- Навчання без відриву від основної діяльності. Для навчання зовсім не обов'язково брати відпустку на основному місці роботи. Також дистанційно можна навчатися на декількох курсах чи у декількох навчальних закладах одночасно.
- Можливість навчатися у своєму темпі. Не обов'язково навчатися у тому ж темпі, що й інші студенти. Студент завжди може повернутися до вивчення більш складних питань, кілька разів подивитися відео-лекції, перечитати переписку з викладачем, а вже відомі йому теми може пропустити. Головне, успішно проходити проміжні та підсумкові атестації.
- Доступність навчальних матеріалів. Доступ до всієї необхідної літератури відкривається студенту після реєстрації в системі дистанційного навчання. Зникає проблема нестачі чи відсутності підручників, навчальних посібників чи методичок.[1]
- Мобільність. Зв'язок з викладачами здійснюється за декілька кліків в месенджерах, на електронній пошті або телефонним зв'язком.
- Навчання в спокійній обстановці. Проміжні екзамени в студентів проходить у формі on-line тестів, тому в студентів менше причин для хвилювань. Виключається можливість суб'єктивної оцінки: на систему, яка перевіряє правильність відповідей на питання тесту, не вплине успішність студента з інших предметів, його соціальний статус та інші чинники.
- Зручність для викладача. Викладачі можуть працювати, навіть перебуваючи у відраженні чи на конференції за кордоном.
- Менша кількість захворювань. Під час навчання людина перебуває в теплому приміщенні не переносючи різні інфекції.

Разом з тим, дистанційне навчання не позбавлене і ряду недоліків:

- Необхідна сильна мотивація. Підтримувати потрібний темп навчання без контролю з боку вдається не всім. Крім того, існує багато інших обставин, які можуть завадити отримувати знання в певний період часу.
- Нестача практичних вмінь та навиків. Досить проблемно якісно організувати дистанційне навчання за напрямками підготовки та спеціальностями, на яких передбачена велика кількість практичних занять. Навіть найсучасніші комп'ютерні тренажери не замінять майбутнім менеджерам «живої» практики.
- Розвиток комунікабельності. Комунікація студентів один з одним мінімальна, а інколи зовсім відсутня. Тому така форма навчання не підходить для розвитку комунікабельності, впевненості, навичок роботи у команді.
- Проблема ідентифікації студента. Дистанційне навчання надає більше можливостей фальсифікації результатів, роботу може бути виконано другою людиною.
- Велика кількість проведення часу перед екраном, погано впливає на зір і на організм в цілому, тому потрібно робити перерви і займатися спортом

Висновок: дистанційна форма навчання – це потужна інноваційна технологія, яка має як переваги так і недоліки, проте це не альтернатива очному навчанню. Безумовно, діти або студенти мають ходити до навчальних закладів, соціалізуватися, спілкуватися, вчитися і розвиватися. Жодний розумний електронний засіб не може замінити вчителя-людину. Проте сучасні педагоги мають бути готовими до форс-

мажорних обставин і володіти методикою дистанційного навчання, яка зараз тільки розвивається.

Список використаної літератури

1. <https://kerivnyk.info/perevahy-ta-nedoliky-dystantsijnoho-navchannya>

ХАРИЗМАТИЧНІ ЛІДЕРИ СУЧАСНОСТІ

Щащенко В.О., керівник проф. Чаркіна Т.Ю.

Український державний університет науки і технологій

Поняття «харизма» відоме з давніх давен, і прийшло до нас із часів Стародавньої Греції, в перекладі з грецької означає: «дар », «милість», іноді ще як «приковувати до себе увагу». Вожді, царі, пророки, полководці, голови держав, революційні лідери, керівники великих компаній, всі вони були безумовними суспільним лідерами, історичним особами, які проявили свою здатність вести людей за собою.

Харизматичний лідер – це людина, яка за допомогою своїх особистих, надприродних якостей має вплив на певну групу людей.

Незалежність, уміння ставити перед собою та іншими чіткі цілі, самостійність суджень і здатність прийняття рішень, мотивування, комунікабельність, відкритість, тактовність, вміння слухати та чути, активність та енергетизм, здатність знаходити таланти працівників, впевненість – ось головні якості харизматичного лідера.

На мою думку успішним, «харизматичним лідером» є один із засновників найбільшої в світі компанії з розробки програмного забезпечення для персональних комп'ютерів «Microsoft Corporation» – Білл Гейтс. Підприємець, відомий геній 20 століття, письменник, «батько» Microsoft, інвестор, деякий період один з найбагатших людей планети, все це описує Гейтса. Гейтс мав чудові організаторські здібності, прекрасно орієнтувався в людях, вмів побачити талант і розум кожного. «Якщо людина розумна і знає як застосувати свій розум, вона зможе досягти будь-якої мети» – говорив він. На думку Білла для досягнення успіху надзвичайно важливе значення має команда, адже це – інтелектуальний капітал. Тому знаменитий Гейтс багато часу з новими працівниками проводить співбесіди особисто. Його команда – це найкращі програмісти та високопрофесійні фахівці.

Мудрим лідером ніхто ніколи не стає одразу, бувають як і злети, так і падіння, помилки допомагають нам просунутися вперед і необхідні для того, щоб набути досвід. Так само як і в компанії Microsoft, завдяки своєї напористості Білл Гейтс досягав значних успіхів в будь-яких ситуаціях. Вважав, що успіх нічому не навчає, тільки переконує людей у тому, що вони не можуть програти.

Своїм прикладом він показує працівникам, що ніколи не потрібно стояти на місці, треба постійно саморозвиватися та самовдосконалюватися, ніколи не здаватися та впевнено йти до своєї мети, визначати цінні знання у правильний час, конвертувати свої знання у гроші і досягнення.

Я гадаю, в першу чергу, харизматичний лідер – це людина, яка вміє заряджати людей емоційно своєю внутрішньою силою, формує командний дух підштовхуючи своїх послідовників до дій, він діє як мотиватор завдяки своїй ініціативі та позитивності

Список використаних джерел:

1. Сергеева Л.М. Лідерство // Навчальний посібник для учнів, студентів професійних навчальних закладів/ Л.М. Сергеева, В. П. Кондратьєва, М. Я. Хромей 2015 р. – с. 12-14

2. Малюська В. А. Лідерські якості керівника – умова ефективного функціонування трудового колективу /В. А. Малюська http://www.rusnauka.com/4_SVMN_2007/Economics/19960.doc.htm
3. Тетяна Русінкевич, Історія успіху Білла Гейтса: як кинути Гарвард і стати найбагатшою людиною світу/В. А. Малюська

https://maximum.fm/yak-kinuti-garvard-ta-stati-najbagatshoyu-lyudinoyu-svitu-istoriya-uspihu-billa-gejtsa_n118121.

МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В АВСТРІЇ

Капшук Г. А., керівник доц. Музикін М. І.

Український державний університет науки і технологій

Зі вступом в ЄС Австрія застосовує Єдиний митний тариф і проводить єдину з іншими членами ЄС зовнішньоторговельну політику. Регулююча і захисна функція митного тарифу спрямована на стримування або заохочення імпорту тих чи інших товарів в залежності від потреб економіки і становища на внутрішньому ринку країн ЄС.

Митний тариф має складний диференційований характер. Він включає митні та спеціальні антидемпінгові мита. До митних зборів належать: конвенційні мита (договірні); автономні мита (прийняті автономно органами ЄС); преференційні (пільгові); адвалорні мита (від вартості товару); специфічні мита (з кількості, розмірів, ваги товару і т.і.); зрівняльні мита (в розмірі різниці між низькою експортною ціною постачальника і більш високою ціною внутрішнього ринку); спеціальні антидемпінгові і компенсаційні мита (вводяться в якості захисних заходів проти постачальників товарів, яких звинувачують у демпінгу або субсидуванні експорту).

Важливу роль у регулюванні імпорту в Австрії грає сертифікація продукції, що представляє собою процедуру підтвердження відповідності продукту або послуги вимогам якості та безпеки. В Австрії сертифікація проводиться незалежними організаціями, які шляхом тестових випробувань та експертної оцінки визначають, чи відповідає продукція встановленим для неї стандартам та правилам. До їх числа належить, зокрема, Австрійський інститут стандартизації, що має членство у Європейському комітеті зі стандартизації (CEN).

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ РІЗНИХ СТИЛІВ УПРАВЛІННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Марценюк М.М., керівник проф. Чаркіна. Т.Ю.

Український державний університет науки і технологій

Стилі управління – це манера спілкування менеджера різного рівня із підлеглими, яку він використовує для досягнення цілей організації.

Класичний менеджмент виділяє наступні стилі управління: авторитарний або директивний, демократичний або колегіальний, ліберальний.

Кожен з цих стилів має свої переваги та недоліки. Так, авторитарний стиль відрізняється високим ступенем централізації влади, що передбачає наявність жорсткого диктату волі, домінуванням єдиноначальності у всьому. Позиція лідера є найголовнішою та такою, що не підлягає запереченню з боку підлеглих. Ініціатива з боку підлеглих не приймається керівником-авторитаром, а всі дії працівників суворо ним контролюються. В такому випадку підлегли можуть чинити негласний опір суворим діям керівника, який встановлює жорстку дисципліну та тотальний контроль, наприклад, зменшуючи свою продуктивність праці або виходячи у невиправданий

лікарняний чи відпустку за власний рахунок, що врешті-решт може негативно позначитися на підсумкових показниках роботи конкретного підприємства. з одного боку керівник вимагає дисципліни, порядку, виконання усіх його вказівок, і це не так погано, адже він не вимагає нічого незаконного, але тут потрібно зауважити, що він не використовує основні принципи психології, які кажуть про те, що кожна людина є особистістю і вона хоче аби її поважали, з її думкою рахувалися. А у випадку авторитарного режиму чи стилю керівництва на підприємстві працівники відчують себе лише пішаками, які не мають права голосу з жодного питання, що безпосередньо стосується даного підприємства. Керівник дотримується дистанції в стосунках з підлеглими та інформує їх тільки про ті факти, які вони обов'язково повинні знати для виконання своїх завдань. Переважаючими методами управління є накази, покарання, зауваження, догани, позбавлення різних пільг. Авторитарний стиль управління вважається виправданим у кризовій ситуації (війна, стихійне лихо, кризова ситуація в фірмі) коли рішення необхідно застосовувати швидко. Жорсткий диктат стає необхідним для гарантії оперативності виконання рішень та їх надійного контролю. Нам би хотілося вірити, що авторитарні керівники знають все та вміють робити все краще за інших, але ми розуміємо, що це не так і вважаємо, що підлеглим потрібно надавати можливість проявляти ініціативу, адже це сприятиме і формуванню здорового клімату в колективі і підвищенню самооцінки працівників.

Наступний стиль управління – демократичний або колегіальний характеризується розподілом владних повноважень, відповідальності та допустимістю ініціативи між керівником і підлеглими. Лідер завжди з'ясовує думку колективу з важливих виробничих питань та потім приймає колегіальні рішення. В цьому випадку кожен член колективу відчуває свою причетність та відповідальність за ухвалені рішення та буде намагатися виконати поставлені завдання. Керівник делегує свої повноваження підлеглим наскільки це можливо. Спілкування проходить в доброзичливому, ввічливому, товариському тоні, в формі прохань, порад і побажань. Тільки в міру необхідності керівник може застосовувати накази. Дисципліна в колективі ґрунтується тільки на свідомості підлеглих, а не на тотальному страху перед начальством. Допускається самоконтроль. Керівник довіряє своїм підлеглим. Вважаємо, що довіряти та делегувати повноваження – це дуже добре, адже сам керівник не в змозі зробити се, але довіряти в значній мірі ми б не рекомендувати керівнику, адже підлегли можуть відчути занадто свободу та не виконувати в повному обсязі поставленні завдання, що безумовно, у подальшому, призведе до невиконання запланованих показників.

Ліберальний стиль характеризується майже відсутністю участі керівника в управлінні колективом. Працівники надані самі собі, мають повну свободу приймати самостійні рішення по всім виробничим завданням. В такому випадку керівник майже не користується повагою у підлеглих, воно не дослухаються до його вимог та діють на власний розсуд. Скоріше за все, якщо керівник використовує ліберальний стиль управління, він просто не може ефективно керувати ввіреним йому колективом, не має відповідної поваги з боку підлеглих, а отже, вважаємо, що йому потрібно використовувати методи управління з інших стилів або не займатися управлінською діяльністю взагалі.

Вважаємо, що в залежності від ситуації, що склалася на конкретному підприємстві доцільно використовувати елементи різних стилів управління, підбираючи в даний конкретний момент який саме стиль управління є найефективнішим у реальних поточних умовах.

Список використаних джерел

1. Пузирьова О. Стилі керівництва та якості керівника як головні складові ефективного менеджменту соціальної служби в умовах воєнного

стану. Socioпростір: міждисциплінарний електронний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи, (12), 2023, 63-73. <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2022-12-07>

2. Назарчук Т. В. Менеджмент організації : навч. посіб. / Т. В. Назарчук, О. М. Косіюк. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 560 с. URL: http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2017/menedzhment_org.pdf
3. Douglas McGregor. The Human Side of Enterprise. New York: McGraw-Hill Book Company, Inc, 1960. 264 p. URL: <https://archive.org/details/thehumansideofen0000unse/mode/2up>
- 4.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ

АТ «Банк Кредит Дніпро» В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Литовченко К.О., керівник доц. Гненний М.В.

Український державний університет науки і технологій

АТ "Банк Кредит Дніпро" - це галузь фінансових послуг. Найважливішим аспектом є подача зручного продукту та отримання від нього доходу. Основними доходами АТ "Банк Кредит Дніпро" є продаж депозитів та кредитів. За останні три роки, через існуючу ситуацію в країні, були великі коливання з продажів банківських послуг та продуктів. Під час яких банк призупинив кредитування, у результаті чого прибуток зменшився на ~20%, якщо розглядати продажі депозитів, прибуток зменшився на ~5%. При таких темпах зменшення прибутку скоротився склад працюючого персоналу, тому що були призупинені робочі місця та премії. Банк адаптувався під діючу ситуацію в країні та розпочав здійснювати кредитування в повному обсязі і продаж депозитів, що дало змогу збільшити прибуток на ~35%. Банк надав нові робочі місця для поширення штату працівників. На сьогоднішній день основною метою АТ "Банк Кредит Дніпро" є підвищення ефективності роботи за рахунок продажу кредитів та депозитів, створення вигідних умов кредитування та зручного залучення клієнтів для відкриття депозитів. Для збільшення доходу банк розпочав залучення клієнтів для дистанційного відкриття рахунків, щоб дати можливість відкривати банківські продукти новим клієнтам де немає відділень банку, або людина знаходиться за кордоном. Для отримання високого доходу банк розробляє нові продукти, нові умови кредитування та відкриття депозитів. Якщо розглядати один рік тому, сама висока відсоткова ставка по депозиту на максимальній термін складала 5% річних, на даний час 18% річних. У теперішній час важливим акцентом банк робить відкриття депозитів через складну ситуацію в країні. Для більшості населення, яке залишилося без роботи або стабільного доходу, оформлення кредиту є складною процедурою.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ЗАСОБІВ

ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Білоус В.І., керівник доц. Гребенюк Г.М.

Український державний університет науки і технологій

Введення воєнного стану є дуже складним періодом для будь-якої країни. Це призводить до зниження економіки, зростання безробіття, зменшення виробництва та багатьох інших проблем. Однак, у такий період, доцільно провести модернізацію виробничих фондів підприємства, щоб забезпечити ефективне використання ресурсів та збільшення виробництва продукції.

Основні засоби підприємства є ключовим елементом будь-якого виробництва. Це можуть бути машини, обладнання, будівлі, транспортні засоби та багато іншого.

Модернізація основних засобів є процесом, сутність якого в оновленні та поліпшенні існуючих фондів або придбанні нових, більш продуктивних з метою застосування новітніх технологій, поліпшення процесів виробництва, зниження витрат на енергію та багато іншого.

Один з ключових аспектів модернізації виробничих фондів є застосування інноваційних технологій, наприклад, встановлення нових систем автоматизації, систем контролю якості продукції та автоматизованих систем управління.

Для впровадження нових технологій важливо мати достатній рівень знань та кваліфікації працівників. Умови воєнного стану можуть призвести до зниження кількості кваліфікованих робітників та експертів. Тому, у таких умовах, важливо забезпечити достатній рівень підготовки та навчання персоналу для використання інновацій у виробництві.

Крім технологій, модернізація виробничих фондів може включати в себе поліпшення процесів виробництва. Це може означати впровадження нових методів логістичного контролю, оптимізацію процесів зберігання та транспортування продукції, зниження часу на зміну інструментів та багато іншого. Такі поліпшення можуть допомогти забезпечити більш ефективне використання ресурсів та знизити собівартість продукції.

Однак, важливо пам'ятати, що модернізація виробничих засобів досить капіталоємкий процес. А в умовах активних бойових дій доступ до фінансування обмежений. Тому, важливо знайти ефективні шляхи фінансування модернізації виробництва, такі як публічно-приватні партнерства або інвестиції від іноземних партнерів.

Ще однією важливою складовою модернізації виробництва є безпека праці. Умови воєнного стану можуть бути дуже небезпечними для працівників, тому, важливо забезпечити належний рівень захисту та безпеки працівників. Це може означати встановлення нових систем безпеки, навчання працівників правилам безпеки, використання безпечного обладнання та інше.

Отже, модернізація основних засобів є важливим завданням в умовах воєнного стану. Вона може допомогти забезпечити ефективне використання ресурсів, знизити витрати на виробництво та покращити якість продукції. Однак, для успішної модернізації потрібно мати достатній рівень фінансування, знань та кваліфікації працівників, гнучкість у плануванні виробничого процесу.

Список використаних джерел:

1. Осовська Г. В. Економічний словник [Текст] : наукове видання / Г. В. Осовська, О. О. Юшкевич, Й. С. Завадський. – К. : Кондор, 2007. – 358 с. – С. 148.
2. Швець Ю.О. Теоретико-прикладні засади оцінки ефективності операційної діяльності підприємств машинобудування та способи її покращення. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського: науковий журнал. Серія: Економіка і управління. Т 30 (69), №6, Ч.1. С. 76-81.

ОПТИМІЗАЦІЯ ЗАПАСІВ В ЛОГІСТИЧНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА Фоменко А. С., керівник доц. Гребенюк Г. М. Український державний університет науки і технологій

Оптимізація — це сукупність процесів, спрямованих на модернізацію та поліпшення існуючих механізмів досягнення бажаного результату. Останнім часом особлива увага приділяється оптимізації діяльності підприємств у контексті сучасної ринкової ситуації. Варто зазначити, що створення певної кількості запасів матеріальних ресурсів є основною умовою забезпечення безперебійності виробничого процесу. Актуальність проблеми оптимізації матеріальних запасів та ефективного управління

запасами зумовлена тим, що стан запасів має визначальний вплив на конкурентоспроможність та фінансові результати підприємства. Управління запасами є ключовим елементом логістики і має бути інтегровано в єдину систему з метою досягнення цільових стандартів. Застосування такої інтегрованої логістичної стратегії може сприяти підвищенню конкурентоспроможності підприємства, покращенню його фінансового стану та фінансових результатів шляхом оптимізації управління запасами. Відповідно до запропонованої системи управління запасами КРІ сучасних підприємств слід використовувати такі показники: термін зберігання; швидкість оборотності запасів; оптимальний обсяг замовлення. На основі отриманих показників підприємство зможе розрахувати інтегральний КРІ, що дозволить оцінити рівень ефективності управління запасами. Таким чином, використання КРІ в управлінні запасами дозволить отримати чітку картину цього процесу та визначити напрямки вдосконалення для підприємства. КРІ — це вимірювані (числові) показники діяльності, що допомагають чітко відобразити і оцінити ступінь досягнення цілей або оптимальності процесу, його результативність і ефективність.

Управління запасами має два основні аспекти. Один стосується забезпечення підприємства виробничими запасами для виготовлення необхідного продукту в достатній кількості, у визначені терміни та в потрібному місці. Другий аспект пов'язаний з витратами на підтримання певного рівня запасів. Виходячи з цих положень на підприємстві регулюють рівень матеріальних запасів виробництва.

Важливим аспектом діяльності логістичної системи є підтримка розмірів матеріальних запасів на такому рівні, щоб забезпечити безперебійне постачання всіх підрозділів необхідними матеріальними ресурсами за умови дотримання вимог економічності всього процесу переміщення матеріального потоку. Рішення цього завдання досягається системою управління запасами. У теорії управління запасами розроблені дві основні системи управління: система управління з фіксованою величиною запасу та система управління з фіксованим інтервалом часу між замовленнями. Основним параметром системи з фіксованою величиною запасу є величина замовлення (постійна величина). Регулюючими параметрами даної системи є розмір замовлення і «точка замовлення». у системі з фіксованою величиною замовлення обсяг закупівлі має бути не тільки раціональним, а й оптимальним. Критерієм оптимізації є мінімум сукупних витрат на зберігання запасів і повторення замовлення. Згідно з системою з фіксованим інтервалом часу між поставками замовлення здійснюються в жорстко визначені моменти часу з рівними інтервалами, наприклад один раз на місяць, один раз на тиждень тощо. Регулюючими параметрами даної системи є максимальний розмір запасу і фіксований період замовлення, тобто інтервал між двома замовленнями або черговими надходженнями партій.

Запропоновані заходи сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств та примножать їх фінансові результати. Розглядання управління запасами як основного елемента логістичної стратегії та його оптимізації забезпечить безперебійну, взаємоузгоджену та ефективну діяльність підприємств.

ЛОГІСТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Фоменко О. Р., керівник доц. Гребенюк Г. М.

Український державний університет науки і технологій

Одним із головних завдань логістики є узгодження фізичної дистрибуції і управління матеріалами, маючи мету заощадження грошей і вдосконалення обслуговування. Також в прями обов'язки логістики входить розробка ретельно зважених та обґрунтованих

пропозицій, які приводять до найкращого варіанту ведення справи задля досягнення найефективнішої роботи підприємства, підвищення його ринкової ставки і отримання переваг перед конкурентами. Окрім всього вищесказаного можна виділити особливості концепції логістики, по своїй суті її можна назвати способом мислення, що визначає цілі і принципи виробничо-господарської діяльності підприємства, сама ж логістика виступає при цьому засобом дій та реалізації концепції.

Розберемо які позитивні результати на підприємстві може дати впровадження концепції логістики:

- скорочення «втраченої» кількості продажу через відсутність запасів необхідної продукції, завдяки більш точному розміщенню запасів і контролю за ними. Тим самим досягається подвійна мета: збільшується обсяг продажу і забезпечується більш високий рівень обслуговування споживача;
- логістична система, яка спроможна швидко реагувати на ринкові зміни, може забезпечити скорочення «циклу обслуговування споживачів» і, відповідно, скорочення запасів у них. Це дає підприємству-постачальнику переваги перед конкурентами в боротьбі за свою частку ринку;
- вдало спроектована логістична система сприяє зміцненню зв'язків постачальника зі споживачем. Це може бути досягнуто шляхом інтеграції засобів доставки продукції постачальника і засобів одержання її споживачем;
- ефективні методи «фізичного розподілу» дають істотну економію витрат, що можна поширити і на споживача у формі зниження оплати за доставку продукції і т.д.;
- впровадження ефективної логістичної системи дає можливість підприємству більш успішно і прибутково конкурувати на окремих ринках.

З дослідів британських вчених про переваги логістики в конкурентній боротьбі можемо згрунтувати ствердження, що в структурі собівартості продукції близько 70% становлять витрати, пов'язані із збереженням, транспортуванням, упаковкою та іншими операціями з переміщення товарно-матеріальних цінностей. Отже, саме в сфері логістики, особливо у сфері виробничої логістики містяться найбільші резерви щодо покращання конкурентних позицій підприємства. Виходячи із вищесказаного, можна стверджувати, що логістика є невід'ємною складовою конкурентоспроможності підприємств. Впровадження логістичних концепцій управління на підприємствах використовується як фактор підвищення конкурентоспроможності.

Так як логістика впливає на оборотний капітал через скорочення запасів, то логістичне управління залежить від політики підприємства відносно фактичного рівня запасів, міри контролю та управління цими рівнями. Одночасно, політика щодо закупівлі сировини та матеріалів, безпосередньо пов'язаних з рахунками кредиторів, впливає на їх оборотний капітал. Виходячи з інформації то, інтеграція управління закупівлями та управління виробництвом — це складова частина логістичної стратегії підприємства, яка дозволяє отримати значний економічний ефект. Як показали дослідження, на підприємствах, де постадійне витрачання запасів відповідає плановим потребам виробництва в сировині та матеріалах, виробничі витрати знижуються, а міра використання інвестованого капіталу збільшується.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗМІНИ ЯК ШЛЯХ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КОРПОРАЦІ

Матвієвський В.С., керівник Задоя В.О.

Український національний університет науки і технологій

Конкурентоспроможність підприємства - це його комплексна порівняльна характеристика, яка відбиває ступінь переваг над підприємствами-конкурентами по сукупності оціночних показників діяльності на певних ринках, за певний проміжок часу. Конкурентоспроможність компанії залежить від ефективності її організаційної структури. Методи управління організаційними змінами ідентичні функціям управління підприємством – прогнозуванню та плануванню, організації, мотивації, контролю, керуванню й координації.

Основні пункти, що описують зміни в організаційній структурі компанії як фактор конкурентоспроможності:

- Оптимізація організаційної структури компанії дозволяє покращити її операційну ефективність та підвищити продуктивність.
- Реорганізація організаційної структури може покращити комунікацію всередині компанії та спростити процеси прийняття рішень.
- Створення відділу, відповідального за управління змінами, дозволяє компанії швидко реагувати на зміни всередині та поза компанією.
- Застосування нових технологій та автоматизації процесів може покращити ефективність роботи компанії та підвищити її конкурентоспроможність.
- Впровадження матричної організаційної структури дозволяє об'єднати різні функціональні групи та підвищити рівень координації всередині компанії.
- Використання гнучких методологій управління проектами дозволяє компанії швидко реагувати на зміни всередині та поза компанією та підвищує її гнучкість.
- Введення горизонтальної структури управління може спростити процеси прийняття рішень та підвищити швидкість реагування на зміни.
- Розробка чіткої системи управління персоналом дозволяє компанії залучати та утримувати висококваліфікованих фахівців, що підвищує її конкурентоспроможність.
- Зміна організаційної структури компанії може підвищити її гнучкість і здатність швидко адаптуватися до умов ринку, що змінюються.
- Безперервне поліпшення організаційної структури компанії дозволяє їй залишатися конкурентоспроможною протягом тривалого часу.
- Навчання є найважливішою ланкою в системі управління персоналом і має бути нерозривно пов'язане із процесами організаційного розвитку

Навіть команда, що досягла своїх цілей, навряд чи може вважатися ефективною, якщо всі члени мають суперечливі погляди і розчаровані у своїй організації настільки, що мають намір шукати іншу роботу. Тому в якості додаткових показників ефективності команди можна розглядати ступінь готовності її членів до виконання нових завдань і наявність у них бажання продовжувати спільну роботу.

Список використаних джерел:

1. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент: підручник. Харків: ХНУВС, 2021. 208 с.
2. Харченко Т.О., Невмержицька С.М., Цалко Т.Р. Формування стратегії розвитку корпоративних структур на основі життєвого циклу. Економічний розвиток: теорія, методологія, управління: збірник статей V Міжнародної науково-практичної конференції (26- 28 листопада 2018 р., м. Прага). Nemogos s.r.o., Prague, 2018. С. 105-112

МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ

**Коваль І.Д., керівник доц. Бандоріна Л.М.
Український державний університет науки і технологій**

Основною метою будь-якого підприємства є одержання максимального прибутку. Саме з урахуванням цієї умови виробник може стабільно функціонувати та забезпечувати собі основу для подальшого розвитку. Дуже важливим аспектом ефективного планування є концепція беззбиткової діяльності.

Значення показника беззбиткового обсягу продажу продукції має важливе значення для економічного планування на перспективу. Сучасні методи планування виробництва мають бути гнучкими, простими у використанні, надавати в оперативному порядку необхідну для прийняття управлінських рішень інформацію.

Мета дослідження полягає в моделюванні такої системи планування виробництва продукції, яка дозволить: простежити зміну показників в динаміці і виявити вузькі місця у виробничому процесі; розрахувати і спланувати план продажів продукції; визначити допустиму величину зниження виручки, щоб не піти в збиток; розрахувати вплив зміни ціни, витрат виробництва та обсягу реалізації продукції на фінансовий результат.

Усі параметри розроблюваної моделі дослідження повинні бути динамічними, оскільки зміна показника обсягу виробництва призводить до зміни суми прибутку (збитку) і рівня точки беззбитковості.

Використання такої моделі надасть можливість враховувати велику кількість факторних ознак при досягненні поставленої мети та одержати кінцевий результат з прийнятною точністю, вчасно та з найменшими затратами фінансових ресурсів.

МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ АНАЛІЗУ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

**Дідус О.М., керівник доц. Бандоріна Л.М.
Український державний університет науки і технологій**

Собівартість продукції підприємства можна представити як суму витрат, пов'язаних з її створенням, включаючи витрати на сировину, матеріали, працю, амортизацію обладнання, а також інші непрямі витрати (наприклад, оренда приміщень і комунальні послуги). Ефективний аналіз собівартості продукції впливає на планування виробництва, контроль якості продукції, управління запасами, визначення цін на продукцію та прибутковості підприємства.

Мета дослідження полягає в моделюванні такої системи аналізу собівартості продукції, яка дозволить забезпечити більш ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства.

Актуальність дослідження підтверджується тим, що аналіз собівартості продукції дозволяє оптимізувати витрати підприємства та збільшити його прибуток.

Для досягнення поставленої мети планується використовувати методи математичного моделювання та аналізу даних. В рамках дослідження буде запропоновано програмне забезпечення системи аналізу собівартості продукції, яка дозволить підприємству ефективніше управляти своїми фінансовими ресурсами та забезпечити стабільний розвиток.

Отже, дослідження є актуальним та важливим для підприємств, що бажають ефективно управляти своїми фінансовими ресурсами.

ПРИКЛАДНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ДИФЕРЕНЦІАЛЬНИХ РІВНЯНЬ

Корж С., керівник доц. Білова О.В.

Український державний університет науки і технологій

На сучасному етапі розвитку суспільства для розв'язування різних типів прикладних задач сформувався достатньо потужний математичний апарат, зокрема це теорія диференціальних рівнянь. Дослідження багатьох задач потребує побудови математичних моделей, що розв'язуються методами диференціальних рівнянь. Це дає змогу встановити якісні та кількісні характеристики стану процесу, побачити спільність процесів різної природи. Диференціальні рівняння є одним із найпопулярніших і потужних засобів розв'язування прикладних задач, що виникають всюди, де є необхідність кількісного (числового) опису явищ. Особливо широко вони використовуються для розв'язування задач природничо-наукового циклу: теоретичної механіки, фізики, електротехніки, хімії, біології тощо. Для цього реальну задачу перекладають на математичну мову, будують математичну модель. На прикладах показано прийоми й методи математичного моделювання, побудову систем диференціальних рівнянь. Параметрами є, наприклад, такі фізичні величини, як температура, вологість, електрична провідність мембрани і т. д.

ПРОГНОЗ ПОПИТУ НА ТОВАРИ І ПОСЛУГИ ЯК ОСНОВА ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Карпенко Д. В., керівник ст. викл. Савчук Р. В.

Український державний університет науки і технологій

Застосування маркетингових досліджень дозволяє не тільки виявити попит на товари підприємства, але й забезпечити обґрунтованість планів виробництва й збуту продукції. Слід зазначити, що нинішня практика збуту товарів в Україні не відповідає вимогам організації збутової діяльності підприємств в умовах ринку, оскільки збут, як правило, не розглядається крізь призму ринкового попиту, а збутові служби не зорієнтовано на потреби покупців.

Ринок зміщує акценти в діяльності товаровиробників з проблем виробничого характеру на проблеми збуту. В складних соціально-економічних умовах, в яких опинились більшість промислових підприємств України, необхідна систематизація всіх можливих проблем управління збутом і виявлення найбільш пріоритетних із них. При цьому слід враховувати, що збутова діяльність підприємств здійснюється в межах певного зовнішнього і внутрішнього середовища, вплив якого позначається на її межах, засобах і методах здійснення.

Реалізація стратегії розвитку підприємства передбачає побудову збалансованої системи прогнозів і планів на довго-, середньо- і короткострокову перспективу. Розвиток підприємства має бути прогнозованим і керованим. Персонал має знати, до яких цілей прагне підприємство, якими шляхами може відбуватися досягнення встановлених цілей, які завдання в загальній системі має виконувати кожен підрозділ і конкретний працівник.

Таким чином, можна сказати, що в основі планування діяльності будь-якого підприємства лежить прогнозування попиту на його товари і послуги.

МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ - ВАЖЛИВИЙ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА

Бовша Ю. Є., керівник проф. Савчук Л. М.

Український державний університет науки і технологій

При посиленні конкуренції на сучасному ринку товарів та послуг у суб'єктів господарювання з'являється усвідомлення необхідності проведення ефективних маркетингових заходів. Ефективність – це відношення результату діяльності підприємства до його витрат. Отже, ефективність маркетингової діяльності – це співвідношення між результатами маркетингових заходів (таких як реклама, дослідження ринку та ін.) і витратами, що були понесенні під час їх здійснення.

Маркетингова діяльність підприємства вимагає досить значних грошових вкладень, а тому вкрай важливо з'ясувати, чи дозволили вжиті заходи досягти поставлених цілей і якою мірою.

При оцінюванні ефективності маркетингової діяльності підприємства дуже важливим питанням є визначення того, що варто розуміти під результатами та витратами такої діяльності.

Одна з проблем, що виникає в процесі управління, полягає в тому, що не існує методично єдиного комплексу показників оцінювання ефективності маркетингової діяльності для різних типів підприємств. Сьогодні поширені два підходи вимірювання – як ступінь досягнення поставлених цілей та як відношення ефекту від маркетингової діяльності до витрат на її здійснення. У роботі пропонується модель інтегральної оцінки ефективності маркетингової діяльності на підприємстві.

ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ЙОГО КОНКУРЕНТНОЇ ПОЗИЦІЇ

Гуліда Н. В., керівник проф. Савчук Л. М.

Український державний університет науки і технологій

В забезпеченні підвищення конкурентоспроможності та економічного зростання, як на окремих підприємствах так і загалом у всіх галузях економіки, значне місце посідає проблема визначення потенціалу розвитку підприємства, його складових та теоретико-методологічних принципів його формування.

Потенціал підприємства – його здатність виробляти і постачати на ринок продукцію, що має попит і забезпечує отримання прийнятною прибутку при найбільш ефективному використанні всіх необхідних ресурсів.

Іншими словами, конкурентоспроможність підприємства – це результат «конкурентних переваг за всім спектром проблем управління компанією».

Підприємство розглядається як система, конкурентоспроможність якої залежить: від конкурентоспроможності її входу, тобто ресурсного потенціалу; від конкурентоспроможності кожної підсистеми підприємства та їх взаємодії; від конкурентоспроможності виходу, тобто товару. Таким чином, при входженні на новий ринок, прийнятті рішень щодо діяльності підприємства необхідна оцінка потенціалу підприємства в цілому.

Отже, підтримка високої конкурентоспроможності підприємства означає, що всі його ресурси використовуються настільки продуктивно, що воно стає більш прибутковим, ніж його головні конкуренти. Це одночасно передбачає, що підприємство займає стабільне місце на ринку товарів і послуг та його продукція користується постійним попитом.

ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКУ

Вергун О. В., керівник ст. викл. Савчук Р. В.

Український державний університет науки і технологій

Методи експертних оцінок – це методи організації роботи з фахівцями-експертами і обробки думок експертів, виражених у кількісній або якісній формі з метою підготовки інформації для прийняття рішень ОПР.

Існують різні методи отримання експертних оцінок. В одних з кожним експертом працюють окремо, він навіть не знає, хто ще є експертом, а тому висловлює свою думку незалежно від авторитетів. В інших експертів збирають разом для підготовки матеріалів для ОПР, при цьому експерти обговорюють проблему один з одним, вчать один у одного, і невірні думки відкидаються.

Якщо мета – оцінка ефективності управлінського рішення, то застосовуються методи вироблення єдиної думки експертів. Вважається, що рішення може бути прийнято лише на основі узгоджених думок експертів. Тому виключають з експертної групи тих, чия думка відрізняється від думки більшості. При цьому відкидаються як некваліфіковані особи, що потрапили до складу експертної комісії з непорозуміння чи з міркувань, які не мають відношення до їх професійного рівня, так і найбільш оригінальні мислителі.

Для оцінки ефективності управлінських рішень пропонується використання методу ранжирування Борда. Згідно з цим методом варіанти ранжуються за кожним критерієм оцінки в порядку убавання (зростання) з присвоєнням їм відповідних значень рангу, потім підраховується сумарний ранг по кожному варіанту. Переможцями процедури вибору стають управлінські рішення з максимальним (мінімальним) значенням сумарного рангу.

АНАЛІЗ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Сазиків С. О., керівник ст. викл. Савчук Р. В.

Український державний університет науки і технологій

На сьогоднішній день найчастіше виділяють чотири основних підходи до управління: ситуаційний, функціональний, системний та процесний. А в останні часи все частіше у західній літературі та практиці використовується новий підхід, вартісно-орієнтованого управління.

Серед існуючих підходів з точки зору ефективності та ринкової спрямованості оптимальним є використання вартісно-орієнтованого управління. Його перевага полягає, перш за все, у точному визначенні критерію оцінки результативності інновацій – за показником зростання вартості (цінності), який в сучасних реаліях функціонування вітчизняних підприємств та нерозвиненості фондового ринку є найбільш адекватним показником. Саме показник вартості відображає в собі вплив на діяльність підприємства всіх зовнішніх і внутрішніх факторів. Більш того, вартісні показники, у тому числі чистий грошовий потік, дисконтована вартість грошових потоків, внутрішня норма рентабельності, є класичними інструментами порівняння та оцінки ефективності проектів в інноваційному менеджменті.

Таким чином, вартісно-орієнтований підхід до управління інноваційною діяльністю на підприємстві при правильній його імплементації та виборі адекватних цільових критеріїв оцінки вартості, є найбільш зручним та результативним, тому доцільно зупинитися на його дослідженні і удосконаленні більш детально.

ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКУ

Мешко А. В., керівник ст. викл. Савчук Р. В.

Український державний університет науки і технологій

Формування кредитного портфелю полягає у виборі конкретних видів кредитних операцій, які будуть складати портфель, а також встановленні його раціональної структури. На формування кредитного портфелю банку впливають безліч факторів. Серед них можна виділити: макроекономічні - загальний стан економіки країни, грошово-кредитна політика ЦБ, фінансова політика уряду; галузеві та регіональні - стан економіки в регіонах і галузях, що обслуговуються банком; специфіка кредитного ринку - склад клієнтів, їх кредитоспроможність і потреба в кредиті, наявність банків-конкурентів; внутрішньобанківські - величина власних коштів (капіталу) банку, структура пасивів, досвід персоналу та інші фактори.

Задачею для моделювання в даній роботі обрано аналіз впливу визначених факторів на стан кредитного портфелю комерційного банку. Аналіз факторів (як внутрішніх, так і зовнішніх), що впливають на кредитні операції банку, дозволяє сформуванню більш досконалий кредитний портфель, виявити найбільш ризикові на даний момент кредитні операції і розробити заходи, що дозволяють знизити рівень ризику. Моделювання виконано у середовищі Microsoft Excel, програмна реалізація здійснена засобами Visual Studio C++.

РОЗРОБКА МОДЕЛІ ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ МЕЖ ЗОН ОБСЛУГОВУВАННЯ СПОЖИВАЧІВ

Алам Абель Афтаб, керівник доц. Лозовська Л.І.

Український державний університет науки і технологій

Регіон, де розташовані центри обслуговування, будемо вважати сукупністю точок на площині з координатами. В кожній точці існує потреба в технічному обслуговуванні транспорту компанії, що може бути надано на станціях. Витратами на транспортування у цьому випадку вважатимемо витрати на перевезення транспортних засобів підприємства, що знаходяться у певній точці заданого регіону, до станцій обслуговування.

Таким чином, задача полягає у тому, щоб розбити регіон розташування станцій обслуговування на менші області таким чином, щоб загальні витрати на транспортування автопарку компанії були мінімальними. У цьому випадку усе можна звести до задачі оптимального розбиття множини.

Але всі існуючі моделі не цілком відповідають поставленій задачі, оскільки в них розглядається лише можливість перевезення продукції з одного пункту в інший. А в нашій задачі задіяні ще і транспортні центри, з яких виїжджають автомобілі до споживача, потім споживача доставляють до пункту, де йому надається деяка послуга. Така ситуація складається, наприклад в роботі швидкої допомоги з подальшою госпіталізацією хворого до найближчої лікарні.

МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМ ФОРМУВАННЯ РОЗКЛАДУ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

**Гриньов Я.В., керівник доц. Лозовська Л.І.
Український державний університет науки і технологій**

Проблеми в складанні розкладу також складають досить складну проблему. Наприклад при дефіциті ресурсів (лабораторій, викладачів) неможливо спланувати заняття в зазначені часові рамки. Для того щоб оцінити складений розклад необхідно виокремити критерії завдяки яким буде оцінюватись його ефективність.

Стосовно завантаження аудиторного фонду критерії якості мають об'єктивний характер і досить просто визначаються у кількісній мірі.

В узагальненій критерій врахування інтересів студентів входять чотири часткових критеріїв оптимальності: кількість «вікон» у розкладі навчальних груп, баланс навантаження в розкладі навчальних груп, виконання правил угруповання занять по дням тижню, виконання правил угруповання занять по порядку занять в один день. До складу критерію врахування інтересів викладачів входять наступні частинні критерії: кількість «вікон» у розкладі викладачів, виконання обмеження на максимальне число зайнятих днів у тиждень для викладачів, виконання обмеження на мінімальну кількість занять у довільний день тижня для викладачів, особисті побажання викладачів. Узагальнений критерій оптимальності розкладу викладачів враховує ступінь оптимальності індивідуального розкладу кожного викладача.

РОЗРОБКА МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ПОПИТУ НА ПРОДУКЦІЮ

**Катульська І.С., керівник доц. Лозовська Л.І.
Український державний університет науки і технологій**

Будемо розглядати дискретну модель визначення оптимального моменту поставки з урахуванням невизначеності попиту. Ця економіко-математична модель дозволяє в умовах ризику оптимізувати момент призначення поставки, базуючись на статистичних даних про попит на запаси за попередній період. Наявність статистики попиту дозволяє побудувати розподіл ймовірностей для випадкової величини попиту. Під ризиком в даному випадку розуміється відхилення значень попиту на виробничі запаси від прогнозованих середньоочікуваних показників. Крім того, в цій моделі, робиться припущення про відсутність відхилень в термінах поставки. Критерієм оптимізації в моделі виступають сукупні середні очікувані витрати. В склад сукупних витрат входять, по-перше, витрати, пов'язані зі зберіганням продукції, а, по-друге, збитки, які несе підприємство в наслідок неповного задоволення попиту через несвоєчасний підвіз продукції. З одного боку, можливі витрати внаслідок раннього підвозу виробних запасів приводять як до додаткових витрат на зберігання і обслуговування, так і до втрат через неповне використання, зокрема, до втрат при ліквідації остатків запасу. З іншого боку, можливий дефіцит приводить до недоотриманого прибутку, ризику втрати клієнтів (реальних і потенціальних). Виникають «втрати» від от втрачених можливостей, внаслідок заморожування в запасах капіталу, який потенційно міг бути розміщений в інших сферах ділової активності та приносити прибуток. Для того, щоб розглянути поведінку витрат, необхідно ввести і описати параметри задачі, що розв'язується.

РОЗПОДІЛИ ЙМОВІРНОСТЕЙ В ІГРОТЕОРІЇ: МОДЕЛЮВАННЯ СТРАТЕГІЙ ТА ІГРОВИХ СИТУАЦІЙ

Бичкова Д.М., керівник доц. Моня А.Г.

Український державний університет науки і технологій

Надано визначення ігroteорії. Розглянуто декілька типів ігор, включаючи нуль-сумні ігри та не нуль-сумні ігри. Описано використання рівномірного розподілу ймовірностей в іграх з рівними шансами на перемогу для кожного гравця. Наведені приклади ігор, в яких рівномірний розподіл ймовірностей використовується для моделювання стратегій та ігрових ситуацій. Розглянуто використання нормального розподілу ймовірностей в іграх зі змінними ризиками та невизначеністю, де різні можливі результати гри мають різні ймовірності. Наведені приклади ігор, в яких нормальний розподіл ймовірностей використовується для моделювання стратегій та ігрових ситуацій. Продемонстровано використання ігroteорією різних математичних моделей для аналізу ігрових ситуацій, таких як дерева гри та матриці виграшу. Наведено задачу, в якій гравцям потрібно визначити свої стратегії так, щоб максимізувати свій виграш. Для її розв'язання використовується матриця виграшів, де кожен елемент відповідає виграшу гравців при певних стратегіях. Для знаходження оптимальних стратегій кожного з гравців використовується теорія домінування. Зроблено висновок, що застосування розподілів ймовірностей в ігroteорії дозволяє аналізувати різні ігрові ситуації та знаходити оптимальні рішення та стратегії для гравців.

РОЗВИТОК І СТВОРЕННЯ ВИСОКОЕФЕКТИВНИХ СИСТЕМ ОБЧИСЛЮВАННЯ

Савчук Г.В., керівник ст. викл. Петречук Л.М.

Український державний університет науки і технологій

Дослідження присвячено аналізу особливостей розвитку і створення високоєфективних систем обчислювання – обчислювальних модульних комплексів (систем). Вони стають у пригоді для розвитку і розробки технологій паралельного програмування, створення й налагодження паралельних програм, модельного випробування спеціального програмного забезпечення. Необхідність розробки й конструювання багатопроцесорних обчислювальних комплексів обґрунтовано в роботах відомих фахівців в галузі інформаційних технологій: Є.О. Башкова, В.А. Святного, Г.І. Шпаковського, Г.Г. Швачича.

За допомогою високопродуктивних кластерів знайдено ефективний спосіб розв'язування задач широкого класу. Етап розвитку багатопроцесорних кластерних систем тісно пов'язаний з використанням нових сучасних мережевих технологій. Обумовлено це тим, що мережа кластерної обчислювальної системи принципово відрізняється від мережі загальних робочих станцій, хоча для побудови кластера потрібні звичайні мережеві карти й комутатори, застосовувані в згаданих станціях. Проте кластерна обчислювальна система має принципову особливість, за якою мережа кластера, передусім, призначена не для зв'язку комп'ютерів, а для зв'язку обчислювальних процесів і чим вищою буде пропускна здатність обчислювальної мережі кластера, тим швидше будуть здійснені паралельні завдання, що виконуються на кластері.

РОЗРОБКА МОДЕЛІ АНАЛІЗУ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ

Горбенко О. О., керівник доц. Удачина К.О.

Український державний університет науки і технологій

Задача аналізу виробництва та реалізації продукції залишається актуальною для промислових підприємств у сьогоденних умовах.

Аналіз виробництва та реалізації продукції передбачає розрахунок виробничої собівартості товарної і реалізованої продукції. При аналізі виробництва продукції слід оцінювати виконання плану, визначати вплив факторів, аналізувати ритмічність, якість продукції, її конкурентоспроможність, слідкувати за номенклатурою і асортиментом. Аналіз реалізації продукції передбачає визначення частки ринку і тенденції її зміни за декілька останніх років, загального обсягу реалізації і впливу на нього факторів, оцінку ринків збуту, в тому числі в динаміці, аналіз експортної продукції, аналіз виконання договірних зобов'язань. Для аналізу виробництва та реалізації продукції можна використовувати статистичні методи, факторного аналізу, економетричного моделювання.

Існуючі інформаційні системи на ринку програмних продуктів, що використовуються для аналізу виробництва та реалізації продукції, є високовартісними та багатозадачними, саме тому створення окремого модуля для автоматизації процесу аналізу виробництва та реалізації промислової продукції залишається актуальною задачею, що потребує уваги і вирішення.

Для автоматизації процесу аналізу виробництва та реалізації продукції доцільно розробити базу даних, яка б виконувала функції збереження даних, розрахунку залишків продукції, порівняння результатів з товарами-конкурентами, друку певних звітів.

РОЗРОБКА МОДЕЛІ ОЦІНКИ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Боев С.О., керівник доц. Удачина К.О.

Український державний університет науки і технологій

Оцінка маркетингової діяльності підприємства передбачає визначення відповідності отриманих результатів поставленим цілям маркетингу. Вона сприяє прийняттю більш обґрунтованих рішень і своєчасному внесенню коректив з урахуванням проблем, що виникли.

Виділяють такі підходи до оцінки ефективності маркетингової діяльності підприємства: з позицій підвищення вартості бізнесу; із позицій трирівневої системи управління маркетингом; за станом маркетингової інформаційної системи; заснований на розрахунку рейтингу ефективності маркетингу. Якщо говорити про кількісні методи оцінки маркетингової діяльності, то доцільно визначати ефективність витрат на маркетингові програми, ефективність маркетингових процесів, повна ефективність маркетингу. Також важливими виступають показники прибутковості та рентабельності.

Оцінювання ефективності маркетингової діяльності передбачає аналіз рівня досягнення його стратегічних цілей, відхилення між запланованими та фактичними показниками, знаходження співвідношення між результатами діяльності та витратами підприємства для реалізації стратегічних маркетингових рішень. Важливо також враховувати зміни маркетингових показників у динаміці, відслідковувати проміжні результати та контролювати зміни в середовищі.

Таким чином, своєчасна оцінка ефективності маркетингу дозволяє виявити області, де існують проблеми та нові можливості, і надати рекомендації щодо розробки плану підвищення ефективності маркетингової діяльності.

РОЗРОБКА МОДЕЛІ АВТОМАТИЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ КАДРОВОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

**Черкаська Ю. А., керівник доц. Удачина К.О.
Український державний університет науки і технологій**

Сьогодні цифровізація кадрових процесів очевидна і дозволяє скорочувати витрати за рахунок зменшення обробки даних, але статистика показує, що більшість компаній перебувають на паперовому рівні розвитку. Відбувається це тому, що в результаті впровадження програмних рішень, які виконують окремі функції, спостерігається несистемна автоматизація роботи з персоналом.

Для досягнення результату при управлінні персоналом доцільно послідовно виконати автоматизацію цього процесу: від паперової роботи до використання інформаційних систем, які характеризуються єдиним інтерфейсом, якістю сервісів, попередньою аналітикою та оптимізацією.

Використання автоматизованих систем управління персоналом приносить організації ряд переваг: оптимізація часу на прийняття управлінських рішень; більш якісний відбір кандидатур на вакансії; управлінські рішення стають більш обґрунтованими та якісними; оптимізація часу на збір та обробку даних по роботі з персоналом; збереження повного матеріалу про кожного працівника на інформаційному носії; раціональне використання професійних якостей працівників.

РОЗРОБКА МОДЕЛІ ПРОГНОЗУ ПОПИТУ НА ПРОДУКЦІЮ ПІДПРИЄМСТВА

**Льошин О.А., керівник ст. викл. Климкович Т.О.
Український державний університет науки і технологій**

Метою будь-якого підприємства є одержання прибутку. Для того, щоб мати прибуток, підприємства орієнтуються на дослідження попиту на продукцію, яку виробляють, наскільки достовірно вони можуть передбачити перспективи свого розвитку в майбутньому, тобто від прогнозування. Прогнозування попиту передбачає визначення обсягу продукції у кількісному та вартісному вираженні на певні періоди часу в майбутньому. Існує багато методів прогнозування,

Найпростішими є однофакторні моделі, наприклад, трендові або адаптивні моделі (Брауна, Хольта, Тейла – Вейджа) з єдиним фактором впливу – часом, але такі моделі не пояснюють причини зміни попиту, тому сфера їх використання обмежується короткостроковим прогнозуванням.

Для багатofакторного аналізу попиту застосовуються економіко-математичні методи, за допомогою яких процес прогнозування попиту складається з таких етапів: визначити фактори, які будуть включені в модель, встановити математичну залежність між величиною попиту та факторами, які його обумовлюють, виконати перевірку точності та адекватності моделі, виконати прогноз попиту шляхом підстановки прогнозних значень факторів, врахованих у моделі, виробити рекомендації щодо управлінських рішень на основі аналізу побудованої моделі. Включення в модель великої кількості факторів наближує її до реальності, але збільшує трудомісткість її розробки та можливу наявність мультиколінеарності між факторами.

МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ АНАЛІЗУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Курочка М.В., керівник ст. викл. Климкович Т.О.

Український державний університет науки і технологій

Реалізація продукції – важлива заключна стадія кругообігу коштів підприємства. В умовах насичення ринку і посилення конкуренції, не виробництво визначає обсяг продажу продукції, а навпаки, можливий обсяг продажу є основою розробки виробничої програми. Підприємство повинно виготовляти лише ту продукцію і в такому обсязі, яку воно може реально реалізувати. В результаті реалізації продукції підприємство повинно не тільки відшкодувати витрати на її виробництво і збут, але ще отримувати прибуток, що служить джерелом технічного й соціального розвитку. Тому аналіз обсягів реалізації продукції підприємства є актуальним.

При вивченні системи реалізації продукції, як одному з елементів господарського процесу, застосовуються як методи економічного аналізу: горизонтальний, вертикальний, факторний, трендовий аналіз, так і економіко-математичні методи серед яких: кореляційно-регресійний аналіз, динамічне програмування, методи порівняльної комплексної оцінки, теорія ігор і масового обслуговування, матричний спосіб, дисперсний аналіз, прийом асоціацій, контрольних запитань, методи головних компонент, кластерного аналізу тощо.

Починають аналіз зазвичай з вивчення динаміки реалізації продукції. До основних завдань аналізу динаміки реалізації продукції відносять: оцінку ступеня виконання плану і динаміки реалізації продукції, при цьому використовуються розрахунки базисних і ланцюгових темпів зростання і приросту; визначення впливу факторів на зміну величини обсягу реалізації.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ SIEM

Шатайло В. А., керівник ст. викл. Іващенко Ю.С.

Український державний університет науки і технологій

Дослідження присвячено аналізу сучасного стану інформаційної безпеки в Україні та методів захисту інформації, які застосовуються в органах державної влади. Національна й інформаційна безпека країни цілком залежить від якісного створення і подальшого розвитку технічного захисту інформації та досконалості правового регулювання. Інформатизація всіх сфер життя суспільства ставить питання про комплексний підхід до розв'язання проблеми інформаційної безпеки. Ці питання сьогодні для України стоять на одному рівні із захистом суверенітету і територіальної цілісності, забезпеченням її економічної безпеки.

З зростаючим обсягом інформації, що обробляється та передається між різними інформаційними системами (ІС), організації та окремі користувачі все більше залежать від безперервності та коректності виконання цих процесів. Для реагування на загрози безпеці в ІС необхідно мати інструменти, що дозволяють аналізувати в реальному часі події, кількість яких тільки зростає. Одним із рішень цієї проблеми є використання SIEM-систем. Основним принципом системи SIEM є те, що дані про безпеку інформаційної системи збираються з різних джерел, і результат їх обробки надається в єдиному інтерфейсі, доступному для аналітиків безпеки, що полегшує вивчення характерних особливостей, що відповідають інцидентам безпеки.

Однією з головних цілей використання SIEM-систем є підвищення рівня інформаційної безпеки в існуючій архітектурі за рахунок забезпечення можливості

маніпулювати інформацією про безпеку та здійснювати попереджувальне управління інцидентами та подіями безпеки у близькому до реального часу режимі.

ПІДСЕКЦІЯ «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Альохін А.О., керівник проф. Лебедева В.К.
Український державний університет науки і технологій

Міжнародна трудова міграція є важливим феноменом у сучасному світі, який відображається в економічному, соціальному та політичному розвитку країн. Теоретичні підходи до визначення сутності міжнародної трудової міграції можуть бути розглянуті з різних перспектив, таких як економічна, соціологічна, демографічна, політична та інші. Класичний економічний підхід до визначення міжнародної трудової міграції базується на теорії загальної користі, згідно з якою міграція приносить користь як країні-емігранту, так і країні-імпортеру робочої сили. Неокласичний підхід зосереджується на аналізі причин міграції, таких як різниці в заробітній платі та можливостях зайнятості між країнами, та їх впливу на пропозицію та попит на робочу силу. Інституціональний підхід звертає увагу на роль законодавства, політики та інших інституційних чинників у формуванні та регулюванні міжнародної трудової міграції. Культурний підхід досліджує вплив культурних різниць та стереотипів на процеси міграції та інтеграції мігрантів у суспільство. Гуманітарний підхід зосереджується на правах мігрантів та гуманітарній складовій міжнародної трудової міграції, зокрема, на питаннях захисту прав мігрантів, боротьби зі зловживанням, насильством та експлуатацією в контексті міграції. Взаємодія між різними підходами до визначення міжнародної трудової міграції допомагає отримати комплексне розуміння цього явища та розробити ефективні політики щодо його регулювання.

ФРАНЧАЙЗИНГ ЯК СУЧАСНА ФОРМА МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Белан Д.С., керівник проф. Завгородня О.О.
Український державний університет науки і технологій

Франчайзинг - це форма бізнесу, за якою франчайзер надає франчайзі, право на використання своєї торгової марки та бізнес-моделі з метою розширення свого бізнесу та збільшення прибутку.

Основні переваги міжнародного франчайзингу: 1) зменшення ризиків, оскільки франчайзі отримують готову успішну бізнес-модель, яка вже неодноразово довела свою ефективність на ринках різних країн; 2) розширення ринків збуту для франчайзера, який може вивести власний бізнес на нові регіональні ринки, не вкладаючи великі кошти в рекламу та маркетинг, оскільки франчайзі самостійно займається просуванням бренду та продуктів й має порівняно більші шанси на кращий результат, бо розуміє специфіку локального ринку; 3) економія коштів, часу та зусиль для франчайзі, пов'язаних із розробкою нової продукції, бізнес-плану та внутрішніх процесів, пошуком початкових інвестицій на найбільш складному та капіталоемному стартовому етапі, консультаційною підтримкою.

У сучасному світі франчайзинг з кожним роком набуває все більшого поширення, зокрема українські компанії також активно використовують його як інструмент розвитку, що дозволяє їм за мінімальних витрат виходити на нові сегменти ринку й розширювати коло споживачів. При цьому важливо враховувати ризики та

відповідальність за ведення бізнесу, дотримуватися прав інтелектуальної власності, забезпечувати належну якість продукту та сервісу для задоволення потреб клієнтів і запобіганню рекамацій від франчайзера.

СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ РИНОК ВАЛЮТ: ТУРБУЛЕНТНІСТЬ ЧИ ХАОС?
Білоцерковець Д.В., керівник проф. Завгородня О.О.
Український державний університет науки і технологій

Валютний ринок зі стародавніх часів демонстрував дивовижну нестабільність. Навіть у часи, коли курси валют визначались, насамперед, змістом в певній монеті дорогоцінного металу, співвідношення між різними національними грошовими одиницями в обміні постійно змінювалось. Наприклад, в добу розквіту Ганзи міняли були змушені оперувати курсами кількох десятків національних валют – талера, марки, дуката, артига, пфеніга, шилінга, шерфуса, ера тощо.

Незважаючи на спроби запровадити стандартизовані грошові системи (наприклад, Любекську чи Готландську), міста-держави, єпископства, дрібні та великі держави Північної Європи карбували власні монети. Вміст золота й срібла у власних монетах кожною державою час від часу коригувався, спричиняючи відповідні корекції валютних курсів. Цілеспрямована порча монет, ініційована з боку держави, була звичною практикою – білонні монети дозволяли отримати емітентам особливо щедрий сеньйораж. Додаткова нестабільність на ринку дорогоцінних металів обумовлювала волатильність співвідношень між ціною золота й срібла, що вносило додаткову турбулентність на валютний ринок доби Середньовіччя.

Але подібна нестабільність й відкривала нові можливості – видатній родині Фуггерів вдалось збагатіти в значній мірі саме завдяки операціям на валютному ринку. Активна участь в оборудках на валютному ринку стали також важливою передумовою зростання заможності бранденбурзького лицарства, посилення його політичного впливу й створення на околицях німецького світу – Бранденбургу та Прусії - потужного політичного утворення.

**ПРОБЛЕМАТИКА ВІДНОВЛЕННЯ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ У
ВОЄННИЙ ПЕРІОД**
Бурковський М.Д., керівник проф. Тарасевич В.М.
Український державний університет науки і технологій

Металургійна галузь є базовою галуззю економіки України. Станом на 2021 рік чорні метали займали друге місце в структурі експорту з обсягом валютних надходжень понад 14 млрд. дол. За рейтингом Worldsteel 2021 українські металурги займали 14 місце в світі по виплавці сталі. Повномасштабна війна сильно вплинула на стан національної економіки загалом, проте саме металургійний комплекс зазнав найбільших втрат. Виробничі потужності скоротились на 40% порівняно з довоєнним 2021 роком.

В сучасних умовах підприємства потребують значних капіталовкладень для продовження своєї діяльності, тож пошук інвесторів є єдиним можливим рішенням. Держава на сьогодні виступає найбільш вірогідним донором для металургійних підприємств. Незважаючи на активну фазу бойових дій, міжнародні фінансові ресурси, які йдуть до країни, можуть значно посилити позиції українських виробників. Інвестування цих коштів в металургійну галузь обумовлене необхідністю значних робіт по відбудові знищеної інфраструктури. Тож значний попит на внутрішньому ринку створює можливості для металургійних підприємств, а держава має підтримати

національного виробника і створити нові робочі місця, з однієї сторони, та закласти фундамент для відродження експортного потенціалу українських металопідприємств з іншої.

Альтернативним варіантом є залучення іноземного інвестора. На теперішній час бажаючих купити українські підприємства вкрай мало через очевидні причини. Проте в перспективі завершення війни привабливість металовиробників значно зросте. Головним завданням є провадження зрозумілої системи продажу національних підприємств та ліквідація корупційних ризиків як на етапі продажу так і протягом економічної діяльності суб'єкта господарювання. Варто враховувати, що іноземний інвестор буде проводити власну політику, яка може не враховувати національні інтереси країни.

**РОЗШИРЕННЯ ЕКСПОРТНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ НАЦІОНАЛЬНИХ
ВИРОБНИКІВ ОДИНИЧНИХ ТА ДРІБНОСЕРІЙНИХ ЛИВАРНИХ ВІДЛИВОК**
Ємець Є.В., керівник доц. Леонідов І.Л.
Український державний університет науки і технологій

Процеси європейської інтеграції національних підприємств-виробників ливарних відливок з різних металів та сплавів актуалізують розширення їх експортних можливостей та підвищення їх конкурентоспроможності у якості складової європейського машинобудування. Традиційно розширення експортних можливостей національних виробників одиничних та дрібносерійних ливарних відливок забезпечувалося з позиції ефективності литва, а саме, забезпечення високої якості при мінімальних витратах. В науковій літературі дослідження цієї проблематики розділяються в напрямках: оптимізації процесу управління структурними одиницями та технологічними операціями ливарного виробництва (І.В. Адамов), надання відливкам необхідних фізичних властивостей та їх хімічного вдосконалення (М.І. Гасік), оптимізації ливарних форм (Н.П. Котешов), удосконалення технології литва по витоплюваних моделях (А.М. Смирнов) та інші. Однак, технологічна гнучкість виробників одиничних та дрібносерійних ливарних відливок вимагає пошуку не тільки схем підготовки виробництва а й раціонального технологічного оснащення, що потребує відповідних інновацій. З авторського погляду, розширення експортних можливостей національних виробників одиничних та дрібносерійних ливарних відливок можливе за рахунок інноваційних технологій (аддитивних та цифрових технологій Індустрії 4.0 як то 3D-друк, системи CAD/CAM/CAE, 3D-сканування зразків тощо) та інвестицій у оптимальне технологічне оснащення. В таких технологіях підвищення ефективності одиничного і дрібносерійного виробництва відливок забезпечується шляхом їх стабільно високої точності та якості. Втілення інноваційних технологій потребує моделювання процесу оптимізації інвестицій у технологічне оснащення виробників одиничних та дрібносерійних ливарних відливок.

**ЕКОНОМІЧНА САМООРГАНІЗАЦІЯ ТА КОМЕРЦІЙНА САМОВРЯДНІСТЬ:
ЗАГАЛЬНЕ ТА ОСОБЛИВЕ В ПРАКТИЦІ ГОСПОДАРЮВАННЯ**
Жмуренко В.Г., керівник проф. Завгородня О.О.
Український державний університет науки і технологій

Економічна самоорганізація та комерційна самоврядність є важливими системотворними поняттями прикладної економічної науки та господарчої практики.

Економічна самоорганізація передбачає взаємодію та взаємовигідне партнерство підприємств, організацій та фізичних осіб з метою досягнення спільної мети,

отримання певного спільного ефекту (соціального, екологічного, економічного, політичного), підвищення ефективності, скорочення витрат, і зменшення ризиків громадської та (або) господарчої діяльності. Комерційна самоврядність полягає у створенні організації, що суто на засадах потенційної (омайбутньої) прибутковості об'єднує економічних суб'єктів для спільного вирішення проблем, захисту та лобіювання інтересів, реалізації спільних ініціатив та проєктів. Загальним для економічної самоорганізації та комерційної самоврядності є те, що вони здійснюються на добровільній основі та підпорядковуються законодавству. Однак, комерційна самоврядність має значно вужчу об'єднальну мету, більш жорсткі вимоги до учасників та може бути заснована на спільній чи перехресній власності чи управлінні.

З точки зору результату, обидва зазначені процеси - економічна самоорганізація та комерційна самоврядність - не завжди є ефективними та вигідними для учасників. Вони потребують часу, зусиль та фінансових вкладень, а також можуть виникати проблеми з організацією й координацією діяльності та співдіяльності учасників, узгодженням їх економічних цілей та інтересів, взаємодовірою, справедливістю при розподілі вигід та витрат.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

**Завгородній К.О., керівник проф. Білоцерківець В.В.
Український державний університет науки і технологій**

Україна має значний потенціал для розвитку експорту, який можна реалізувати за допомогою фокусних стратегій розвитку міжнародної торгівлі та проактивних регуляторних заходів. Для збільшення обсягу експорту та удосконалення його структури необхідно, насамперед, звернути увагу на кластер наступних взаємопов'язаних напрямів провадження експортної політики.

1) Диверсифікація експорту за видами економічної діяльності, в якій Україна має доволі потужні міжнародні абсолютні та відносні конкурентні переваги (аграрний сектор, металургія, машинобудування, ВПК та інші) із наголосом на стимулюванні експорту й імпортозаміщення високо технологічної продукції;

2) Розвиток логістичної інфраструктури. Ефективний транспортний та логістичний ланцюг є однією з ключових складових успішного експорту. Для того, щоб збільшити експортні потоки, необхідно розвивати, модернізувати та забезпечувати логістичну інфраструктуру, включаючи морські та річкові порти, автомобільні та залізничні магістралі, а також аеропорти.

3) Підвищення якості пропонованих на внутрішньому та міжнародних ринках товарів і послуг, відповідна технологічна модернізація та зменшення енергоємності виробництва, застосування нових екоматеріалів, вдосконалення дизайну та упаковки, розвиток та популяризація національного бренду *Made in Ukraine*.

4) Розширення міжнародного економічного співробітництва з іншими країнами та регіонами, насамперед із країнами ЄС-27, інтеграція до світового фінансового ринку та його регіональних осередків, гармонізація економічно-правового поля України із законодавством країн ОЕСР та ЄС.

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ: НЕОБХІДНІСТЬ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Компанієць С.В., керівник проф. Білоцерківець В.В.
Український державний університет науки і технологій**

В умовах стабільного економічного розвитку, сталої позитивної економічної динаміки, зростання добробуту населення проблема реформування податкової політики часто має чисто теоретичне забарвлення. Необхідність її модернізації та удосконалення за таких обставин сприймається як не надто нагальна, а виклики, що можливо виникнуть у майбутньому не видаються актуальними. Так, цілком можливо, що чинний варіант податкової політики націлений на формування диспропорцій у розвитку національної економіки в довгостроковій перспективі й потреба в коригуванні державної політики поступово набуває виразних рис. Але уряд звичайно дотримується консервативної лінії, інерційно слідуючи усталеним шляхом. За відсутності потужних викликів найімовірніше буде обрано сценарій імітацій реформ, аніж бажаний варіант радикальних змін.

Ситуація цілком змінюється в умовах різкого погіршення економічного стану, масового згорання виробництва та/або банкрутства підприємств, лавиноподібного скорочення зайнятості, зубожіння широких верств населення. Зазвичай такі катастрофічні зміни пов'язані з потужним тиском зовнішніх факторів – збройних інтервенцій, надпотужних природних катаклізмів. І за цих умов жодної альтернативи реформуванню податкової політики немає. І саме перед таким викликом зараз опинилась Україна.

ДИНАМІКА ЦІН НА СМАРТФОНИ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА

**Квітковський С.В., керівник проф. Білоцерківець В.В.
Український державний університет науки і технологій**

Протягом останнього десятиліття на споживчому ринку смартфонів спостерігається жвава динаміка - щороку провідні компанії виводять на ринок нові флагмани, позначені оновленими технологічними можливостями, здатними задовольняти ще в більшому ступені споживчі потреби. Але для кожного з них щороку притаманна неодмінна риса – смартфони щороку більш або менш мляво зростають у ціні. Задля цього фірмами застосовуються різноманітні підходи. Досить рідко відбувається безпосереднє підвищення цін на продукцію, набагато частіше застосовуються завуальовані практики, що змушують споживачів погоджуватись на здороження товарів. Зокрема, покупці отримують оманливе задоволення отримати дорожчий смартфон, але зі збільшеним обсягом оперативної пам'яті чи кращою камерою (їх низкою), або придбати новітню модель від улюбленого виробника, яка до того ж позиціонується у сегменті люксових товарів. Можливо, ціна зростає лише тому, що зростають витрати, збільшується зарплата інженерів та розробників, дорожчають інгредієнти та комплектуючі за ланцюжком постачань.

Безумовно й 10 років тому були досить дорогі, навіть, коштовні телефони й смартфони. Проте на рику вони сприймалися як щось надзвичайне. Наприклад, і Nokia 8800, і наступна версія, що отримала припис Sirocco Edition. Я добре пам'ятаю ці моделі, оскільки мене вразила ціна – близько 1000 євро. Нечувана ціна у 1000 євро за телефон, на тлі того, що звичайні телефони можна було цілком вільно придбати за ціною до 400 євро. Зараз ціна за смартфон у 1000 євро набуває узвичаєного характеру, широкі маси споживачів погоджуються сплатити таку, ще нещодавно неймовірну ціну

за сучасний гаджет. Інфляція попиту та інфляція пропозиції роблять свою чорну справу.

ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Константинов А.О., керівник доц. Фаїзова О.Л.

Український державний університет науки і технологій

Конкурентоспроможність підприємства є однією з найважливіших категорій ринкової економіки, що характеризує можливість і ефективність адаптації підприємства до умов ринкового конкурентного середовища. У поняття конкурентоспроможності організації вкладається її здатність випускати конкурентоспроможну на конкретному ринку продукцію, її перевагу по відношенню до інших фірм певної галузі всередині країни або за її межами.

Згідно теорії конкуренції М. Портера, успіх у міжнародній конкуренції визначають не стільки власне фактори виробництва, скільки те, де й наскільки продуктивно вони застосовуються. Тому серед внутрішніх факторів найважливішу роль відіграє ефективність управління компанією в умовах постійних змін на ринку. До внутрішніх факторів також відносять: впровадження у виробництво нової техніки, прогресивної технології, дієвих економічних стимулів; підвищення кваліфікаційного рівня працівників; формування системи конкурентних відносин у діяльності персоналу та ін. Основними факторами, які визначають конкурентоспроможність підприємства, також є: стратегія підприємства, наявність матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, інноваційний потенціал, частка ринку, випуск конкурентоспроможної продукції, послуг.

Групу зовнішніх факторів складають: макроекономічна стабільність і передбачуваність економічної політики; рівень інновативності національної економіки, ступінь відповідності державної політики вимогам конкуренції; ефективність функціонування ринків капіталу й якість фінансових послуг; рівень розвитку новітньої інфраструктури в країні; розвиток науково-технологічного потенціалу тощо.

З урахуванням названих чинників управління конкурентоспроможністю підприємства має бути спрямованим на:

- забезпечення гнучкості управлінських дій і рішень, яка дає синхронізацію з динамікою дій позитивних і негативних чинників конкуренції на певному ринку;
- нейтралізацію або обмеження кількості деструктивних чинників, які можуть впливати на рівень конкурентоспроможності підприємства через формування захисту проти них;
- нарощування та реалізацію конкурентних переваг підприємства через використання зовнішніх позитивних чинників впливу.

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА СВІТОВИХ РИНКАХ

Константинов Є.О., керівник доц. Фаїзова О.Л.

Український державний університет науки і технологій

Інноваційна діяльність – ключовий чинник конкурентоспроможності підприємства в сучасних ринкових умовах. Впроваджуючи інноваційні рішення, підприємство формує унікальну конкурентну перевагу, яка буде виконувати ключову роль у виживанні у конкурентній боротьбі на ринку. Розроблення і впровадження інновацій у практику змінюють характер, часові горизонти і стратегії конкурентної

боротьби. Це знайшло відображення у популярній нині теорії «багряного і блакитного океанів», яку розробили американські вчені Чан Кім [W. Chan Kim] та Рене Моборн [Renee Mauborgne]. Вони наголошують, що підвищення конкурентоспроможності підприємства необхідно розглядати як довгостроковий послідовний процес пошуку й реалізації управлінських рішень у всіх сферах його діяльності, здійснюваний відповідно до обраної стратегії довгострокового розвитку, з урахуванням змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі.

Сигналами нагальності підвищення конкурентоспроможності підприємства є: втрата завойованих позицій на ринку; зниження рівня конкурентоспроможності продукції підприємства; зниження попиту на продукт, що виробляється підприємством; поява нових продуктів і технологій у галузі, де оперує підприємство; зростання інтенсивності конкурентної боротьби, що ускладнює проникнення підприємства на нові ринки; зниження адаптаційних можливостей підприємства до змін ситуації на ринку, відставання від вимог ринку; зниження прибутковості функціонування підприємства, високий ризик банкрутства, наростання загроз економічній безпеці.

Основною сферою підвищення конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на світових ринках, на наш погляд, є управління інноваціями, які зі свого боку, впливають на ефективність процесів виробництва та збуту; процес виробництва для досягнення оптимальної ресурсо-, енергомісткості, мінімальних витрат та високої технологічності та екологізації; використання інформації задля досліджень поведінки споживачів та налагодження безперебійних інформаційних потоків як від підприємства до споживача, так і в межах організаційної структури самого підприємства; управління людськими ресурсами з метою забезпечення компетентності та продуктивності у виконанні поставлених завдань; управління змінами, що визначається постійною необхідністю змін стратегій та цілей підприємства на ринку.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Кропова Д.Р., керівник проф. Завгородня О.О.

Український державний університет науки і технологій

Металургійна промисловість є однією з ключових галузей української економіки, що має потужний природно-ресурсний та виробничо-технологічний потенціал для розвитку та зміцнення міжнародних конкурентних переваг.

Вагомою перевагою української металургійної промисловості є географічне положення. Україна розташована в центрі Європи, що надає їй широкий доступ до зовнішніх ринків металургійної продукції. Крім того, Україна має значний потенціал для розвитку транспортно-логістичної інфраструктури, що може сприяти збільшенню експортних трансграничних потоків металевих виробів. Ще однією перевагою є доступ до природних ресурсів, зокрема залізної та марганцевої руди, що є основою для виробництва чавуну, сталі, прокату, тощо. Посилює конкурентні позиції України і наявність власних фахівців із високим рівнем кваліфікації, знаннями сучасних технологій та матеріалів. Це дозволяє підприємствам металургійної галузі України запроваджувати та інноваційно оновлювати технологічно складні виробничі процеси.

Втім, є й ряд перешкод та проблем, що потребують вирішення. Насамперед, йдеться про застарілість засобів виробництва, неконкурентну собівартість продукції, імпортозалежність від енергоносіїв, низьку інноваційну активність. Застосування нових технологій та розробок дозволить підвищити якість металургійного виробництва та додатково задіяти ціновий фактор конкурентної боротьби. Резервами підвищення конкурентоспроможності української металургії також є підвищення ефективності

управління підприємствами, впровадження сучасних технологій та методів управління, розвиток відповідних інфраструктурних проєктів та залучення іноземних інвестицій.

СУТНІСТЬ ТА ЧИННИКИ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Лисянська Д.О., керівник проф. Лебедєва В.К.

Український державний університет науки і технологій

Міжнародна трудова міграція означає переміщення людей з однієї країни в іншу з метою працевлаштування. Це явище стає все більш поширеним в останні роки через глобалізацію та розвиток світової економіки. Міжнародна трудова міграція зумовлена економічними, соціальними та політичними чинниками, відмінності в заробітній платі та можливостях працевлаштування між країнами часто є основною рушійною силою трудової міграції. Вона може приймати різні форми, включаючи тимчасову або постійну міграцію, кваліфіковану або некваліфіковану роботу, легальну або нелегальну міграцію. З'являються економічні можливості для мігрантів та їхніх сімей, проте також можуть з'явитися проблеми, пов'язані з соціальною інтеграцією, трудовими правами та міграційною політикою як з боку країн-донорів, так і з боку країн-реципієнтів. Розуміння цих чинників може допомогти урядам країн розробити стратегії управління трудовою міграцією та максимізувати її переваги при мінімізації витрат.

ПОТЕНЦІАЛ ТА КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ЕКОНОМІКИ

АЗЕРБАЙДЖАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ У ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ ХХІ СТОЛІТТЯ

Раджабова Г.Ю., керівник проф. Білоцерківець В.В.

Український державний університет науки і технологій

Національна економіка Азербайджану в своєму розвитку з давніх-давен спиралась на свою сировинну потугу, багатючі поклади нафти, розташовані на теренах нашої Республіки. І в античні часи, і в добу ханств, і в часи окупації насамперед нафтою була уславлена земля Азербайджану. Розбудова незалежної Азербайджанської Республіки теж відбувалась під знаменами форсованого розвитку нафтогазової галузі, випереджального зростання видобутку нафти на Апшеронському півострові та на шельфі Каспійського моря.

Проте не тільки нафта, її видобуток та переробка мають визначати обличчя національної економіки Азербайджану у ХХІ столітті. Азербайджан – це країна багатих покладів корисних копалин, родючих ґрунтів та дивовижних ландшафтів. Розведення риби та її вилов у морських просторах, ефективно сільське господарство, багаті фруктами сади та квітучі лани стають візитівкою сучасної Азербайджанської Республіки. Столиця нашої Батьківщини славетна своїми історичними архітектурними пам'ятниками, але стає все «краще з кожним днем» завдяки розбудові нових проспектів, скверів, включенні в міській ансамбль шедеврів архітекторів зі світовим ім'ям. Країна перетворюється на новий центр тяжіння туризму. Глибинна диверсифікація національної економіки стає перспективою Азербайджану найближчих десятиліть.

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ

Резніков Ю.М., керівник проф. Тарасевич В.М.

Український державний університет науки і технологій

Інтеграція України до ЄС є стратегічною метою нашої країни, що дозволить реалізувати національні інтереси та зміцнити позиції у світі. Саме орієнтація на

європейські держави та інституції дозволить Україні ввійти до кола розвинутих держав світу.

Процеси глобалізації й міжнародної інтеграції, що породжують взаємодію і взаємовплив національних економік, та розвиток світового господарства активізують трансформаційні зміни економічних систем держав.

Водночас процеси євроінтеграції в Україні, доступність вибору різноманітних форм і методів організації господарської діяльності в період економічних перетворень зумовлюють необхідність реалізації оптимальної державної політики у сфері міжнародних фінансових відносин з метою впровадження сучасного зарубіжного досвіду, спрямованого на розвиток податкової системи, підвищення рівня її ефективності та створення умов для розвитку реального сектора економіки.

Основою стабільного функціонування національної економіки є ефективна податкова політика, яка має бути сформована на нових засадах, зорієнтована не лише на зовнішні чинники, а базуватися на обґрунтованих внутрішніх детермінантах, що впливають на структуру податкової системи, адміністрування податків, механізм їх розрахунку та справляння.

Проголошений урядом України курс євроінтеграції потребує реформування, модернізації й підвищення ефективності розвитку і конкурентоспроможності податкової системи. Із вибором євроінтеграційного вектора економічного розвитку актуалізувалася необхідність дослідження проблеми удосконалення податкової системи України.

БРЕНД ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ FASION-ІНДУСТРІЇ **Хмельницька К.Ю., керівник доц. Фаїзова О.Л.** **Український державний університет науки і технологій**

Індустрія моди – одна з найбільш значущих галузей світової економіки. Сьогодні це великий бізнес, у якому задіяно дуже багато людей, ресурсів, виробничих потужностей. У фешн-індустрії окрім модельєрів та моделей, працюють фотографи, мейкапери, рекламисти, стилісти, економісти, а також працівники швейних фабрик, майстерень та різних виробництв. Важливим аспектом просування модних товарів сьогодні є діяльність модельних агентств, що формують образ сучасної красивої успішної людини. Важливою умовою успішності комерції на ринку одягу є просування бренду.

До характеристик бренду відносять:

- основний зміст (BrandDNA), тобто ДНК бренду, його ядро;
- функціональні й емоційні асоціації, які виражаються покупцями і потенційними клієнтами (BrandAttributes);
- назва марки і товарного знака (BrandName). Вибір фірмового найменування для fashion-бренда вимагає ретельного аналізу. Також ім'я бренду має бути універсальним, оскільки кожен бренд повинен рости і розширювати свій ринок і аудиторію;
- логотип (BrandLogo), який грає ключову роль, як для позиціонування бренду, так і для впізнаваності його продукту;
- рівень респектабельності марки у покупця, тобто сила бренду (BrandPower);
- ідентичність бренду або узагальнена сукупність ознак бренда, що характеризує його індивідуальність (BrandIdentity). Ідентичність бренду включає особистість бренду (BrandPersonality) і бренд-образ (BrandImage), сформований рекламою;
- вартісна оцінка і показники (BrandValue), що демонструють фінансову вигоду, яку компанія отримує в результаті сили свого бренду. Ця фінансова вигода

представлена у фінансовому звіті або балансі її активів, зокрема і у вигляді нематеріальних активів;

- ступінь просунутості бренду (BrandDevelopmentIndex);
- ступінь лояльності цільової аудиторії та її окремих сегментів (BrandLoyalty).

Створення брендів одягу пов'язано з постійною дослідницькою діяльністю, яка спрямована на виявлення прихованих бажань, а також явних споживчих потреб і очікувань. Тобто бренд формується не тільки через ефективний маркетинг і захоплюючі логотипи, а й через різні почуття і сприйняття, які він пропонує споживачеві.

СУТНІСТЬ ТА ЧИННИКИ ЕКСПОРТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА **Шарапов Д.О., керівник проф. Тарасевич В.М.** **Український державний університет науки і технологій**

Основним напрямом руху підприємства до мети його підприємницької діяльності є створення ефективної стратегії розвитку. Ефективна експортна стратегія дасть підприємству змогу адаптуватися до зовнішнього середовища та забезпечити конкурентні переваги у сферах, де є найбільші шанси на успіх.

Стратегія являє собою напрям досягнення бажаного стану соціального та економічного розвитку підприємства на основі реалізації внутрішнього потенціалу та максимального використання позитивної спрямованості зовнішнього впливу. Стратегія експорту – це основоположна програма дій, яка визначає пріоритетні напрями діяльності підприємства на зовнішньому ринку з урахуванням наявних у підприємства ресурсів і вимог зовнішнього ринку.

На ефективність стратегії підприємства впливає чимало факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Ефективність реалізації експортної стратегії досягається завдяки здатності продукції, що експортується, відповідати вимогам зовнішнього ринку, що забезпечується високим рівнем конкурентоздатності та відповідності основних функціональних здатностей продукції вимогам споживачів. Тому в процесі оцінювання впливу зовнішнього середовища оцінка конкуренції та оцінювання наявних та прихованих потреб споживача є запорукою її реалізації.

Метою статті є уточнення сутності поняття «стратегія» та систематизація стратегій експорту відповідно до загальних стратегій підприємства, досліджуються зовнішні та внутрішні чинники експортної стратегії підприємства. Кожне підприємство саме обирає варіант стратегії, за якою буде рухатися у своїй діяльності.

ПІДСЕКЦІЯ «ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ»

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ

Долина І.А., керівник доц. Распопова Ю.О.
Український державний університет науки і технологій

Затримка платежів постачальникам створює підприємству імідж ненадійного партнера на ринку. Тому значну увагу в обліковому процесі необхідно приділяти відстеженню фактів виникнення та своєчасного погашення заборгованості постачальникам, що обумовлює удосконалення інформаційного забезпечення обліку кредиторської заборгованості.

З метою усунення фактів виникнення простроченої кредиторської заборгованості, ефективного контролю за своєчасним погашенням заборгованості

підприємства перед постачальниками, пропонується вдосконалити інформаційне забезпечення обліку розрахунків з ними шляхом впровадження в документообіг облікової системи аналітичного документа, а саме, «Відомості розрахунків з постачальниками». Даний документ доцільно вести в розрізі кожного постачальника.

Форма запропонованої відомості будується таким чином, щоб відобразити всі операції, які були здійснені підприємством з конкретним постачальником протягом року (отримання товарно-матеріальних цінностей (послуг) за конкретною поставкою; отримання передплати за конкретну поставку; оплата заборгованості за раніше отриману поставку, залишок несплаченої та наявності простроченої заборгованості певному постачальнику, інші умови щодо розрахунків з постачальниками підрядниками).

Отже, ведення запропонованого аналітичного документа на підприємстві сприятиме посиленню інформаційного забезпечення обліку кредиторської заборгованості шляхом забезпечення чіткого контролю своєчасності розрахунків за кожною поставкою товарно-матеріальних цінностей (послуг), і, як слідство, тим самим дозволить підвищити рівень платіжної дисципліни підприємства.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Зіберова Н.І., керівник проф. Зелікман В.Д.

Український державний університет науки і технологій

Активи підприємства на сьогодні є одним із найбільш важливих об'єктів обліку, оскільки від ефективності управління активами прямо залежать такі показники як прибуток, рентабельність, ліквідність. Ефективність господарської діяльності підприємства залежить від того, у які види майна вкладено інвестиції і наскільки раціонально використовуються ці ресурси.

Повною мірою це стосується основних засобів, проблеми оцінки й обліку яких набувають особливої актуальності у зв'язку зі зростанням у теперішній час потреб в отриманні для якісного управління підприємством точної та достовірної інформації.

На підставі проведених досліджень наявної на торговельних підприємствах системи обліку та інформації, наведеної у фахових літературних джерелах, можна визначити наступні шляхи вдосконалення документального забезпечення обліку основних засобів:

- включення додаткових та вилучення зайвих реквізитів у чинних формах первинних документів з обліку основних засобів;
- розробка та впровадження додаткових форм для ведення обліку основних засобів;
- оптимізація кількості форм з обліку основних засобів шляхом поєднання декількох взаємопов'язаних форм в одну;
- підвищення деталізації інформації щодо основних засобів у формах фінансової звітності.

Реалізація запропонованих заходів має призвести до зростання ступеню точності та аналітичності інформації щодо основних засобів в системі бухгалтерського обліку на підприємстві, а, отже, покращити якість інформаційно-аналітичного забезпечення управління основними засобами і таким чином підвищити ефективність їх використання.

ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ МЕТОДА НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Назарова Н.І., керівник доц. Распопова Ю.О.

Український державний університет науки і технологій

Вибір методу нарахування амортизації є важливим етапом при формуванні облікової політики підприємства, при цьому обліковці керуються положеннями НП(С)БО 7 «Основні засоби» та 3 розділу Податкового кодексу України.

Узгодження нормативних положень щодо застосування на практиці конкретного методу, вимагає від обліковців виконання таких завдань:

- визначення ознак (критеріїв), за якими групуються об'єкти основних засобів;
- визначення, до якої групи відноситься конкретний об'єкт основних засобів;
- обґрунтування строку корисного використання об'єкту основних засобів, регулюючись положеннями Податкового кодексу України, оцінками експертів, умовами експлуатації тощо;
- прогнозування ліквідаційної вартості об'єкта основних засобів;
- аналіз особливостей існуючих методів нарахування амортизації основних засобів (виявлення переваг та недоліків, можливості застосування для об'єктів конкретної групи);
- вибір методу нарахування амортизації, прийняттого для конкретного об'єкту.

Реалізація на практиці даних завдань дозволить обліковцям здійснити вибір економічно доцільного методу нарахування амортизації для конкретного об'єкта основних засобів.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ

Нелен А.О., керівник доц. Акімова Т.В.

Український державний університет науки і технологій

Одним з дієвих видів контролю є внутрішній контроль на підприємстві. Внутрішній контроль можна розглядати як сукупність організаційних заходів, методик і процедур, що застосовуються керівництвом економічного об'єкта для організації та ефективного ведення господарської діяльності, забезпечення схоронності активів, виявлення, виправлення й запобігання помилок і перекручень інформації, а також своєчасної підготовки достовірної фінансової (бухгалтерської) звітності [1]. Від якості побудови системи внутрішнього контролю на підприємстві багато в чому залежить успішність його діяльності. Це відноситься і до управління розрахунками з постачальниками. Важливість контролю кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками обумовлюється її, як правило, значною часткою в поточних пасивах підприємства, її зміни помітно позначаються на динаміці показників платоспроможності і ліквідності підприємства. Поточне фінансове благополуччя підприємства значною мірою залежить від того, наскільки вчасно воно відповідає по своїх зобов'язаннях. До напрямів посилення внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві можна віднести:

- розробка заходів щодо планування кредиторської заборгованості, складання платіжного календаря підприємства;
- впровадження більш детального обліку розрахунків на аналітичних рахунках бухгалтерського обліку;
- розробка та впровадження аналітичних відомостей з обліку розрахунків з постачальниками за строками погашення;

- розробка та впровадження запитів до постачальників на підтвердження сум заборгованості за розрахунками з ними.
- розробка заходів щодо покращення проведення інвентаризації розрахунків тощо.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ:

1. Король Г.О. Теоретичні засади інформаційного забезпечення внутрішньогосподарського контролю на підприємстві / Г.О. Король, Т.В. Акімова // Електронний журнал «Ефективна економіка». № 11. Дніпро : ДДАЕУ, 2016. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5285>.

НОРМАТИВНА БАЗА З ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ **Степанов М.Ю., керівник доц. Акімова Т.В.** **Український державний університет науки і технологій**

Основним нормативним документом, що регламентує ведення обліку дебіторської заборгованості в Україні є національне положення бухгалтерського обліку НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [1]. Відповідно до НП(С)БО 10 дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів на певну дату. При цьому дебітори – це фізичні та юридичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів. НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» надає критерії визнання дебіторської заборгованості. Так, вона визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума [1]. НП(С)БО 10 також визначає класифікацію дебіторської заборгованості за строками погашення. Виділяється довгострокова і поточна дебіторська заборгованість. Крім цього цей нормативний акт визначає порядок оцінки та інші положення щодо обліку дебіторської заборгованості.

Треба відзначити, що ряд підприємств в Україні ведуть облік та формують фінансову звітність за міжнародними стандартами. Тому слід приділити увагу положенням Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності в частині обліку дебіторської заборгованості.

Особливістю є те, що в Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку, на відміну від національних, не існує чітко визначеного поняття дебіторської заборгованості. У зв'язку з цим, не передбачено окремого Міжнародного стандарту щодо обліку дебіторської заборгованості. Тому, щоб уявити методологічні засади обліку дебіторської заборгованості за Міжнародними стандартами необхідно досліджувати різні стандарти. Такі стандарти розкривають наступні питання обліку дебіторської заборгованості:

- МСБО 1 «Подання фінансової звітності» – регулює принципи відображення інформації про дебіторську заборгованість у фінансовій звітності;

- МСБО 16 «Основні засоби», МСБО 18 «Дохід» – розкривають питання визнання дебіторської заборгованості від продажу активів або користування ними з відстроченням платежу, надає рекомендації щодо оцінки такої дебіторської заборгованості: відстрочення платежу без нарахування відсотків, прийняти від покупця у вигляді компенсації за продаж активів вексель до отримання, справедлива вартість компенсації визначається шляхом дисконтування всіх майбутніх надходжень із використанням умовної ставки відсотка;

- МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання»; МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»; МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» – розкривають питання первісного визнання, оцінки, класифікації, обліку та припинення визнання

дебіторської заборгованості як фінансового активу;

- МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» – регламентує вимоги до розкриття у фінансовій звітності інформації про дебіторську заборгованість як фінансового активу.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» із змінами (Редакція від 13.11.2020) // Законодавство України [Електронний ресурс]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення 08.04.2023 р.).

ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПРАЦІ

Федотова Д.О., керівник доц. Акімова Т.В.

Український державний університет науки і технологій

У сучасному світі облік праці та заробітної плати – найважливіша ділянка роботи, що потребує точних та оперативних даних. Заробітна плата є найсильнішим мотиватором трудового потенціалу населення, а також основним джерелом його доходів.

Питаннями організації обліку оплати праці та шляхів її удосконалення присвячено праці зарубіжних та вітчизняних авторів: Ф. Бутинця, О.Покатаєва, І.Савченко, О.Кантаєва, Г.Колишунської та інших.

Так, Н.В. Шульга пропонувала удосконалити методику обліку оплати праці за допомогою уточнення форми і структури відомостей розрахунку оплати оплачуваних відпусток, які необхідні для правильності та достовірності розрахунків відпускних та нарахування і виплат податків, пов'язаних з ними.

Автори Л.А. Суліменко, А.В. Киян та С.А. Вітер у своїй спільній праці зазначали, що автоматизація є одним із важливих напрямів вирішення питань обліку оплати праці. З її використанням скорочується час розрахунків і обліку оплати праці і, завдяки їй, в стислі терміни можна отримати необхідну інформацію.

Т.Г. Мельник при вивченні нормативно-правової бази відносно оплати праці визначила, що удосконалення потребує питання трудових витрат у податковому та бухгалтерському обліку.

Удосконалення організації обліку оплати праці також можливо завдяки використанню міжнародного досвіду. Доцільним удосконаленням обліку буде прийняття досвіду обліку оплати праці зарубіжних країн, зокрема: заробітна плата кожного працівника має бути встановлена індивідуально, застосування матеріального заохочення відповідно від особистого внеску працівника у вклад праці. Все це допоможе сприяти підвищенню продуктивності праці, допоможе врегулювати рівень витрат на підприємстві.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Щогла В.О., керівник проф. Зелікман В.Д.

Український державний університет науки і технологій

У сучасних умовах господарювання одним зі шляхів покращення економічних результатів діяльності підприємства та його фінансового стану є ефективне управління дебіторською заборгованістю, яке дозволяє оптимізувати фінансові ресурси підприємства і може знизити залежність від позикових коштів без глобальних і витратних перетворень. Контроль стану і динаміки розрахунків з дебіторами

передбачає забезпечення керівництва підприємства достовірними та своєчасними відомостями про обсяги дебіторської заборгованості. Це, у свою чергу, вимагає наявності на підприємстві налагодженої та ефективної системи обліку дебіторської заборгованості, здатної повністю задовольнити інформаційні потреби керівництва підприємства у сучасних мінливих умовах зовнішнього середовища, а, отже, призводить до необхідності систематичного перегляду методології та організації обліку дебіторської заборгованості з метою їх удосконалення.

Для забезпечення раціональної організації обліку дебіторської заборгованості облікова політика підприємства повинна встановлювати правила визнання та оцінки дебіторської заборгованості, її класифікацію та аналітику, умови визнання заборгованості сумнівною, період та метод нарахування резерву сумнівних боргів, процедури визнання заборгованості безнадійною та порядок її списання. Необхідно запровадити на підприємстві удосконалену систему облікових регістрів, створити спеціальний підрозділ з управління дебіторською заборгованістю, розробити систему заохочень та штрафних санкцій для зміцнення платіжної дисципліни дебіторів та застосовувати дієві заходи роботи з боржниками. Тому з метою створення інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління дебіторською заборгованістю промислового підприємства мають бути запроваджені додаткові аналітичні документи, а саме відомість аналітичного обліку дебіторської заборгованості за окремими споживачами та відомість простроченої дебіторської заборгованості та порушення розрахункової дисципліни.

Впровадження запропонованих відомостей надасть можливість більш детального розгляду заборгованості за розрахунками з певними конкретними покупцями (споживачами) з урахуванням динаміки її змін, а, отже, сприятиме посиленню контролю за станом розрахунків з окремими дебіторами.

АУДИТОРСЬКЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ВИД ТРАНСАКЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Коваленко М. К., керівник доц. Топоркова О. А.

Український державний університет науки і технологій

В умовах невизначеності, економічної нестабільності, значної кількості форс-мажорних обставин, які зараз є характерними для вітчизняного бізнесу, особливої актуальності набуває проблема управління трансакційними витратами суб'єкта господарювання. Базовою одиницею в теорії трансакційних витрат визначається акт економічної взаємодії, угода, трансакція. Категорія трансакції використовується для позначення обміну товарами, юридичними зобов'язаннями, угодами короткострокового й довгострокового характеру, що вимагають детального оформлення і припускають просте взаєморозуміння сторін. На наш погляд, виконання послуг з аудиторського оцінювання суб'єкта господарювання підпадає під «трансакційний» вид діяльності.

Класично, трансакційними витратами вважають витрати, пов'язані з вивченням і моніторингом ринку (ринків продавців, ринків покупців) та цінової політики конкурентів, витрати на проведення переговорів, укладання й юридичне оформлення контрактів, витрати на контроль і дотримання умов угоди. На етапі ознайомлення з бізнесом клієнта суб'єкти аудиторської діяльності (САД) витрачають досить багато часу і зусиль на вищезазначені операції, що підтверджує наше припущення про аудит як «трансакційний» вид діяльності.

Розглядати аудиторське оцінювання як вид трансакційних послуг дозволяє єдність функцій (інформаційна, аналітична, прогностична та контрольна), які виконуються і суб'єктами управління трансакційними витратами і САД, а також вимоги до інформаційного забезпечення (зіставність, об'єктивність і достовірність, повнота,

доступність). Одним з різновидів трансакційних витрат є витрати на захист від третіх осіб. Головне завдання аудиторського оцінювання – висловити думку що фінансової звітності клієнта. На цю думку в подальшому будуть спиратися різні зацікавлені користувачі (треті особи).

Дослідники наголошують, що суттєва характеристика трансакційного середовища пов'язана з невизначеністю у відносинах та специфічністю активів. Саме ці властивості притаманні сьогоденню. Зараз, як ніколи, значним є ризик невиконання угод контрагентами, а специфічність активів (в окупації, на території бойових дій тощо) вимагає професійного судження аудитора. Отже, витрати на аудиторські послуги доречно вважати трансакційними.

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Макеєва Я. В., керівник доц. Пікуліна О. В.

Український державний університет науки і технологій

Одним з ключових складових економіки країни є податкова система. Зважаючи на зовнішні чинники, що виникли у світі та в Україні в першу чергу, податкова система має багато змін як постійних, так і тимчасових для підтримки підприємницької діяльності й відповідно економіки в країні. За останні роки зовнішні політичні та біологічні чинники дали значний вплив на систему оподаткування. Із початку повномасштабної війни держава активно працює над пошуком оптимальних інструментів підтримки податкової системи. Значна увага до введення змін у процеси підтримки податкової сфери України є не випадковою, оскільки саме ця галузь повною мірою відображає ефективність функціонування фінансового сектору держави, зокрема в частинах перерозподілу фінансових ресурсів в економіці, функціонування платіжної системи в умовах війни. У контексті оптимізації роботи податкового сектору введено зміни в організацію функціонування системи, окремі із яких є безпрецедентними, проте характеризуються ефективним впливом та можуть бути детерміновані як частина стратегічного антикризового управління. Податкове навантаження є показником, що показує рівень сплати податків суб'єктами господарювання до різних бюджетів, відносно їх доходу. Враховуючи складну структуру податкової політики України, є необхідним узагальнення результатів уже зробленої роботи та вивчення перспектив подальшої діяльності, що і є реалізовано у цій роботі та набуває актуальності в умовах військового стану.

У зв'язку з повномасштабним вторгненням першочерговою метою є не покращення, а збереження економіки та платоспроможності держави. Саме тому уряд країни повинен запровадити ініціативи щодо мотиваційних пріоритетів і механізмів стимулювання, які будуть спрямовані на підтримку підприємництва під час війни. Ці ініціативи необхідні для послаблення вимог до кредитування, ведення бізнесу, можливості релокації з території, де ведуться активні бойові дії тощо.

В умовах нестабільності економічні процеси, механізми та інструменти зазнали змін та трансформуються для стабілізації економіка держави. Проблематика надалі сильніше актуалізується, оскільки дослідження є важливими в контексті моніторингу стійкості системи в умовах продовження війни, а також розробки стратегії повоєнного відновлення потокової сфери України.

ВІДОБРАЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Кошман В. А., керівник проф. Бобиль В. В.

Український державний університет науки і технологій

У даний час перед багатьма підприємствами постало питання як відображати свої активи у фінансовій звітності, чи нараховувати амортизацію, чи потрібно списувати активи, якщо фактично вони знаходяться у зоні бойових дій або на тимчасово окупованій території і фізичної можливості перевірити їх наявність та стан немає.

Відповідно до МСБО 16 «Основні засоби» до активів слід відносити ОЗ, що контролюються підприємством та підприємство отримає економічну вигоду від використання даного об'єкту у майбутньому.

Щодо припинення нарахування амортизації у даному стандарті наведено наступні причини:

- об'єкт класифікують як утримуваний для продажу (або включають до ліквідаційної групи, яку класифікують як утримувану для продажу);
- припинення визнання активу.

У той же час державними органами (Міністерством фінансів України та Державною податковою службою) ще з 2014 року було опубліковано низку роз'яснювальних листів, щодо дій підприємства, якщо фактичний доступ до активів відсутній. Вказівки у даних листах повністю відповідають вимогам Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України №879 від 02.09.2014р.

У даних листах зазначено, що суб'єкт господарювання може списати активи з балансу тільки після інвентаризації для проведення якої має бути фактичний (безпечний та безперешкодний) доступ власника до місця перебування активу.

Та дана позиція держорганів не відповідає умовам МСБО. Фахівці з обліку стверджують, що відсутність фактичного доступу до ОЗ є втратою контролю і даний об'єкт має бути списаний з балансу.

Щоб запобігти конфронтації з держорганами та не суперечити Положенню №879 і не списувати основні засоби з балансу суб'єкту господарювання необхідно дотримуватися наступних рекомендацій:

Підприємству необхідно оцінити негативний вплив ситуації та відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 36 «Зменшення корисності активів» визначити суму витрат від зменшення корисної вартості об'єкту ОЗ.

Таким чином основні засоби будуть відображатися з нульовою вартістю, а бухгалтерська та податкова амортизація не буде нараховуватися. Підприємство уникне завищення своїх активів у звітності.

Інформацію про дані об'єкти ОЗ необхідно додатково розкривати у примітках до фінансової звітності, як про умовні активи.

Надалі, після відновлення доступу до основних засобів, підприємство зможе провести інвентаризацію та відновити корисність активів або списати їх з балансу.

**ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ
ЗАСОБІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

**Ситник М.Г., керівник проф. Мушнікова С.А.
Український державний університет науки і технологій**

Проблемами формування та ефективного використання оборотних активів промислового підприємства займається значна кількість як науковців, так й практиків, як вітчизняних, так й закордонних. Цьому присвячено багато публікацій. Незважаючи на це, існують достатньо складні питання, особливо стосовно методичного підходу до оцінки обсягу оборотних засобів необхідного для безперервного функціонування підприємства та ефективного їх використання.

Як відомо з літературних джерел, оборотними засобами промислового підприємства є активи, які забезпечують та обслуговують господарський процес та безперервність його протікання, й споживаються або реалізуються протягом одного операційного циклу чи протягом року.

В складних умовах сучасності, в період воєнного стану в країні, значно скоротилися обсяги виробництва та реалізації продукції промисловості. Ці процеси пов'язано з такими чинниками, як:

- порушенням умов постачання товарно-матеріальних цінностей на підприємство, що, в свою чергу, порушує строки фінансового та операційного циклів;
- збоїв в організації виробничого процесу, характеру розподілу витрат протягом виробничого процесу;
- порушенням умов реалізації продукції, а саме: кількості споживачів, їх віддаленість, що, в свою чергу, впливає на можливість та своєчасність розрахунків між партнерами.

Найбільш поширеним підходом до визначення необхідного обсягу оборотних засобів на промислових підприємствах є нормативний підхід з визначенням норм того чи іншого виду нормованих оборотних засобів (сировини, матеріалів, готової продукції, грошових коштів та ін.). Але, в умовах, що склалися, під впливом вище сказаних чинників, складно виконувати ті норми, що розраховуються при нормальних обставинах. Тому в подальшому, пропонується використання комбінованого методичного підходу до визначення необхідного та достатнього обсягу оборотних засобів – нормативно-коефіцієнтний, який враховує використання не тільки стадії нормування оборотних засобів на підставі статистичної інформації підприємства, а й розрахунок коефіцієнтів, в тому числі, фінансових, в поєднанні із статистичною інформацією по галузі та аналогічним підприємствам.

**УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОРТФЕЛЕМ ЦІННИХ
ПАПЕРІВ БАНКУ**

**Ткач Д., керівник проф. Мушнікова С.А.
Український державний університет науки і технологій**

Управління портфелем цінних паперів – це певний перерозподіл інвестицій між набором фінансових активів. Оптимальним є таке управління, при якому перерозподіл активів максимізує можливу прибутковість при збереженні або збільшенні рівня очікуваної прибутковості. Управління портфелем являє собою прийняття рішень по управлінню дворівневою ієрархічною структурою. Перший рівень управління – розподіл і перерозподіл інвестицій між фінансовими інструментами, а другий –

управління активами всередині конкретного фінансового інструмента.

На наш погляд, існує два можливих напрямки оптимізації:

По-перше, це відмова від орієнтації портфеля корпоративних цінних паперів виключно на цінні папери підприємств базових галузей промисловості (енергетичної, металургійної, нафтохімічної) і включення до портфелю акцій компаній інших галузей, які демонструють високі показники ефективності фінансово-господарської діяльності і які є більш цікавими з точки зору портфельного інвестування.

По-друге, банку буде доцільним зменшити в портфелі цінних паперів частку облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП), а також зменшити присутність в портфелі зовнішніх боргових зобов'язань держави.

Необхідність диверсифікувати портфель корпоративних цінних паперів викликана декількома факторами: по-перше, цінні папери багатьох підприємств традиційних галузей промисловості зараз поступово втрачають ліквідність і по ним спостерігається падіння курсових вартостей; по-друге – дивідендні виплати по акціям цих компаній не забезпечують достатнього рівня прибутковості; по-третє – така галузева структура портфелю робить його менш стійким до кон'юнктурних коливань; по-четверте – в портфелі замало цінних паперів, по яким можливо було б очікувати стрімкого зростання.

Головним орієнтиром при виборі підприємства для інвестування повинні служити саме перспективи росту компаній, а не недооціненість цінних паперів, виходячи з чого всі інвестиції повинні ґрунтуватися на серйозних фундаментальних дослідженнях. При цьому доцільним було б утримання в портфелі банку на рівні близько 10-15% акцій саме компаній, що розвиваються. Найбільш важливим пріоритетом при інвестуванні повинна бути саме приналежність компанії до тієї чи іншої галузі.

При виборі галузей факторами, що визначають галузеву структуру інвестиційного портфеля, залишаються ризик і прибутковість інвестицій у різні сектори економіки. З огляду на складний характер національної економіки, оцінити ризик інвестицій в акції компаній, що відносяться до тих чи інших галузей, можна насамперед на основі тієї ролі, що відводять їм у рамках формованої урядом концепції промислової політики.

ЗАХОДИ ПОЛІПШЕННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

Ходченко А.Ю., керівник проф. Мушнікова С.А.

Український державний університет науки і технологій

Банківські установи є найбільш суттєвими посередниками фінансового ринку України. Складно уявити діяльність будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності без участі банків, без їх кредитної підтримки, без їх посередництва. З іншої сторони, банки також є суб'єктами підприємництва, основною метою діяльності яких є отримання максимального прибутку від надання банківських послуг. Тому, формування ефективної кредитної політики для банків є одним з найбільш пріоритетних завдань.

Як зазначається у банківській енциклопедії, кредитною політикою банку є стратегія і тактика щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування клієнтів банку (позичальників) на основі принципів: поверненості, строковості, цільового використання, забезпеченості, платності. Складовими кредитної політики є її стратегія й тактика. Стратегія кредитної політики формується банком на довготерміновий період, та представляє собою сукупність факторів і дій, що визначають розвиток банківської

установи в галузі кредитування. Тактика – комплекс дій та заходів, спрямованих на оптимізацію банківського кредитування у поточній діяльності. Як зазначено, термін виконання тактичних завдань складає рік, а частіш за все, враховуючи значну конкурентну боротьбу у банківському секторі економіки, й місяць.

Основним критерієм кредитної політики є принцип пріоритетності мінімізації рівня ризику над дохідністю, відповідно до якого банк, незалежно від суми потенційного доходу, має відмовити клієнту в наданні кредиту, якщо така операція пов'язана з недопустимим рівнем ризику. Тобто рішення банку щодо надання кредиту залежить від критерію: бажаний дохід/допустимий рівень ризику. Щодо поліпшення кредитної політики банківської установи у короткотерміновому періоді, слід зазначити наступні напрями:

- ступінь ризику повинен враховуватися при формуванні рівня позичкового відсотка з високим ступенем деталізації по різновидам кредиту;
- відправною точкою для введення обмежень при кредитуванні повинен стати момент щодо встановлення рівноважного значення відсоткової ставки та можливих ризикових втрат;
- встановлення жорстких правил оформлення застави і адміністрування;
- оптимальне співвідношення між обсягами залучення коштів та наданням їх в кредитні операції.

МЕТОДИ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Юр'єва А.Ю., керівник доц. Божанова О.В.

Український державний університет науки і технологій

У системі економічних відносин, кредит займає особливе значення, як самостійна економічна категорія. Залучення кредиту є окремою складовою фінансової діяльності підприємства, яка пов'язана із кредитними відносинами між банком та позичальником [1].

У вітчизняній практиці оцінки кредитоспроможності підприємств використовується метод фінансових коефіцієнтів, що супроводжується визначенням класу по отриманим показникам [2].

У світовій економічній практиці використовується такі методики оцінки кредитоспроможності: CAMELS (Світовий банк); CAMPARI (використовується деякими європейськими банками); PARSER (Великобританія); 5C (США); MEMO RISK; 4FC; COPF (Німеччина).

Найбільш поширеними методами оцінки кредитоспроможності у зарубіжних країнах є правило «5C» та 4FC.

У практиці американських банків застосовують правило «5C» як аббревіатура від перших літер базових критеріїв кредитування. «Характер» (Character) позичальника. «Спроможності» (Capacity) позичальника. «Капітал» (Capital) підприємства. «Забезпечення» (Collateral). «Умови» (Conditions).

Система 4FC (Four Foundations of Creditworthiness – чотири функції кредитоспроможності) досліджує передусім якість управління, що оцінюється фінансовим потенціалом і компетентністю позичальника; динаміку галузі, яка визначається структурними і динамічними умовами галузі, а також конкурентною позицією підприємства; можливість реалізації застави, яка аналізується чистою ліквідною вартістю застави, можливістю контролю заставленого майна; фінансові умови, які засновуються на дослідженні рентабельності, ліквідності та левериджу (фінансового важеля) за певний період часу. [3]

Перелік використаних джерел

1. Астаф'єва К.О. Оцінка кредитоспроможності промислових підприємств / Астаф'єва К.О. // Ефективна економіка [Електронний ресурс]: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3972>
2. Постанова Національного банку України «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» від 30.06.2016 № 351. В редакції № v0252500-22 від 30.12.2022.
3. Васильчак С. В. Оцінка кредитоспроможності позичальника як один із методів забезпечення економічної безпеки банку / С. В. Васильчак, Л. Р. Демус // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – № 22.1. – С. 158.

INVESTING IN A LIMITED COMPANY

**M. B. Sieriedina, Language supervisor: T. A. Kuptsova, Cand. Sc, Associate Professor
Ukrainian State University of Science and Technologies**

When a limited company has started trading, you do not invest in shares by giving more capital to the company. You buy them from one of the Shareholders. If it is a private limited company, a shareholder can only sell shares if all the other shareholders agree. If it is a public limited company, shares can be bought and sold freely, usually at a Stock Exchange. If the company is doing well and paying high dividends, then you might pay more than face value of the shares. If it doing badly, you might pay less than the face value of the shares. The price you pay at the Stock Exchange (or to a shareholder) for your shares is their market value. If the company fails, it will stop trading and go into liquidation. This means that all the company's property and equipment (its assets) must be sold and the money from the sale will be used to pay its debts to its creditors. The shareholders may lose the money they paid for the shares. If the company still does not have enough money to pay all its debts, the shareholders do not have to pay any more money. In other words, the shareholders' liability for debts is limited to the value of their shares. On the other hand, if you are an owner of a business which is not limited, for example a sole proprietorship (owned by one person) or a partnership (owned by between 2 and 20 people) and your business fails, you will go bankrupt. In this case you might have to sell your own private possessions (your house, car, furniture, etc.) to pay all your creditors. In other words, sole proprietors and partners have unlimited liability for their firm's debts.

Refetences

1. BBC Business English, Roger Owen. BBC English, PO Box 76, Bush House:London,2003.
2. <https://nixonwilliams.com/free-resources/limited-company/how-manage-cash-surplus-limited-company>.

МЕНЕДЖМЕНТ

АСПЕКТИ ЗАБЕСПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КАДРОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ НА СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

**Нецик Ю.В., керівник ст. викл. Аніщенко Л.О.
Український державний університет науки і технологій**

Головним чинником виробництва сьогодні вважається кадровий потенціал підприємства, від рівня розвитку якого залежить ефективність господарської діяльності та місце підприємства на ринку

Кадровий потенціал – це трудові можливості підприємства, здатність персоналу до генерування ідей, створення нової продукції, його освітній, кваліфікаційний рівень, психофізіологічні характеристики і мотиваційний потенціал.

При формуванні кадрового потенціалу будь-якого підприємства варто пам'ятати, що він характеризується кількісними (стосується чисельності персоналу; статевого складу працівників; стажу роботи; віку співробітників) та якісними показниками (професійні характеристики; досвід; психологічні особливості людей), які необхідно враховувати, адже саме вони здійснюють вплив на організаційну культуру та клімат у колективі загалом. В цілому ж, кадровий потенціал підприємства визначається такими характеристиками: рівнем і змістом професійних знань і навичок; демографічними відмінностями; мотиваційним механізмом професійної діяльності; своєрідними характеристиками, що пов'язані з особливостями деяких вимог роботодавців.

Усі елементи системи управління кадровим потенціалом можна умовно розділити на 3 блоки: 1) технології формування персоналу, до яких відносяться планування кадрів, визначення потреби в спеціалістах, відбір, прийом, звільнення, а також сюди включають інколи адаптацію працівників; 2) технології розвитку персоналу, що об'єднують навчання, кар'єру і формування кадрового резерву; 3) технології раціонального використання персоналу, що включають оцінку, мотивацію, нормування праці.

Для кадрового потенціалу є характерним мінливість, що безпосередньо зв'язана з його реагуванням на зміну умов внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства. Зміна його величини відбувається через: рух кадрів; зміну кваліфікації – збільшення або зменшення за рахунок устаріння знань чи втрату вмінь; зміну мотивації працівників; випадки конфліктів у колективі. Для ефективної реалізації програми управління кадровим потенціалом необхідно визначити її мету і завдання. Основна мета має полягати в забезпеченні продуктивної роботи підприємства в сучасних умовах господарювання. Завданнями досягнення сформованої мети повинні бути наступні: кваліфікований розвиток наявного персоналу; залучення нових кваліфікованих фахівців, яких бракує виробництву; забезпечення необхідного еквіваленту мотивування діяльності персоналу. створення оптимальних умов для ефективної роботи працівників.

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ – КЛЮЧОВИЙ ВАЖІЛЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Оробченко Д.Ю., керівник ст. викл. Аніщенко Л.О.

Український державний університет науки і технологій

Складовою формування конкурентоспроможності підприємств є якість їх продукції. На сучасному етапі якість продукції – це поняття, яке характеризує параметричні, експлуатаційні, споживчі, технологічні, дизайнерські властивості виробу, рівень його стандартизації та уніфікації, надійність і довговічність. В умовах реалізації Україною торгівельної політики, відповідно до правил Світової організації торгівлі, така тенденція ставить під загрозу конкурентоспроможність вітчизняних підприємств.

Велику роль у забезпеченні якості і, як наслідок, конкурентоспроможності продукції відіграють стандартизація, сертифікація та системи управління якістю.

Стандарти містять повну характеристику товару: технічні умови його виготовлення, правила приймання; сортування; пакування; маркування; транспортування; зберігання.

Сертифікація продукції – це не стільки засіб контролю, скільки чинник економічного регулювання якості, елемент ринкових відносин.

Основними напрямками підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, можуть бути:

- використання досягнень науки й техніки в процесі проектування виробів;
- впровадження новітніх технологій виробництва та суворе дотримання технологічної дисципліни;
- забезпечення необхідної оснащеності виробництва;
- впровадження сучасних норм і методів організації та управління виробництва;
- удосконалення методів контролю та самоконтролю на всіх стадіях виготовлення продукції;
- розширення прямих господарських зв'язків між виробниками та споживачами;
- застосування узгодженої системи прогнозування та планування необхідного рівня якості виробів;
- встановлення прийнятних для виробників та споживачів цін на продукцію;
- використання належної мотивації праці всіх категорій персоналу;
- всебічна активізація людського чинника та проведення кадрової політики, яка адаптована до ринкових умов господарювання.

ЕФЕКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Гуменна А.О., керівник ст. викл. Аніщенко Л.О.

Український державний університет науки і технологій

На сучасному етапі розвитку економіки надзвичайно важливим стає творче, продуктивне, інтелектуальне ставлення працівника, спрямоване на досягнення високих показників діяльності підприємства. Призначення мотивації праці – змусити людину працювати краще, відповідальніше ставитися до своїх обов'язків, докладати до виконання роботи більше зусиль. Тому мотивація праці персоналу стає нагальними завданнями підприємства.

У загальному трактуванні сутність мотивації можна виразити так: мотивація – це вид управлінської діяльності, який забезпечує процес спонукання особи до діяльності, спрямованої на досягнення особистих цілей чи цілей організації. У сучасних умовах задоволення різноманітних потреб та запитів працівників підприємств реалізується через велику кількість методів мотивації результативності діяльності, які можна поділити на три групи: економічні (прямі), наприклад, відрядна оплата, участь у прибутках, оплата навчання; економічні (непрямі) – пільгове харчування, доплати за стаж, пільгове користування житлом, транспортом та ін.; негрошові – збагачення праці, гнучкі робочі графіки, охорона праці, програми підвищення якості праці, просування по службі, участь у прийнятті рішень на вищому рівні.

Для подолання зазначених проблем, вітчизняним підприємствам доцільно порекомендувати застосування інноваційних технологій мотивації персоналу.

Інноваційні технології мотивації персоналу – це система нових для конкретного підприємства інструментів, що спонукають працівників до ефективної трудової діяльності, направляючи її на досягнення цілей, що забезпечує задоволеність персоналу своєю працею.

Для більш ефективного використання персоналу необхідно використовувати інноваційні технології мотивації, до яких доцільно відносити економічні стимули всіх типів, управління по цілям, збагачення праці, система участі в прибутках.

В сучасному менеджменті доцільно виділити такі ефективні технології мотивації: економічні стимули всіх типів (зарплата у всіх її різновидах, включаючи контрактну, премії, пільги, страховки, безпроцентні кредити та інше); управління по цілям. (ключовий момент – гармонізація потреб працівників та організаційних цілей); збагачення праці (означає надання людям більш змістовної, перспективної роботи,

значної самостійності у визначенні режиму праці, використанні ресурсів); система участі в прибутках.

Доцільно зробити висновки, що тільки комплексна система мотивації, що включає в себе як матеріальну, так і нематеріальну мотивацію, дозволить домогтися від співробітників повної самовіддачі на роботі, максимальної ефективності та продуктивності.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ СТРАТЕГІЇ

Туз А.В., керівник ст. викл. Аніщенко Л.О.

Український державний університет науки і технологій

Кадрова стратегія (стратегія управління персоналом) – це специфічний набір основних принципів, правил і цілей роботи з персоналом, конкретизованих з урахуванням типів організаційної стратегії, організаційного і кадрового потенціалу, а також типу кадрової політики.

Стратегічне управління має бути пов'язане з визначенням цілей підприємства, з підтримкою взаємовідносин з оточуючим середовищем, яке дозволяє йому досягти поставлених завдань та відповідає внутрішнім можливостям. Потенціал підприємства та стратегічні можливості визначаються наявним станом кадрового потенціалу, тобто спостерігається взаємодія з процесом управління персоналом.

Враховуючи стан розвитку менеджменту сучасних підприємств, вважатимемо доречним дотримання позиції щодо місця кадрової стратегії як забезпечуючої загальнокорпоративну та розгляд її як різновиду функціональних стратегій.

Кадрова стратегія являє собою систему правил і норм, що приводять людські ресурси організації у відповідність до основної стратегії підприємства. Комплексна розробка моделей ефективного управління людським потенціалом та кадрових ресурсів є важливим економічним завданням в умовах ринкових відносин, вирішення якого дозволить підвищити ефективність діяльності підприємства в цілому, оскільки всі сфери управління тісно взаємопов'язані між собою і дають найбільш повну віддачу лише у взаємодії один з одним.

Кадрова стратегія полягає у визначенні шляхів розвитку компетенцій персоналу підприємства та покликана пов'язати між собою численні аспекти управління персоналом для стимулювання й оптимізації їхнього впливу на працівників, особливо їхні трудові якості, кваліфікацію і створення єдиної, що відповідає конкретній цільовій групі, політики управління.

Для того, щоб виявити необхідність розроблення і впровадження кадрової стратегії необхідно оцінити зрілість системи управління на підприємстві. Після того, як була проаналізована система управління персоналом необхідно зробити висновок про рівень її зрілості.

Виділяють наступні напрями кадрової стратегії в організації: організація відносин та зв'язків з ринком праці і внутрішньофірмовими трудовими ресурсами; вибір і реалізація стилю управління кадрами, організація горизонтальної кооперації; організація робочого місця та умов праці; розробка політики визнання особистих успіхів у праці; вибір оптимальної системи оплати праці; розробка політики підготовки і підвищення кваліфікації персоналу; розробка комунікаційної політики.

Кадрова стратегія спрямована на об'єднання різних аспектів управління кадрами з метою стимулювання і оптимізації їх впливу на співробітників, поліпшення їх трудових якостей і кваліфікації.

DEVELOPMENT OF ORGANIZATIONAL STRUCTURES AND MODERN ASPECTS OF ENTERPRISE MANAGEMENT

**Kellil Ussama, head of art. teacher Anishchenko L.O.
Ukrainian State University of Science and Technology**

As noted by a number of domestic and foreign economists, among the internal factors that affect the efficiency of the enterprise's functioning, today the personnel and the organizational structure of management, which are in a close dialectical relationship, come to the fore.

The organizational structure of management is a form of division of labor that establishes certain management functions in the corresponding structural divisions of the management apparatus. In a broad sense, the task of managers is to choose the organizational structure that best meets the goals and objectives of the enterprise, as well as internal and external factors affecting it.

The best structure is the one that best allows the enterprise to effectively interact with the external environment, productively and expediently distribute and direct the efforts of its employees and thus satisfy the needs of customers and achieve its goals with high efficiency.

The organizational structure serves as the material basis of the company's management system and largely determines the effectiveness of its activities. It affects the efficiency of functioning of both small enterprises and large corporations.

Each stage of economic development corresponds to its own enterprise management organization. The modern trend in the formation (improvement) of the organizational and production management structure is to make organizations as simple, flat and transparent as possible. While earlier organizations were distinguished by a complex vertically integrated structure, modern theories favor small, tightly focused operating units that are better able to respond to the demands of their customers.

The organizational and production structure should reflect the purpose and tasks of enterprises, and therefore, be subordinate to production and change along with it.

The change in the organizational and production structure of the enterprise management system is achieved under conditions of complete balancing of production, implementation of innovations and achievement of the best final results. Therefore, modeling in the general case is reduced to the implementation of optimal management of production and economic processes due to the rational distribution of resources available at the enterprise for the production of each type of product (providing services).

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕРСОНАЛ-ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

**Пашковський Д.А., керівник доц. Шпортюк Г.Ю.
Український державний університет науки і технологій**

Забезпечуючи ефективність діяльності підприємства через рівень продуктивності праці, фахові знання та навички, професіоналізм та новаторство, ставлення до виконання своїх обов'язків, персонал підприємства став стратегічним його ресурсом. Для керування ним потрібна дієва система управління та ефективні методи.

Потенціал використовуваних методів, способів та інструментів майже вичерпаний, тому пошук шляхів підвищення ефективності використання трудових ресурсів зміщується у площину розвитку інноваційних персонал-технологій.

Основними елементами методології системного управління персоналом є мета, завдання, принципи, методи та процес управління персоналом. Особливе місце у системі управління персоналом займають методи – спосіб впливу на колектив або

окремого працівника для досягнення поставленої цілі, координації його діяльності в процесі виробництва. При цьому той чи інший спосіб впливу, певний набір операцій і процедур у процесі формування та реалізації трудового потенціалу визначають технологію управління персоналом.

Сучасні системи управління на більшості підприємств характеризуються активним використанням нових підходів, урахуванням зовнішніх і внутрішніх чинників, стратегічною спрямованістю. Її завданням є створення необхідних та максимально комфортних умов для формування та реалізації потужного трудового потенціалу, який за кількісними та якісними характеристиками має відповідати потребам та цілям підприємства.

Активізація інноваційних процесів в усіх сферах діяльності призвела до розвитку персонал-технології підвищення ефективності роботи персоналу, які засновані на удосконаленні бізнес-процесів на підприємстві, зокрема процесу управління персоналом.

Інформатизація суспільства та розвиток інформаційних технологій значною мірою відобразилися на системі управління персоналом. Інформатизація кадрової роботи дозволила підвищити ефективність управління персоналом на основі забезпечення повноти, оперативності, комплексності, системності та вірогідності інформації, необхідної для прийняття кадрових рішень, а також розширення можливостей щодо її нагромадження, збереження та оброблення.

ВИКОРИСТАННЯ КІЛЬКІСНОГО ВИМІРНОГО ІНДИКАТОРА ФАКТИЧНО ДОСЯГНУТИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У ДОСЯГНЕННІ ПЕВНИХ ЦІЛЕЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Корниленко Ю.А., керівник доц. Шпортько Г.Ю.

Український державний університет науки і технологій

Можна сміливо сказати, що КРІ – це кількісно вимірний індикатор фактично досягнутих результатів. Термін найчастіше перекладається як «ключовий показник ефективності», що є не цілком коректним: ефективність характеризує співвідношення між досягнутим результатом та витраченими ресурсами. Найправильнішим є переклад «Ключовий показник діяльності».

Ключові показники ефективності (Key Performance Indicators; КРІ) – це числові показники діяльності, що використовуються для оцінювання загальної довгострокової ефективності діяльності підприємства. КРІ допомагають визначити стратегічні, фінансові та операційні досягнення підприємства, особливо проти інших підприємств у тому самому секторі.

Виділяються такі види ключових показників:

1. КРІ результату - скільки і який результат зробили;
2. КРІ витрат - скільки ресурсів було витрачено;
3. КРІ функціонування - показники виконання бізнес-процесів (дозволяє оцінити відповідність процесу необхідному алгоритму його виконання);
4. КРІ продуктивності - похідні показники, що характеризують співвідношення між отриманим результатом та часом, витраченим на його отримання;
5. КРІ ефективності (показники ефективності) – це похідні показники, що характеризують співвідношення отриманого результату до витрат ресурсів.

Оскільки КРІ є вимірювачами результату та витрат, вони можуть використовуватися при плануванні та контролі діяльності як елементи плану.

Переваги використання системи КРІ: планування та аналіз діяльності здійснюються на основі тих результатів, які потрібні бізнес-системі; усі показники не

вигадані абстрактно, а «відбулися» від процесу, що закріплює необхідну систему діяльності.

Якщо ж планування відбувається саме собою, у відриві від реальної діяльності, то найчастіше вибір показників та його цільових значень не сприяє досягненню основних цілей організації, а є довільним і який завжди обґрунтованим.

Використання «Управління за цілями та КРІ» дозволяє підвищити ефективність великого та середнього бізнесу. Це досягається шляхом узгодження показників бізнес-процесів та поточних планів, формування цілей та стратегічних карт розвитку організації.

ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ УСТАНОВИ У 2022 РОЦІ

Тараненко А.О., керівник доц. Мироненко М.А.

Українській державний університет науки і технологій

Державне підприємство «Науково-дослідний та конструкторсько-технологічний інститут трубної промисловості ім. Я.Ю. Осади (скор. ДП «НДТІ»), засноване на державній власності 29 грудня 1937 року і у 2022 році було підпорядковане Міністерству економіки України.

Станом на 01 грудня 2022 року до складу інституту входять:

- адміністративно-управлінські підрозділи;
- 3 науково-дослідних підрозділи;
- міжрегіональний науково-інженерний центр обґрунтування вимог до якості труб, балонів, іншої металопродукції та забезпечення їх нормативною документацією;
- науково-інженерний центр з випробування труб, балонів, іншої продукції і матеріалів;
- центр технічного забезпечення євроінтеграції в металургійній та енергетичній галузях України ENtoUA-VNITI;
- сектор технології і виробництва виробів спеціального призначення.

ДП «НДТІ» є розробником технологій виробництва усіх видів труб та балонів, що впроваджені на заводах колишнього СРСР та деяких інших країн.

Підприємство визначено як:

Головний інститут в Україні за напрямком «Розроблення нових матеріалів, технологій і обладнання для виробництва труб і трубної заготовки». Спеціалізована галузева матеріалознавча організація в напрямку виробництва металопрокату (труб, дроту, сортового і листового прокату, трубної заготовки), що використовується як напівфабрикат при виготовленні деталей та вузлів в конструкціях АЕС.

Основними споживачами науково-технічної продукції інституту є усі трубні заводи України та ближнього зарубіжжя, металургійні, машинобудівні підприємства, енергогенеруючі та енергопостачальні компанії (ДП «НАЕК «Енергоатом», ДТЕК, ДП «Укренерго»), підприємства нафтогазової промисловості, організації по сертифікації, наглядові, слідчі, судові інстанції та ін. Найбільші обсяги споживання НТП інституту пов'язані з тепловою енергетикою, технологічним супроводженням виробництва котельних труб.

Заходи, спрямовані на покращення діяльності підприємства за підсумками 2022 року полягають у збільшенні обсягів виробництва науково-технічної продукції.

По-перше, збільшення обсягів планується за рахунок:

- розширення випуску та освоєння виробництва нових видів наукоємної металопродукції в підрозділах інституту (труб, балонів та ін.);
- активізації роботи та налагодження більш тісних контактів з іноземними виробниками труб;

- активізації роботи з найбільшими державними компаніями й підприємствами: ДП НАЕК Енергоатом, Нафтогаз, Укрзалізниця та ін., в частині контролю якості продукції, що купується, участі в програмі імпортозаміщення й стандартизації в перехідний період.

По-друге, здійснення низки заходів щодо зменшення собівартості за рахунок скорочення споживання електроенергії при модернізації існуючих ТП в частині заміни трансформаторів на менш потужні з меншими втратами.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТРУБНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ЗА ПІДСУМКАМИ 2022 РОКУ

Друзь С.М., керівник доц. Мироненко М.А.

Українській державний університет науки і технологій

Об'єднання підприємств «Укртрубопром» було створено у 1992 році й нині є представником ключових виробників трубної продукції в Україні.

Перш ніж ґрунтовно аналізувати сучасний стан трубної галузі ГМК України, варто порівняти обсяги виробництва, досягнуті в Україні за часів СРСР.

На момент розпаду Країни Рад її трубна промисловість виготовляла близько 19 млн. тон труб на рік, зокрема в Україні – 6,3 млн. тон труб на рік. Це було труби різноманітного призначення й широкого сортаменту. Всього близько 10 тисяч типорозмірів: діаметром від капілярних для медичної промисловості до 1420 мм для магістральних нафто- та газогонів.

Головною ж проблемою, що обмежувала зростання обсягів виробництва ще від радянської доби залишалася обмеженість внутрішнього ринку споживання подібної металопродукції. У 2022 році додався ще один суттєвий чинник – збройна агресія Росії проти України, яка суттєво впливає на динаміку економічних показників вітчизняних трубних підприємств.

Українська металургійна галузь у 2022 році стала збитковою через зростання цін на електроенергію, проблеми з логістикою в умовах війни і падіння світових цін на металопродукцію. Наприклад, падіння цін на залізорудну сировину і металопродукцію з початку 2022 року приблизно на 35% та 30% відповідно. Вітчизняні металургійні підприємства, що продовжують працювати, завантажені в середньому на 15%.

У сегменті трубопрокатного виробництва темпи зменшення обсягів випуску готової продукції за сім місяців за даними Об'єднання підприємств "Укртрубопром" дещо повільніші й складають лише чверть від минулорічного обсягу виробництва.

В цілому ж варто зазначити, що негативний вплив воєнних дій на подальший розвиток підприємств металургійної галузі України матиме довготривалий ефект, навіть за умови нашої беззаперечної перемоги у цій нічим неспровокованій війни із вкрай агресивним північно-східним сусідом.

Відносно швидке подолання наслідків російської окупації суверенних територій України можливе лише за умови співпадіння в часі декількох важливих чинників: міжнародної економічної та військово-технічної підтримки; значних репараційних виплат з боку країни-агресорки; політичної волі задля продовження руху шляхом реформ у повоєнній Україні.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ УСТАНОВИ У 2017 – 2021 РОКАХ

**Касьян М.В., керівник доц. Мироненко М.А.
Українській державний університет науки і технологій**

Державне підприємство «Науково-дослідний та конструкторсько-технологічний інститут трубної промисловості ім. Я.Ю. Осади» (скор. ДП «НДТІ») було створено шляхом реорганізації Дніпропетровського науково-дослідного інституту чорної металургії 29 грудня 1937 року.

ДП «НДТІ» є розробником технологій виробництва усіх видів труб та балонів, що впроваджені на заводах колишнього СРСР та деяких інших країн. Підприємство визначено як головний інститут в Україні за напрямком «Розроблення нових матеріалів, технологій і обладнання для виробництва труб і трубної заготовки».

Виконує функції спеціалізованої галузевої матеріалознавчої організації в напрямку виробництва металопрокату (труб, дроту, сортового і листового прокату, трубної заготовки), що використовується як напівфабрикат при виготовленні деталей та вузлів в конструкціях АЕС.

ДП «НДТІ» – головна організація за напрямком «Матеріалознавство в напрямку виробництва металопрокату (труб, дроту, сортового та листового прокату, трубної заготовки), що використовується як напівфабрикат при виготовленні деталей та вузлів в конструкціях АЕС».

Також інститут очолює технічні комітети «Труби сталеві та балони» та «Стандартизація методів контролю механічних, металографічних і корозійних випробувань металопродукції».

Підприємство є госпрозрахунковим, при цьому бюджетне фінансування в загальному об'ємі виконаної науково-технічної продукції в 2016-2017 роках склало лише 4%, а за 2018-2021 р. відсутнє повністю.

Деяке зниження обсягу доходів, а відповідно і сплати податків науково-дослідною установою у 2020 та 2021 роках пов'язане із впливом пандемії коронавірусу COVID-19.

Пандемія примусила перебудувати систему комунікації між науково-дослідною установою та замовниками її послуг. Завдяки пришвидшеній діджиталізації за останні два роки звичною стала практика дистанційних інтернет-конференцій на яких вирішуються нагальні питання взаємодії між суб'єктами ринкових відносин – виконавцями та замовниками науково-технічної продукції та послуг.

Одним з кроків на шляху подальшого розвитку науково-дослідної установи є успішне проходження колективом ДП «НДТІ» процедури атестації в Міністерстві освіти і науки України, яким підтверджено статус установи як наукової на період до 26 травня 2025 року. Таку процедуру працівники науково-дослідного інституту пройшли вже вдруге за останні п'ять років від початку її розробки у 2017 році. Це підтверджує життєздатність трудового колективу, незважаючи на складні реалії сьогодення.

СТРАТЕГІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЗБУТОВОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ МАРКЕТИНГОВОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

**Гусак Р.С., керівник доц. Вишнеvsька М.К.
Українській державний університет науки і технологій**

Нині збутова та маркетингова діяльності відіграють надзвичайно важливу роль у, адже дозволяють суб'єктам господарювання встановлювати оптимальний взаємозв'язок між організацією і середовищем, частиною якої вони є.

Стійке функціонування компаній багато в чому залежить від ефективності їхньої збутової діяльності, яка безпосередньо формує показник виручки від реалізації продукції, робіт або послуг. Не дивлячись на те, що ефективна діяльність компанії в області збуту продукції ще не гарантує отримання підприємством виручки від реалізації та прибутку в достатньому обсязі, проте, без ефективного управління збутом у його стратегічній спрямованості неможливо досягти конкурентних переваг.

Під збутовою політикою підприємства в широкому сенсі слід розуміти вибрані керівництвом сукупність збутових стратегій маркетингу (стратегії охоплення ринку, позиціонування товару тощо), комплекс заходів (рішень і дій) щодо формування асортименту продукції і ціноутворення, по формуванню попиту і стимулюванню збуту (реклама, обслуговування покупців, комерційне кредитування, знижки), укладання договорів продажу (поставки) товарів, товароруху, по інкасації дебіторської заборгованості, організаційним, матеріально-технічним та іншим аспектам збуту. Проте на практиці збутова політика пов'язана саме з реалізацією такого елементу комплексу маркетингу, як збут або розподіл. Вона передбачає виявлення того – де, кому, як, через кого і на яких умовах продавати товари.

Тож головний принцип збутової політики в системі маркетингу будь-якої компанії – потрібний товар в потрібний час в потрібному місці. Сучасна збутова політика підприємств має базуватись на маркетингових стратегіях в галузі збуту і визначатись як сукупність тактичних заходів щодо формування попиту, встановлення взаємовідносин з покупцями, ціноутворення, транспортування, товароруху, стимулювання збуту, сервісу і реклами, спрямованих на реалізацію стратегій і досягнення цілей збутової діяльності підприємства.

Від ефективності стратегічного управління збутовою діяльністю та повноти здійснення збутової політики багато в чому залежить збереження і поліпшення позицій тієї чи іншої компанії в певному сегменті ринку, успішність її участі у конкурентній боротьбі, збільшення попиту на продукцію; можливість виходу на нові сегменти ринку; формування сприятливого іміджу організації у баченні споживачів.

ВИЗНАЧЕННЯ НАБОРУ КЛЮЧОВИХ ХАРАКТЕРИСТИК КЕРІВНИКІВ, ЩО ОБУМОВЛЮЮТЬ ЯКІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ КОМПАНІЇ

Пузанов Є.О., керівник доц. Вишневська М.К.

Українській державний університет науки і технологій

Набір ключових характеристик керівників, які здійснюють найбільший вплив на ефективність діяльності організації, можна розглядати і як підґрунтя для забезпечення якості системи управління персоналом (СУП) компанії. З метою виявлення ключових характеристик керівників, реалізація яких є необхідною для забезпечення якості виконання функцій управління персоналом, вважаємо доцільним здійснення оцінки найбільш значущих особистих, ділових та професійних характеристик управлінців із застосування методу експертних оцінок.

В якості показників для оцінки може бути застосовано наступні: мотивація керівника, навчання керівника та його потенціал. Остання складова може включати такі пункти для оцінки: освіта, інноваційність, коучинг, стаж роботи, фізичне та психічне здоров'я, системне мислення, відповідальність, соціальний статус, ораторські здібності, організаторські здібності, рівень знань, здатність до самооцінки і самоменеджменту, ініціативність, характеристики робочого місця, кар'єрний ріст, матеріальне стимулювання, режим праці і відпочинку, автономність у прийнятті

рішень, корпоративні тренінги, семінари, консультування, навички управлінського контролю, курси підвищення кваліфікації.

Експерти мають обрати ключові характеристики керівників, які на їх думку здійснюють вплив на якість реалізації функцій СУП, обравши між «так» або «ні». Також експерти мають дати оцінку вагомості показників, які відмічені, як «так». Згідно до запропонованої методики експерти також матимуть змогу за потреби доповнити систему визначених характеристик компонентами не доданими в анкетні показники.

Для формування експертних оцінок пропонується застосовувати методи безпосередньої (бальної) оцінки й відносного ранжування. Так, зокрема, характеристики управлінського персоналу оцінюватимуться за десятибальною шкалою (від 1 до 10), де максимальне значення показника визначено у 10 балів, а мінімальне – 0. Коефіцієнт вагомості характеристик визначатиметься методом нормування сумарних оцінок експертів.

Слід відзначити, що недоліком методів експертної оцінки є певний суб'єктивізм отриманих даних, тому отримані оцінки бажано додатково перевіряти на достовірність. Стандартний статистичний аналіз експертних оцінок включає: оцінку ступеня узгодженості експертів по кожній ознаці (параметру) окремо й по всіх ознаках (параметрах) в цілому, виділення підгруп експертів з близькими оцінками в разі випадку істотних розбіжностей відповідей; з'ясування причин розбіжностей і впровадження заходів для підвищення достовірності експертних оцінок. Встановлені вагові коефіцієнти можна використовувати для оцінки якості реалізації досліджуваних функцій СУП лише тоді, коли відхилення в оцінках експертів відповідають нормальному розподілу і якщо дані оцінки достатньою мірою узгоджені одна з одною.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ **Мінченко О.І., керівник доц. Вишневська М.К.** **Українській державний університет науки і технологій**

Одним з найбільш відповідальних видів роботи, яку в процесі управління виконують керівники є розроблення й прийняття управлінських рішень. Як зазначається у літературі, управлінське рішення – результат альтернативної формалізації економічних, технологічних, соціально-психологічних, адміністративних методів управління, на основі якого керуюча система організації безпосередньо впливає на керовану.

Виходячи з цього, основна мета управлінського рішення – забезпечити вплив на систему управління по досягненню цілей організації.

За індивідуальної форми прийняття управлінських рішень найповніше виявляється особистий психологічний профіль керівника. Найчастіше індивідуальні особливості керівника стають помітні на етапі висунення гіпотез, альтернатив і на етапі контролю за ними. Залежно від їх співвідношення психологія управління розрізняє такі типи рішень:

- імпульсивні рішення – побудови гіпотез переважають над їх контролем;
- рішення з ризиком є наслідком переважання гіпотез над їх контролем;
- врівноважені рішення – кількість гіпотез є такою, як і кількість їх перевірок;
- обережні рішення – кількість гіпотез помітно поступається контролю над ними.

Для ефективного реалізації управлінських рішень значущим є критеріальність управлінського мислення та засвоєння сучасних моделей прийняття управлінських рішень, як, наприклад: 1) «раціональної» моделі А. Кюхбергера, в якій розглядаються власне процеси прийняття рішень, а не їх результати та робиться припущення, що людина здатна вибрати з набору альтернатив найкращу; 2) моделі «обмеженої

раціональності» Г. Саймона, в якій стверджується, що в складних ситуаціях прийняття рішення люди діють у межах обмеженої раціональності; 3) моделі «імплицитного (внутрішнього) рішення» П. Зільберга, згідно з якою передбачається, що прийняті рішення спонтанно розв'язуються на користь однієї із запропонованих альтернатив; 4) «кластерної моделі» Ліпшица і Страусса, що базується на концепції, яка моделює процеси прийняття рішень у невизначених ситуаціях.

Втім, яка б з моделей не була обрана керівником, можна стверджувати, що управлінське рішення виступає певним підсумком його управлінської діяльності, результатом обмірковувань дій і намірів, висновків, обговорень, прогнозувань, спрямованих на реалізацію цілей управління. І врахування психологічної складової цього процесу ніколи не буде зайвим.

КОМУНІКАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ОСНОВА ВИРІШЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ КОНФЛІКТІВ ТА КРИЗ

Івченко Д.С., керівник доц. Вишневська М.К.

Українській державний університет науки і технологій

Конфлікт – це протиріччя, що виникає між людьми, колективами в процесі їхньої спільної діяльності через непорозуміння або протилежності інтересів, відсутність згоди між двома та більше сторонами. Ніде конфлікти не проявляються так очевидно, як у сфері бізнесу. Існують конфлікти між фірмами, компаніями, асоціаціями, акціонерними товариствами, в межах однієї організації тощо. Менеджеру необхідно враховувати, що причина зародження конфлікту в подальшому виступає головною енергетичною силою загострення суперечностей, прагнень, вчинків і дій протидіючих сторін, що розвиваються. Практика свідчить, що впродовж розвитку конфлікти безперервно трансформуються у напрямку кульмінації і розв'язки.

Управління конфліктом – це здатність керівника побачити конфліктну ситуацію, осмислити її та здійснити попереджувальні дії щодо її вирішення. Управління конфліктом як сфера діяльності керівника має такі стадії: сприйняття конфлікту та первинна оцінка ситуації; дослідження конфлікту та визначення його причин; пошук шляхів вирішення конфлікту; здійснення організаційних заходів, спрямованих на подолання конфлікту.

Конфлікт в організації практично завжди помітний, оскільки має певні зовнішні прояви, як наприклад: високий рівень напруженості в колективі; зниження працездатності; погіршення виробничих і фінансових показників; зміна на гірше взаємин із постачальниками та покупцями тощо.

Складність комунікацій під час управлінських конфліктів та кризи полягає в тому, що ситуація змінилася, і тому попередні канали і методи здійснення комунікацій стають більшою чи меншою мірою неефективними. Деякі кризові ситуації вимагають жорстких, агресивних переговорів зі службовцями, клієнтами, потенційними покупцями, постачальниками та іншими стейкхолдерами. Інші – колективної творчості, максимального залучення людей в організації в процес прийняття антикризових рішень.

Комунікації за таких умов вимагають ретельного відсіву інформації, яка може принести шкоду діловій репутації компанії, посіяти сумніви в головах стейкхолдерів щодо можливостей і талантів її топ-менеджерів, фахівців, необхідних для подолання кризи.

Рівень комунікацій, необхідний в конфлікті або кризі, можна прямо порівняти зі складністю і глибиною цих процесів, а також кількістю і якістю контактних аудиторій, інтереси яких вони зачіпають.

Отже в кожній організації дуже важливо прагнути до швидкого і повного вирішення конфліктів та кризових явищ за допомогою інструментів комунікаційного менеджменту, інакше вони можуть стати постійними. Важливе значення при цьому має створення сприятливої атмосфери співпраці, доброзичливих міжособистісних відносин у колективі, вміння відрізнити причини від приводів, обирати найбільш результативні способи вирішення конфліктів. І це одне з найперших завдань керівника організації, адже ефективно управляти – це вміння створювати таку атмосферу, в якій з мінімальними втратами реалізовувалися б поставлені перед організацією завдання.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Вальяно К.В., керівник доц. Вишневська М.К.

Українській державний університет науки і технологій

Контроль – це вид управлінської діяльності щодо оцінювання рівня виконання та досягнення цілей, виявлення відхилень, недоліків і причин їхнього виникнення з метою уникнення накопичення та повторення помилок, мінімізації втрат, подолання складних організаційних проблем тощо. Ця функція менеджменту є надзвичайно важливим чинником забезпечення стабільності, передбаченого рівня розвитку суб'єкта та уникнення криз.

Проте саме функція контролю найчастіше викликає опір персоналу (опортуністичну поведінку) та породжує конфлікти в колективі. Тому під час її реалізації керівнику необхідно пам'ятати, що контроль – це не засіб тиску, а діяльність, яка необхідна для спрямування ефективної роботи людей, використання ресурсів та досягнення результатів. Доцільно залучати персонал до планування контролю, розробки методів перевірок; підтримувати розвиток самоконтролю. Стандарти, норми, критерії, правила контролю слід обговорювати в колективі. Вони повинні бути сприйняті та усвідомлені. Незначне відхилення від стандартів – це норма, яка викриває проблеми та відкриває можливості для подальшого вдосконалення.

Важливим є і вміння керівника зосереджувати увагу на результатах, а не тільки на процесі роботи та виконавцях. Неприпустимим є суб'єктивізм в оцінці підлеглих. Не можна контролювати через недовіру. Адже такий підхід зумовлює негативне ставлення до підлеглого, породжує пошук не результату, а помилки. Разом з тим всеохопний контроль породжує недбалість, знижує ініціативу виконавців, а прихований – викликає в колективі лише роздратування, підозрілість, чутки. Якщо все ж таки необхідно виказати негативну оцінку, то керівникові слід говорити твердим, упевненим голосом, без роздратування; зачіпати тільки діяльність, а не особистість; вселяти віру, що людина може виправитися.

Отже управлінський контроль має бути методично спрямованим, передбачати реальну допомогу під час корекції його наслідків та виявляти резерви підвищення ефективності.

Основна тенденція модернізації контролю полягає в поєднанні адміністративного контролю із самоконтролем та взаємоконтролем, що відкриває перспективи людиноцентристського, демократичного управління.

РЕФЛЕКСИВНЕ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

Науменко О.С., керівник доц. Вишневська М.К.

Українській державний університет науки і технологій

Рефлексивне управління – це процес взаємодії керівника (суб'єкта управління) і персоналу (керованого об'єкта управління), що реалізується через співпрацю

зазначених елементів системи, з урахуванням їх психологічних особливостей та взаємовпливу. Такий тип управління здійснюється на основі та через рефлексію й дозволяє зняти протиріччя між керівником і підлеглими. При цьому метою рефлексивного управління є приведення у дію механізмів безперервного інтенсивного розвитку, що забезпечують самокерований розвиток.

Принципами рефлексивного управління є: пріоритет позитивного зворотного зв'язку; конструктивність взаємодії суб'єктів; варіативність і гнучкість; ефективне використання можливостей; єдність кооперації та спеціалізації діяльності; структуризація завдань та змісту рефлексивного управління.

При розвиненому рефлексивному управлінні в компанії створюється така організація людей, які ефективно взаємодіють у співпраці та підтримують мотивацію, що, в свою чергу, дає змогу досягти значних успіхів у максимізації результатів при мінімальному впливі керівника на підлеглих. При цьому керівника сприймають як лідера колективу, який формує з колективу команду односторонців. Більш того, цей метод управління допомагає створити цілісну команду без опори на кожного працівника окремо, а зміни відбуваються не через примус, спроби переконання чи накази з боку керівництва, а через сприйняття, розуміння та осмислення працівником своєї ролі в організації, тобто через рефлексію.

Прикладом вдалого використання рефлексивного управління може стати ідея підприємства як єдиної родини (використовується в Японії), де кожен працівник асоціює себе з членом великої родини, керівника з «батьком», а колег – з «ріднею».

Отже основним завданням успішного керівника при рефлексивному управлінні є підсилення внутрішньої мотивації працюючих, спонукання їх до спільної діяльності з бажанням працювати для досягнення поставлених цілей. Результатом чого виступає групова самоорганізація спрямована на досягнення загальних цілей компанії.

ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИМИ КОМПАНІЯМИ УКРАЇНИ

Єгоров Я.О., керівник ст.викл. Алексєнко І.А.

Українській державний університет науки і технологій

Протягом багатьох років Україна була і залишається країною, територією якої проходить багато вантажних перевезень різними видами транспорту: залізничним, автомобільним, авіаційним, водним. Втім, Україна являє собою територію не тільки для транзиту вантажів. В країні налагоджені внутрішні перевезення, експорт і імпорт.

Війна Росії проти України все змінила та стала справжнім випробуванням для будь-якого сектору економіки в нашій країні, і транспортно-логістична галузь не є виключенням. Налагоджені ланцюги поставок перестали працювати. Компаніям з налагодженою логістикою довелося переорієнтуватися за лічені дні тому, що порти виявились закритими, авіасполучення відсутнє, значними стали ризики, які супроводжують автодоставки.

Слід зазначити, що раніше понад 70% всього товарного експорту України здійснювалось через морські порти. З початком війни через блокування морських портів Україна щодня почала втрачати 170 млн дол. США [1]. Експортерам прийшлося переорієнтуватися на інші види транспорту, зокрема автомобільний та залізничний. Кількість вантажоперевезень на залізниці зросла майже втричі. При виконанні таких обсягів перевезень АТ «Укрзалізниця» стикається з низкою проблем:

- відбувається накопичення вагонів у бік західних прикордонних переходів, яке обумовлене недостатньою пропускною здатністю пунктів перетину державного

кордону, що призводить до порушень контрактних зобов'язань стосовно строків постачання;

- унаслідок технічної та організаційної несумісності залізничних систем України та ЄС при здійсненні експортних перевезень витрачається додатковий час через необхідність заміни колісних візків, пристроїв зчеплення вагонів і тривалі неуніфіковані процедури оформлення вантажів [1];
- залізнична система країн ЄС виявилася нездатною обслуговувати необхідний вантажопотік з України, який суттєво зріс через вторгнення РФ [2].

Існують і логістичні проблеми. З початком масованих ракетних атак території України логістичні компанії змушені були відмовлятися від накопичення товарів, щоб не втратити їх у разі обстрілів. Логістичні хаби, які знаходилися в Київській області, вимушені були переїхати до західної частини України. Наявність блокпостів на автошляхах, додаткових оглядів транспортних засобів та комендантська година ускладнили процес перевезення вантажів.

Незважаючи на всі труднощі, переважна більшість транспортно-логістичних компаній України продовжує працювати, вирішуючи виникаючі проблеми.

Література

1. Блокада чорноморських портів ударила по експорту. *ProfiDom*. 17.05.2022. URL: <http://surl.li/ccjzs>
2. Проблеми експортних перевезень залізничним транспортом України. *НІСД*. 03.06.2022. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/problemy-eksportnykh-perevezen-zaliznychnym-transportom-ukrayiny>

ВПЛИВ ЗОВНІШНЬОГО МАКРОСЕРЕДОВИЩА НА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

**Лазебников М.Ю., керівник ст.викл. Алексєєнко І.А.
Українській державний університет науки і технологій**

Останнім часом керівники українських підприємств все більше вимушені вчасно реагувати на події, які відбуваються і в світі, і в Україні. Щільність змін настільки висока, що не кожне підприємство витримує такі випробування. Тому з кожним днем набуває актуальності постійний моніторинг ситуації у зовнішньому середовищі, щоб втриматися на необхідному рівні в конкурентній боротьбі.

Починаючи з 2019 року майже всі підприємства в більшій чи меншій мірі зіткнулися з впливом на їх роботу пандемії коронавірусу COVID-19. Для одних підприємств така ситуація допомогла покращити показники фінансово-економічної діяльності, але для більшості – навпаки: деякі підприємства змушені були скоротити обсяги виробництва, а деякі – зовсім перестали існувати.

Наступним випробуванням стала війна Російської Федерації проти України. За перший місяць війни український бізнес втратив більше, ніж за два роки пандемії. Чимало підприємств опинилися в районах активних бойових дій і змушені були евакуюватися в більш безпечні регіони або припинити роботу. Однак навіть ті підприємства, які розташовані відносно далеко від обстрілів, зіткнулися з проблемами логістики та нестачею сировини. Кожна третя компанія в Україні припинила свою роботу. Таким чином, бачимо, що вплив факторів зовнішнього макросередовища на роботу підприємств може бути дуже значимим.

Заслуговує уваги дослідження впливу факторів зовнішнього макросередовища на діяльність ТОВ «Корпорації Логістик Груп», а саме, на зовнішньоекономічну діяльність підприємства. «Корпорація Логістик Груп» займається імпортуванням

складського устаткування з Європи на територію України та наданням послуг різним підприємствам в сфері складської логістики. За роки пандемії імпорт складської техніки та обладнання уповільнився, а з початком війни дуже сильно скоротився, і має негативну тенденцію. Замість купівлі нової техніки підприємства віддають перевагу техніці, яка була у використанні, а також купують запчастини для ремонту вже наявної техніки. Спостерігається відкладений попит по всім товарам та послугам, який можна буде задовільнити після завершення війни.

СТРАТЕГІЇ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Коник Р.В., керівник доц. Фаїзова С.О.

Український державний університет науки і технологій

Стратегія ресурсозбереження – це комплекс принципів, чинників, методів, заходів, що забезпечують неухильне зниження витрати сукупних ресурсів на одиницю корисного ефекту конкретного товару за умови забезпечення економічної безпеки підприємства.

Вділяють активну та пасивну стратегію ресурсозбереження. Пасивна стратегія включає підтримку стійкої роботи підприємства за рахунок оперативних резервів економії, розширення обсягу використання відходів на всіх стадіях виробництва продукції, залучення у виробництво вторинних ресурсів. Активна стратегія – це відмова від випуску неперспективної продукції, виробництво економічних видів продукції, розширення сфер ресурсозбереження; створення і використання принципово нових високоефективних видів матеріалів, які виступають заміниками їх природних аналогів. Можна зробити висновок, що активна стратегія відрізняється інноваційним інструментарієм як техніко-технологічного, так і організаційно-підприємницького характеру.

В якості основних програмних заходів в рамках розробки ресурсоефективної стратегії на мікрорівні можуть бути названі такі: впровадження технічних регламентів, стандартизуючих питання ефективного ресурсоспоживання; визначення потенціалу ресурсозбереження господарюючого суб'єкта за результатами аудиту процесів використання наявних ресурсів, створення і оновлення енергетичних і ресурсних паспортів підприємства; оновлення і модернізація основних виробничих фондів, впровадження наукоємних енерго- і ресурсозберігаючих технологій; застосування обов'язкової сертифікації енергоспоживаючого обладнання; утилізація відходів основного виробництва; розвиток власної енергетичної бази на основі створення та експлуатації об'єктів малої енергетики; використання альтернативних видів енергії; оптимізація режимів роботи енергетичного обладнання; формування нормативної бази для встановлення технічно обґрунтованих норм і нормативів витрачання основних видів ресурсів.

Ці заходи життєво важливі для надійного ресурсозабезпечення підприємства, тому вони повинні стати невід'ємною частиною ресурсоефективних програм, визначення потенціалу ресурсозбереження підприємства за результатами аудиту, процесів використання наявних ресурсів, створення і оновлення енергетичних і ресурсних паспортів підприємства.

СУТНІСТЬ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ксендзова М.С., керівник доц. Фаїзова С.О.

Український державний університет науки і технологій

Узагальнюючи існуючі в науковій літературі підходи, визначимо антикризове управління як особливий тип управління, яке спрямовано на передбачення небезпеки кризи, аналіз її симптомів і усунення загроз появи кризових ситуацій, а в разі їх появи – аналіз і прийняття швидких заходів ліквідаційного характеру з найменшими втратами та негативними наслідками.

Антикризове управління нерозривно пов'язане з традиційним управлінням на підприємстві, оскільки враховує всі його принципи, функції, цілі та завдання. Основні відмінності, що притаманні антикризовому управлінню, таким чином, полягають у наступному: специфічність мети здійснення – збереження підприємства як господарюючого суб'єкта та відновлення його платоспроможності; використання специфічного управлінського інструментарію; відокремлення суб'єктів здійснення, які мають відповідну фахову підготовку, повноваження, знання та навички, беруть на себе відповідальність за результати своєї діяльності; забезпечення високої ефективності управлінського впливу потребує більш високих фінансових та інтелектуальних витрат, відповідно має більшу вартість порівняно з нормальними умовами господарювання.

Залежно від цілей антикризового управління підприємством, його видами визначають: профілактичне антикризове управління (передбачає розроблення та реалізацію заходів, спрямованих на передбачення та недопущення прояву кризи на підприємстві); оздоровче антикризове управління (передбачає розроблення та реалізацію заходів, націлених на виведення підприємства з кризового стану та уникнення процедури банкрутства); запобіжне антикризове управління (передбачає розроблення та реалізацію заходів, спрямованих на недопущення ліквідації підприємства, проти якого порушено справу про банкрутство); реабілітаційне антикризове управління (передбачає розроблення та реалізацію заходів, спрямованих на ліквідацію негативних наслідків кризи чи антикризових заходів).

Отже, антикризове управління – це організований процес, спрямований на виявлення, недопущення та усунення кризових явищ шляхом реалізації відповідних функцій на стратегічному та тактичному рівнях з метою забезпечення функціонування та розвитку підприємства.

ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРІЇ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лемтюгов В.І., керівник доц. Фаїзова С.О.

Український державний університет науки і технологій

Розвиток теорії та практики маркетингової діяльності ґрунтується на використанні концептуальних засад. Концепція маркетингу становить науково обґрунтований задум організації діяльності фірми взагалі та маркетингової діяльності зокрема, який ґрунтується на конкретній керівній ідеї, ефективній стратегії. В економічній літературі еволюція концепцій маркетингу представлена наступними етапами його розвитку: виробнича концепція, товарна концепція, збутова концепція, традиційна маркетингова концепція, концепція соціально-етичного маркетингу та маркетинг відносин.

Науковці говорять і про сучасний етап розвитку концепцій маркетингу, який характеризується найбільшим впливом з боку зовнішнього середовища, перш за все, це стосується розвитку інформаційних технологій. Протягом цього періоду маркетинг постійно розвивався, і в ході цього процесу пройшов 2 етапи:

- 1995-2000 роки – маркетинг диференціації;
- 2000 – теперешній час – маркетинг цінностей.

«Маркетинг цінностей» полягає в тому, що ці технології дозволяють споживачам самостійно визначати характеристики продукту, товару або послуги, тобто його цінність. Метою підприємства, в даному випадку, є залучення споживачів для участі в розробці продуктів, товарів, послуг і маркетингових комунікацій. Враховуючи все вищевикладене, можна сказати, що маркетинг цінностей – це соціальний та управлінський процес, який передбачає системний підхід до співпраці всіх суб'єктів діяльності підприємства, що мають схожі цінності та прагнення у вигляді маркетингових комунікацій та мережі Інтернет.

Отже, можна стверджувати, що управління маркетинговою діяльністю підприємства є його маркетинговою філософією, що характеризується наступними особливостями:

- є чітким, досконало продуманим процесом;
- знаходиться в рамках відповідної організаційної структури;
- знаходиться в умовах конкурентної боротьби;
- є діяльністю з високим рівнем інноваційності;
- скерована в напрямку пошуку і використання нових можливостей.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА **Радченко Д.О., керівник доц. Фаїзова С.О.** **Український державний університет науки і технологій**

Механізм управління – це центральна ланка у системі управління підприємства, яка охоплює об'єкт та суб'єкт, принципи і завдання з метою досягнення бажаного результату діяльності. Відповідно механізм управління виробничим потенціалом підприємства є складною моделлю, адже вміщує багато складових, до яких можна зарахувати: функції, форми, методи, інструменти, важелі.

Центральною функцією управління потенціалом підприємства є планування на основі цілепокладання. Результатом планування виробничого потенціалу є його величина і рівень використання у досліджуваному періоді. Наукова обгрунтованість плану виробничого потенціалу досягається дотриманням таких вимог: наявність та результативність функціонування маркетингової системи в областях стратегічного інтересу і спеціалізації підприємства; наявність та успішне функціонування системи прогнозування, яка використовується для обгрунтування перспективних напрямів розвитку науково-технічного потенціалу; наявності на підприємстві ефективної й динамічної інформаційної системи забезпечення маркетингових досліджень, прогнозування і планування технічного рівня виробництва, рівня організації виробництва й управління; використання системи ранжування та відбору пропозицій при формуванні портфеля заходів щодо розвитку і використання виробничого потенціалу, що базується на застосуванні об'єктивних множинних критеріїв; використання наукових методів оцінки й економічного обгрунтування пропозицій щодо розвитку та ефективного їх використання.

Методи управління потенціалом характеризуються сукупністю цілеспрямованого впливу органів управління на об'єкт управління з метою вирішення поставлених завдань. Велике значення для управління виробничим потенціалом підприємства має використання організаційно-розпорядчих методів. Об'єктивною основою використання цих методів менеджменту є організаційні відносини, що становлять частину механізму управління. Дані відносини складають базу для реалізації однієї з найважливіших функцій управління – функції організації.

Використання організаційно-розпорядчих методів впливає на об'єкт менеджменту, який має наступні прояви: накази, розпорядження, оперативні вказівки, інструкції, положення, тарифи тощо.

Сучасна теорія і практика виробничого менеджменту володіє великою різноманітністю форм і методів організації робіт з управління елементами виробничого потенціалу підприємства. Передусім це стосується таких елементів виробничого потенціалу, як виробничі фонди, персонал підприємства, організація виробництва, праця й управління.

РОЗРОБКА ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ КЛІЄНТІВ КОМПАНІЇ

Лапіна В.К., керівник доц. Крамаренко А.В.

Українській державний університет науки і технологій

Підвищення якості обслуговування клієнтів є важливою задачею для будь-якої компанії, яка бажає зберегти свою конкурентоспроможність на ринку. Якщо клієнти задоволені якістю обслуговування, вони будуть повертатися до компанії знову та знову, рекомендувати її своїм знайомим і друзям. У зв'язку з цим, розробка пропозицій щодо підвищення якості обслуговування є важливою складовою стратегії розвитку компанії.

Першим кроком в розробці пропозицій щодо підвищення якості обслуговування клієнтів є збір інформації про потреби та очікування клієнтів. Для цього можна використовувати анкети, опитування, фокус-групи та інші інструменти дослідження ринку. Інформація, отримана з цих досліджень, допоможе компанії зрозуміти, які саме аспекти її обслуговування потребують удосконалення, що є важливим для клієнтів та як можна забезпечити кращу якість обслуговування.

Другим кроком є аналіз інформації, отриманої від клієнтів, та розробка конкретних пропозицій щодо підвищення якості обслуговування. Ці пропозиції можуть стосуватися різних аспектів обслуговування, таких як швидкість відповіді на запити клієнтів, якість послуги, зручність користування веб-сайтом або мобільним додатком компанії, ефективність розв'язання проблем клієнтів та ін.

Третім кроком є впровадження розроблених пропозицій та контроль їх ефективності. Для цього компанія може використовувати різні методики, такі як тестування, моніторинг та оцінку задоволеності клієнтів.

Важливою складовою підвищення якості обслуговування є розвиток системи зворотного зв'язку з клієнтами. Компанія повинна мати механізми збору та аналізу фідбеку від клієнтів, щоб отримувати від них зворотній зв'язок про якість обслуговування та вносити зміни в процеси, якщо це необхідно.

У підсумку, підвищення якості обслуговування клієнтів є важливою задачею для будь-якої компанії, яка бажає зберегти свою конкурентоспроможність на ринку.

РОЗРОБКА ПІДХОДІВ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

Білоус В.С., керівник доц. Крамаренко А.В.

Українській державний університет науки і технологій

Логістична система є важливим елементом ефективної діяльності будь-якого підприємства. Вона включає в себе планування, координацію та контроль за всіма етапами руху товарів від постачальника до кінцевого споживача. Задача удосконалення логістичної системи полягає в забезпеченні максимальної ефективності та оптимальності цього процесу.

Одним з підходів до удосконалення логістичної системи є впровадження інформаційних технологій. Сучасні технології дозволяють підприємствам створювати автоматизовані системи управління логістичними процесами, що дозволяє зменшити кількість помилок та підвищити продуктивність праці. Крім того, використання інформаційних технологій дозволяє зменшити витрати на зберігання та обробку інформації, що є важливим чинником у підвищенні ефективності логістичної системи.

Ще одним підходом до удосконалення логістичної системи є використання стратегії "just-in-time" (точно вчасно). Ця стратегія передбачає зниження запасів товарів на складах підприємства до мінімуму. Замість цього товари отримуються від постачальників в той момент, коли вони необхідні для виробництва. Це дозволяє зменшити витрати на зберігання товарів та зменшити ризик їх застою на складах.

Іншим підходом до удосконалення логістичної системи є оптимізація транспортної логістики. Це означає вибір оптимальної транспортної схеми, яка дозволяє мінімізувати витрати на транспортування товарів та забезпечити своєчасну доставку до кінцевого споживача. Наприклад, підприємство може використовувати мультимодальні транспортні системи, які дозволяють використовувати різні види транспорту для перевезення товарів залежно від їх характеристик та відстані між пунктами.

Ще одним підходом є удосконалення управління запасами. Ефективне управління запасами полягає в забезпеченні наявності необхідної кількості товарів на складах підприємства для забезпечення своєчасного виконання замовлень, при цьому мінімізуючи кількість товарів, що зберігаються на складі. Для досягнення цієї мети можна використовувати методи математичного моделювання та статистичного аналізу, а також інші підходи, які дозволяють зменшити ризики втрат та застою товарів.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

**Дмухайло А.А., керівник доц. Крамаренко А.В.
Українській державний університет науки і технологій**

Маркетингова діяльність є важливим елементом успішної стратегії розвитку будь-якого підприємства. Сучасне конкурентне бізнес-середовище вимагає від підприємств зосередитися на удосконаленні маркетингової діяльності, щоб забезпечити зростання прибутку та розширення клієнтської бази.

Перший підхід – це використання цифрових маркетингових технологій. Сьогодні майже всі підприємства використовують соціальні медіа, електронну пошту та інші цифрові канали для залучення нових клієнтів та збереження існуючих. Ефективне використання цифрових маркетингових технологій дозволяє підприємствам зменшити витрати на рекламу та підвищити конверсію відвідувачів сайту в клієнтів. До цифрових маркетингових технологій також належать інтернет-аналітика та керування контентом, які допомагають вивчати поведінку клієнтів та оптимізувати контент на сайті.

Другий підхід – це персоналізація маркетингу. Застосування персоналізації маркетингу полягає в тому, що підприємства використовують дані про клієнтів для створення більш індивідуалізованої та релевантної маркетингової стратегії. Наприклад, компанії можуть використовувати дані про попередні покупки клієнта для пропозиції інших товарів, які можуть зацікавити його. Персоналізація маркетингу може також включати в себе використання даних про поведінку клієнтів на сайті або в мобільному додатку, щоб пропонувати індивідуальні пропозиції та знижки. Це допомагає збільшити лояльність клієнтів і збільшити їх залученість до підприємства.

Третій підхід – це використання соціальних мереж для маркетингу. Соціальні мережі – це один з найбільш ефективних каналів для залучення нових клієнтів та підвищення лояльності існуючих. Використання соціальних мереж дозволяє підприємству взаємодіяти з клієнтами, відповідати на запитання та отримувати відгуки.

Усі ці підходи до удосконалення маркетингової діяльності підприємства є ефективними та можуть допомогти підприємству збільшити прибуток, залучити нових клієнтів та збільшити лояльність існуючих. Вибір підходу залежить від особливостей підприємства, його мети та стратегії розвитку.

ВИЗНАЧЕННЯ МОЖЛИВИХ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КОМПАНІЇ

Кудашова Н.С., керівник доц. Крамаренко А.В.

Українській державний університет науки і технологій

Питання конкурентоспроможності завжди є важливим для будь-якої компанії, оскільки вона є одним з ключових факторів успіху на ринку. Конкурентоспроможність визначається можливістю компанії задовольнити потреби своїх клієнтів за умови, що ці потреби задовольняються краще, ніж у конкурентів. Таким чином, визначення можливих шляхів підвищення конкурентоспроможності є критичним завданням для будь-якої компанії.

Одним зі способів підвищення конкурентоспроможності є розробка та впровадження інноваційних продуктів та послуг. Інновації є ключовим фактором успіху на ринку, оскільки вони дозволяють компанії отримати перевагу перед конкурентами. Інновації можуть бути у вигляді нових продуктів, послуг, процесів та технологій. Розробка інновацій повинна здійснюватися з урахуванням потреб та очікувань клієнтів, що забезпечить їх прийняття на ринку.

Інший спосіб підвищення конкурентоспроможності полягає у зниженні витрат. Компанії можуть досягти цього шляхом використання нових технологій, автоматизації процесів та оптимізації ланцюга постачання. Зниження витрат дозволяє компанії збільшити свою прибутковість та зберегти конкурентну позицію на ринку.

Ще одним способом підвищення конкурентоспроможності є вдосконалення якості обслуговування клієнтів. Клієнти завжди цінують якість обслуговування та готові платити більше за продукти та послуги, які надаються високої якості. Тому для компанії важливо зосередитися на підвищенні якості обслуговування та задоволенні потреб клієнтів. Це може забезпечити позитивний імідж компанії, збільшення лояльності клієнтів та підвищення їх задоволеності. Для досягнення цих цілей, компанія може використовувати різні інструменти, такі як програми лояльності, системи зворотного зв'язку з клієнтами, регулярні опитування задоволеності клієнтів та інші.

Також важливо тримати руку на пульсі нових технологій та трендів, які можуть покращити якість обслуговування та забезпечити конкурентну перевагу компанії. Враховуючи ці фактори та дбаючи про задоволення клієнтів, компанія може збільшити свою прибутковість та стати лідером на ринку.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ МОТИВАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Усатенко Ю.М., керівник доц. Крамаренко А.В.

Українській державний університет науки і технологій

Мотивація персоналу є однією з найважливіших складових успіху будь-якої компанії. Сучасні методи мотивації не тільки допомагають збільшити продуктивність працівників, але і сприяють їх задоволеності роботою, зменшенню штатної текучості та збереженню талановитих працівників.

Один із сучасних методів мотивації, який використовують на багатьох підприємствах, це система бонусів та премій. Така система може бути диференційованою, тобто працівники, які досягають кращих результатів, отримують більші бонуси та премії, що спонукає їх до більшої продуктивності та досягнення нових цілей. Також використання системи бонусів та премій може бути пов'язане з певними досягненнями компанії, що стимулює працівників до спільних зусиль та досягнення спільних цілей.

Інший метод мотивації, який можна використовувати на підприємстві - це розвиток кар'єрного росту працівників. Це можна зробити шляхом надання можливостей для професійного розвитку, участі у навчальних програмах та тренінгах, які допоможуть працівникам розвиватися та вдосконалювати свої навички. Крім того, важливо надавати прозорість в кар'єрних можливостях, відкривати вакансії для внутрішнього переведення, де працівники можуть змінити свою посаду та продовжувати розвиватися в компанії.

Ще один ефективний метод мотивації - це створення командного духу та забезпечення сприятливого та дружнього робочого середовища. Коли співробітники відчують, що їхні зусилля цінуються, їхня робота має сенс та значення, вони більш прихильно ставляться до своєї роботи та здатні більш ефективно співпрацювати. Крім того, забезпечення сприятливого та дружнього робочого середовища може допомогти знизити рівень стресу та покращити загальний настрій серед працівників.

Таким чином, розробка пропозицій щодо використання сучасних методів мотивації в управлінні персоналом може допомогти підприємству збільшити ефективність його роботи.

ФАКТОРИ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Зінченко І. С., керівник доц. Усіченко І.В.

Українській державний університет науки і технологій

Розвиток конкуренції на ринку автотранспортних послуг та резерви підвищення конкурентоспроможності підприємства сьогодні є актуальними проблемами, які мають практичне значення для учасників транспортних процесів та реалізації послуг.

Сьогодні багато транспортних підприємств внаслідок зниження обсягів перевезень перебувають на межі збитковості. Перед ними стоїть проблема виживання в конкурентній боротьбі за споживача, яку значною мірою загострюють індивідуалі-приватники, які вже захопили досить велику частку ринку. У таких умовах автотранспортні підприємства мають проводити аналіз своїх конкурентних позицій та стратегій на ринку.

Важливим завданням при вивченні проблем підвищення конкурентоспроможності автотранспортного підприємства є знаходження джерел та

факторів конкурентоспроможності. Діяльність будь-якого автотранспортного підприємства перебуває під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів.

Внутрішні фактори включають:

- управління підприємством;
- матеріально-технічну базу;
- кадровий склад.

До зовнішніх факторів належить:

- державний вплив: нормативно-правовий, економічний, політичний;
- кон'юнктура ринку;
- розвиток галузі.

СИСТЕМА ТРУДОВОЇ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Алексєєнко В.О., керівник доц. Усіченко І.В.

Українській державний університет науки і технологій

Вивчення зарубіжного та вітчизняного досвіду діяльності банків свідчить про наявність вагомих проблем у досягненні ефективної трудової мотивації персоналу.

Система мотивації персоналу у банках формується під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів.

До зовнішніх факторів заохочення працівників належать:

а) фактори, що створюють можливість повної реалізації потенціалу працівника: максимальне делегування посадових повноважень та довіру працівникові; можливість висловлювати та відстоювати власну думку; підтримка ентузіастів; толерантне ставлення і терпимість до працівників, які ненароком припустилися помилок;

б) стимулюючі чинники: формування в працівників банку почуття переможців; колективний принцип організації роботи банківського персоналу; взаємний контроль працівників банку, зацікавлених у результатах спільної роботи.

Внутрішня система мотивації персоналу банку включає так звані прийоми само мотивування, а саме: переконання, навіювання, схвалення тощо.

Аналіз показав, що головною перешкодою ефективної мотивації праці банківського персоналу є те, що стратегічна програма роботи з персоналом формується без достатнього аналізу співвідношення між зовнішніми чинниками мотиваційного механізму та чинниками внутрішнього вільного вибору трудової поведінки працівника банку залежно від ціннісних орієнтацій людини, його інтересів.

ВИБІР ПІДХОДІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВИХОДУ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗОВНІШНІ РИНКИ

Горбачевська А.М., керівник доц. Усіченко І.В.

Українській державний університет науки і технологій

В умовах розвитку світової економіки, характерною рисою якої є умовне стирання економічних кордонів між окремими державами, головним чинником успішного функціонування будь-якого підприємства є розвиток його зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД). Здійснення ЗЕД дозволяє підприємству забезпечити високий рівень конкурентоспроможності товару (послуги), залучити додаткові інвестиції у розвиток і забезпечити запланований рівень прибутковості.

Існує значна кількість підходів до організації процесу виходу підприємства на потенційні зовнішні ринки. Однак здебільшого вони або акцентовані на загальному розумінні ведення зовнішньоторговельної діяльності, не маючи на увазі поділу її на

окремі складові, або частково розкривають його елементи, або поглиблено досліджують лише одну складову процесу виходу на зовнішній ринок.

З урахуванням цього підприємству запропоновано комплексну схему виходу на зовнішній ринок яка поєднує у собі три укрупнені базові складові:

- 1) вибір потенційного ринку збуту;
- 2) аналіз ресурсної бази (можливостей) підприємства;
- 3) вивчення та ефективне використання системи державного регулювання проведення зовнішньоторговельної угоди.

Подібний підхід дозволяє враховувати як зовнішні так і внутрішні (конкурентоспроможність продукту; ресурсна база підприємства; можливість залучення заходів державної підтримки) чинники.

ПОЛІТИКА ЗЕЛЕНОГО ЗРОСТАННЯ - СПРИЯННЯ ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕННЯ ПРИРОДНОГО КАПІТАЛУ

Пільщикова А.Р., керівник доц. Усіченко І.В.

Українській державний університет науки і технологій

Екологічні загрози, пов'язані з глобальною зміною клімату та погіршенням стану довкілля, останніми роками посіли перші позиції серед ризиків світового розвитку. Ці зростаючі загрози поставили у пріоритет політичних програм країн світу питання необхідності поетапного відновлення природних екосистем до безпечного рівня, дотримання принципів економічної ефективності, соціальної справедливості та сталості розвитку. Тенденції перших двох десятиліть ХХІ ст. створили “вікно можливостей” для проведення радикальних реформ і переходу на концептуально нові засади економічного розвитку, серед яких ключову роль відіграє концепція “зеленої” економіки.

Крім зміцнення екосистем, покращення екологічної якості життя політика зеленого зростання дає цілу низку економічних вигод та переваг, включаючи: підвищення ефективності виробничих процесів та створення нових, удосконалених продуктів; інновації та структурні зміни в економіці, що ведуть до появи нових секторів, продуктів, послуг та взагалі бізнес-можливостей та знімають проблему технологічного «глухого кута», особливо щодо інфраструктури; фінансову консолідацію в результаті перегляду складу та ефективності державно-громадських витрат та завдяки збільшенню доходів за рахунок адекватної плати за забруднення; зміцнення довіри інвесторів у зв'язку з більшою передбачуваністю та стабільністю державної політики щодо ключових проблем розвитку та охорони навколишнього середовища; збалансовані макроекономічні умови та стабілізацію цін на ресурси.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Пелюшенко К.Д., керівник доц. Усіченко І.В.

Українській державний університет науки і технологій

Практичний досвід, накопичений останніми роками, вказує на деякі проблеми впровадження ідеології системи екологічного менеджменту на підприємствах України. Як показує практика, на вітчизняних підприємствах загалом низький рівень менеджменту. Недостатнє використання сучасних методів планування та аналізу результативності діяльності організації, неувага до розробки та впровадження ефективної системи мотивації співробітників та підвищення їхньої кваліфікації є

певною перешкодою для впровадження системи екологічного менеджменту на підприємствах.

На жаль, керівники підприємств розглядають природоохоронну діяльність за принципом «на кінці труби», що передбачає очищення стічних вод, викидів в атмосферу, утилізацію та поховання відходів. Однак, набагато ефективнішим для розвитку та виходу підприємства на світовий ринок буде превентивний підхід, що передбачає систематичний аналіз виробничого процесу як єдиного цілого (перенесення пріоритетів на використання ресурсів, технологічні процеси, організацію виробництва).

Оптимізація технологічних процесів одночасно зі скороченням втрат у кінцевому підсумку призведе до отримання економічного ефекту та зниження негативного впливу на навколишнє природне середовище. Система ефективного екологічного менеджменту базується на принциповому рішенні керівництва про важливість такої системи для організації в цілому, його участі у впровадженні та розвитку цієї системи, залученні всього персоналу до екологічної діяльності підприємства.

ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ШЛЯХ ВИХОДУ ІЗ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ КРИЗИ

Гмизіна В.М., керівник доц. Усіченко І.В.

Українській державний університет науки і технологій

Сучасна екологічна обстановка, що все більше погіршується у світі, в тому числі і в Україні, визначається глобальною екологічною кризою. Виснаження мінеральних ресурсів, вирубування лісів, зміна якості навколишнього природного середовища, глобальне забруднення поверхневих та підземних вод, ґрунту та атмосферного повітря, кліматичні зміни планети. Все це призводить до погіршення стану здоров'я населення, а також екологічної небезпеки об'єктів промисловості, і як наслідок, можливості настання екологічних аварій і катастроф.

Одним із шляхів виходу з екологічної кризи є екологічний менеджмент. Екологічний менеджмент – це ініціативна діяльність суб'єктів господарювання, спрямована на формування та реалізацію екологічної політики та управління екологічними аспектами діяльності підприємства у рамках загальної системи адміністративного управління. Основна його мета полягає у мотивованій, результативній діяльності підприємств, фірм, підприємців щодо скорочення впливу на навколишнє середовище шляхом досягнення необхідного рівня екологічної безпеки виробництва та мінімізації екологічних ризиків. Це дозволяє організації виявити можливості економії витрат, мінімізувати збитки та ризики виробництва, що відповідно підвищує життєздатність підприємств.

ЯК ЕФЕКТИВНО ПЛАНУВАТИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Селедцов М.В., керівник доц. Лисенко Т.І.

Українській державний університет науки і технологій

Робота українського бізнесу під час війни є особливо важливим джерелом наповнення держбюджету та створення робочих місць. Обставини, можливості навколо підприємств та їх власні ресурси — різні. Підприємства в Україні знаходяться в різних обставинах, бо наразі: хтось перебуває в зоні активного ведення бойових дій або у місті, де лунають тільки сирени, але майже всі знаходяться в кризовій ситуації. Як тут планувати свою діяльність?

Війна скоротила довгий горизонт планування втричі: з двох-трьох років до періоду менш як рік. Короткострокові плани міряються тижнями та місяцями та руйнуються через ситуації, які неможливо передбачити. Але планувати необхідно, бо планування дає перспективу та дає можливість раціонально розподіляти ресурси та вийти із кризової ситуації. Для того, щоб максимально швидко та менш проблематично вийти з несприятливої кризової ситуації, на підприємстві треба розробляти заходи з антикризового управління. Завдання антикризового управління часто рознесені в часі, характеризують якісно відмінну оцінку стану підприємства та припускають використання різних інструментів управління.

Основною метою створення системи моніторингу економічної політики є забезпечення інформацією про фінансово-господарські операції акціонерів, інвесторів і менеджерів підприємства, стан ресурсів підприємства та їх постачальників.

В умовах антикризових заходів розробляється стратегія стабілізації та виживання. Зараз найкраще функції прогнозування кризових ситуацій і антикризового управління виконує – система контролінгу. Завдання контролінгу – координація оперативної діяльності системи управління в непередбачуваних умовах війни. Впровадження системи контролінгу дозволяє збільшити швидкість реакції управлінського персоналу на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, змістити акцент з контролю минулого на аналіз і прогнозування майбутнього.

Отже, антикризове управління в умовах війни – це комплекс взаємопов'язаних заходів від діагностики кризи конкретного підприємства до заходів з її подолання. Для розробки найбільш ефективних антикризових заходів слід застосовувати інструменти моніторингу ресурсів та фінансово-економічного стану в короткостроковому періоді, розробки стратегій (тактик) та контролінгу разом.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ НА ПРИНЦИПАХ ПРОЦЕСНО-ОРІЄНТОВАНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ

Попов В.В., керівник доц. Усіченко І.В.

Українській державний університет науки і технологій

Сучасне промислове підприємство стикається з необхідністю вирішення низки складних проблем. Ці проблеми пов'язані насамперед із забезпеченням умов для його модернізації та прискореного розвитку, подолання кризових явищ, а також необхідністю розробки антикризових програм.

Удосконалення стратегічного управління промисловим підприємством слід розвивати у кількох напрямках.

Одне з них модернізація бюджетного процесу, що відбиває економічні відносини щодо формування та розподілу бюджету і структури бізнеспроцесів, реалізованих підприємством. Інший напрямок пов'язаний із розширенням числа учасників бізнес-процесів, зокрема, на основі включення до їх складу процесів, що характеризують взаємодію підприємства з групами стейкхолдерів – суб'єктів внутрішнього та зовнішнього середовища промислового підприємства, інтереси яких пов'язані з результуючими показниками його діяльності.

Зазначені взаємодії охоплюють як економічну, так і соціальну підсистему підприємства, а їх організація вимагає залучення спеціальних методів і механізмів, використання яких тягне за собою трансформацію реально протікаючого бюджетного процесу.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ШЛЯХ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Подобєд В.Р., керівник доц. Усиченко І.В.

Українській державний університет науки і технологій

В умовах наростаючої конкуренції однією з найрезультативніших способів підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств є створення інтегрованої системи менеджменту (ИСМ). У загальному вигляді вона складається із систем, що функціонують як єдине ціле. Насамперед це стосується систем менеджменту, створених на основі вимог міжнародних стандартів, таких як система менеджменту якості ISO 9001, система екологічного менеджменту ISO 14001, система менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці, яка регламентована міжнародним стандартом OHSAS 18001.

Створення ИСМ на промислових підприємствах дозволяє виключити дублювання процесів, документів, посад та функцій у підрозділах організації, прискорити процес запровадження групи стандартів для підприємства. ИСМ дозволяє підвищити ефективність всієї системи управління промисловим підприємством в цілому за рахунок комплексного вирішення завдань організаційно-економічного, технологічного та природоохоронного управління, що дозволяє враховувати існуючі взаємозв'язки та взаємозумовленості між ними та отримувати синергетичний ефект від їхнього спільного вирішення.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок про те, що впровадження ИСМ на підприємствах України буде основою підвищення їх конкурентоспроможності та успішного переходу до сталого розвитку.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ПЕРСОНАЛУ В РОБОТУ КОМПАНІЇ

Резник О.О., керівник доц. Лисенко Т.І.

Українській державний університет науки і технологій

Компанії хочуть вплинути на поведінку своїх співробітників для підвищення ефективності роботи. На поведінку співробітників впливають 3 чинники: мотивація - напрям поведінки людей та фактори, які на нього впливають; лояльність – асоціація себе з компанією та участь у її житті; залучення - ситуація, в якій люди пов'язані зі своєю роботою і компанією, а також мотивовані досягати високого рівня своєї ефективності.

Саме залучення на фоні цих трьох факторів максимально впливає на те, як людина працює, з якою ефективністю, який результат вона показує для своєї компанії. Коли людина залучена у своїй компанії, вона і мотивована досягати високого рівня ефективності, і лояльна, і робить якісь дії. На відміну від мотивації: людина може бути мотивована, але не показувати результатів, які потрібні компанії. Людина може бути лояльною, при цьому працює «не напружуючись». А залучення – це ще й про активні дії.

Багато компаній прагнуть виміряти та підвищити залученість своїх співробітників. Виділяють три аспекти залучення:

- інтелектуальне залучення - постійні роздуми про роботу і як її робити краще;
- емоційне залучення - отримання задоволення від виконання самої роботи;
- соціальне залучення – активне обговорення поліпшень на роботі з іншими колегами.

При цьому розрізняють два типи залучення: залучення до роботи – любов до своєї справи та залучення до організації (компанію) – асоціація себе з компанією.

Є кілька теорій залучення. Одна ґрунтується на теорії соціального обміну. Коли компанія робить щось для своїх співробітників, співробітники готові робити щось для компанії. Друга, це коли люди відповідають взаємністю на дії компанії. Це завжди двосторонні відносини між компанією та співробітником.

Компанії використовують дослідження залучення персоналу для діагностики ставлення співробітників до своєї роботи та компанії, а також для оцінки роботи менеджерів та HR-служб. Залученість персоналу впливає сукупний дохід акціонерів, продуктивність, плинність кадрів і задоволеність споживачів.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Кот Н.В., керівник доц. Лисенко Т.І.

Українській державний університет науки і технологій

Безпека бізнесу – це комплекс заходів, що забезпечують нормальне функціонування всіх процесів компанії за рахунок відстеження та ліквідації зовнішніх та внутрішніх загроз. Вважається, що найвищий вираз конфлікту - військові дії, навіщо потрібно обов'язково вивчати закони ведення війни. Однак початок воєнного конфлікту на території країни став аварійним випробуванням (crash test) для українського бізнесу.

Швидкість адаптації бізнесу залежала від моральних, вольових, розумових, фінансових та організаційних аспектів підприємця. Однак з точки зору безпеки бізнесу можна виділити наступні характерні ситуації.

Відсутність контролю. Відсутність адекватного зворотного зв'язку та контролю призводить до самопливу процесів, інертності співробітників і до відтоку клієнтів та суттєвого касового розриву. Системний прибуток досягається за рахунок збільшення доходів, зменшення витрат та ефективного управління. Одним із дієвих способів підвищити ефективність – використовувати систему контролінгу, як постійний процес. Контролінг збереже напрацювання, активи, інформацію, бази даних, персонал та дозволить планувати діяльність.

Вибір контрагента. Ситуація з надійністю і порядністю контрагентів зараз вимагає аналізу як прямого контрагента, так й усього ланцюга постачання. Накопичення достатніх даних дасть чіткіше розуміння співпраці з потенційним партнером. Якщо є суттєві ризики, то шукаємо інші умови договору, шукаємо варіанти додаткового забезпечення договору, здійснюємо більш поглиблену перевірку, відмовляємось від угоди.

Фінансовий моніторинг. Всупереч військовому стан, суб'єкти первинного фінансового моніторингу та Держфінмоніторинг продовжують активно виявляти порогові та підозрілі фінансові операції. Відмова в обслуговуванні, заморожування коштів на рахунках, блокування операцій - все це стало звичною практикою. Очевидно, що під особливий приціл потрапили імпортно-експортні операції, оскільки така діяльність пов'язана із запровадженими валютними обмеженнями після 24 лютого 2022 року.

Отже, першочергові завдання на 2023 рік щодо безпеки бізнесу: адекватна оцінка діяльності компанії та контроль за основними напрямками бізнесу; управління ризиками компанії. Все передбачити важко, проте важливо не перевищити «критичну масу» недоліків; в основу прийняття управлінських рішень покласти ризикоорієнтований підхід. Фінансова звітність, інтереси стейкхолдерів, горизонт планування – в першу чергу.

СУТНІСТЬ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Пятничук В.В., керівник доц. Лисенко Т.І.

Українській державний університет науки і технологій

В умовах динамічного та нестабільного довкілля істотну роль у забезпеченні ринкової стійкості та конкурентоспроможності будь-якого підприємства відіграє ефективність управління його життєвим циклом. Циклічний характер розвитку, притаманний усім без винятку підприємствам, змушує їх швидко адаптуватись до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі та проявляти гнучкість і динамічність, необхідні для їх стабільного росту.

Розвиток підприємства знаходить своє відображення у його життєвому циклі, який своєю чергою тісно пов'язаний із життєвим циклом товару – часовим інтервалом ринкового життя товару, що складається із декількох послідовних етапів, кожний із яких характеризується істотними відмінностями у обсягах збуту товару та прибутку який він приносить підприємству.

Було проведено багато досліджень взаємозв'язку життєвий цикл підприємства із життєвим циклом товару. Як показав аналіз численних публікацій, присвячених дослідженню особливостей життєвого циклу підприємства, недостатня увага приділяється аналізу процесу змін складових елементів внутрішнього середовища підприємства (зокрема, організаційної структури управління, стратегічних та оперативних цілей, організаційної культури, технологій тощо) на кожній зі стадій життєвого циклу підприємства. Вивчення цієї сфери діяльності підприємства дасть можливість краще зрозуміти суть та характер процесів, зумовлених циклічним розвитком підприємства, а також підвищить ефективність управлінських механізмів, що застосовуються на різних стадіях його життєвого циклу. Одночасно велике значення такі дослідження мають на фоні чинників макро- та мікросистем середовища функціонування підприємства. Цікавим об'єктом для цього дослідження є Мукачівський машинобудівний завод, який у звітному році відсвяткував свій триста п'ятдесятирічний ювілей.

Отже, успішна діяльність підприємства значною мірою залежить не лише від обґрунтованості стратегії, оптимальності вибраного продукту, але й від цілеспрямованої взаємодії підприємства з зовнішнім оточенням та своєчасним маневрування ресурсами, що забезпечує ефективний режим функціонування системи підприємства відповідно до її життєвого циклу.

ВПЛИВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНИ НА БЕЗПЕКУ БІЗНЕСУ

Голубенко В.Ю., керівник доц. Лисенко Т.І.

Українській державний університет науки і технологій

В системі національної безпеки держави економічна безпека є базисом, матеріальною основою забезпечення незалежності, суверенності та належного рівня життя населення та безпеки бізнесу. Оскільки безпека країни у всіх її формах реалізується через державне фінансування, основою якого є ВВП, то саме економічна безпека і є тим важелем, який забезпечує стійкість всіх видів безпеки до зовнішніх й внутрішніх загроз та забезпечує конкурентоспроможність держави на міжнародній арені. В Україні тіньовий сектор економіки досяг таких масштабів, що у світі Україна вважається однією з найбільш корумпованих країн. Негативний вплив цього явища посилюється тим, що зароблені в тіньовій економіці кошти (а часто і їх власники) здебільшого перетікають за кордон і більше не працюють на розвиток своєї країни.

Напередодні війни вважалося, що рівень тіньової економіки становить десь 33 – 35%. Але за даними міжнародних організацій рівень тіньової економіки в Україні нині становить 50%

Втім, для створення сприятливих умов та зміцнення основ інституційного середовища в Україні мають бути подолані системні чинники, основними серед яких є:

- низький рівень захисту прав власності;
- недостатній рівень захисту інтелектуальної власності;
- низький рівень ліквідності фондового ринку, захисту прав інвесторів поряд із недостатньою спроможністю регулятора протидіяти зловживанням на ринку;
- недосконалість судової системи країни (основними вадами якої експерти визначили сприйнятливість до політичного тиску), як наслідок, низький рівень довіри суспільства та інвесторів до неї;
- високий рівень корупції в країні;
- наявність територій, непідконтрольних Уряду, утворених у ході збройної агресії Росії проти України, та, як наслідок, зростання “потенційних можливостей” для застосування схем контрабанди товарами.

Тому ігнорування такого явища, як тіньова економіка в Україні, може привести до значних помилок і прорахунків під час прийняття відповідних рішень майбутнього розвитку держави.

Література

1. Тенденції тіньової економіки [Електронний ресурс]. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>

ПРОМИСЛОВЕ ШПИГУНСТВО СТОСОВНО БІЗНЕСУ

Лебединський Д.І., керівник доц. Лисенко Т.І.

Українській державний університет науки і технологій

Промислове шпигунство стосовно бізнесу – це різновид економічного шпигунства, якому властиве звуження масштабів завдань з одержання інформації, що цікавить, від державного – до масштабу однієї або декількох фірм-конкурентів. Отже, для бізнесу промислове шпигунство – лише спосіб конкурентної боротьби. І якщо суб'єктом економічного шпигунства (стороною, що здійснює активні дії) є держава в особі своїх спецслужб, то щодо промислового – таким є окремий підприємець, фірма, тобто фізична або юридична особа.

Промислове шпигунство, зазвичай, має дві мети: отримання інформації конкурентів, насамперед конфіденційної, про стратегічні й тактичні наміри їхнього бізнесу та здобуття конкурентної переваги на ринку, через витіснення або знищення конкурента.

Найбільш поширені форми промислового шпигунства наступні:

- крадіжка інформаційного носія з даними, що представляють комерційну або службову таємницю;
- впровадження шпигуна, який мав би можливість доступу до конфіденційної інформації;
- підкуп людини, що володіє такими даними;
- шантаж;
- прослуховування телефонів, проглядання кореспонденції, електронних листів і так далі.

Тенденції промислового шпигунства в бізнесі свідчать про необхідність здійснення наступних активних заходів захисту:

- визначення та класифікація інформації про дослідження та розвиток, інновації або нові ринкові стратегії та інше;
- оцінка ризиків та розрахунок ймовірність того, що третя особа може використовувати цю інформацію у своїх корисливих цілях;
- оновлення політики безпеки на підприємстві та формування гарантій недоступності до конфіденційної інформації;
- забезпечення надійності всього персоналу залученого у бізнесі.

ОПТИМАЛЬНЕ ПЛАНУВАННЯ ЗА УМОВ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ

Мороз Ю.К., керівник доц. Каут О.В.

Українській державний університет науки і технологій

Традиційні детерміністські уявлення можуть спотворити досліджуване економічне явище, а обґрунтований план в умовах невизначеності повинен мати властивості, наявність яких не гарантується при її ігноруванні. У зв'язку з цим виникає проблема розробки моделей прийняття рішень при невизначеності та ризику. Фундатор економіко-математичних досліджень у нашій країні Л.В. Канторович вважав, що "... нормативи витрат про способи, особливо при прогнозах на майбутнє, дані про ресурси, зокрема про природні, розрахункова потреба та попит на майбутнє являють собою в дійсності стохастичні величини, відомі нам лише з певною ймовірністю. Тому завдання побудови оптимального плану також повинна розглядатись як завдання стохастичного програмування. Ця обставина, окрім ускладнення процесу розв'язування, принципово впливає на оцінку ефективності рішень та ціноутворення".

Життєздатність такого важливого методу економічного аналізу, як міжгалузевий баланс, залежить від ступеня розробки і застосування ефективних способів урахування невизначеності в міжгалузевих дослідженнях.

Оскільки існує значний доробок у сфері термінованих моделей, постає питання про необхідність використання нагромадженого потенціалу для планування і прийняття рішень при невизначеності. Між методами оптимального планування при визначеності та невизначеності є певний зв'язок. Оптимальне планування при невизначеності збагачує принципи та методи оптимального планування в умовах визначеності.

Чисельні метод детермінованих задач математичного програмування (лінійне, опукле, нелінійне, дискретне програмування), їх програмне забезпечення, методи інформаційного наповнення моделей, їх економіко-математичного аналізу доцільно використовувати також при розробці методів планування при невизначеності. Однак методи детермінованого оптимального планування не можна механічно застосовувати для планування в умовах невизначеності. Прийняття рішень при невизначеності має певні особливості, тому твердити про наявність простого та універсального прийому, застосування якого дає можливість "забути" про невизначеність, "зводячи задачу до попередньої", досить ризиковано.

СУЧАСНІ МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Пашенко М.О., керівник проф. Чаркіна Т.Ю.

Український національний університет науки і технологій

Мотивація працівників є однією з ключових складових успіху будь-якого підприємства. Сучасний бізнес не може існувати без компетентних та мотивованих

співробітників, які готові працювати високоякісно та ефективно. У зв'язку з цим на сучасних підприємствах України використовуються різноманітні методи мотивації працівників, які дозволяють стимулювати їхню працездатність та ефективність у роботі

Мотивація - це комплекс внутрішніх і зовнішніх процесів, що спонукають до дії. Іншими словами, замотивована людина-це та, що готова діяти. Існують різні механізми мотивації.

Метою застосування сучасних методів мотивації на підприємствах є не тільки збільшення продуктивності працівників та їхньої задоволеності, але і зменшення ризику втрати персоналу. Ефективне застосування сучасних методів мотивації може допомогти зберегти цінних співробітників та збільшити конкурентоспроможність підприємства на ринку. В Україні застосовуються різні методи мотивації працівників.

Матеріальні стимули. Один з найпоширеніших методів мотивації на підприємствах України - фінансова мотивація. Це включає в себе виплати бонусів, премій, підвищень зарплати та інші фінансові вигоди, які надаються працівникам в залежності від їх результатів роботи.

Нематеріальні стимули: визнання, похвала, грамоти, присвоєння вищого рангу, можливість проходження навчання, професійного розвитку, участь у проектах, змаганнях та інші форми психологічного стимулювання.

Соціальні стимули. Підприємства України надають своїм працівникам соціальні вигоди, які можуть бути включені до пакету компенсацій. Це можуть бути страхування на випадок хвороби або нещасного випадку, додаткові дні відпустки, оплачувані медичні огляди та інші форми допомоги, забезпечення комфортних умов праці, організація корпоративних заходів, відпочинку, відряджень, волонтерських заходів тощо.

Управлінські методи мотивації: створення ефективних комунікаційних каналів, застосування сучасних методів управління, підвищення авторитету та впливу керівництва на працівників.

Розвиток особистості: можливість самореалізації, відчуття значимості та власної місії, підвищення кваліфікації та інших компетенцій, забезпечення різноманітних можливостей для розвитку. На підприємствах України все більшу увагу приділяють розвитку кар'єри працівників. Це означає, що компанії створюють можливості для просування по службі, надають можливості проходження курсів, тренінгів, семінарів та інших заходів, які сприяють професійному розвитку співробітників.

Комунікація та зворотний зв'язок. Важливою складовою мотивації на підприємствах України є комунікація та зворотний зв'язок між керівництвом та працівниками. Регулярні брифінги, зустрічі з керівництвом, обговорення результатів роботи та надання конструктивної критики можуть покращити мотивацію працівників.

Сучасні методи мотивації на підприємствах України охоплюють багато різних методів мотивації. Кожен з вище перелічених методів має свої переваги та недоліки, і важливо підібрати індивідуально підходящі методи для кожного працівника, які враховують його особливості та потреби, тоді вони будуть найбільш ефективнішими. Ефективне застосування сучасних методів мотивації може значно підвищити продуктивність та задоволеність працівників на підприємстві.

МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ЯК СПОСІБ УПРАВЛІНСЬКОГО ВПЛИВУ НА ПЕРСОНАЛ

Мельник Д.С, керівник ст. викл. Гуцалова В.І.

Український державний університет науки і технологій

Для обґрунтованості мотиваційного механізму, який потрібно впроваджувати на підприємствах, важливо проаналізувати існуючі методи мотивацій, які є способом управлінського впливу на персонал для досягнення цілей організації. Вони ґрунтуються на дії законів управління, передбачають застосування управлінським апаратом організацій різноманітних прийомів впливу на персонал з метою активізації його діяльності. Мотиваційні методи класифікують за об'єктами мотивації, використанням стимулів, видами потреб, спрямованістю тощо. Ці методи є об'єктами аналізу, результати якого допоможуть керівництву підприємства обрати найбільш для них прийнятні. Вони дозволяють:

- розробити просту і надійну систему соціального страхування;
- застосовувати ясні та справедливі правила регулювання діяльності підлеглих;
- оплачувати працю вище від прожиткового мінімуму;
- не залучати підлеглих до прийняття ризикованих рішень і виконання ризикованих дій;
- забезпечувати гарантії стабільної праці, медичного страхування, одержання пенсій;
- надавати можливості підвищення професійного рівня для забезпечення стабільності в роботі.

Шлях до ефективного управління людиною пролягає через розуміння її потреб, мотиваційних настанов. Аналізуючи існуючі методи і способи мотивації, а також сутність людського фактору, вивчаючи мотиви, які покладені в основу її діяльності, можна розробити ефективну систему форм і методів управління нею.

Мотивація людської діяльності значно впливає на результати діяльності працівника, а вони в свою чергу впливають на кінцеві результати діяльності підприємства в цілому. Щоб забезпечити конкурентоспроможність виробництва не тільки на вітчизняному, а й на світовому ринках, потрібна високоефективна і якісна праця.

УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ – ЗАПОРУКА УСПІХУ РОБОТИ НА ВИРОБНИЦТВІ

Ксендзова М.О. керівник ст. викл. Гуцалова В.І.

Український державний університет науки і технологій

Конфлікт – це завжди зупинення та розрив нормальних, ustalених відносин та виробничих процесів. Тому й є поширеною думка про те, що конфлікт – це явище негативне, деструктивне, неприємне, це те, чого слід боятися та по можливості уникати. Більшість керівників прагнуть того, щоб не допустити виникнення конфлікту або загладити, пом'якшити його перебіг на момент його виникнення. Тому є певні рекомендації щодо управління конфліктами на промислових підприємствах.

Прогнозування конфлікту. Вивчення індивідуально-психологічних особливостей співробітників. Вивчення й аналіз суспільної думки, групових мотивів і цінностей. Аналіз взаємин у колективі (мікрогрупи, лідерство, соціометричні оцінки і). Знання й аналіз ранніх симптомів прихованого конфлікту (актуалізація особистих інтересів, потреб

конфліктуючої особистості, критичні висловлення на адресу конфліктуючої особистості з боку членів групи; обмеження комунікацій з конфліктуючою особистістю).

Попередження конфлікту. На основі заглибленого аналізу причин і факторів назріваючого конфлікту ужити заходів по їхній нейтралізації. Застосування педагогічних мір: бесіда, роз'яснення, нагадування про необхідність дотримання групових норм, Застосування адміністративних засобів: приведення у відповідність покладених обов'язків і умов оплати праці з професійною підготовкою потенціального конфліктанта; перевід активних учасників конфлікту, який назріває, в інші підрозділи тощо.

Регулювання конфлікту. Домогтися визнання реальності конфлікту конфліктуючою особистістю. Вести роботу з конфліктною особистістю по роз'ясненню їй причин сформованої ситуації. Вести роботу з лідерами групи, «повсталі» проти особистості на предмет можливих шляхів розв'язання конфлікту, який виник.

Розв'язання конфлікту. Як правило, конфлікти типу «особистість – група» розв'язуються двома способами: особистість, яка конфліктує, визнає свої помилки і недоліки, які призвели до конфлікту, і виправляє їх; конфліктуюча особистість, інтереси якої не можуть бути приведені в стан конгруентності (адекватна реакція особистості на конфліктну ситуацію) з інтересами групи, іде з групи. Цю обставину повинен враховувати керівник при ухваленні рішення.

Дослідження показало, що конфлікти сприяють розвитку і змінам в організації, оскільки викривають недоліки, виявляють суперечності. В результаті проблеми розкриваються, а не йдуть углиб, де ще більш посилюються і руйнівно діють на організацію.

КОНТРОЛІНГ ЯК ЧИННИК АДАПТИВНОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ПРОМИСЛОВОСТІ

Зінов'єва Ю.С., керівник доц. Фріман Є.М.

Український держаний університет науки і технологій

В сучасних умовах господарювання результати роботи кожного підприємства значною мірою залежать від системи управління, яка забезпечує економ-мічну самостійність підприємства, його конкурентоспроможність.

Нестабільність ринкового середовища вимагають від підприємства постійного вдосконалювання способів управління. Тому перед управлінським персоналом постає важливе завдання пошуку й використання такої системи адаптивного управління, яка б відповідала принципам єдності підходів на різних рівнях планування, обліку, калькулювання, оцінки, аналізу й контролю.

Адаптивне управління – це окремий вид управління, а саме, гнучке, інноваційне управління підприємствами, здатними пристосуватися до нових умов функціонування за допомогою нових інструментів і методів управління.

Під адаптацією визначається процес зміни параметрів і структури системи у відповідь на зміни зовнішнього середовища. Отже, адаптація підприємства означає його здатність гнучко змінювати організаційну, виробничу, управлінську, соціальну, техніко-технологічну, інноваційну, фінансову системи відповідно до змін у ринковому середовищі.

Необхідність адаптивного управління пов'язана з тим, що з одного боку, підприємство має на меті постійне та безперервне поліпшення своєї діяльності, з іншого – підприємство працює в постійно мінливих умовах, що створюють невизначеність.

Основне завдання контролінгу полягає у визначенні для суб'єкта господарювання напряму докладання зусиль персоналом, який гарантуватиме існу-

вання його в перспективі.

З позиції системного підходу контролінг складається з таких елементів: структура; завдання; цілі; людські ресурси; техніка.

На підставі цього можна зробити висновок про те, що контролінг – це використання інтегративної сукупності взаємопов'язаних і взаємодіючих функціональних елементів для забезпечення ефективної регуляції діяльності усіх систем підприємства, своєчасної та адекватної реакції на зміну умов внутрішнього й зовнішнього середовища та підтримки прийняття ефективних управлінських рішень.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Зінов'єва Ю.С., керівник доц. Фріман Є.М.

Український держаний університет науки і технологій

Стабільне економічне становище підприємства в значній мірі залежить від того, наскільки повно в його діяльності враховуються всі види існуючих ризиків. Особливість функціонування вітчизняного підприємства в сучасних умовах полягає в тому, що воно постійно знаходиться під впливом загальноекономічних і специфічних ризиків. Загальноекономічні ризики притаманні підприємницькій діяльності в будь-якому навколишньому середовищі, в той час як специфічні харак-терні саме для української економіки та конкретного типу підприємства.

За таких умов надзвичайної актуальності набуває оволодіння ефективними методами управління ризиками, тобто методами ризик-менеджменту. Як свідчить зарубіжна практика, керівники успішно і динамічно зростаючих компаній в своїй діяльності успішно використовують систему управління ризиками як в окремих сферах бізнесу, так і в рамках всієї компанії в цілому.

Дані дослідження, проведеного Федерацією європейських асоціацій з ризик-менеджменту показують, що 79% опитаних підприємств проводять картографування ризиків, а на 44% з них управління ризиками є складовою частиною всього менеджменту підприємства.

Таким чином, система управління ризиками для європейських компаній стала тією компетенцією, яка дозволяє істотно зміцнити їх конкурентні позиції на ринку.

В теперішній період господарювання ризик-менеджмент на підприємствах носить фрагментований характер і в своїй більшості застосовується лише по відношенню до двох видів ризику – фінансового та виробничого. Одна з основних причин полягає в тому, що у підприємців немає чіткого уявлення про саму сутність управління ризиками та про послідовність всіх необхідних етапів, що забезпечують це управління.

Світова практика розробила цілу низку стандартів, які надають практичні рекомендації щодо управління підприємницькими ризиками. Найвідомішими з них є:

- австралійсько-новозеландський стандарт з ризик- менеджменту AS/NZS 4360;
- стандарт з ризик-менеджменту Федерації європейських асоціацій ризик-менеджменту;

стандарт достатності капіталу «Базель-2» і стандарти управління кредитними, фінансовими і операційними ризиками. Однак, ці документи містять лише загальні рекомендації відносно того, що саме повинно входити в систему управління ризиками.

Запропонована система містить певну послідовність дій, яка відображає логіку процесу управління ризиками; існують зворотні зв'язки між етапами управління; проводиться загальна оцінка та аналіз процесу управління ризиками.

При цьому одним з найважливіших етапів є етап вибору методів управління ризиками. На цьому етапі підприємство формує політику ризику, а також політику, спрямовану на зниження не-визначеності в процесі його функціонування.

Правильний вибір заходів щодо попередження та мінімізації ризиків визначає ефективність всього ризик-менеджменту та сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

ОЦІНКА КАДРОВИХ РИЗИКІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

П'ятничук В.В., керівник доц. Фріман Є.М.

Український держаний університет науки і технологій

В сучасних умовах, що характеризуються підвищеною невизначеністю економічних, організаційно-технічних, природних факторів, управління ризиками є важливим елементом всіх систем управління підприємством. Помилки, які відбуваються під час прийняття кадрових рішень, призводять до непоправних наслідків. Для вдосконалення системи управління персоналом необхідне управління ризиками персоналу організації. Реалізація підходу зменшення ризиків під час прийняття рішень сприяє зменшенню кількості помилок при роботі з персоналом і підвищує ефективність кадрових рішень.

Складність управління ризиками в системі управління персоналом (СУП) пов'язана з тим, що багато видів кадрових ризиків є неочевидними. Вони пов'язані з людськими ресурсами, в основі яких знаходиться природа і сутність людини, яка є найскладнішим об'єктом управління. Результатом цього є слабка керованість ризиками СУП через саму природу людських ресурсів. Крім того, вони відрізняються як за джерелом виникнення, технологією їх оцінки, так і за наслідками ризикових ситуацій для персоналу та організації. Вибір ефективних методів кількісної оцінки ризику дозволяє підприємству виявити найбільш суттєві ризики, встановити ймовірність отримання збитків, а також їх можливий розмір. Отримані своєчасні та чіткі результати кількісної оцінки дозволяють застосувати ефективні методи оптимізації кадрових ризиків СУП та забезпечити стабільність діяльності підприємства.

На цей час існують різні методи і підходи до оцінки економічних ризиків: статистичний, експертний, розрахунково-аналітичний, аналогій, аналіз доцільності витрат та комбінований. Усі перелічені методи оцінювання ризиків можуть адекватно застосовуватися для дослідження кадрових ризиків

Відповідно до існуючих класифікацій кадрових ризиків залежно від етапу управління персоналом або за функціональними сферами управління персоналом необхідно проводити оцінку кадрових ризиків на етапах набору та відбору персоналу, адаптації, навчання і розвитку, мотивації, оцінки, контролю та звільнення персоналу.

Методичний підхід до оцінки кадрових ризиків СУП підприємства дозволяє: оцінити інтегральний рівень кадрового ризику в СУП підприємства і ступінь кризовості ситуації; відслідковувати зміну інтегрального рівня кадрового ризику в СУП за напрямками впливу окремих загроз; порівнювати підприємства за інтегральним рівнем кадрового ризику СУП; розробляти рекомендації, спрямовані на зниження кадрових ризиків СУП підприємства.

**ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ЙОГО РОЛЬ
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**
П'ятничук В.В., керівник доц. Фріман Є.М.
Український держаний університет науки і технологій

Виникнення поняття «кадровий потенціал» пов'язане з посиленням ролі людського чинника в діяльності підприємства. Це поняття економісти і соціологи застосовують сьогодні для характеристики терміну «людський чинник» в об'ємному вираженні як в масштабах усього суспільства, так і в рамках окремих виробничих колективів. У загальному вигляді «кадровий потенціал» представляє собою використання людського чинника підприємства у вигляді безперервного, динамічного процесу, що характеризує приховані і явні можливості його персоналу.

Термін «кадровий потенціал» набув широкого розповсюдження в період переходу від екстенсивного до інтенсивного способу розвитку виробництва. Це була своєрідна реакція науки на потребу практики забезпечити якісне вдосконалення формування і використання відповідних можливостей працівника як сукупного об'єкта виробництва й управління.

Кадровий потенціал характеризується не ступенем підготовленості працівника до заняття тієї або іншої посади, а його можливостями в довгостроковій перспективі – з урахуванням віку, освіти, ділових якостей, рівня мотивації.

В економічній літературі кадровий потенціал розглядається як невід'ємна частина трудового потенціалу, тому необхідно з'ясувати загальні та відмітні риси цих двох категорій. Поняття «трудова потенціал» слід розглядати з двох позицій - як статистичний показник і як економічну категорію. Кадровий потенціал засновано на характеристиках трудового потенціалу, таких як кваліфікація, рівень свідомості, соціальної зрілості, інтелектуальні та фізичні здібності працівника та інші, які можуть бути використані в процесі його трудової діяльності.

У загальному плані сутність кадрового потенціалу відображає якісну і кількісну характеристики трудового потенціалу постійних, перш за все, кваліфікованих працівників підприємства.

Управління кадровим потенціалом повинне сприяти впорядкуванню, збереженню якісної специфіки, вдосконаленню і розвитку персоналу.

Кадровий потенціал являє собою сукупність здібностей і можливостей кадрів забезпечувати досягнення цілей довгострокового (перспективного) розвитку підприємства.

Саме кадровий потенціал, а не устаткування і виробничі запаси, є наріжним каменем конкурентоспроможності, економічного росту й ефективності. Управління кадровим потенціалом є складним і довготривалим процесом, під час якого і здійснюється набуття, використання і розвиток навичок, знань і вмінь працівників. Однак, саме цей ефективно організований процес може забезпечити досягнення цілей довгострокового і перспективного розвитку підприємства.

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ ПОРТФЕЛЮ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

**Новородовський Є.В., керівник проф. Корогод Н.П.
Українського державного університету науки і технологій**

У загальному випадку для формування портфелю об'єктів права інтелектуальної власності використовують кілька підходів. Конструкційний підхід пов'язаний з особливостями конструкції виробу, тобто з об'єктами, що належать до пристроїв. Функціональний підхід враховує виконання дій над матеріальними об'єктами, тобто він належить до способу. Технологічний підхід оснований на особливостях виробництва наукомісткої продукції. Підхід з позиції технологій продажів і формування сегментів ринку пов'язаний із захистом продукції фірмовим найменуванням, торговельною маркою, а іноді й географічним зазначенням. Захист буде посилений, якщо додати фірмове найменування, торговельну марку, а також додаткові патенти на технологічне обладнання.

Під час формування портфелю об'єктів права інтелектуальної власності підприємства необхідно уважно проаналізувати, чи не порушуватимуться чужі права інтелектуальної власності в результаті виробництва та продажу продукції. У разі, коли технології та їх складові захищаються правами конкурентів, то необхідно придбати права на використання цього об'єкта права інтелектуальної власності шляхом укладання ліцензійного договору.

З урахуванням викладених підходів формується багато науково-технічних напрямів, в рамках яких виявляються області їх перетинання, що дублюються при створенні різних зразків техніки. Оптимізуються сформовані пакети патентів у рамках загального портфелю задля мінімізації кількості патентів у пересічних науково-технічних напрямках. Розробляється загальна стратегія формування портфелю об'єктів права інтелектуальної власності: її основне призначення — монополізувати низку конкурентних науково-технічних напрямів на інтелектуальному ринку, що дозволить створити умови для монополізації відповідного сегмента товарного ринку. Підприємство має докладати зусилля для того, щоб через монополізацію сегмента ринку шляхом отримання виключних прав інтелектуальної власності усунути з нього конкурентів. В рамках розробленої науково-технічної стратегії і формується портфель об'єктів права інтелектуальної власності у вигляді патентів, свідоцтв, тощо, з урахуванням усього технологічного циклу створення наукомісткої продукції.

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УКРАЇНІ

**Коваленко А.А., керівник проф. Корогод Н.П.
Українського державного університету науки і технологій**

В умовах глобалізації ринкових відносин матеріальні ресурси залишаються важливою складовою діяльності будь-яких організацій, але стає очевидною тенденція активного використання нематеріальних, тобто інтелектуальних ресурсів. Конкурентних переваг досягають тільки ті підприємства та організації, що розробляють і впроваджують в свою діяльність перспективні об'єкти права інтелектуальної власності та інноваційні технології. Тому необхідно постійно вдосконалювати ринок результатів інтелектуальної діяльності та державну систему правової охорони

інтелектуальної власності, тим самим перетворити науковий потенціал країни в дієвий ресурс економічного зростання. Визнання інтелектуальної діяльності такою, що забезпечує успішний розвиток усіх інших форм суспільно-корисної діяльності, зумовлює необхідність зосередити державні можливості - матеріальні ресурси та кошти на всебічний її розвиток. Інтелектуальна діяльність людини спрямована на отримання конкретного результату, яким може виступати отримання нового способу, технології, засобу маркетингового просування, індивідуалізації товару. Доведено, що охорона інтелектуальної власності сприяє використанню та подальшому розвитку винахідницьких і творчих талантів та досягнень, підтримує та зберігає національний потенціал у сфері інтелектуальної діяльності, а також залучає інвестиції, стабілізуючи економічний стан, при якому як вітчизняні, так і зарубіжні інвестори можуть бути впевнені в тому, що їх права будуть поважатися. Створення саме такої системи має особливе значення для України – країни зі значним науково-технічним та інтелектуальним потенціалом.

Вітчизняні спеціалісти засвідчують, що ослаблення науково-технічного і технологічного потенціалу України, скорочення досліджень на стратегічно важливих напрямках, відтік за кордон фахівців загрожують країні втратою своїх позицій в світі, посиленням зовнішньої технологічної залежності та підризом обороноздатності країни. Ця загроза реальна. Саме тому державі потрібен цивілізований ринок об'єктів інтелектуальної власності, враховуючи основні положення українського законодавства щодо регулювання сфери інтелектуальної власності, що динамічно змінюється і має певну специфіку. Оскільки розвиток інтелектуального потенціалу підприємств і організацій потребує спеціальних знань і навичок, необхідне удосконалення організаційної структури управління системою інтелектуальної власності, зокрема, діяльності підрозділів - центрів інтелектуальної власності, трансферу технологій. Створення зазначених умов дозволить істотно збільшити прибутки українських підприємств та загалом прибуткову частину державного бюджету України.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ

**Троценко К.О., керівник проф. Корогод Н.П.
Українського державного університету науки і технологій**

Ефективна система формування, розвитку і використання інтелектуальної власності вважається стратегічним завданням сучасних організацій. Інтелектуальний капітал в більшій мірі, ніж фізичні активи або фінансовий капітал, визначається стійкою конкурентною перевагою. Сьогодні тільки через удосконалення технологій, використання винаходів, впровадження сучасних форм і методів управління інноваційною діяльністю вони можуть отримати конкурентні переваги. Така ситуація спонукає підприємства, організації та установи постійно знаходитись в творчій діяльності та створювати нові об'єкти інтелектуальної власності, використовувати їх у своїй діяльності та захищати від недобросовісних конкурентів. Отже, необхідне посилення ролі інтелектуальної власності як ефективного інструменту одержання істотних конкурентних переваг на ринку інноваційної продукції. Кінцевим результатом ефективного управління інтелектуальною власністю має стати комерційне застосування об'єктів права інтелектуальної власності, тобто їх перетворення в товар. Для ефективного управління інтелектуальною власністю існує необхідність збільшення мотиваційного потенціалу, що розглядається як сукупність засобів, умов, можливостей, якими володіє соціально-економічна система для реалізації нових проектів, освоєння нових технологій, отримання наукомісткої продукції та матеріалів, творчості.

Головною метою цієї системи має стати забезпечення умов для збалансованого розвитку системи формування і використання інтелектуальних ресурсів, прийняття ефективних управлінських рішень щодо нової техніки, технології, організаційних методів господарювання, рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва чи соціальної сфери.

ОХОРОНА ТА ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРИЯХ **Шепілов-Комарницький В.В., керівник проф. Петренко В.О.** **Українського державного університету науки і технологій**

Захист авторських прав має важливе значення для компаній і окремих осіб, які працюють у творчих галузях. Це дозволяє творцям захистити свою роботу від використання без дозволу та отримати компенсацію за її використання.

Охорона авторських прав надає творцям виключні права на їх творчі роботи, такі як книги, музика, фільми, фотографії та програмне забезпечення. Ці права включають право відтворювати свою роботу, розповсюджувати її, виконувати або демонструвати публічно, а також створювати похідні роботи на їх основі. Власники авторських прав також можуть передавати ці права іншим особам через ліцензійні угоди.

Щоб захистити права власників авторських прав, законодавчі акти у сфері авторських прав передбачають низку засобів захисту від порушення. Ці засоби правового захисту включають цивільні збитки, такі як грошова компенсація або судова заборона (рішення суду про запобігання правопорушній діяльності).

У деяких випадках за умисне порушення може бути застосовано кримінальне покарання. Щоб переконатися, що права власників авторських прав належним чином захищені, їм важливо зареєструвати свої твори в УКРНОІВІ згідно до законодавства України або інших відповідних державних установах у країнах, де вони мають комерційні інтереси. Ця реєстрація забезпечує офіційний запис про право власності власника авторських прав на твір і може використовуватися як доказ у будь-якому позові про порушення, яке може виникнути пізніше. Також важливо, щоб власники авторських прав використовували належні повідомлення на своїх роботах, щоб потенційні порушники знали про виключні права творця та могли уникнути ненавмисного порушення. Це включає використання повідомлення про авторські права (наприклад, © John Doe, 2020) на публікації та інші твори, які розповсюджуватимуться або демонструватимуться публічно; використання відповідних водяних знаків або цифрових підписів на цифрових зображеннях; і використання відповідних тегів метаданих у цифрових медіафайлах, таких як аудіозаписи чи відео.

Насамкінець, творцем усіх типів творів – професіоналам чи любителям – важливо розуміти, як вони можуть захистити свої авторські права, перш ніж ділитися своєю роботою з іншими в Інтернеті чи за допомогою інших засобів розповсюдження чи показу. Це включає в себе розуміння того, як працюють ліцензії Creative Commons і як вони можуть їх застосовувати за бажання; розуміння того, що означає «добросовісне використання» по відношенню до творів, захищених авторським правом.

ВИКОРИСТАННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК В РЕКЛАМНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Конопацька Ю.Г., керівник проф. Петренко В.О.
Українського державного університету науки і технологій

Товарний знак – це символ, фраза або слово, які використовуються для ідентифікації продукту чи послуги та відрізняють їх від інших продуктів чи послуг. Підприємствам важливо використовувати торговельні марки у своїй рекламі, щоб захистити свій бренд і переконатися, що клієнти знають, у кого вони купують. Торговельні марки можна використовувати в рекламі різними способами. Наприклад, їх можна використовувати як частину логотипу компанії, слогану або крилатої фрази. Це допомагає клієнтам швидко та легко впізнати компанію та її продукти чи послуги. Товарні знаки також можна використовувати на рекламних товарах, таких як футболки, чашки, капелюхи та інші предмети, які допомагають поширювати інформацію про компанію. Використовуючи товарні знаки в рекламі, важливо робити це правильно. Компанії повинні зареєструвати свої торгові марки в Укрпатенті, або аналогічних відомствах інших країн, щоб гарантувати, що вони юридично захищені від використання іншими особами без дозволу. Крім того, компанії повинні переконатися, що їхня торгова марка не використовується кимось іншим, щоб уникнути потенційних юридичних проблем. Нарешті, компанії повинні послідовно використовувати свої торгові марки в усіх своїх рекламних матеріалах. Це допомагає створити єдину ідентичність бренду, яку клієнти впізнають і асоціюватимуть із продуктами чи послугами компанії. Послідовне використання торговельної марки також допомагає захистити права інтелектуальної власності компанії, гарантуючи, що інші не можуть використовувати торговельну марку без дозволу. Використання торговельних марок у рекламі є важливим способом для компаній захистити ідентичність свого бренду та переконатися, що клієнти знають, у кого вони купують. Зареєструвавши свої торгові марки в Укрпатенті, або спеціальних відомствах в інших країнах, послідовно використовуючи їх у всіх матеріалах і переконавшись, що вони не використовуються кимось іншим, компанії можуть переконатися, що їхня торгова марка належним чином захищена та правильно використовується в рекламних кампаніях.

ФРАНЧАЙЗИНГОВІ ВІДНОСИНИ В СФЕРІ АВТОСЕРВІСУ

Божко І.М., керівник проф. Петренко В.О.
Українського державного університету науки і технологій

Франчайзингові відносини в сфері автосервісу є важливою частиною галузі. Франшизи – це угоди між франчайзером і франчайзі, які дозволяють франчайзі використовувати торгову марку франчайзера, бренд та іншу інтелектуальну власність для надання послуг споживачам. Франчайзер надає франчайзі підтримку з точки зору навчання, реклами та оперативного керівництва. У свою чергу франчайзі сплачує винагороду франчайзеру. Переваги франчайзингу для обох сторін численні. Для франчайзера це дає можливість розширити свій бізнес без необхідності інвестувати в додатковий капітал або робочу силу. Це також дозволяє їм зберігати контроль над ідентичністю свого бренду та стандартами обслуговування клієнтів. Для франчайзі він пропонує спосіб з низьким ризиком вступити у власність бізнесу з доступом до визнаних продуктів і послуг, а також підтримкою з боку франчайзера. При укладанні договору франчайзингу є кілька ключових моментів, які повинні враховувати обидві сторони. По-перше, має бути розуміння того, які послуги надаватиме кожна сторона та як вони отримають за ці послуги компенсацію. По-друге, має бути домовленість про те, як довго триватиме угода та які винагороди або роялті буде сплачувати кожна сторона

протягом цього періоду часу. Нарешті, має бути розуміння будь-яких обмежень щодо того, як будь-яка зі сторін може використовувати або змінювати будь-яку інтелектуальну власність, що належить будь-якій із сторін протягом дії угоди. Франчайзингові відносини в автосервісі можуть надати чудові можливості для обох залучених сторін, якщо всі умови зрозумілі та узгоджені заздалегідь. Важливо, щоб обидві сторони розуміли свої права та обов'язки за такими угодами, а також будь-які обмеження на те, як вони можуть використовувати будь-яку інтелектуальну власність, якою володіє будь-яка сторона, протягом терміну їх дії.

ЕКСПЕРТИЗА ЯК СКЛАДОВА СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Погорілий С.С., керівник проф. Петренко В.О.

Українського державного університету науки і технологій

Експертиза є важливою складовою правового захисту порушених прав інтелектуальної власності. Це процес, за допомогою якого експерт оцінює докази у справі та дає висновок про те, чи мало місце стверджуване порушення чи ні. Ця думка може бути використана в суді для визначення результату справи. Експертизу можна використовувати для оцінки обгрунтованості претензій будь-якої сторони в суперечці. Її також можна використовувати для виявлення будь-яких потенційних порушень або для оцінки розміру шкоди, завданої такими порушеннями. Експертиза також може допомагати визначити, чи було порушено певний закон чи нормативний акт, і які засоби захисту доступні для захисту інтересів правовласника. Досвід також може дати цінну інформацію про те, як найкраще захистити права інтелектуальної власності. Це може допомогти виявити недоліки в існуючих законах і нормативних актах і запропонувати способи їх покращення. Це може включати запровадження більш ефективних механізмів примусу або надання додаткових ресурсів тим, хто шукає захисту своєї роботи. Нарешті, експертиза може допомогти забезпечити справедливе та ефективне судове провадження. Надаючи неупереджену оцінку розглядуваних питань, це допомагає забезпечити справедливість і справедливий розгляд усіх сторін процесу. Це особливо важливо під час розгляду спорів, пов'язаних із правами інтелектуальної власності, оскільки ці питання часто є складними та вимагають спеціальних знань для їх ефективного вирішення. Загалом експертиза відіграє важливу роль у захисті прав інтелектуальної власності як через надання неупереджених оцінок суперечок, так і через забезпечення справедливого та ефективного проведення судових процесів.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА БЕЗПЕКА ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЧИННИК ПРИВЕНТИВНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Сторчай А.А., керівник проф. Петренко В.О.

Українського державного університету науки і технологій

Інтелектуальна безпека промислового підприємства є критичним фактором для запобігання порушенням прав інтелектуальної власності. Ця безпека вимагає як проактивних, так і реактивних заходів для захисту інтелектуальної власності підприємства від крадіжки, неправильного використання або несанкціонованого розголошення. Профілактичні заходи включають впровадження жорсткого контролю доступу для запобігання несанкціонованому доступу до конфіденційної інформації та використання технології шифрування для захисту конфіденційних даних. Заходи реагування включають застосування судових позовів для переслідування будь-яких

порушень або несанкціонованого використання інтелектуальної власності підприємства. Крім того, підприємства повинні переконатися, що їхні працівники знають про свої обов'язки щодо захисту прав інтелектуальної власності компанії. Це включає навчання з питань авторського права, комерційної таємниці та інших аспектів законодавства про інтелектуальну власність. Підприємства також повинні мати чітку політику, яка визначає наслідки будь-яких порушень цих законів. Нарешті, підприємства повинні вжити заходів для забезпечення належного захисту своєї інтелектуальної власності під час роботи з третіми сторонами. Це включає укладання контрактів із третіми сторонами, які містять положення щодо конфіденційності та нерозголошення конфіденційної інформації, а також положення щодо володіння та ліцензування прав інтелектуальної власності. Крім того, компаніям слід розглянути можливість впровадження таких технологічних заходів, як програмне забезпечення для керування цифровими правами або технологія водяних знаків, щоб захистити свою інтелектуальну власність від несанкціонованого використання чи розголошення. Впроваджуючи ці проактивні та реактивні заходи, промислові підприємства можуть краще захистити свої права інтелектуальної власності та зменшити ризик порушення чи незаконного привласнення.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Кулик О.М., керівник проф. Петренко В.О.

Українського державного університету науки і технологій

Інтелектуальна власність – це термін, який використовується для опису законних прав, які захищають творчі твори, такі як винаходи, література, музика та мистецтво. У цифровому середовищі ІР може бути особливо вразливим до несанкціонованого використання або крадіжки. Тому для творців цифрового контенту важливо розуміти свої права та те, як вони можуть захистити свою роботу. Найбільш поширеною формою захисту інтелектуальної власності в цифровому середовищі є авторське право. Авторське право захищає оригінальні авторські твори, зафіксовані на матеріальному носії, такому як книга, веб-сайт або комп'ютерний файл. Авторське право надає автору виключні права на відтворення, розповсюдження та публічний показ твору. Це також дозволяє автору контролювати, як його робота використовується іншими, і запобігає несанкціонованому копіюванню або розповсюдженню роботи. Крім авторського права в цифровому середовищі можуть використовуватися й інші форми захисту інтелектуальної власності. Товарні знаки є ще однією формою захисту інтелектуальної власності, яка дозволяє розробникам відрізнити свої продукти чи послуги від інших на ринку. Патенти – ще одна форма захисту інтелектуальної власності, яка дозволяє винахідникам захистити свої винаходи від копіювання або використання без дозволу. Нарешті, комерційні таємниці також можуть використовуватися для захисту конфіденційної інформації, такої як рецепти чи бізнес-стратегії, від розголошення без дозволу. Для творців цифрового вмісту важливо розуміти свої права та те, як вони можуть захистити свою роботу від несанкціонованого використання чи крадіжки в цифровому середовищі. Це включає реєстрацію авторських прав у відповідній державній установі, використання товарних знаків або патентів, де це можливо, і вжиття заходів для забезпечення конфіденційності комерційних таємниць. Крім того, творцям може бути корисно ознайомитися із законами, пов'язаними з порушенням авторських прав та іншими формами порушення прав інтелектуальної власності, щоб вони могли вжити заходів, якщо це необхідно, коли хтось порушує їхні права. Розуміючи закони про інтелектуальну власність і вживаючи заходів для захисту своєї роботи в цифровому середовищі, творці мають

кращі шанси захистити свої творчі роботи від несанкціонованого використання чи крадіжки, а також гарантують, що вони отримають належну оцінку та компенсацію за свої зусилля.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПРОДУКТУ В УМОВАХ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Лапін П.Д., керівник проф. Петренко В.О.

Українського державного університету науки і технологій

Використання інтелектуального продукту в умовах промислового підприємства є ключовим фактором успіху будь-якого бізнесу. Інтелектуальні продукти – це продукти, для створення, розробки та підтримки яких потрібні знання та навички. Вони можуть включати програмне забезпечення, апаратне забезпечення, патенти, проекти, процеси та послуги. При використанні в промислових умовах інтелектуальні продукти можуть допомогти компанії підвищити продуктивність і ефективність, одночасно зменшуючи витрати. Наприклад, програмне забезпечення можна використовувати для автоматизації завдань, які в іншому випадку вимагали б фізичної праці або були б надто складними для виконання працівниками; апаратне забезпечення можна використовувати для підвищення швидкості та точності виробничих процесів; а патенти можуть захистити власну технологію компанії від копіювання конкурентами. Інтелектуальні продукти також можуть допомогти промислому підприємству випередити конкурентів. Постійно розробляючи нові продукти та послуги на основі своєї інтелектуальної власності, компанії можуть отримати конкурентну перевагу над своїми конкурентами. Це можна зробити за допомогою інновацій, які є процесом створення чогось нового або відмінного від існуючих продуктів чи послуг. Інноваційні ідеї можна розробити шляхом впровадження нових технологій у існуючі процеси. Інтелектуальні продукти можуть допомогти компанії розбудувати фірмову ідентичність. Створюючи унікальні та впізнавані продукти чи послуги, які клієнти визнають як належні компанії, про яку йдеться, компанії можуть створювати сильну присутність бренду на своїх ринках. Це допомагає клієнтам асоціювати компанію з якісними продуктами та послугами, яким вони довіряють і які покладаються для своїх потреб. Загалом використання інтелектуального продукту в промисловому середовищі має важливе значення для будь-якого бізнесу, який прагне досягти успіху на сучасних конкурентних ринках. Це дозволяє компаніям підвищити продуктивність і ефективність, скорочуючи витрати; бути попереду конкурентів; і створити сильний бренд серед клієнтів. Враховуючи ці переваги, стає зрозуміло, чому використання інтелектуального продукту є таким важливим для будь-якого промислового підприємства, яке прагне досягти успіху в сучасному світі.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГУДВІЛУ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ НАУКОЄМНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Товщик С.О., керівник проф. Петренко В.О.

Українського державного університету науки і технологій

Гудвіл – це поняття, яке використовується у виробництві наукомісткої продукції. Це міра вартості нематеріальних активів, таких як бренд, репутація та лояльність клієнтів. Гудвіл часто розглядається як форма нематеріального капіталу, який можна використовувати для підвищення вартості продукції компанії. Розглянемо особливості використання гудвілу у виробництві наукомісткої продукції. По-перше, гудвіл може допомогти створити додаткову цінність продукту, дозволяючи фірмам

диференціювати свою продукцію від продукції конкурентів. Гудвіл також можна використовувати для підвищення лояльності та довіри клієнтів, що може призвести до збільшення продажів і підвищення маржі. Крім того, гудвіл можна використовувати для створення іміджу або ідентифікації бренду, який допоможе клієнтам розпізнати та запам'ятати продукт чи послугу. Це може допомогти залучити більше клієнтів і збільшити частку ринку. По-друге, гудвіл також може допомогти зменшити витрати, пов'язані з виробництвом наукомісткої продукції. Використовуючи наявні відносини з клієнтами та впізнаваність бренду, фірми можуть зменшити витрати на маркетинг, пов'язані з впровадженням нових продуктів або послуг на ринок. Крім того, компанії можуть зменшити витрати на дослідження та розробки, скориставшись існуючими правами інтелектуальної власності, пов'язаними з їхнім брендом або репутацією. По-третє, гудвіл також може надати фірмам конкурентні переваги над конкурентами, дозволяючи їм захопити більшу частку ринку на певних ринках або в галузях. Наприклад, якщо фірма має сильне визнання торгової марки в певній галузі, вона може мати можливість стягувати високі ціни на свою продукцію через сприйману перевагу над пропозиціями конкурентів. Крім того, фірми можуть використовувати свої існуючі відносини з клієнтами та репутацію, щоб отримати доступ до нових ринків або клієнтів, які інакше не були б доступні без гарної репутації фірми. Гудвіл також може надати фірмам можливість для зростання, дозволяючи їм придбати новий бізнес або технології без необхідності вкладати великі суми грошей у науково-дослідну діяльність. Використовуючи наявні зв'язки та репутацію, фірми можуть придбати нові підприємства за відносно низькі витрати, зберігаючи при цьому контроль над своїми правами інтелектуальної власності. Гудвіл є важливою концепцією при виробництві наукомістких продуктів, оскільки він надає фірмам можливості для зростання, одночасно знижуючи витрати, пов'язані з маркетинговою та науково-дослідною діяльністю. Це також дозволяє компаніям відрізнити свої пропозиції від пропозицій конкурентів, створюючи додаткову цінність для клієнтів завдяки підвищенню лояльності та надійності.

ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧІЙ СФЕРІ

**Шевченко Є.Ю., керівник проф. Петренко В.О.
Українського державного університету науки і технологій**

Важливою частиною спортивно-оздоровчої індустрії є об'єкти інтелектуальної власності. Ці об'єкти можуть включати такі речі, як торгові марки, логотипи, малюнки та навіть гасла. Такі об'єкти використовуються для ідентифікації конкретного бренду чи продукту, і вони можуть бути використані для створення унікального вигляду або відчуття продукту. Їх також можна використовувати для просування команди чи організації. Об'єкти інтелектуальної власності часто використовуються в індустрії спорту та здоров'я для створення впізнаваності бренду. Це може включати логотипи, які з'являються на уніформі, продуктах і рекламних матеріалах. Він також може містити гасла або фрази, пов'язані з певною командою чи організацією. Ці об'єкти допомагають створити індивідуальність команди чи організації та можуть допомогти їм виділитися серед конкурентів. Ще один спосіб використання об'єктів інтелектуальної власності в індустрії спорту та здоров'я – це захист від порушення авторських прав. Закон України «Про авторське право і суміжні права» захищає оригінальний авторський твір від копіювання без дозволу власника. Використовуючи такі об'єкти інтелектуальної власності, як логотипи та слогани, організації можуть захистити свою оригінальну роботу від копіювання без дозволу. Це допомагає їм підтримувати свою

конкурентну перевагу на ринку, гарантуючи, що їхні продукти залишаються унікальними та впізнаваними. Об'єкти інтелектуальної власності можуть бути використані для отримання прибутку для організацій в галузі спорту та здоров'я. Організації можуть передавати ліцензії на свої об'єкти інтелектуальної власності іншим компаніям, які потім використовують їх у таких продуктах, як одяг чи інші товари. Роблячи це, організації можуть отримувати прибуток, дозволяючи іншим використовувати свою інтелектуальну власність, зберігаючи контроль над тим, як вона використовується. Загалом об'єкти інтелектуальної власності відіграють важливу роль у спортивній та оздоровчій індустрії, забезпечуючи організаціям впізнаваність бренду, захищаючи від порушення авторських прав і одержуючи прибуток через ліцензійні угоди.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

**Щербина М.В., керівник проф. Петренко В.О.
Українського державного університету науки і технологій**

Інтелектуальне підприємництво є важливою складовою інноваційного розвитку України. Це спосіб мислення, який дозволяє підприємцям використовувати свої знання та навички для створення та розробки нових продуктів і послуг. Інтелектуальне підприємництво передбачає використання творчого вирішення проблем, критичного мислення та прийняття ризику для створення цінності для клієнтів. Інтелектуальне підприємництво має важливе значення для економічного зростання України, оскільки воно заохочує інновації та креативність. Це дозволяє підприємцям визначати можливості на ринку та розробляти нові продукти чи послуги, які відповідають потребам клієнтів. Інтелектуальні підприємці також можуть використовувати свої знання та навички для створення конкурентних переваг на ринку. Роблячи це, вони можуть допомогти Україні стати більш конкурентоспроможною у світовій економіці. Інтелектуальне підприємництво також сприяє залученню іноземних інвестицій в Україну, оскільки інвестори шукають інноваційні ідеї з потенціалом для зростання. Створивши середовище, яке заохочує інтелектуальне підприємництво, Україна може залучити більше іноземних інвестицій і допомогти своїй економіці розвиватися швидше. Крім того, інтелектуальні підприємці можуть допомогти створити робочі місця, відкривши власний бізнес або співпрацюючи з існуючими компаніями для розробки нових продуктів або послуг. Інтелектуальне підприємництво допомагає розвивати культуру інновацій в Україні, заохочуючи людей мислити нестандартно та знаходити творчі рішення проблем. Таке мислення може сприяти економічному зростанню, дозволяючи українцям творчо думати про те, як вони можуть використовувати свої знання та навички для створення цінності на ринку. Загалом, інтелектуальне підприємництво є важливою складовою інноваційного розвитку України, оскільки воно заохочує творчість, залучає іноземні інвестиції, створює робочі місця та формує культуру інновацій. Приймаючи таке мислення, українці можуть сприяти економічному зростанню країни, а також створювати цінність для клієнтів у всьому світі.

ВИКОРИСТАННЯ ГЕОГРАФІЧНИХ ЗАЗНАЧЕНЬ УКРАЇНСЬКИМИ ВИНОРОБАМИ В УМОВАХ СТВОРЕННЯ УКРАЇНОЮ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄС

Зозуля О.І., керівник ст. викл. Швець Є.С.

Українського державного університету науки і технологій

Згідно із ЗУ «Про правову охорону географічних зазначень» географічне зазначення - найменування місця, що ідентифікує товар, який походить з певного географічного місця та має особливу якість, репутацію чи інші характеристики, зумовлені головним чином цим географічним місцем походження, і хоча б один з етапів виробництва якого (виготовлення (видобування) та/або переробка, та/або приготування) здійснюється на визначеній географічній території. Цей об'єкт інтелектуальної власності виконує функцію засвідчення високої якості продукту шляхом вказівки на зв'язок властивостей товару з унікальним географічним середовищем, у межах відповідного регіону, де виробляється продукція, якість якої відповідає характеристикам, обумовленим цим місцем походження.

В умовах дедалі більшого конкурентного тиску основою побудови маркетингової стратегії європейських компаній з виноробства є охорона географічних зазначень.

Згідно з Угодою про асоціацію з ЄС, Україна до 2026 року має відмовитися від використання захищеного географічного зазначення «коньяк», тож наразі для цього українського продукту шукають іншу назву, альтернативною назвою на даний час є «бренді», але «бренді» в усьому світі роблять не тільки з винограду, а й для його виробництва використовуються ягоди і фрукти. Водночас принциповим залишається питання про методи дистиляції, оскільки коньячний спирт – це завжди продукт подвійної перегонки вина білих сортів винограду (для брендів ж така технологія – не обов'язкова).

«Шампанське», яке прославило французьку провінцію Шампань повинно мати назву «ігристе вино»; «мадера» (виготовлена з винограду, вирощеного на острові Мадейра), «портвейн», «херес», «кагор» та ін. мають також змінити назву, тому що поява таких виробів призведе до їх змішування з ідентичними чи схожими позначеннями що використовують, наприклад, іспанські чи французькі винороби. Існує також конфлікт між назвами українських торговельних марок та європейськими географічними зазначеннями (наприклад, ТМ «Котнар» і румунська місцевість Cotnari).

20 вересня 2019 року Верховна Рада прийняла закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правової охорони географічних зазначень», який вступив в чинності 1 січня 2020 року. У той же час, згідно зі статтею 208 Угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом, виноградно-виноробна галузь України зараз працює в умовах перехідного періоду. Це дає українським виробникам можливість використовувати, наприклад, такі назви, як «шампанське» і «коньяк», до 1 січня 2026 року.

Таким чином, зараз й досі в Україні існує проблема охорони географічних зазначень та найменувань української виноробної продукції. Зі вступом України до Світової організації торгівлі та майбутнім створенням зони вільної торгівлі з Європейським Союзом, український ринок вина має стати частиною світового виноробного ринку, де конкуренція буде суворішою.

ВИЗНАЧЕННЯ СПОСОБІВ ОХОРОНИ ПРАВ НА КОМП'ЮТЕРНІ ПРОГРАМИ
Полторацька К.В., керівник ст. викл. Швець Є.С.
Українського державного університету науки і технологій

Правова охорона комп'ютерних програм за допомогою авторських прав (АП) є досить зручною, тому що такий вид охорони не потребує обов'язкової реєстрації, перевіркою процедури й практично не встановлює формальностей. Права автора виникають з моменту створення комп'ютерної програми (бази даних), тому автору достатньо проставити: © ПІБ (псевдонім) автора, рік створення. Але для подальшого використання та комерціалізації краще отримати авторське свідоцтво, подавши пакет заявочних документів до Національного офісу інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ). Така реєстрація займає найменші терміни та коштує менше, ніж патентування, а строки охорони набагато більші (усе життя автора і 70 років після його смерті). Якщо ж подивитись з іншої сторони, то саме для комп'ютерної програми, в умовах швидкого розвитку ІТ-сфери, такий строк не потрібен. Також АП охороняє програму у формі вихідного тексту або об'єктного коду, а зміст (як процес, засіб) не охороняється, а це означає, що при охороні комп'ютерної програми має значення код, а не ідея, концепція, принципи, алгоритми.

За АП можна використовувати як цитату в іншій програмі фрагмент програми, що дає можливість тиражувати «чужі» ідеї і отримувати за це прибуток, перенасичуючі ринок програмного забезпечення однотипними програмами. На сьогодні, в системі охорони авторського права, відсутній контроль новизни програмних продуктів та алгоритмів, на яких вони базуються.

Комп'ютерна програма виконує певні функції і за своєю суттю є технічним рішенням, що охороняється правом промислової власності та передбачає отримання патенту після проходження експертизи і прийняття рішення про його видачу, або про відмову в реєстрації заявленого об'єкта. Але процес патентування є тривалим і дорогим, крім того жорстким критеріям патентоспроможності може відповідати лише незначна частина комп'ютерної програми.

Тобто, алгоритм реалізує функціональність, для такого елемента може бути використаний аналогічний механізму захисту винаходу, а код програми (варіант виконання, текст програми), який за своєю сутністю є твором, доцільно охороняти АП.

Комп'ютерна програма яка використовується промисловими підприємствами та ін. суб'єктами господарської діяльності спрямована на рішення технічного завдання, задовольняє технічні потреби та є засобом виробництва. Тому, стає питання про доцільність запровадження миттєвої, комбінованої процедури реєстрації прав на комп'ютерні програми та бази даних, з метою подальшого захисту та спрощення використання в господарській діяльності

Також, можна охороняти інтерфейс комп'ютерної програми – дизайн, зовнішній вигляд як промисловий зразок за допомогою свідоцтва.

Більшість великих компаній ІТ-сфери застосовують охорону комп'ютерної програми за допомогою комерційної таємниці, це не потребує витрати часу та коштів, але містить великі ризики. Кожна ІТ-компанія обирає спосіб охорони прав у залежності від того, яким чином цей об'єкт буде використовуватись у майбутньому.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ

Ніколайчук Т.В., керівник доц. Фонарьова Т.А.

Українського державного університету науки і технологій

Актуальність досліджень з управління інтелектуальною власністю обумовлені зростаючою конкурентною боротьбою на ринках товарів та послуг. Українські підприємства здебільшого програють цю боротьбу світовим лідерам-виробникам тому, що недостатньо активно розробляють та впроваджують інновації, не розвивають інноваційну діяльність. Наслідком цього є уповільнення формування інтелектуальної власності (ІВ) в складі нематеріальних активів підприємств. Таким чином, завданням дослідження є удосконалення системи управління інтелектуальною власністю на підприємстві задля створення конкурентоспроможної продукції та отримання унікальних конкурентних переваг. Система менеджменту ІВ на рівні підприємства включає такі специфічні категорії: управління результатами наукової, технічної, творчої діяльності, управління об'єктами права ІВ, управління персоналом, який створює об'єкти ІВ, управління споживачами об'єктів ІВ. Управління ІВ ґрунтується на загальних принципах, таких як принцип науковості, ефективності управління, матеріального та морального стимулювання творчої праці, принцип планового управління ІВ, принцип системності, комплексності, оборотного зв'язку, синергії тощо. До основних функцій менеджменту ІВ відносяться: планування, організація, мотивація, координація впровадження, правова охорона, облік та контроль. Доцільно на підприємствах створювати систему так званого контролінгу, який дозволяє поєднати функцію контролю із функцією планування, що надає нові інноваційні підходи з управління ІВ.

ПІДСЕКЦІЯ «УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ»

ВИРІШАЛЬНІ ПРОЦЕСИ І СТАДІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЄКТУВАННЯ

Баришевський А.І., керівник проф. Корогод Н.П.

Українського державного університету науки і технологій

Інноваційний проєкт, що охоплює такі процеси і стадії інноваційної діяльності, як пошук і розробку ідей (фундаментальні і пошукові науково-дослідні роботи, відкриття, задуми, пропозиції); здійснення НДДКР (створення дослідного зразка, діючого прототипу, тобто демонстрація реалізації ідей); проведення цілеспрямованої науково-дослідної роботи, розробка технологічного процесу та його матеріального забезпечення - є науково-дослідним. Якщо результатом інноваційного проєктування стає інноваційна продукція (наукові розробки, винаходи, інші інновації), яка може бути продана (комерціалізована), то цей процес завершується стадією комерціалізації. Інтелектуальна власність, як результат інноваційної діяльності, особливим чином розкривається в інноваційному проєкті і представляє собою досить складний процес у використанні. Також, якщо стадія інноваційного проєктування – науково-дослідний проєкт – переходить до стадії підприємництва, то остання завершується також стадією комерціалізації. Досвід показує, що в реальних умовах від ідеї створення нового продукту до надходження перших прибутків від його продажу на ринку інновацій проходить приблизно три-чотири роки, у рідкісних випадках - менше.

Передінвестиційна стадія інноваційного проєктування включає розробку техніко-економічного обґрунтування (ТЕО) інвестицій в інноваційну діяльність. Цей документ є основним, що обґрунтовує доцільність та ефективність інвестицій до інноваційного проєкту, що розглядається. В межах ТЕО деталізуються та уточнюються

рішення, що прийняті на стадіях передпроектного обґрунтування інвестицій - техніко-технологічні, проектні, конструктивні, природоохоронні; можливість правової охорони інновацій; екологічна ефективність та соціальні післядії. Початкова стадія дозволяє здійснити розробку бізнес-плану інноваційної діяльності. Бізнес-план інноваційної діяльності - це основний документ, що дозволяє здійснити оцінку та обґрунтувати інноваційний проєкт. В ньому проводиться опис аспектів майбутнього інноваційного проєкту, аналізуються проблеми, що можуть виникнути в процесі його здійснення, визначаються шляхи їх рішення. Бізнес-план інноваційної діяльності дозволяє здійснити оцінку можливостей інноваційного проєкту на прикінцевій стадії, визначити доходи та витрати, здатність самофінансування, розрахувати потік реальних коштів, проаналізувати окупність інноваційного проєкту та повну окупність кредитних коштів, що залучаються. Безумовно, бізнес-план інноваційної діяльності є складовою бізнес-плану розвитку організації або бізнес-плану інвестиційної діяльності.

УМОВИ УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ, СТВОРЕНИХ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кармазін А.О., керівник проф. Корогод Н.П.

Українського державного університету науки і технологій

Зклади вищої освіти (ЗВО) здатні ефективно реалізовувати свої проєкти, особливо з використанням інтелектуальної власності, і тим самим одержують стійку конкурентну перевагу на ринку освітніх і наукових послуг. Вони знаходяться у вигідному становищі, коли виникає необхідність відреагувати на швидкі зміни на ринку, оскільки володіють цінним інструментом – відпрацьованими методами управління, які забезпечують безперервний потік успішно завершуваних проєктів. Зазначимо, що для успішної реалізації проєктів потрібно, перш за все, щоб керівництво розуміло вигоди, одержувані від використання інтелектуальної власності саме в управлінні інноваційними проєктами; існувала культура організації, сконцентрована на виконанні планів проєктів і досягненні результатів; були необхідні висококваліфіковані фахівці. Для удосконалення управління інноваційними проєктами доцільно в організаційній структурі ЗВО рекомендується створити підрозділ – офіс управління проєктами. Більшість ЗВО в Україні вже починає застосовувати управління проєктами для реалізації своїх планів розвитку, усвідомлюючи високу важливість проєктів, як чиннику успіху. У цьому сенсі багато залежить від керівника, який повинен створити організаційні умови стратегічного й оперативного управління. Важливо, коли ЗВО реалізували досить проєктів і в них вже є досвід та напрацьований підхід з управління проєктами. Успішність виконання проєкту визначається тим, наскільки ефективно здійснюється його задум, у якому сконцентровані інтереси всіх тих, хто працює над його реалізацією. При цьому аналізуючи проєкт як форму цільового управління інноваційною діяльністю та як процесу здійснення інновацій, слід сприймати його як систему взаємопов'язаних цілей і програм їхнього досягнення, що являють собою комплекс науково-дослідних дослідно-конструкторських, виробничих, організаційних, фінансових, комерційних й інших заходів, відповідним чином організованих, оформлених комплектом проєктної документації і забезпечуючих ефективне вирішення конкретного науково-технічного завдання (проблеми), вираженого в кількісних показниках і приводить до інновації, вирішуючи конкретну проблему на пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО ТА ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОЄКТУ

**Добрицький Д.О., керівник проф. Корогод Н.П.
Українського державного університету науки і технологій**

Проєкт не існує сам по собі, а знаходиться в динамічному зовнішньому середовищі і схильний до впливу різних чинників, таких як унікальність, особливість, об'єм, значення, ризику, ступінь складності, укомплектованість тощо. В залежності від сфери діяльності, в якій здійснюється проєкт, розрізняють наступні типи: технічний проєкт, організаційний проєкт, економічний проєкт, соціальний проєкт, а також усі можливі їх комбінації, що відносяться до змішаного типу. Створені проєкти унікальні. Кожен з них має свою мету, завдання, терміни реалізації; вони можуть бути простими і дуже складними, вимагають залучення фахівців різного профілю, і відрізняються індивідуальністю, масштабністю і різнобічністю. Крім того, вони різноманітні в залежності від створюваної продукції, використовують різні ресурси та засоби праці.

Проєктно-орієнтована організація має визначене зовнішнє середовище, під яким розуміється сукупність факторів макроекономічного, політичного, законодавчого та природного характеру, які впливають на параметри і характеристики проєкту, визначають його зовнішні ризики і необхідні інструменти адаптації проєкту. Система взаємодії зі стейкхолдери проєкту також відноситься до факторів зовнішнього середовища. Під внутрішнім середовищем проєкту розуміють сукупність факторів, що характеризують систему управління компанії, що реалізує проєкт, і прийняту систему управління проєктом. Важливою умовою забезпечення ефективної реалізації проєкту (досягнення мети проєкту в задані терміни і в рамках заданого бюджету) є моніторинг стану середовища проєкту і прийняття своєчасних коригувальних впливів. Внутрішнє середовище складається із таких елементів, як організаційна зрілість, проєктний офіс та команда проєкту. Наявність при реалізації проєкту різноманітних учасників (влади, бізнесу, споживачів, громади) робить діяльність команди проєкту досить складним завданням, вирішення якого дозволить отримати продукт проєкту з такими властивостями, які б максимально гармонізували цінність проєкту для всіх зацікавлених сторін.

ВИЗНАЧЕННЯ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПРОЄКТУ – НАЙВАЖЛИВІША СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ

**Кармазін Я.О., керівник проф. Корогод Н.П.
Українського державного університету науки і технологій**

Кожен проєкт незалежно від його складності, області застосування або обсягів робіт, необхідних для його виконання, проходить у своєму розвитку шлях від стану, коли "проєкту ще немає», до стану, коли «проєкту вже немає». Такий період називають життєвим циклом проєкту (ЖЦП). Життєвий цикл проєкту є основною концепцією системної моделі проєкту. ЖЦП дозволяє розділити проєкт на фази і кроки, що використовуються для: ефективного управління проєктами; прийняття відповідних рішень; здійснення моніторингу виконуваних робіт; контролю відхилень від плану виконання проєкту.

Контроль відхилень від плану виконання проєкту ведеться по віхам, які поділяють фази (стадії, етапи) кожного проєкту. ЖЦП є вихідним поняттям для дослідження проблеми фінансування робіт за проєктом і прийняття відповідних рішень. Загальні витрати за проєктом і доходи від його реалізації прямо залежать від періоду використання результатів проєкту аж до моменту завершення експлуатації всіх благ від

реалізації проєкту.

Визначення ЖЦП може використовуватися для зв'язку проєкту з поточними діями організації, яка виконує проєкт. Не може бути двох однакових ЖЦП, неможливо розробити універсальну модель ЖЦП, тому що унікальність ЖЦП та розробка моделі ЖЦП залежить від унікальності результату проєкту і його особливостей та обмежень, а також від предметної галузі реалізації проєкту. Отже, ЖЦП - це структурована послідовність фаз проєкту, необхідних для досягнення певних цілей, з моменту формування концепції проєкту до його завершення, включаючи процеси реалізації та використання. При цьому фаза проєкту - це певний обмежений проміжок часу виконання проєкту, в кінці якого проєкт змінює етап, виділений по відношенню до інших проміжків часу і включає певні роботи і результати, необхідні для досягнення позначених цілей. Кожна фаза може розділятися на фази наступного рівня (підфази, підетапи). Таким чином, позначається структурна ієрархія моделі ЖЦП проєкту. Найпоширенішою на сьогодні в світі системою управління проєктами та їх ЖЦП

є Microsoft Project (за даними корпорації Microsoft, на сьогоднішній день число тільки зареєстрованих користувачів наближається до 8 мільйонів). У багатьох західних компаніях MS Project розглядається як стандартний компонент Microsoft Office, і навіть рядові співробітники здатні використовувати його для планування робіт. Останньою версією системи є Microsoft Project Professional.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПРОЄКТАХ ЗІ СТВОРЕННЯ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ УКРАЇНИ

Сушко М.П., керівник проф. Петренко В.О.

Українського державного університету науки і технологій

Управління ризиками в проєктах зі створення озброєння та військової техніки України є сферою, яка потребує особливої уваги через характер проєктів. Це пояснюється тим, що такі проєкти передбачають розробку, виробництво та розгортання систем озброєнь, які мають прямий вплив на національну безпеку України. Тому важливо, щоб процеси управління ризиками були реалізовані належним чином, щоб забезпечити успішне завершення цих проєктів. Першим кроком в управлінні ризиками для проєктів озброєння та військової техніки є визначення всіх потенційних ризиків. Це включає загрози із зовнішніх джерел, наприклад воєнний стан, міжнародні політичні події, економічна нестабільність або технологічний прогрес інших країн. Він також включає внутрішні ризики, такі як недостатні ресурси або персонал, недоліки конструкції або несправні компоненти. Після визначення ці ризики необхідно оцінити з точки зору їхньої ймовірності та впливу на успіх проєкту. Наступним кроком є розробка стратегій пом'якшення цих ризиків. Це може включати розробку планів на випадок надзвичайних ситуацій або альтернативних рішень потенційних проблем. Це також може передбачати збільшення ресурсів або персоналу для забезпечення виконання завдань вчасно та в межах бюджету. Крім того, це може включати впровадження заходів контролю якості або залучення зовнішніх зацікавлених сторін для забезпечення дотримання всіх вимог. Важливо контролювати та переглядати процеси управління ризиками протягом життєвого циклу проєкту озброєння та військової техніки. Це передбачає регулярну оцінку ефективності реалізованих стратегій і внесення необхідних коригувань за потреби. Це також передбачає відстеження змін у зовнішніх факторах, таких як політичні події чи технологічний прогрес інших країн, які потенційно можуть вплинути на успіх проєкту. Загалом, управління ризиками в проєктах озброєння та військової техніки потребує особливої уваги через його важливість для національної безпеки. Правильно визначаючи

потенційні ризики, розробляючи стратегії їх пом'якшення та відстежуючи прогрес протягом життєвого циклу проекту, організації можуть забезпечити успішне завершення, мінімізуючи будь-які потенційні загрози національній безпеці.

ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ІНЖИНІРИНГОВИХ ПОСЛУГ

Бушуєв М.Б., керівник проф. Петренко В.О.

Українського державного університету науки і технологій

Важливість та актуальність аналізу ринку інжинірингових послуг обумовлена тим, що стан і тенденції розвитку цього ринку відображають можливості та інтенсивність впровадження у виробництво досягнень науково-технічного прогресу.

Пропозицію на ринку, головним чином, формують інжинірингові компанії економічно та технологічно розвинутих країн, а попит □ країни, що розвиваються. Результатом підвищеного попиту є високі ціни на інжинірингові послуги в країнах-споживачах. Спостерігається стійка тенденція домінування витрат на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. Чистий та технологічний інжиніринг, який є найважливішим для економіки України, пов'язаний з дослідженнями, новими розробками та придбанням зовнішніх знань, займає невелику питому вагу в загальному обсязі витрат на інновації.

Ринок інжинірингу в Україні тривалий час залишається на стадії становлення. Маючи належний кадровий потенціал та досвід успішної діяльності в даній сфері, українські інжинірингові компанії мало затребувані на внутрішньому ринку, що пояснюється низькою інноваційною активністю наших підприємств. Це зумовлює менеджмент українських підприємств до пошуку можливостей виходу на ринки світових країн, особливо, тих що розвиваються. З іншого боку, у світі існують певні регламентуючі документи щодо інжинірингових послуг в різних галузях, на які слід зважати українським підприємствам, наприклад, «Керівництво з використання послуг інженерів», яке було розроблено Американським Товариством інженерів цивільного будівництва (ASCE). Окрім того, Європейська Економічна Комісія ООН, трохи пізніше, також розробила «Керівництво по складанню міжнародних договорів з консультативного інжинірингу», в якій дала визначення різних видів інжинірингу. Великий обсяг робіт з уніфікації інжинірингу був виконаний під егідою Світового Банку та Європейського банку реконструкції та розвитку, що дозволило сформулювати єдиний підхід до обґрунтування інвестицій і прийняття рішень на основі інженерних розробок, урахування економічних і соціальних факторів.

Таким чином, вихід на нові ринки та прийняття участі у міжнародних проектах зумовлює інтеграцію вітчизняних підприємців у світовий простір й надання послуг відповідної якості міжнародним вимогам та стандартам.

ВПРОВАДЖЕННЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ З ІТ-СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Саєнко М.В., керівник доц. Корхіна І.А.

Українського державного університету науки і технологій

Стрімкий розвиток засобів інформаційних технологій зумовив оновлення інформаційно-технологічного середовища продуктивної діяльності людини в суспільстві. Нове століття не може обійтися без комп'ютерних технологій. Сьогодні всі офісні працівники, від секретарів і операторів ПК до програмістів та WEB-майстрів, працюють за комп'ютерами – як стаціонарними машинами, так і мобільними варіантами: ноутбуками і нетбуками. Згідно даних спеціалізованих інформаційних порталів, щороку попит на нових ІТ-фахівців в Україні складає 30-50 тисяч осіб.

Між тим ринок освітніх послуг динамічно розвивається та намагається відповідати сучасним викликам суспільства. Ключовою умовою виступають вподобання і можливості студента та перспектива працевлаштування. Безперечно, переважна більшість роботодавців вимагає наявності диплому про вищу освіту, однак навіть серед заможних і відомих працівників існує багато таких, що не мають вищої освіти.

У Дніпровському індустріальному фаховому коледжі пропонується розробити проєкт по впровадженню неформальної освіти для залучення спеціалістів інших галузей. Проєкт передбачає створення на базі коледжу курсів з ІТ-спеціальностей для всіх охочих студентів інших спеціальностей. Це надасть можливість студентам отримати сертифікат про проходження курсів і в майбутньому розвивати свої знання, навички та кар'єру у сфері ІТ.

ПРОЄКТ МОДЕРНІЗАЦІЇ МЕТАЛОПРОКАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА **Калмиків А.В., керівник доц. Корхіна І.А.** **Українського державного університету науки і технологій**

Останніми роками значний відсоток рейок (до 30%) мають дефект у вигляді гвинтових деформацій (або кручення) з відхиленням близько 1мм на всій довжині рейки. Зазвичай наявне на підприємстві пресове обладнання призначено для виправлення лише прогину рейки, а не її кручення.

Вирішенням проблеми є реалізація проєкту з модернізації наявного горизонтального пресового обладнання, що призначається для виправлення прогину рейки шляхом виготовлення навісного поворотного пристосування, кріпленого до краю корпусу пресу, під час роботи якого один кінець рейки затискався би робочим пуансоном, а інший кінець рейки вставлявся в отвір пристосування з контуром рейки та за допомогою двох циліндрів, направлених в діаметрально протилежні боки, вигинали б (розкручували) рейку.

Окрім цього, модернізації підлягає система керування пресом шляхом створення двох режимів роботи пресу: ударний та затискний. До реалізації проєкту будуть долучатися різнофахові спеціалісти: конструктори з проєктування нестандартного обладнання, інженери-технологи, інженери-гідравліки, спеціалісти з промислової автоматизації та інші спеціалісти.

Орієнтовний термін реалізації цього проєкту – 1,5 роки.

НЕВІДПОВІДНІСТЬ СТРАТЕГІЧНИМ ЦІЛЯМ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ОДИН З ГОЛОВНИХ ПЕРЕПОНІВ ПОРТФЕЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ **Лисенко А.В., керівник доц. Корхіна І.А.** **Українського державного університету науки і технологій**

Досягнення стратегічних цілей компанії потребує розробки стратегічного плану. Одним із поширених бар'єрів ефективного портфельного управління є відсутність зв'язку між проєктами та стратегічним планом компанії. Багато проєктних менеджерів зазначають, що більшість проєктів, якими вони керують, не пов'язані зі стратегією компанії. Таким чином, у команди проєктів складається відчуття, що вона працює над великою кількістю непотрібних проєктів.

Така ситуація виникає, коли менеджери проєктів включають у портфель проєкти, що не відповідають стратегічним цілям компанії. В результаті фірми витрачають величезні ресурси на портфелі проєктів, які не відбивають стратегічних пріоритетів бізнесу.

Створити портфель проектів, що відображає стратегію компанії, – непросте завдання. Перше, з чого потрібно починати, – це визначити чітку довгострокову стратегію бачення компанії. Реалізація стратегічного плану вимагає від компанії запуску та реалізації багатьох проектів. Тому далі необхідно розставити пріоритети для цієї множини проектів.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Лисько Б.А., керівник доц. Фонарьова Т.А.

Українського державного університету науки і технологій

Управління ризиками в банківських установах пов'язано із виявленням ризиків, їх оцінкою на основі постійного проведення моніторингу і контролю. Функція контролю в такому контексті поєднується із функцією планування щодо програм по захисту та мінімізації ризиків із врахуванням їх взаємного впливу та здатності на цій основі збільшувати руйнівні та негативні наслідки на діяльність банку. Актуальним завданням, яке нині стоїть перед кожним банком, є ефективне формування кредитного портфелю з метою мінімізації кредитних ризиків. Проведені дослідження показують, що кредитні портфелі українських банків мають високий рівень ризикованості в наслідок прострочення заборгованостей, або, взагалі, їх безнадійності. Таким чином, кредитні ризики мають тенденцію накопичуватися, що в свою чергу призводить до негативного впливу на інші види ризиків.

У зв'язку з цим зростає актуальність питання дослідження сучасних методів вдосконалення оцінювання кредитоспроможності клієнтів банку. Одним із таких методів є кредитний скоринг. Використання повноцінної системи кредитного скорингу для українських банків надає ряд переваг, зокрема: прискорення процесу видачі кредиту; спрощення обробки інформації по кожному клієнту; унеможливлення впливу людського фактору при прийнятті кредитних рішень; уніфікація та стандартизація кредитування; зниження процентної ставки за користування кредитом внаслідок зменшення ризиків неповернення коштів.

ОСОБЛИВОСТІ ЧИННИКІВ ПОПИТУ НА ІННОВАЦІЙНУ ПРОДУКЦІЮ

Горбаньов М.О., керівник доц. Фонарьова Т.А.

Українського державного університету науки і технологій

Сучасні виклики вимагають пошуку ефективних інструментів управління маркетинговою діяльністю в інноваційних проектах. Формування комплексу маркетингу інновацій має свої особливості. Ретельне вивчення попиту та ранжування за різними рівнями новизни дозволяють визначити ключові фактори успіху інновації. Чинники попиту на інноваційну продукцію поділяються на внутрішні та зовнішні, які пов'язані із функціонуванням ринку інновацій. До внутрішніх чинників відносяться: конструктивні особливості пропонованого зразка та відповідність його певним галузевим стандартам задля можливості після продажного обслуговування; якість нової продукції; умови продажу із забезпеченням гарантійного й сервісного обслуговування; високий рівень витрат на наукові дослідження та розробки; високий технічний рівень підприємства-виробника; транснаціональний рівень підприємства з метою розширення закордонних ринків; ціноутворення на інновації; вибір першого найбільш авторитетного покупця; вибір ринкового сегменту; політика комунікацій; рівень професійної підготовки персоналу, тощо. До зовнішніх чинників відносяться: економічна та політична ситуація в країні; правове забезпечення господарської

діяльності; екологічні чинники, як стимул до розробки інновацій; технічний прогрес, який впливає на старіння інновацій та змінює співвідношення на ринку старої і нової продукції; розвиток технологій, які сприяють підвищенню фондівіддачі, зниженню матеріаломісткості і трудомісткості, випередженню конкурентів за якістю, часом випуску нової продукції і іншими показниками.

Таким чином, на основі дослідження чинників попиту на інноваційну продукцію, визначаються ключові фактори успіху, розробка яких є напрямом подальших досліджень.

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ

Дегтярьова А.Д., керівник доц. Фонарьова Т.А.

Українського державного університету науки і технологій

В умовах поведінкової економіки визначального значення набувають абстрактні сфери, які формують уявлення, образи, моделі у свідомості споживача. Поведінка споживачів стає все більш непередбачуваною внаслідок збільшення пропозицій на ринку, загострення конкурентної боротьби. В таких умовах набуває значення формування іміджу як певного позитивного образу, який обумовлює те, що споживач зробить вибір на користь конкретного підприємства та його товару. З іншого боку, імідж можливо розглядати як проект дизайну (конструювання) певного образу спрямованого у соціум, з такої точки зору він стає підґрунтям для створення торгових знаків та брендів, і в такій якості виступає як елемент інтелектуальної власності, а в більш широкому розумінні – елементом інтелектуального капіталу підприємства. Особливістю формування іміджу є те, що завжди при створенні образу залишається певний простір, щоб людина-споживач могла домислити, поринути у цей створений світ і нібито стати співавтором цього образу, таким чином імідж не сприймається як нав'язаний, примусовий образ, а викликає емоції, враження, які виступають рушійною силою здійснення покупки або формують прихильність до торгової марки, бренду, підприємства, ідеї тощо. Таким чином, напрям подальших досліджень полягає у вивченні технологій формування іміджу в споживчо-центрованому управлінні діяльністю підприємства.

ІВЕНТ-МЕНЕДЖМЕНТ –

УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТОМ СТВОРЕННЯ ПОДІЇ (ЗАХОДУ)

Лисак Я.В., керівник доц. Фонарьова Т.А.

Українського державного університету науки і технологій

Розвиток творчого простору суспільства, креативної освіти та економіки сприяють розвитку творчої особистості індивіда та дозволяють впроваджувати креативне управління на будь-якому підприємстві та в організаціях. В таких умовах проведення креативних подій (заходів) грає важливу роль в цьому процесі. Управління проєктом створення події (заходу) зумовило появу івент-менеджменту, як виду діяльності по керуванню наданням івент-послуг. Таким чином, назва «івент-менеджмент» прийшла з міжнародного бізнес-середовища (event management (англ.)) та розуміється як діяльність з організації та управління заходами. Проведення заходів притаманне та відомо людству з давніх століть. На сучасному етапі проведення масштабних заходів може приносити великі доходи країні, регіону або громаді (прикладом тут слугує карнавали в Ріо-де-Жанейро, Венеції, з відомих вітчизняних заходів – це проведення Сорочинської ярмарки, тощо). Окрім того, івент-менеджмент входить в систему менеджменту щодо створення іміджу компанії, підприємства, регіону, країни, а також

продукції та послуг, які реалізуються на ринку. В українських реаліях нажаль відсутня систематизація та узагальнення методологічних розробок щодо івент-менеджменту. Але, івент-менеджмент доцільно розглядати з наукових позицій щодо створення концепції заходу, створення атмосфери заходу – бриф, планування проведення заходу, як івент-проекту із постановкою цілей, плануванням обмежених ресурсів та часу, складанням бюджету, створенням івент-команди, розподілу робіт, техніки обладнання, роботи із замовниками, постачальниками, субпідрядниками. Контролінг реалізації заходу здійснюється задля оцінки результату та його відповідності цілям івент-проекту.

УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ В БІЗНЕСІ: ВІДМІННОСТІ ТРАДИЦІЙНОГО ПІДХОДУ ТА AGILE

**Дашевський Д. І., керівник доц. Кармазіна Л.Л.
Українського державного університету науки і технологій**

У сучасному діловому світі управління проектами є ключовим фактором успішного ведення бізнесу. Існує два основних підходи до управління проектами: традиційний і гнучкий. У кожного є свої відмінності, на які варто звернути увагу.

Традиційний підхід, також відомий як «водоспад», полягає в тому, щоб слідувати кожному етапу проекту в послідовності, від брифінгу до запуску продукту. Цей підхід підходить для проектів із чітко визначеними вимогами та передбачуваними результатами. У традиційному підході команда проекту розробляє детальний план проекту та виконує його згідно з графіком. Однак цей метод має наступні недоліки: обмежена гнучкість, недостатній зворотний зв'язок, ризик забезпечення якості, висока залежність від документації тощо.

З іншого боку, Agile — це більш гнучкий підхід до управління проектами, що дозволяє виконувати проекти за короткі ітерації, дозволяючи командам швидко реагувати на зміни і взаємодіяти з клієнтами продукту протягом усього процесу розробки. Agile використовує багаторівневий підхід до розробки продукту, який дозволяє командам проектів швидко тестувати та змінювати функціональність продукту протягом усього процесу розробки.

Традиційний підхід до управління проектами в бізнесі передбачає жорсткий і заздалегідь спланований підхід, ризики та виклики зазвичай вирішуються за допомогою стратегій управління ризиками та заздалегідь спланованих рішень, тоді як підхід Agile базується на гнучкому та поступовому підході, передбачає постійну оцінку ризиків і швидке адаптивне вирішення проблем.

ЗАСТОСУВАННЯ LEAN-ПІДХОДУ ДО УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ПРОЄКТАМИ

**Лисенко А. В., керівник доц. Кармазіна Л.Л.
Українського державного університету науки і технологій**

Lean-підхід є однією з найбільш популярних стратегій управління в сучасному бізнесі. Цей підхід зосереджується на оптимізації процесів та зменшенні витрат з метою підвищення ефективності виробництва та забезпечення високої якості продукту. Застосування Lean-підходу до управління виробничими проектами може принести значні вигоди компанії, але потребує спеціальної уваги та підходу.

Один з основних принципів Lean-підходу - зосередження на потребах клієнта. Це означає, що вся діяльність компанії повинна бути спрямована на забезпечення максимальної задоволеності клієнтів. У контексті виробничих проектів це означає розуміння потреб клієнтів та відповідне планування виробництва.

Ще один принцип Lean-підходу - зменшення витрат. Це означає, що компанії повинні постійно шукати способи зменшення витрат та оптимізації виробничих процесів. Наприклад, методологія Just-in-Time дозволяє зменшити запаси та забезпечити своєчасну доставку матеріалів, що допомагає зменшити витрати на утримання запасів та зберігання.

Для контролювання виробничих процесів та матеріального потоку можна використовувати метод Kanban, який допомагає зменшити час на переналаштування обладнання та збільшити продуктивність виробництва. Коли використовуються карткисигнали, вони можуть містити інформацію про те, які матеріали необхідні для кожного типу виробу. Це допомагає операторам швидко змінювати матеріали та інструменти, не витрачаючи час на пошук необхідних деталей.

Lean-підхід є популярною стратегією управління в сучасному бізнесі, орієнтованою на оптимізацію процесів та зменшення витрат. Його застосування може принести значні вигоди компанії, але потребує спеціальної уваги та підходу, особливо в контексті виробничих проєктів.

ЗАСТОСУВАННЯ PRINCE2 УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ В ДЕРЖАВНИХ СТРУКТУРАХ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Заугольний В.В., керівник доц. Кармазіна Л.Л.

Українського державного університету науки і технологій

PRINCE2 є однією з найпопулярніших методологій управління проєктами, яка широко використовується в бізнесі та державних структурах. PRINCE2 надає чіткі принципи, що дозволяють керівникам проєктів дотримуватися стандартів та забезпечувати високу якість виконання робіт. У державних структурах PRINCE2 може мати свої переваги та недоліки. Однією з основних переваг є можливість забезпечення чіткої структури управління проєктами та керівництва. PRINCE2 дозволяє забезпечити зручній інструментарій для планування, виконання та контролювання різних етапів проєкту, що дозволяє уникнути помилок та забезпечити успішне завершення проєкту.

Іншою перевагою PRINCE2 є його гнучкість. Методологія дозволяє адаптувати свої процедури та структуру відповідно до потреб та специфіки конкретного проєкту. Це може бути особливо корисно в державних структурах, де проєкти можуть мати різні масштаби та складності. Крім того, PRINCE2 може допомогти вдосконалити комунікацію між всіма зацікавленими сторонами та забезпечити керівництво інформацією про поточний стан проєкту. Це може допомогти зменшити конфлікти між різними зацікавленими сторонами та забезпечити більш ефективне використання ресурсів.

Незважаючи на ці переваги, PRINCE2 також має свої недоліки. Один з них полягає у високих вимогах до персоналу та засобів. Це може бути особливо складно для державних структур з обмеженими ресурсами, які можуть не мати необхідної кваліфікації або фінансування для використання методології. Також PRINCE2 має досить складну структуру та інструментарій, що може вимагати додаткових зусиль з боку керівництва та працівників, які відповідають за впровадження даної методології.

Проте, незважаючи на ці недоліки, PRINCE2 може бути дуже ефективним інструментом для управління проєктами в державних структурах. Використання PRINCE2 дозволяє забезпечити більш прозоре та систематичне управління проєктами, що зменшує ризик невиконання проєктів.

РОЗРОБКА ПРОЄКТУ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДОЛОГІЇ SCRUM: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

Шляхтін К. В., керівник доц. Кармазіна Л.Л.

Українського державного університету науки і технологій

Scrum - це методологія управління проектами, яка дозволяє команді швидко та ефективно розробляти продукт. Scrum зазвичай застосовується у розробці програмного забезпечення, але може бути використаний у будь-якій іншій галузі, де проект повинен бути розроблений за обмежений термін і в межах обмеженого бюджету.

Одним з практичних досвідів розробки проекту з використанням методології Scrum є проект "Онлайн-магазин". У цьому проекті команда розробників використовувала методологію Scrum, щоб ефективно виконувати завдання та досягати поставлених цілей.

Спочатку команда провела планування проекту, де були визначені обсяг робіт та критерії успішності. Потім вони розпочали роботу за методологією Scrum, де вся робота була розбита на короткі ітерації, що називаються спринтами.

Кожен спринт мав тривалість 2 тижні, під час якого команда мала завершити певну кількість робіт, що визначалися на початку спринту. Всі завдання були занесені до спеціальної дошки, яку називають Скрам-дошка, де кожен міг відслідковувати прогрес роботи.

Після закінчення кожного спринту проводилася спільна з командою оцінка результатів, де визначалися досягнуті успіхи та проблеми, які були виявлені під час виконання завдань.

Результатом використання методології Scrum в цьому проекті став успішний запуск онлайн-магазину за обмежений термін та в межах бюджету. Використання Scrum дозволило команді бути більш гнучкою, швидко реагувати на зміни в проекті.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ТА ЗВІТНОСТІ В УПРАВЛІННІ ІТ-ПРОЄКТАМИ

Щербаков М.Ю., керівник доц. Кармазіна Л.Л.

Українського державного університету науки і технологій

У сучасному світі, де технології розробки програмного забезпечення швидко розвиваються, управління ІТ-проектами вимагає від команди професіоналізму, ефективності та високої якості виконання робіт. Один з важливих аспектів успішного управління ІТ-проектами - це візуалізація та звітність, які допомагають команді контролювати проект, відстежувати його прогрес та приймати відповідні рішення на основі аналітики та даних.

Одна з сучасних технологій візуалізації та звітності, яка допомагає в управлінні ІТ-проектами, - це використання дашбордів. Дашборд - це графічний інструмент, який надає візуальний огляд стану проекту на основі різних показників та метрик. Він може містити різноманітні дані, такі як стан завдань, графіки виконання робіт, прогрес проекту, ризики та багато іншого. Використання дашбордів дозволяє команді збирати та аналізувати дані в реальному часі, забезпечуючи зручний інструмент для прийняття рішень та вирішення проблем. Ще одна технологія візуалізації та звітності - використання графічних діаграм, таких як діаграми Ганта, діаграми PERT, діаграми балансу ресурсів та інші. Ці діаграми дозволяють візуалізувати послідовність робіт, залежності між ними, розподіл ресурсів та тривалість робіт. Вони допомагають командам проектів краще розуміти графік виконання робіт, виявляти можливі затримки та залежності, а також оцінювати ризики та ресурсні вимоги.

Окрім того, використання технологій візуалізації та звітності також дозволяє покращити комунікацію між учасниками проекту. Графічні зображення та діаграми зрозумілі та доступні для всіх учасників проекту, навіть для тих, хто не має технічного фахового знання. Це сприяє збільшенню рівня залученості всіх учасників проекту, розумінню спільних цілей та забезпеченню єдності в розумінні стану проекту.

МЕНЕДЖМЕНТ РИЗИКІВ В УПРАВЛІННІ ПРОЄКТАМИ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

Тулінов А.І., керівник доц. Кармазіна Л.Л.

Українського державного університету науки і технологій

Управління ризиками є невід'ємною частиною ефективного управління проектами. У сучасних умовах, коли бізнес-середовище постійно змінюється, а технології розвиваються з вражаючою швидкістю, відповідальність менеджерів проєктів забезпечувати успішне завершення проєктів стає ще більш важливою. Тому сучасні підходи та інструменти управління ризиками є ключовими факторами успіху в управлінні проєктами.

Один з сучасних підходів до управління ризиками - це проактивний підхід, який передбачає виявлення, оцінку та керування ризиками ще до їхнього виникнення. Замість того, щоб реагувати на виникнення проблем, команда проєкту вже на етапі планування визначає потенційні ризики та розробляє плани їхнього управління. Це дозволяє забезпечити вчасну реакцію на можливі відхилення від плану та знижує вплив ризиків на успішність проєкту. Для реалізації проактивного підходу до управління ризиками використовуються різноманітні інструменти. Один з них - це реєстрація ризиків, де потенційні ризики відображаються в спеціальному реєстрі, включаючи опис, ймовірність виникнення, вплив на проєкт та плани управління. Це дозволяє команді проєкту визначити пріоритетність ризиків та розробити плани їхнього управління.

Другий підхід до управління ризиками - це інтеграція управління ризиками в управління проєктом на всіх його етапах. Цей підхід передбачає розгляд ризиків на всіх етапах проєкту, від початкового планування до завершення. Це дозволяє враховувати можливі ризики на кожному етапі та забезпечувати ефективні заходи управління ризиками відповідно до поточної ситуації проєкту. Для інтеграції управління ризиками в управління проєктом використовуються різні підходи та інструменти. Один з них - це включення ризиків в плани проєкту та розклад робіт. Це означає врахування резервного часу та резервного бюджету для управління ризиками, а також врахування можливих затримок та змін в планах на випадок виникнення ризиків.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОГРАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОЄКТУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Єфімчук О.В., керівник ст. викл. Швець Є.С.

Українського державного університету науки і технологій

Способи управління якістю в організації зазвичай описуються в політиці забезпечення якості. Задokumentована і підтримувана керівництвом політика включає: принципи, переконання і ключові цілі проєктів, які в сукупності є основою забезпечення якості в організації. У подальшому, на цій основі відбувається деталізація щодо рівня процедур забезпечення якості.

Програма забезпечення якості проекту формується до розміщення замовлень на закупівлю й постачання устаткування і містить мету програми і стратегію, розроблену на початковому етапі виконання проекту.

Дана програма визначає заходи, спрямовані на забезпечення якості виконання робіт за проектом, у тому числі щодо контролю якості робіт та продукту проекту на етапах проекту, описує організаційну структуру, у межах якої програма буде реалізовуватись та передбачає чіткий розподіл відповідальності та рівнів повноважень окремих осіб, груп і організацій, що беруть участь у забезпеченні якості. Якість майбутнього продукту проекту організації формується на основі вимог кінцевих споживачів та у відповідності зі стандартами.

Менеджер з якості проекту, або особа, відповідальна за якість повинна вживати необхідних заходів, які забезпечать якість кінцевого продукту проекту, а також виконувати управлінські функції: ознайомити з програмою забезпечення якості проекту виконавців і організувати її дотримання; перевірку процесу виконання намічених програмою заходів контролю. На кожному етапі проекту, де відбувається перевірка якості робіт та якості продукту призначаються відповідальні особи.

Менеджер проекту зобов'язаний регулярно перевіряти процес виконання програми та її дотримання. Члени команди проекту, які здійснюють заходи щодо забезпечення якості проекту, у тому числі й служби субпідрядника, мають бути достатньо кваліфікованими, тому менеджеру проекту слід подбати про їх навчання або підвищення кваліфікації.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ В УПРАВЛІННІ ПРОЄКТАМИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Лелікова О.С., керівник ст. викл. Швець Є.С.

Український державний університет науки і технологій

Важка економічна ситуація України та зростання конкуренції призводять до необхідності застосування прогресивних методів та інструментів для ефективного управління проектами на підприємстві. Як свідчить світовий досвід, одним з таких є управління проектами на засадах процесного підходу, який акцентує увагу підприємства на досягненні поставлених цілей, пов'язаних із виготовленням кінцевої продукції або продукту, що відповідає вимогам кінцевого споживача, а також на ресурсах, витрачених на досягнення цих цілей і на аналізі ключових показників ефективності. Впливати на якість кінцевого результату можливо шляхом впливу на формуючі його процеси. Тобто, має бути комплексний, системний підхід, реалізація якого можлива лише в межах розвитку підприємства на засадах процесного підходу.

Методологія процесного підходу пов'язана із системою загального управління якістю (TQM), комплексною системою планування й управління ресурсами підприємства (ERP), системою управління потоками робіт (WFMP). Застосування процесного підходу до управління проектом розвитку підприємства рекомендовано Міжнародними Стандартами серії ISO 9000, відповідно до яких процесний підхід може вважатися, як систематична ідентифікація і менеджмент застосовуваних організацією процесів і, насамперед, забезпечення їх взаємодії. В основу концепції процесного підходу до управління покладені принцип побудови систем менеджменту якості, запропоновані в стандартах MS ISO серії 9000 та цикл PDCA (Plan-Do-Check-Action) – цикл Демінга.

Процесний підхід є базою побудови Системи Менеджменту Якості на підприємстві і включає: опис бізнесу як мережі взаємопов'язаних процесів, постійний контроль, управління процесами і їх вдосконалення. Використання процесного підходу

на основі впровадження нових стандартів якості є особливо важливим напрямом забезпечення стійкого функціонування підприємства, оскільки формуються пріоритети його діяльності на відносно довгострокову перспективу і дозволяє підвищити конкурентоспроможність через ресурсозбереження та мінімізацію витрат.

ВИЗНАЧЕННЯ АСПЕКТІВ НА ЯКИХ ФОРМУЮТЬСЯ ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ КОМПАНІЇ

Тарасова А.О., керівник ст. викл. Швець Є.С
Українського державного університету науки і технологій

Проекти компанії можуть суттєво відрізнятися за професійними сферами діяльності, видам застосовуваних та/або зовнішніх технологій, за складністю, масштабністю, тривалістю виконуваних робіт тощо. На базі таких особливостей проєктів можуть бути сформовані загальні правила управління проєктами компанії, які включають наступні аспекти:

- 1) предметна сфера, межі проєкту, мета і завдання проєкту;
- 2) ключові віхи проєкту та визначення шляхів їх досягнення;
- 3) бюджет проєкту, який пов'язаний з календарним планом проєкту;
- 4) організаційна структура проєкту з визначенням відповідальних осіб і шляхів комунікації між учасниками проєкту;
- 5) проєктна документація (структура, процедура створення, супровід, зберігання, перелік шаблонів документів тощо);
- 6) управління змінами, мінімізація та запобігання ризикам;
- 7) забезпечення якості (план якості проєкту, який включає заходи направлені на забезпечення якості як результатів проєкту (продукту), так і процесів управління проєктом, а також виконання робіт);
- 8) обмеження (оцінка ресурсів, у т.ч. й термінів виконання);
- 9) вартість проєкту;
- 10) вимоги до продукту проєкту зі сторони споживачів та їх регулювання за допомогою стандартів і нормативних та регламентних документів або їх окремих положень, які слід дотримуватися в ході виконання робіт проєкту.

ЗАСТОСУВАННЯ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В ПРОЄКТІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Жорова Ю.В., керівник ст. викл. Швець Є.С.
Українського державного університету науки і технологій

Для підвищення конкурентоспроможності промислового підприємства вагоме значення має розробка та реалізація проєктів, які реалізовуються в умовах складного, динамічного та невизначеного середовища. Тому проєкти мають схильність до виникнення великої кількості ризиків. Недостатній аналіз та оцінка ризиків у процесі прийняття управлінських рішень та реалізації можуть призвести до великих грошових втрат та втрат часу. Ефективність проєкту залежить від розробки заходів щодо управління ризиками та розуміння їх причин і механізмів.

Ризик-менеджмент проєкту включає в себе систематичні процеси, пов'язані з ідентифікацією, аналізом ризиків та прийняттям рішень, які включають максимізацію позитивних і мінімізацію негативних наслідків настання ризикових подій. Американський Інститут управління проєктами (PMI) описує 6 процедур управління ризиками: планування управління ризиками, ідентифікація ризиків, якісна та кількісна оцінка ризиків, планування реагування на ризики, моніторинг та контроль ризиків.

Створення системи ризик-менеджменту забезпечує високу ефективність прийняття цих рішень на всіх життєвих етапах проекту для стратегічних цілей підприємства.

**ВИКОРИСТАННЯ ПРОЦЕСНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРОЄКТАМИ РОЗВИТКУ КОМПАНІЙ СФЕРИ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ**
Бистрова В.М., керівник ст. викл. Швець Є.С.
Українського державного університету науки і технологій

Глобалізація економіки, розвиток та вдосконалення сучасних технологій, посилення конкуренції на ринку дедалі частіше змушують керівників підприємств шукати нові підходи до управління компаніями. Вдосконалення телекомунікаційних послуг спонукає до розвитку системи зв'язку та позитивно впливає на економіку держави.

За останнє десятиліття більшість країн з розвинутою економікою поступово переходять від функціонального до процесного підходу в управлінні, який зміщує фокус уваги на процеси, що протікають на підприємстві, і спрямовані на покращення якості товарів, робіт, послуг й задоволення потреб споживача, проходять на всіх стадіях виробництва продукції, включають всі підрозділи та орієнтуються на кінцевий результат – отримання прибутку.

Ринок телекомунікаційних та інформаційних послуг характеризується постійним підвищенням конкуренції, а самі ринки дедалі більше розвиваються з появою нових бізнес-моделей, учасників та технологій, тому головним завданням компаній стає швидке реагування на зміни і відповідне впровадження адекватних заходів у власну діяльність. Якщо ж компанія буде використовувати переважно функціональний підхід в менеджменті компаній, то вона вже не матиме змоги повною мірою вчасно реагувати на зміни в динамічному ринковому середовищі, оскільки буде орієнтуватись здебільшого на досягненні короткочасних цілей на шкоду довгостроковим, що, в свою чергу, гальмує еволюцію інноваційних процесів, обмежує доступ до інформації, а отже, погіршує координацію виробництва, маркетингу, продажу та інших функцій фірми.

Побудована на основі процесного підходу модель процесно-орієнтованого управління витратами підприємств сфери телекомунікацій, дозволить використати наявний інструментарій процесно-орієнтованого управління і створити умови для підвищення конкурентоспроможності цих компаній шляхом створення додаткових конкурентних переваг та/або вивільненні додаткових ресурсів на інвестування розвитку, та/або зниженні тарифів на послуги як інструменті стимулювання попиту на послуги.

ХІМІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ТА ІНЖЕНЕРІЯ

ПІДСЕКЦІЯ «МЕТАЛУРГІЙНЕ ПАЛИВО ТА ВОГНЕТРИВИ»

ОТРИМАННЯ ВУГЛЕЦЕВИХ МАТЕРІАЛІВ З ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ СИРОВИНИ

Сіровій С.А., керівник доц. Чемеринський М.С.
Український державний університет науки і технологій

Пріоритетними питаннями в технології отримання вуглецевих матеріалів є покращення ефективності та економічної доцільності процесу виробництва, крім цього покращення якості самої продукції та розробка нових матеріалів. Також,

проводиться дуже багато досліджень в технології отримання вуглецевих матеріалів з відновлювальної сировини, наприклад з біомаси. Це пов'язано з тим, що більшість матеріалів які використовуються при отриманні вуглецевих матеріалів є вичерпними, це нафта, кам'яне вугілля та графіт.

Основною метою роботи, було проведення досліджень, по отриманню вуглецевого матеріалу з відновлювальної сировини. Для цього, шляхом карбонізації, отримали вуглецевий порошок з природньої сировини, з відмерлого листа горіха, клена, дуба та кори дуба. Отриманий вуглецевий матеріал порівнювали із термоантрацитом, який використовується при виготовленні електродів. Основним показником порівняння був питомий електричний опір. Отриманні дані показали, що у вуглецевого порошку він на 20 % гірший ніж у термоантрациті. Таким чином, наступні дослідження будуть спрямовані на пошук можливостей покращення цього показнику.

ВИКОРИСТАННЯ АСФАЛЬТО-СМОЛОПАРАФІНОВИХ СПОЛУК НАФТОВОЇ СИРОВИНИ У ЯКОСТІ МОДИФІКАТОРА ДЛЯ ОТРИМАННЯ БРИКЕТІВ З ВУГЛЕЦЕВИХ МАС

**Омеляненко Ю.В., керівник проф. Малий Є.І.
Український державний університет науки і технологій**

У даному дослідженні вивчається хімічна активність брикетованого матеріалу з вуглецевих мас з АСПС стосовно кисню повітря при згорянні наважки подрібненого брикету в природному струмі повітря. Результати приведені в графічно на рисунку.

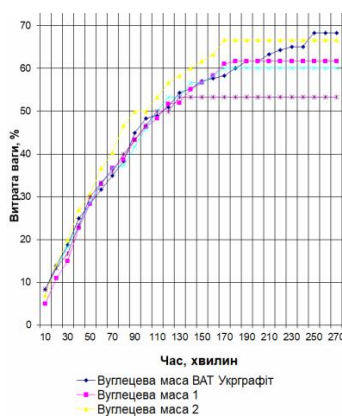

Рисунок – Результати досліджень хімічної активності вуглецевих мас

При дослідженні вуглецевих мас кращий результат показав маси з модифікованим пеком обробленим парами АСПС 1:1. Причому вуглецева маса 2 має кращий результат витрата ваги знизилась до 21,6 % у порівнянні з еталоном, який для порівняння представлений "чистим" пеком. Для вуглецевої маси 3 з модифікованим термоантрацитом обробленим парами АСПС 1:0,5 показник витрати маси склав 57,0 %, і знизився на 16,3% у порівнянні з еталоном.

Хімічна активність термічно обробленого наповнювача, що утворив із сполучним монолітну структуру, залежить, головним чином, від властивостей адсорбційного шару у межах фаз. Адже, чим нижчий показник витрати маси і сама реакційна здатність сполучної речовини при тривалому нагріванні, тим міцніше зв'язаний матеріал. Ця залежність характеризує показники електродної маси і є основною експлуатаційною характеристикою робочого кінця самовипалювального електрода.

СУЧАСНА ТЕНДЕНЦІЯ ВОГНЕТРИВКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Білоус А.С., керівник доц. І.В. Голуб

Український державний університет науки і технологій

Для розробки стратегічних напрямків покращення якості і підвищення зносостійкості футеровки сталеплавильних агрегатів виконаний критичний аналіз всіх фізико-хімічних властивостей виробів та неформованих матеріалів, вихідних компонентів для їх виробництва, структурно-фазових процесів при виготовленні і службі вогнетривів. Багаторічний досвід прикладного вогнетривкового матеріалознавства показав, що наряду з більшістю позитивних властивостей сировинні матеріали з різних родовищ мають різний ряд недоліків, які ускладнюють технологію виробництва і несуть негативний вплив на службу футеровки. До їх числа відносяться гідратаційна активність, особливо у дисперсному вигляді, високий ТКЛР, низька хімічна стійкість до розплавів і розчинів кислого і середнього складу, підвищення відновлювання і випаровування у відновному газовому середовищі та інші.

На практиці виробництва вогнетривів оцінку якості порошоків ідентичного зернового складу здійснюється по чотирьом основним критеріям: хімічному складу, розміром кристалів основного елементу, пористості і уявній щільності зерен. По даним К.Б. Натта і Д.Р. Вільсона, ці параметри здійснюють вирішальний вплив на зносостійкість виробів.

Безперервне удосконалення футеровок теплових агрегатів, а також технології виготовлення якісного продукту, а також розширення сировинної бази для отримання високоякісних виробів потребує різноманітного підходу до поліпшення якості та мінімізації витрат до технології виготовлення футеровки для агрегатів чорної та кольорової металургії.

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ВОГНЕТРИВКИХ ВИРОБІВ

Заліпаєва Г.В., керівник доц. І.В. Голуб

Український державний університет науки і технологій

Оптимізація та моделювання систем має на меті створення структури систем, вибір найбільш оптимальних режимів функціонування систем, визначення необхідних характеристик апаратного обладнання та програмного забезпечення. Для оптимізації виробництва вогнетривких виробів запропоновано використовувати методи імітаційного моделювання, похибка якої становить менше 1%. Використання моделі у дослідженнях дозволяє оптимізувати час технологічного процесу, зменшити кількість бракованих виробів та посилити контроль над вузькими місцями технологічного процесу під час виробництва нових вогнетривких виробів.

ОСОБЛИВОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИСОКОГЛИНОЗЕМНИХ ВОГНЕТРИВІВ
Пятигорська Д.Ю., керівник доц. І.В. Голуб
Український державний університет науки і технологій

Сучасний рівень інтенсифікації металургійних процесів визначає підвищені вимоги до якості вогнетривких виробів, зокрема високоглиноземних вогнетривів які використовуються для футерування сталерозливних ковшів, конструкційних елементів доменних та електросталеплавильних печей. Найважливішим критерієм експлуатаційних властивостей вогнетривів є їх хімічна стійкість до агресивних середовищ. Підвищення стійкості вогнетривких футеровок теплових агрегатів до руйнівної дії шлаків і газів забезпечується застосуванням вогнетривів з низькою пористістю. Одним з технологічних способів зниження відкритої пористості вогнетривів є введення до складу добавок поверхнево-активних речовин, які сприяють ефективному ущільненню маси при пресуванні, і, як наслідок, забезпечують інтенсифікацію процесів спікання при високотемпературному випалюванні виробів. Проведено дослідження щодо вивчення впливу добавки суперпластифікатора СПІ на зміну показників властивостей мулітокорундових зразків та встановлення можливості заміни традиційної добавки – лігносульфонатів технічних (ЛСТ). Результати визначення показників властивостей сирцю та обпалених зразків показали, що використання у складі шлікеру добавки СПІ порівняно з ЛСТ забезпечує покращення показників властивостей зразків.

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ

*ПІДСЕКЦІЯ «НАРИСНА ГЕОМЕТРІЯ, ІНЖЕНЕРНА
ТА КОМП'ЮТЕРНА ГРАФІКА»*

ВИДИ ОПТИЧНИХ ІЛЮЗІЙ

Стешенко Є. В., керівник ст. викл. Попудняк Ю. Я.
Український державний університет науки і технологій

Оптична ілюзія – помилка в зоровому сприйнятті, викликана неточністю або неадекватністю процесів неусвідомлюваної корекції зорового образу, а також фізичними причинами.

Оптичні ілюзії – оптичний «обман» мозку. Око бачить зображення одного об'єкта, проте мозок розуміє цей об'єкт по-своєму.

Причини деяких ілюзій встановлені, але більшість з них не мають наукового пояснення, і по сей день. Вчені та лікарі умовно встановили причини, з яких виникають будь-які види оптичних ілюзій:

- перша причина полягає в тому, що зорова система сприймає відбите від предметів світло таким чином, що свідомість людини отримує хибну (уявну) інформацію;
- друга причина полягає в помилковій, неправильній передачі сигналів зору за допомогою нервів, у результаті мозок також отримує неправильну інформацію, що призводить до уявного, спотвореного сприйняття;
- третя причина полягає в збої мозкової діяльності, в результаті чого мозок видає неправильну інформацію.

Основні видами оптичних ілюзій є: ілюзії сприйняття кольору, ілюзії руху, ілюзії сприйняття глибини та розміру, перевернуті зображення, стерео-ілюзії, кімната Еймса, оптичні ілюзії в природі.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ НАРИСНОЇ ГЕОМЕТРІЇ

Мазоха В. М., керівник ст. викл. Попудняк Ю. Я.

Український державний університет науки і технологій

Незалежно від способу виконання креслення - ручного, механізованого або автоматизованого - знання інженерної графіки є фундаментом, на якому базується інженерна освіта, інженерна творчість і система створення технічної документації.

Теоретичні передумови інженерної графіки засновані на положеннях нарисної геометрії.

З моменту виникнення геометрія розвивалася, тісно переплітаючись з іншими науками: математикою, механікою, фізикою, а також впливала на розробку теоретичних основ в техніці та образотворчому мистецтві.

Потреба в побудові зображень за законами геометрії (проекційних креслень) виникла з практичних завдань будівництва споруд, укріплень, пірамід і т.д., а на пізньому етапі - із запитів машинобудування і техніки.

Окремі види проекцій використовували в техніці до кінця XVIII ст., а в 1795 р. з'явилася славетна «Geometrie descriptive» Гаспара Монжа (1746 – 1818), яка виникла як аналог координатного способу Декарта при розв'язуванні геометричних задач. У книзі окремі прямокутні проекції на вертикальні та горизонтальні площини зв'язувалися в одну систему.

РОЛЬ НАРИСНОЇ ГЕОМЕТРІЇ ТА ІНЖЕНЕРНОЇ ГРАФІКИ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ

Черкашина М. І., керівник ст. викл. Попудняк Ю. Я.

Український державний університет науки і технологій

Оскільки, наслідком розвитку науки і техніки є диференціація вимог до геометричного моделювання, яке перестає бути переважно графічним, то класичний курс нарисної геометрії та графіки вже не є достатніми і має бути доповнений ідеями та методами комп'ютерної графіки, обчислювальної геометрії, теорії систем.

Основною задачею дисципліни є засвоєння студентами графічних методів моделювання об'єктів, придбання навичок побудови графічних зображень, вивчення основних вимог щодо виконання креслень відповідно до вимог стандартів, оволодіння прийомами автоматизованого виконання креслень із застосуванням сучасних комп'ютерних технологій. Студенти, починаючи використовувати інструментарій на перших курсах, привчаються до сучасних комп'ютерних технологій.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні вміти: складати алгоритми розв'язання позиційних та метричних задач геометричного конструювання; виконувати робочі креслення та ескізи деталей; грамотно читати та деталювати складальні креслення; виконувати робочі креслення деталей по шарах.

Кожна тема і кожне заняття навчального курсу супроводжуються створенням певної проблемної педагогічної ситуації, що активізує навчально-пізнавальну діяльність студентів та розвиває в них креативність.

ФРАКТАЛИ У ПОВСЯКДЕНОМУ ЖИТТІ

Пушкар О. С., керівник ст. викл. Попудняк Ю. Я.

Український державний університет науки і технологій

Фрактал - самоподібна структура. Якщо сказати по іншому, то фрактал - це фігура, малі частини якої при довільному збільшенні є подібними до неї самої. Сам термін "фрактал" увів Бенуа Мандельброт у 1975 році. Саме його книга "Фрактальна геометрія природи" дала нам найбільше розуміння про поняття "фрактали".

В нашому житті такі структури зустрічаються досить часто. У живій природі: корали, морські зірки та їжаки, квіти та рослини (капуста броколі), гілля дерев тощо. У неживій природі: гірські хребти, сніжинки, блискавки, хмари тощо.

Використання фракталів досить різноманітне. Наприклад при аналізі коливань курсу валют в економіці, при дослідженні коливань, в фізиці твердого тіла, в динаміці активних середовищ та під час стискання зображень. Фракталами досить добре можна описати механіку рідин та газів.

Технологія фракталів використовується навіть при побудові комп'ютерних мереж, а точніше – під час призначень IP-адрес. Кожен вузол мережі зберігає 4 кілобайти інформації про стан сусідніх вузлів.

Фрактали також широко використовуються при моделюванні рослин за допомогою комп'ютерної графіки. Потрібно лише задати комп'ютеру формулу для побудови тієї чи іншої форми і за декілька секунд ми отримаємо бажаний результат.

СИСТЕМИ КООРДИНАТ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Гольонко І. П., керівник ст. викл. Попудняк Ю. Я.

Український державний університет науки і технологій

Система координат – це комплекс визначень, який задає точне положення тіла або точки за допомогою чисел або інших символів у просторі.

Для того, щоб вирішити значну частину задач, досить застосувати зручну і звичну для нас Декартову систему координат. Проте у світі існує достатньо велика кількість галузей, де застосовуються різні види систем координат, такі як: полярна, прямокутна, сферична, географічна, циліндрична та інші.

Не рідко виникає необхідність переходу з однієї системи координат в іншу. Наприклад:

- у топографії, навігації (перехід від сферичної до прямокутної системи (різні проекції карт));
- у системах ідентифікації (зображення райдужки ока переводиться з Декартової системи в полярну (з центром у зіниці));
- у програмуванні (векторна графіка, яка замінює растрову для побудови 3D моделей);
- у астрономії (сферична система координат переводиться в горизонтальну топоцентричну);
- у військовій справі (в артилерії та радіолокації використовують прямокутну та полярну системи координат);
- у машинобудуванні (при виготовленні шнеків, різьб великого діаметру використовуються циліндричні координати).

Отже, у деяких сферах діяльності людини застосовуються такі системи координат, які є зручними саме для цієї галузі.

3D МОДЕЛЮВАННЯ СКЛАДНИХ ПОВЕРХОНЬ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМАНДИ ЛОФТ

**Мількевич С.С., керівник ст. викл. Вишневський І.В.
Український державний університет науки та технологій**

Перш ніж збудувати будинок, сконструювати автомобіль або зробити сучасний дизайн інтер'єру в квартирі, необхідно створити проект. Це трудомістка та складна справа. Потрібна чимала праця і талант конструкторів та креслярів. Загальне уявлення про майбутню конструкцію складеться в основному за рахунок уяви.

Сьогодні, завдяки комп'ютерному тривимірному моделюванню та 3D друку, з'явилася дивовижна можливість створювати об'ємну модель споруди або 3D-модель. Вона найповніше описує проект, дозволяє побачити конструкцію з усіх боків. Презентація на основі 3D-моделі справляє яскраве враження.

Мета даної роботи створення складної поверхні в програмі AutoCAD за допомогою команди Лофт. Підготовка та друк поверхні на 3D принтері UP.

ПІДСЕКЦІЯ «ФІЗИКА»

QUANTENSUPERPOSITION ALS GRUNDLAGE DER QUANTENPHYSIK

R.I. Buchrejew, Betr. M.L. Smyrnova

Ukrainische staatliche Universität für Wissenschaft und Technologien

Die Quantenphysik, die zu Beginn des zwanzigsten Jahrhunderts entstand und in den 1930er Jahren ihre endgültige Form fand, ist heute eine gut etablierte und äußerst erfolgreiche physikalische Theorie. Unsere Zivilisation ist ohne die technischen Errungenschaften, die sich ihr verdanken, nicht denkbar. Es genügt zu sagen, dass der Computer, der Laptop oder das Smartphone, mit dem Sie diesen Text lesen, ohne die Quantenphysik nie entstanden wären.

Die Wissenschaftler haben jedoch einen hohen Preis für diese Leistungen bezahlt, weil die der Quantentheorie zugrunde liegenden Prinzipien unserer Intuition so zuwiderlaufen, dass sogar die stärksten Geister der Menschheit die weiße Fahne geworfen haben, um ihnen eine Interpretation zu geben.

Ein paradoxes Prinzip ist das der Quantenüberlagerung. Tatsächlich sind wir alle mit dem Prinzip der Überlagerung sehr vertraut, wenn auch vielleicht nicht im Alltag. Eine Superposition wird normalerweise als einfache Beobachtung verstanden: Wenn eine Aktion ein Ergebnis und die zweite Aktion das Ergebnis der zweiten Aktion erzeugt, erzeugt ihre kombinierte Aktion beide Ergebnisse. Wenn du zum Beispiel einen Apfel kaufst und dein Freund einen Apfel kauft, dann kaufst du zusammen zwei Äpfel. Das Prinzip der Superposition ist natürlich nicht immer wahr: Wenn der Laden nur noch einen Apfel im Angebot hat, dann werden Sie und ein Freund niemals zwei Äpfel kaufen, obwohl Sie separat einen Apfel kaufen könnten.

Die Quantensuperposition unterscheidet sich jedoch signifikant von der klassischen Superposition. In der Quantentheorie geht es nicht um Superposition, sondern um Zustände. Zum Beispiel, wenn Sie zwei Boxen haben, kann das Elektron in beiden Boxen sein, aber es stellt sich auch heraus, dass es in der Überlagerung dieser beiden Zustände sein kann - in gewissem Sinne in beiden Boxen gleichzeitig. Diese Tatsache wurde im Gegensatz zu all unseren alltäglichen Erfahrungen immer wieder in verschiedenen Experimenten bestätigt, nicht nur mit Elektronen, sondern auch mit größeren Objekten, bis hin zu den makroskopischen supraleitenden Metallringen, wo der Strom gleichzeitig im und gegen den Uhrzeigersinn fließt.

Ein klassisches Beispiel für das Phänomen der Quantenüberlagerung ist die Zwei-Spalt-Erfahrung. In diesem Phänomen liegt das Wesen der Quantenphysik». Die Essenz der Erfahrung ist relativ einfach. Lasst es eine Teilchenquelle geben - das könnten Photonenpartikel, Elektronen, Atome und ein aktuelles Experiment für Moleküle sein - und diese Quelle beleuchtet eine Platte, die für Partikel nicht transparent ist. Zwei dünne Schlitze sind in der Platte gemacht, und dahinter befindet sich ein Sieb, auf dem die ankommenden Partikel Spuren hinterlassen. Wenn wir einen der Slots schließen, sehen wir auf dem Bildschirm mehr oder weniger einen dünnen Streifen gegenüber dem zweiten Slot. Wenn wir den zweiten Schlitz schließen und den ersten öffnen, wird das Ergebnis das gleiche sein, aber das Band wird gegen den ersten Schlitz angezeigt. Die Frage ist, was passiert, wenn man beide Risse gleichzeitig öffnet?

Die übliche Intuition legt nahe, dass wir in diesem Fall nur zwei Bänder auf dem Bildschirm sehen werden. Oder, wenn die Schlitze nahe genug zueinander liegen, entsteht ein dickerer Streifen einfach durch überlappende Streifen von jedem der Schlitze.

МАГНІТНІ ВЛАСТИВОСТІ ЕЛЕКТРОЛІТИЧНИХ Fe-P ТА Fe-Ni-P СПЛАВІВ.

**Бабченко А.О., керівник ст. викл. Ганич Р.П.
Український державний університет науки і технологій**

Для осадження сплавів використовувався імпульсний струм з регульованими частотою, тривалістю і амплітудою імпульсів. Проведені дослідження показали, що високі значення залишкової намагніченості характерні для малих концентрацій фосфору в сплавах близько 2-7 ат.%. Так для Fe-P сплавів залишкова намагніченість складала 0,1-0,17 Тл, а Fe-Ni-P відповідно 0,21-0,24 Тл. Величина коерцитивної сили за рахунок атомів фосфору зменшувалася у Fe-P сплаві до 560-720 А/м (у чистому залізі 1600-1800 А/м), а у Fe-Ni-P сплавах до 90-240 А/м (у Fe-Ni сплаві 600-720 А/м при тих же співвідношеннях заліза та нікелю).

Збільшення концентрації фосфору в плівці від 5 до 12 ат.% призвело до подрібнення структури покриття. Розмір блоків мозаїки при цьому зменшився від 70 до 30 нм у Fe-P і від 50 до 25 нм у Fe-Ni-P сплавах. Подальше збільшення концентрації фосфору від 12 до 17 ат.% призвело до ще більш сильного зменшення розмірів блоків мозаїки (до 18 нм), про що свідчило розширення дифракційних ліній. На дифрактограмах від покриттів, що містять понад 17 ат.% фосфору, фіксувалося аморфне гало, що свідчило про рентгеноаморфну структуру сплавів. Утворення рентгеноаморфного стану пов'язане з подрібненням зерен кристалітів до 3-4 нм, що призвело до зниження залишкової намагніченості до 0,07-0,09 Тл. Аналіз петель магнітного гістерезису показав, що збільшення вмісту фосфору в плівці призводить до плавного переходу сплавів від магнітожорсткого до магнітом'якого стану.

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

ПІДСЕКЦІЯ «ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЯ»

КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ ДОБИ “ЗАСТОЮ”

**Байдак Д.Г., керівник ст. викл. Савич А.В.
Український державний університет науки і технологій**

Екстенсивний економічний розвиток Радянського Союзу та його складової частини - УРСР у 70-80-ті роки мав безпосередній вплив на життєвий рівень населення,

стан його забезпеченості товарами, освіти та розвитку культури в суспільстві. "Золота епоха" Брежнєва з її регулярною виплатою заробітної плати, пенсій, стипендій, щомісячними преміальними, безкоштовним медичним обслуговуванням, освітою, культурою, дешевими товарами і послугами і до сьогодні для великої частини українського суспільства є недосяжним ідеалом.

Застій, що поступово охоплював суспільно-політичне та економічне життя

СРСР після закінчення короткої хрущовської «відлиги» торкнувся і культури. Радянська культура при Л. І. Брежнєві розвивалася багато в чому за інерцією, заданою їй попереднім періодом. Не можна сказати, що досягнень не було, але більшість із них сягають корінням у той короткий період відносної свободи творчості, який був результатом ХХ з'їзду. Росли кількісні показники, але яскравого та нового було створено небагато.

Десятирічна "відлига", попри всю свою недосконалість та обмеженість, стала потужним імпульсом розвитку творчості багатьох літераторів і митців.

У 70-ті р. все виразніше спостерігається поділ культури на офіційну та «підпільну», державою не визнану. У сталінські роки не визнаної державою культури існувати було, а неугодні діячі просто знищувалися. Тепер, коли радянський народ мав за плечима велику школу страху, таких брутальних методів можна було уникнути. Не було потреби влаштовувати гучні судові процеси та широкомовні кампанії, як це було в 30–40-х р. Натиснути на неугодного можна було легко, позбавивши доступу до глядача, читача. Більшість талановитих поетів, письменників, художників, режисерів зазвичай опинялися у прикордонному просторі між офіційною та неофіційною культурою.

Тому достатньо було невеликого натяку, і видавництва припиняли приймати рукописи, знімалися з репертуару вистави, лягали на полицю фільми. Можна було не розстрілювати, а змусити виїхати закордон і оголосити після цього зрадником. Навіть видні, заслужені митці відчували на собі тиск так званих «художніх порад», які вирішували, що може бути потрібно і зрозуміло радянському глядачеві, а що ні.

Отже, в період правління Л.І. Брежнєва спостерігалася тенденція слідування так званому «соцреалізму», тобто митці повинні були дотримуватися конкретної ідеології та стилю, а публікувати лише схвалені владою роботи. Як наслідок, з'являється течія підпільного мистецтва.

УТВОРЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ НАПРИКІНЦІ ХІХ ст.

Дубовий І.В., керівник ст. викл. Савич А.В.

Український державний університет науки і технологій

Кінець ХІХ ст. став переломним у розвитку українського національного руху. З виникненням перших українських партій національна ідея виходить за межі інтелігентського середовища і проникає у широкі маси. На історичну арену виходить нове, енергійніше покоління діячів, яке висуває вимогу повної незалежності України.

Починаючи з 90-х років суспільний рух на західно-українських землях вступає в новий етап свого розвитку — політичний. Починає інтенсивно розгортатися робота щодо згуртування політичних сил, визначаються основні програмові положення, він охоплює дедалі ширші верстви населення. Вже у жовтні 1890 року в Галичині виникає перша політична партія.

Аналіз партійних програм українських політичних партій Галичини кінця ХІХ — початку ХХ ст. дозволяє стверджувати, що впродовж цього періоду в краї сформувалися сильні політичні об'єднання, які зуміли поставити на порядок дня досить серйозні вимоги, у тому числі й національно-культурного характеру. Зокрема,

РУРП, УСДП, УНДП заявили про прагнення українського народу до державної незалежності, соборності всіх його земель.

Проблема обґрунтування необхідності в створенні і розширенні політичних партій наприкінці 19 ст., їх мета, інтереси, та важність партій на території довоєнної України є важливою дослідницькою темою. Плутанину та розмежування серед українців викликало питання про те, на що слід звертати пильнішу увагу - на проблеми національні чи соціальні. Однак, попри невдачі, український рух продовжував зростати.

Б. ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ – ЗАСНОВНИК ГЕТЬМАНЩИН

Єфіменко В.Д., керівник ст. викл. Савич А.В.

Український державний університет науки і технологій

Богдан Хмельницький-Воєначальник війська Запорізького, талановитий полководець, здобув багато великих перемог, які увійшли в історію нашої землі. Він заявив, що має на меті визволення всього українського народу з польської неволі та об'єднання українських земель у незалежну державу. З 1648 р. Хмельницький з 4-тисячним військом виступив у Польщу. Це був початок нового козацького повстання, яке невдовзі переросло у національно-визвольну війну українського народу під проводом Б. Хмельницького. У боях під Жовтими Водами та під Корсунем повстанці, об'єднані з татарами, розбили поляків, але повною мірою використати їхню перемогу не змогли. Хмельницький був оголошений гетьманом. На початку червня 1651 р. під Берестечком відбулася битва, яка закінчилася поразкою козаків. Богдан потрапив у полон, потім було підписано Біло-Церківський договір, який знищив більшу частину завойованого українцями. Вважаючи, що Україна не може впоратися самостійно, Богдан звернувся до Москви з проханням про реінтеграцію України до складу Росії. 1654 року в Переяславі він уклав військовий союз із Московією, згідно з яким Україна увійшла до складу Московської держави на федеративних засадах і була спрямована проти Польщі.

ДЕКАБРИСТСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Колозов В.М., керівник ст. викл. Савич А.В.

Український державний університет науки і технологій

Декабристи цікавилися героїчною історією українського народу й відобразили її у своїх творах. Вони цікавилися також суспільно-політичним життям на Україні, що мало благотворний вплив на подальший розвиток передової думки в українській літературі й мистецтві. По всій Росії і на Україні поширювались волелюбні твори. Під впливом повстання та революційних ідей декабристів виникали численні гуртки передової інтелігенції, яка не мирилася з існуючим ладом, в умовах реакції сміливо й самовіддано виступала проти самодержавства й кріпосництва. Учасники гуртків виношували революційні думки, шукали шляхи для продовження боротьби, розпочатої декабристами.

Одним з найголовніших центрів передової суспільної думки декабристів, став Московський університет.

Особливо грізними були повстання військових поселенців: бузьких козаків у Херсонській губернії, в Чугуївському і Таганрозькому уланських полках.

"Союз благоденства" - ставила своїм програмним завданням підготовку суспільної думки до здійснення політичного перевороту в Росії, повалення монархії й скасування кріпосного права. У січні-березні 1821 р. в Петербурзі і на Україні утворилися дві таємні організації, відомі під назвою Північне й Південне товариства

дворянських революціонерів. На з'їздах вирішувалися найважливіші питання діяльності товариства про встановлення союзу з польським патріотичним товариством, прийняття Товариства об'єднаних слов'ян, прийняли створену П. І. Пестелем "Руську правду", що передбачала скасування кріпосного права і станів, повалення шляхом військового перевороту самодержавства і встановлення республіки. Значна частина членів Північного товариства підтримувала "Руську правду" як радикальну програму майбутньої революції.

Революційний демократизм зародився і визрів під безпосереднім впливом декабризму, дворянської революційності, відповідав новому етапові боротьби прогресивних сил за оновлення Росії. Засновниками й ідеологами революційного демократизму стали найвидатніші діячі того часу – О. І. Герцен і В. Г. Белінський.

Найвизначніше місце зайняв український поет-революціонер Т. Г. Шевченко, який високо цінував революційний подвиг декабристів. Думки і помисли Т. Г. Шевченка зверталися до мільйонів селян, що скніли в ланцюгах кріпосного рабства. Поневолені селяни віками мріяли про землю і волю, піднімалися на повстання проти поміщиків. На захист їх стали революційні демократи, які виступили за скасування поміщицької власності на землю і селян.

БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ – РЕФОРМАТОР І ФУНДАТОР УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Корнієнко О.В., керівник ст. викл. Савич А.В.

Український державний університет науки і технологій

Богдан Хмельницький. Саме він вперше надає терміну "Україна" політичного звучання. Саме за його гетьманства Україна розпочинає відлік як держава.

Спочатку Хмельницький в союзі із татарами блискавично переміг у битвах на Жовтих Водах та під Корсунем. Там йому вдається розбити коронне військо, а двох польських гетьманів узяти у полон. Проте навіть після таких перемог та колосальної підтримки населення Хмельницький ще не думає про Україну як державу. Починаючи повстання, Богдан переслідував обмежену ціль.

І лише на початку 1649 року гетьман поставив перед собою іншу мету – звільнити від Речі Посполитої всю територію, де проживали етнічні українці, а також об'єднати її у військово-територіальному устрої Війська Запорозького.

За Богдана Хмельницького Україна отримала всі ознаки державності. Вперше Хмельницький створює структури, які працюють суто на українську державу. Це власні збройні сили, митна, фінансова, поштова судова служби, внутрішня та зовнішня торгівля. Гроші вже зосереджувалися в державній скарбниці, а не в королівській. За Хмельницького Україна здобула не лише внутрішньополітичне визнання, а й міцно утвердилася на міжнародному рівні. 1654 року Хмельницький шукає союзника у війні із Річчю Посполитою та укладає договір із Московською державою. Так, на основі спільного ворога народився військовий союз з Московією. При цьому за Гетьманщиною залишались практично всі автономні повноваження. Проте майже одразу Московія почала вести політику на їхнє обмеження.

Переяславська рада, на якій і обговорювали умови союзу з Москвою, стала першою спробою Москви нав'язати Україні "руський мир" вже у 17 столітті.

Зародки української нації як етнічного утворення сягають часів великого переселення народів у 5-6 століттях. Але офіційно, на політичному рівні, називатися Україною, українським народом, українцями ми стали саме за часів Хмельницького.

РОЗВИТОК НАУКИ І ТЕХНІКИ В УКРАЇНІ У II ПОЛОВ. XX СТ.

**Курамшин Я.О., Приданцев С.О., керівник ст. викл. Савич А.В.
Український державний університет науки і технологій**

XX століття - це епоха науково-технічної революції: відкриття ядра атома, політ у відкритий космос, синтез органічних речовин, проникнення в геном, пізнання механізмів поведінки живих систем, століття інтеграції знань і комплексного вирішення науково-практичних завдань.

Науково-технічна революція обумовила перехід на переважно інтенсивний шлях розвитку виробництва, коли основним фактором економічного росту стає зменшення числа зайнятих у виробництві і кількості використовуваної сировини й енергії.

Завдяки науково-технічному прогресу вдається зберегти працю і матеріали, підвищуючи при цьому продуктивність праці і якість продукції, відмова від територіальної прив'язки підприємств, випускаючих готову продукцію, до безпосередніх джерел сировини.

З'явилися комплексні науково виробничі об'єднання й інші інтегральні організації, що поєднують науку, виробництво, освіту, сферу обслуговування. Нова технологія зміцнила життєздатність дрібних і середніх підприємств, особливо тих, які прямо чи побічно пов'язані з новими галузями виробництва.

Під впливом НТР змінюється вигляд робітничого класу, по-перше, відбуваються зміни в його галузевій і професійній структурі та, по-друге, спостерігається загальний ріст кваліфікації робітничого класу. Одночасно відбувається загальний ріст кваліфікації робітничого класу. Робітники великих підприємств наближаються до певних категорій інженерно-технічних кадрів

НТР має всеосяжний характер, поширюючись як на промисловість, так і на сільське господарство, сферу обслуговування та управління і на економіку в цілому, науково-технічна революція - це стрибок у розвитку продуктивних сил суспільства, перехід їх у якісно новий стан на основі корінних зрушень у системі наукових знань.

ЗАРОДЖЕННЯ І СТАНОВЛЕННЯ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ

**Мазур Д.О., керівник ст. викл. Савич А.В.
Український державний університет науки і технологій**

Театральне мистецтво України сягає своїм корінням у сиву давнину, коли воно проявлялося в іграх, танцях, піснях та народних обрядах. Театральні вистави акторів відомі з 11 століття. За часів Київської Русі елементи театру були присутні в церковних обрядах. Про це свідчать фрески в соборі Святої Софії в Києві (11 століття).

Перші зразки театрального мистецтва виконувалися на публіці учнями київських братських та лаврських шкіл (16-17 ст.). Важливими центрами розвитку релігійного театру в той час вважалися також Львівська братська школа та Острозька академія. У 17-18 століттях поширилися вертепи - мандрівні лялькові театри, які представляли різдвяні драми та соціально-побутові інтермедії.

У 1795 році у Львові, в приміщенні колишнього єзуїтського костелу, було відкрито перший в Україні стаціонарний театр. На Наддніпрянщині, де перші театральні трупи зародилися також у XVIII ст., процес відкриття стаціонарних театральних будівель відбувався повільніше. Так, у Києві перший стаціонарний театр з'явився у 1806 році, в Одесі - у 1809 році, у Полтаві - у 1810 році. Становлення класичного українського театру пов'язане з іменами Івана Котляревського, який

очолював Полтавський театр, та Григорія Квітки-Основ'яненка, основоположника художньої прози в новій українській літературі.

У другій половині 19 століття аматорський театральний рух поширився по всій Україні. Корифеї українського театру - драматурги і режисери Михайло Старицький, Марко Кропивницький та Іван Карпенко-Карий - починали свою діяльність в аматорських колективах. Стрімкий розвиток театру також пов'язаний з видатною родиною Тобілевичів, члени якої виступали під сценічними псевдонімами Івана Карпенка-Карого, Миколи Садовського та Панаса Саксаганського.

ЗАПОРІЗЬКА СІЧ ТА ЇЇ РОЛЬ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Мількевич С.С., керівник ст. викл. Савич А.В.

Український державний університет науки і технологій

Роль козацтва та Запорозької Січі в українській історії надзвичайно важлива. Адже саме завдяки героїчній боротьбі козацтва землі України були збережені від захоплення турками та татарами. Саме завдяки козацтву населення України було врятовано від турецько-татарського поневолення. Істотною рисою Запорізької Січі були формальна рівність козацтва і демократизм його суспільної організації. Зовнішнім проявом цього виступала військова рада, народне віче. На цій раді були присутні усі січові козаки, починаючи від січової старшини і закінчуючи простою "сіромою". Тут панувала рівноправність: кожен користувався рівним правом голосу, мав змогу пропонувати свої плани і пропозиції, але те, що затверджено радою, було обов'язковим для всіх. Таким чином, утворення Запорізької Січі, куди масами стікалися покріпачені селяни, підривало польське магнатське шляхетське землеволодіння в Україні, загрожувало пануванню польських і литовських кріпосників. Запорізька Січ стояла на чолі боротьби українського народу проти феодального та іноземного гноблення.

В організації козацького самоврядування, яке склалося в Запоріжжі, можна знайти зародки майбутньої української державної організації. Характерно, що ця своєрідна за структурою система органів військово-адміністративної влади мала можливість виконувати складні функції внутрішньої і зовнішньої політики, притаманні лише державній владі. Ось чому деякі автори вважають за можливе оцінювати Запорізьку Січ, як "своєрідне державне утворення" в низов'ях Дніпра або "республіку з яскраво вираженими демократичними рисами", підкреслюючи, що "в конкретно-історичних умовах XVI—XVII ст. Запорізька Січ, як військово-політичне утворення українського козацтва, в силу специфічної тодішньої ситуації виконувала функції державного об'єднання і мала риси ранньобуржуазних республік. Військова старшина, спираючись на багате козацтво, намагалися використати цю суспільно-політичну організацію у власних і речах. Вона досить часто не звітувала перед козаками про свою політичну діяльність, всупереч звичаям, що склалися, утримувала у своїх руках виборні посади протягом кількох років. Багатий досвід самобутньої козацької організації самоврядування був використаний у ході визвольної війни українського народу 1648—1654рр. Тут виникали зародки української державної організації з притаманними їй елементами демократизму. У першій половині XVII ст. Січ стає своєрідним центром визвольного руху українського народу.

Запорізька Січ була певною державою в державі, які зберігала або розвивала нові звичаї, які корінилися на виключно українському ґрунті, були спрямовані на дотримання ідей української незалежності, права українцям бути господарями на своїй землі та не залежати від впливу чужоземців. Історичне значення Запорізької Січі важко переоцінити, це не тільки явище вітчизняної історії, це визначне явище європейської та загальносвітової історії, яке потрібно вивчати, досліджувати і не забувати.

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ КРЕВСЬКОЇ УНІЇ

Репан А.О., керівник ст. викл. Савич А.В.

Український державний університет науки і технологій

У часи князювання в Литві Ягайла для неї та Польського королівства посилилася загроза з боку Тевтонського ордену, що примусило обидві держави зблизитися і укласти державно-політичний союз. По-перше, це прагнення Ягайла знайти підтримку в боротьбі за владу з князем Вітовтом; По-друге, це прагнення Польщі мирним шляхом через унію з Литвою підпорядкувати українські землі.

Наслідками стає те, що унія викликала опір литовського боярства, підтриманого частиною руської знаті, очолив боротьбу князь Вітовт. Два останні пункти державно-політичного союзу фактично не були втілені у життя. У 1392 р. він був визнаний довічним правителем Великого князівства Литовського (князував до 1430 р.). Це стало початком роздачі українських земель польським феодалам, поширення католицизму;

А вже у 1434 р. Польща із земель Галичини створила Руське воєводство, тоді ж до Польщі було приєднано західне Поділля і створене Подільське воєводство, існувало також Белзьке воєводство;

15 липня 1410 р. відбулася вирішальна битва військ Тевтонського ордену з об'єднаною польсько-литовською армією, у складі якої було чимало українських і білоруських вояків. Німецькі лицарі були розгромлені, згодом вони навіть визнали васальну залежність від Польщі

РУЇНА ТА ЇЇ ПОЛІТИЧНІ КОЛІЗІЇ

Родіонова А.О., керівник ст. викл. Савич А.В.

Український державний університет науки і технологій

Руїна — період історії України другої половини XVII століття, що відзначився розпадом української державності, загальним занепадом та кровопролитними війнами на території України. Частіше за все під Руїною розуміють період від смерті гетьмана Богдана Хмельницького (1657) до початку гетьманства Івана Мазепи (1687). Під час Руїни Гетьманщина умовно була поділена по Дніпру на Лівобережну та Правобережну, і ці два володіння під різними гетьманами ворогували між собою. Сусідні держави (Річ Посполита, Московська держава, Османська імперія) втручалися у внутрішні справи України, й українська політика характеризувалась намаганням підтримувати приязні відносини з тією чи іншою окупаційною силою. Київську митрополію в 1686 було підпорядковано Московському патріархату. Остаточний поділ Гетьманщини на Лівобережну та Правобережну Україну було закріплено Андрусівським договором (1667) та Вічним миром (1686). За ними Лівобережжя та Київ відходили до Московського царства, а Правобережжя — до Річі Посполитої. Б.Хмельницький мав наміри заснувати гетьманську династію. Тому коли він помер, питання про гетьманського наступника не виникало — козацька старшина, яка буквально боготворила Б.Хмельницького негайно вибрала гетьманом його 16-ти літнього сина Юрія Хмельницького (близько 1641 – 1685), маючи надію що виховуючись коло батька, він перейняв певні риси характеру та досвід.

На Лівобережжі після скінчення другого гетьманування Юрія Хмельницького почалась запекла боротьба за владу. Тут господарювали промосковські погляди, особливо серед старшини, яка вирішила зосередити владу в своїх руках. Накзним гетьманом стає Яків Сомко. В своїй боротьбі він об'єднується з представником рядового козацтва Ніжинським полковником Василем Золотаренком. Останнього

старшина й хотіла вибрати гетьманом, таким чином забезпечивши собі панівне становище. Посланці російської корони, підозрюючи старшину в пропольських симпатіях підбурює постих козаків та селян на підтримку Брюховецького, одночасно шляхом арешту усуває від боротьби Золотаренка та Сомка. Згодом їх було страчено. Інших претендентів на гетьманську булаву (Яким Сомко, Василь Золотаренко) та їхніх прихильників — полковників Іоанікія Силича, Стефана Шамрицького, Опанаса Щуровського — було заарештовано на місці й невдовзі страчено у Борзні. До Сибіру потрапили генеральний писар Михайло Вуяхевич, полковники Семен Третьак, Матяш Папкевич, Дмитро Чернявський та інша старшина.

Після обрання Брюховецький створив чотири нові полки: Стародубський, Сосницький, Зіньківський та Глухівський. Столицею лівобережного гетьманату стало місто Гадяч.

УКРАЇНА В ПЕРШУ СВІТОВУ ВІЙНУ (1914-1917 рр.)

Тригуб Ю.М., керівник ст. викл. Савич А.В.

Український державний університет науки і технологій

Відразу після початку Першої світової війни українські землі перетворилися на театр військових дій чи прифронтову зону між російською армією та військами австро-німецького блоку. На цій території діяв російський Південно-Західний фронт, до якого 1916 р. додався ще й Румунський. Торішнього серпня - вересні 1914 р. російські війська, відбивши наступ австро-угорських армій, направили свій удар на Галичину. Ця операція дістала назву Галицька битва. В результаті цієї грандіозної битви російська армія опанувала Східну Галичину, Північну Буковину і вийшла до Карпатських перевалів. Російські війська вступили до Львова, Чернівців. Під час битви австро-угорські війська втратили 400 тис. осіб, з яких 100 тис. потрапили до полону. Тільки завдяки терміновій допомозі з боку Німеччини та перекидання військ з інших фронтів Австро-Угорщина уникла остаточного розгрому.

Наступним успіхом російських військ стала облога фортеці Перемишль, яка капітулювала 22 березня 1915 р. У результаті було взято в полон ще 120 тис. австрійців і захоплені 400 гармат. На завойованій території російська влада встановила режим, який, за словами глави російської адміністрації Галичини генерал-губернатора графа А. Бобринського, мав запровадити «російські засади» у житті населення краю. Так, у Галичині закривалися українські школи та інші навчальні заклади, культурні організації, запроваджувалися російська мова та російське законодавство. Почалося звернення греко-католиків до православ'я. Майже всіх представників української еліти, які залишилися у краї, а також верхівку греко-католицької церкви на чолі з митрополитом А. Шептицьким вивезли в глиб Росії. Відбулися єврейські погроми.

Російська окупація тривала до весни – літа 1915 р. Вже у лютому австрійські частини вступили до Чернівців, 22 червня – до Львова, а до кінця червня захопили всю Галичину та Буковину, за винятком вузької смуги на схід від Тернополя. Окрім Галичини, австро-німецькі війська під час наступу 1915 року окупували Західну Волинь, Холмщину, Берестейщину з містами Луцьк та Дубно. Наступ австро-німецької армії припинився на лінії Кам'янець-Подільськ – Тернопіль – Кременець – Дубно.

Відступ російської армії супроводжувався новими погромами українства, депортацією населення. Поряд з цим до російських частин, що відступають, додалися біженці, які боялися репресій з боку Австро-Угорщини. Загалом до Росії було переміщено понад 100 тис. українців. Депутат російської Державної думи П. Мілюков охарактеризував російську політику в Галичині «європейським скандалом»

Навесні 1916 р. війська Південно-Західного фронту під командуванням А. Брусилова завдали несподіваного удару, який увійшов в історію як Брусилівський прорив. Російські війська почали наступ 22 травня 1916 р. і після нетривалої артпідготовки просунулися вздовж усього фронту вглиб на 80 – 120 км, знову опанували Чернівці, Коломию, Бродами, Луцьком. Внаслідок Брусилівського прориву австро-угорські війська зазнали значних втрат: понад 1 млн убитих та поранених, понад 400 тис. військовополонених. Російські війська втратили близько 500 тис. Чоловік.

Після завершення цього наступу лінія фронту залишалася майже незмінною цілий рік. Тим часом у березні 1917 р. у Росії відбулася революція. Новий російський уряд, прагнучи зміцнити внутрішнє становище країни, влітку 1917 р. розпочав новий наступ, який завершився повним провалом та новими жертвами. Контрудар австро-німецьких військ змусив російські війська залишити Галичину, відійти навіть далі, ніж у 1915 р. Ця лінія фронту проіснувала до укладення Брестського світу (січень 1918).

ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА І МІСЦЕ УКРАЇНИ У ПЛАНАХ ЇЇ УЧАСНИКІВ

Чемикос О.В., керівник ст. викл. Савич А.В.

Український державний університет науки і технологій

Прихильники різних поглядів акцентують увагу на різних причинах початку війни. Одні відзначають, що перед початком конфлікту найбільш хвацькі країни — Британія та Франція насамперед — встигли зробити більшу частину світу своїми колоніями. Новопостала Німецька імперія заявила про необхідність перерозподілу. Сформувалося два протиборчих блоки — Антанта: це Британія, Франція, Росія та союзники, і Троїстий союз, який після певних перетрубацій, трансформувався у Четверний союз Німеччини, Австро-Угорщини, Османської імперії та Болгарії з союзниками. Безпосереднім приводом до розв'язання світової війни стало вбивство спадкоємця австро-угорського престолу ерцгерцога Франца Фердинанда 28 червня 1914 р. у боснійському місті Сараєво. Українці Австро-Угорщини оголосили, що підтримають свою країну у війні проти царської Росії, майже одразу після початку. 2 серпня 1914 року у Львові було створено Головну українську раду ГУР. Він координував діяльність українців, що підтримували Австро-Угорщину. 6 серпня 1914 р. 3 ініціативи ради сформовано легіон Українських січових стрільців (УСС) — добровольче військово формування у складі австро-угорської армії. 6 вересня 1914 розгорнулася одна із гол. битв I світ. війни — битва на Марні. З обох сторін у ній брали участь 11 армій заг. чисельністю до 2 млн осіб. У кількоденних жорстоких боях французам і британцям вдалося зупинити противника. Наступальний потенціал нім. військ вичерпався. 9 вересня нім. верховне командування змушене було віддати наказ про відхід. Легіонери обороняли від наступу росіян Ужоцький перевал восени 1914 року та гору Маківку у Карпатах весною 1915-ого. У вересні 1916 року після боїв за гору Лисоню, січові стрільці зазнали настільки значних втрат, що змушені були розформуватися. У 1915 році австрійцям прийшли на підмогу німецькі війська. У результаті Горлицького прориву російські війська відступили з Галичини і навіть змушені були уступити частину Волині. У травні-червні наступного 1916 року розпочався контрнаступ російських військ операція Пд.-Зх. фронту на ділянці Луцьк—Чернівці. Російська армія під командуванням генерала Олексія Брусилова, що увійшов в історію як Брусилівський. До кінця літа Росія захопили Буковину, сх. частину Галичини та Зх. Волинь. Однак удруге захопити Львів їм не вдалося — восени 1916 австро-нім. війська зупинили наступ росіян. У 1917 році росіяни спробували повторити успіх, проте «червневий наступ» повністю провалився. Російські війська змушені були покидати Галичину та Буковину.

Війна ставала позиційною і чим далі, тим більш безглуздою. Загинуло приблизно півмільйона українців. Західноукраїнські землі були розорені. Промисловість та сільське господарство Наддніпрянщини теж не відзначалися позитивними тенденціями. Водночас різко зросла частка військового виробництва коштом цивільного. Регулярні страйки робітників поєднувалися з загрозою продовольчої кризи.

Таким чином, станом на 1917 рік обидві сторони конфлікту, фактично лишилися з тими землями, з якими й починали. Всі держави які приймали участь у Першій світовій війні мали грандіозні плани на українські землі. Під час війни вони отримували частину земель, а потім втрачали. У наслідок закінчення війни всі країни залишилися на тіх територіях що й мали.

ВІЗАНТІЯ І КИЇВСЬКА РУСЬ - ПОЧАТОК ФОРМУВАННЯ КУЛЬТАРНИХ ВІДНОСИН

Галяс К.С, керівник доц. Кузнецов А.А.

Український державний університет науки і технологій

Серед сусідів Візантії з IX ст. міцні позиції зайняла міцніюча протодержава Куявія – Київський каганат. На її базі у 882 р. внаслідок об'єднання Славії і Куявії виникла потужна Київська Русь, яка контролювала весь шлях «з варяг в греки». Торговельні і військові контакти сприяли знайомству з ромейською культурою, що в результаті вело до прийняття християнства колишніми язичниками, включало їх до кола обраних народів.

Контакти Візантійської імперії з північними народами, в тому числі зі східними слов'янами, якщо вірити джерелам, розпочалися уже на межі VIII–IX ст. Значна частина східних слов'ян, пов'язаних з дніпровським шляхом (сіверяни, поляни, радимичі), перебувала під гегемонією Хозарського каганату. Але з півночі дніпровський шлях почали опановувати нормани-скандинави, яких називали варягами. Вони принесли кращу зброю і військову організацію, допомогли слов'янам звільнитися від хозарської залежності. Варязькі вожді встановили і перші контакти з візантійськими володіннями на Чорному морі. І були вони не дружніми, більше того – кривавими.

В «Житті Св. Стефана Сурожського» (70–80-ті рр. VIII ст.), прихильника ікон, призначеного Константином V єпископом в Сугдею (Сурож), описується напад на Крим, який відбувся, коли «мало літ минуло» по смерті святого в другій половині 60-х рр. VIII ст.

Велика руська рать, очолена князем Бравліном нищила візантійські володіння від Херсонеса до Керчі і «з мною силою» підступила до Сурожа, який облягала десять днів. Проломивши ворота, нападники ввірвалися в місто і почали його грабувати. Князь намагався захопити багатства храму Св. Софії, але біля гробниці Стефана Сурожського його лице раптом зсудомило. Бравлін віддав наказ припинити грабунок, повернути награвоване і відпустити полонених. І обличчя князя знову стало нормальним. Тоді князь прийняв хрещення, яке здійснив наступник Стефана – єпископ Філарет.

Більшість дослідників вважають, що в Житті відбиті реальні факти нападу на Судак руської дружини близько 790–810 рр. У Житті Бравлін названий новгородським князем (Новгород на той час не існував, окремі дослідники вважають Бравліна 316 Розділ III. Від могутності до занепаду (X–XII ст.) одним з норманських конунгів Ладого), але це, скоріше, вказівка на те, що похід, якщо він взагалі був, відбувся раніше, ніж Київ став центром великої слов'янської держави, незалежної від хозар.

В «Житті єпископа Георгія з Амастриди» (пом. бл. 808 р.) описується напад «варварів-росів, народу, як всі знають, жорстокого і дикого», які прийшли з моря і

розорили околиці цього південночорноморського великого міста-порту, центра посередницької торгівлі, яке славилось своїми знаменитими панігірами. Лише чудесне знамення біля гробниці Георгія змусили вождя варварів припинити безчинства. Низка дослідників поставилися до цього повідомлення скептично, вважаючи, що згадка про русів була зроблена не автором Життя дияконом Ігнатієм, який писав до 842 р., а вставлена в текст набагато пізніше. Але, як справедливо зауважив американський дослідник А. Власто, спроектувати похід на Амастриду на X ст. легко, однак причини фальсифікації не виглядають переконливими. Похід на Амастриду відбувся між 820–838 рр.

Напади на чорноморське узбережжя Візантії, епізодами яких були напади на Крим та Амастриду, змусили Візантію вжити різноманітних заходів, в тому числі вдаватися до підтримки хозарського кагана, будівництва фортеці Саркел та створення окремої феми Пафлагонія. Під 839 р. єпископ Пруденцій, один з авторів анналів Бертинського монастиря, залишив запис про прибуття в Інгельгейм (столицю Франкської імперії) до імператора Людовика Благочестивого (814–841) посольства «кагана росів».

До двора імператора прибули власне послы візантійського василевса Феофіла – халкидонський єпископ Феодосій та спафарій Феофан. Разом з ними прибули руські послы, які поверталися додому з Константинополя. В листі до Людовика Благочестивого Феофіл просив допомогти руським послам повернутися додому, оскільки шлях, яким вони прибули до візантійської столиці, небезпечний через ворожі дикі племена. Але в процесі спілкування з послами кагана росів, франки виявили, що вони є шведами та запідозрили їх у шпигунстві (норманські дружини пустошили північно-західні береги імперії франків, ріками проникаючи в глибинні райони). Посольство було затримане і подальша його доля невідома. Є всі підстави вбачати в «кагані росів» одного з перших князів Києва, скандинава Діра, за якого поляни позбулися хозарської залежності й здійснили першу спробу встановити мирні дипломатичні зносини з Візантією. Спроби приписати це посольство правителю Ладоги, які останнім часом мають місце, неаргументовані.

РЕЛІГІЙНА ПОЛІТИКА КНЯЗЯ ВОЛОДИМИРА

Мікрюкова К.Д., керівник доц. Кузнецов А.А.

Український державний університет науки і технологій

Релігійна реформа великого князя Володимира остаточно утвердила християнство Київській Русі в ролі державної релігії. Державницька політика князя була спрямована на його прагнення ввести Київську Русь в коло інтересів європейської цивілізації в особі Візантії. Створювалися основи нових суспільних відносин, що об'єднували різноплемінну Русь могутнім культурним зв'язком, що пережив і саму древню державність.

Як атрибути християнства, принесені з Візантії, школа і книжність, абсолютною новиною на Русі не були. Але з організацією християнської церкви і з опікою верховної влади попит на неї значно зріс. Поширювалось нове слов'янське письмо - кирилиця, принесене з Болгарії християнськими просвітителами Кирилом і Мефодієм ще в IX столітті.

Вплив візантійської культури визначився також у формуванні за часів Володимира монетної системи; з'явилися монети з срібла й золоті, так звані «золотники».

Зворот Київської Русі до візантійської культури в тодішніх умовах був природним. Візантія була близька географічно, вона стояла політично і культурно в

зеніті своєї сили і слави, в її культурі втілені східні й слов'янські елементи. Поширення християнської віри і культури на всьому терені київської держави опиралося на авторитетні особи Володимира, його династії. Цей процес був характерним також в інших державах, де розповсюдження християнства йшло від правлячої династії.

Християнізація всієї держави відбувалася поволі, протягом віків, спільними заходами державної ієрархії, силою натурального впливу, втіленої в конкретні форми і обряди. Проте всенародне хрещення за часів Володимира відбулося за часів Володимира у Києві, на півдні та землях вздовж торговельного шляху “з варягів у греки”: там були осередки дружини і купецтва, пов'язані торговельними й політичними зв'язками з Візантією. Новгород було охрещено силоміць. В XI-XII ст. християнізація віддалених руських земель проходила в умовах опору. За висловами М. Грушевського, “християнство на початках стало релігією вищих верств – бояр, дружин, більших міст, і дуже повільно переходило в народні маси особливо дальші від культурних центрів”.

Утвердження християнства на Русі відкрило нові горизонти у стосунках між Візантією та Руссю. Потужний культурний та ідеологічний вплив Імперії став невідворотним. Русь з цього часу стала повноправною частиною Візантійської православної цивілізації. Але політичні взаємини не могли не коливатися залежно від політичної кон'юнктури. Втім, хоча мали місце й недовгі періоди конфронтації, Русь залишалася важливим стратегічним партнером і союзником Візантії.

ЯРОСЛАВ МУДРИЙ – ЗРАЗОК ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІНЦЯ, РЕФОРМАТОРА, ПРОСВІТИТЕЛЯ

Філіппов В.Є. керівник доц. Кузнецов А.А.

Український державний університет науки і технологій

Святий благовірний великий князь Київський Ярослав Володимирович, названий Мудрим, народився близько 983 р. і був другим сином святого рівноапостольного князя Володимира-Василя Великого, Хрестителя Руси. У п'ятирічному віці, разом з іншими братами, Ярослав був охрещений на святому джерелі поблизу нашого другого Йордану – Дніпра, з нареченням імені Георгій (Юрій) – на честь святого великомученика Георгія Побідоносця. За повелінням батька свого Володимира він навчався книжним наукам, а потім став удільним князем у Ростові та Новгороді, де сприяв утвердженню в цих землях православ'я та наверненню до віри Христової місцевих язичників, навіть коли це загрожувало його життю.

За часів князювання Ярослава Володимировича – найвищого піднесення Київської держави – значного розвитку набуло духовне життя. Особливі заслуги князя Ярослава лежали у сфері освіти, науки, філософії, письменства, містобудування, архітектури, образотворчого мистецтва. За Ярослава вперше кодифіковано давньоруське право, так звана “Руська Правда”, при Софіївському соборі, перлині давньоруської архітектури, в Києві зародився вчений гурток книжників, засновано першу державну книгозбірню. Храм Святої Софії став своєрідним вищим навчальним закладом. У його школі отримували освіту діти з кращих боярських родів. У соборі, в спеціальному приміщенні, ченці перекладали твори європейських авторів на давньоруську мову. Підвалини прогресивних перетворень були закладені реформами великого князя Володимира, спрямованими до прилучення Київської Русі до тодішнього східного центру світової цивілізації – Візантії.

Центрами переписування книг була Київ, Галич, Чернігів, Новгород, Ростов, Володимир-Волинський та інші. Серед заможних верств населення запроваджувалося шкільне навчання. Продовжив політику християнізації. Було побудовано багато церков і з'явилися перші монастирі. Близько 1050 року Ярослав Мудрий вперше без

консультації з Константинополем посадив у Києві свого митрополита. Ним став Іларіон, автор «Слова про закон і благодать».

Відомими діячами культури XI-XII ст., що стояли на рівні візантійської освіченості, були митрополит Іларіон, Кирило, єпископ Туровський, Климент Смолятич та інші.

Найяскравішим взірцем давньоруської літератури стало «Слово о полку Ігоревім». Його стиль, поетика містять елементи язичества, візантійської літературної традиції, народної поезії.

В архітектурі, живопису, мистецтві фресок, мозаїки та емалі майстри Київської Русі наслідували традиції Візантії. У Києві Золоті ворота з церквою Благовіщення Діви Марії були споруджені саме при ньому. Було побудовано 13-купо-льний собор Святої Софії, а в 1051 році закладено основи Києво-Печерського монастиря, пізніше названого Лаврою.

Значного поширення набуває поширення та прикладне мистецтво. Багатством техніки та орнаменту виробу давньоруських майстрів в XI-XII ст. мали значно більшу художню вартість, ніж аналогічні західноєвропейські. Саме в цих галузях українські майстри поєднували вплив Сходу, Візантії з традиціям народного мистецтва.

Окрім зазначеного, він проводив адміністративні реформи. Князь поділив землю між своїми синами і встановив систему успадкування престолу за принципом сеньйорату. Іншими словами, престол повинен успадкувати старший брат глави родини. Таким чином утворилася так звана горизонтальна система, яка дозволяла передавати владу від старших братів до молодших.

ІСТОРИЧНІ МІСЦЯ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ - ФОРТЕЦЯ КОДАК

Степаненко Д.С. керівник доц. Кузнецов А.А.

Український державний університет науки і технологій

Природа Придніпров'я щедра, багата і різноманітна. М'який помірний клімат, родючі ґрунти, велика кількість водних джерел створюють сприятливі умови для зростання лісової та степової рослинності, отримання високих врожаїв багатьох видів сільськогосподарських культур. Саме тут, на кручах Сивого Дніпра розташований із історичних пам'яток краю.

Початок своєї історії місто на Дніпрі воно бере від Кодацької фортеці, яка була заснована на початку 1635 р. За рішенням польського сейму Речі Посполитої, яка панувала в цих краях на правому березі Дніпра на шляху до Запоріжжя біля першого Кодацького порога, почали будувати фортецю Кодак. Як свідчить група вітчизняних істориків, а саме, Ю.Мицик, І.Стороженко, С.Плохій, нагляд і контроль за спорудженням вів коронний гетьман С.Конецьпольський. Будівництвом фортеці керував Гійом Левассер де Боплан.

Ідея спорудження на Дніпрі фортеці, яка б перекрила шлях з України на Низ, висувалася неодноразово. Первісно ці проекти були спрямовані перш за все проти татарської загрози. Починаючи з 1618 р., вони, розробляються вже для ізоляції козацтва і польської колонізації Дикого Поля. Умови для цього виникли лише у 1634 р., коли за мирним трактатом між Туреччиною та Річчю Посполитою її уряд зобов'язався припинити козачі набіги. Великий коронний сейм, який відбувся на початок 1635 р., підтвердив

договір і прийняв постанову: «Припинення морських наїздів війська Запорозького». Серед іншого у ній було розпорядження про спорудження на Дніпрі фортеці і виділялися кошти на це у розмірі 100.000 злотих.

Матеріал для будівництва, дерево, як описував Боплан в книзі «Опис України», брали з берегів Самари. В будівництві були задіяні селяни, козаки і закінчили в липні 1635 року. Боплан в згаданій книзі так описував про фортецю: «На відстані гарматного пострілу (від Кодацького пострілу) лежить Кодак, перший, з порогів скелястої гряди, що просягається впоперек ріки, затруднюючи плавання човнам. Є тут фортеця, яку я збудував в липні 1635р.

Керівником фортеці було призначено француза Маріона і поляка Пшияловского. Але через місяць загін козаків на чолі з Іваном Сулимою захопив Кодак, хоча їм не вдалося закріпитись.

Навколо Кодака розміщувалось населення, створюються зимівники, в околиці Кодака було переведено сотенну канцелярію. У 1638 р. козацька сотня брала участь у повстанні під проводом Якова Острянина, яке було придушене польським військом. Поляки декілька відбудували фортецю. Так, на високих валах, які збереглися й понині, були встановлені гармати, укріплений міст через рів з водою. У трьох кілометрах від Кодака на самому високому місці була збудована височенна вежа. Губернатором Кодака коронний гетьман призначив Яна Жолтовського, а комендантом – свого племінника Адама Конецпольського. Сам же гетьман приїзжав сюди, і в його оточенні був чигиринський сотник Богдан Хмельницький.

Сьогодні, відвідуючи одне з найстаріших на Придніпров'ї селищ – Старі Кодаки, мандрівники неодмінно прямують до річки Дніпро. Тут їх зустрічають два монументи.

Гранітна глиба містить надпис "Пам'ятка архітектури історії національного значення Фортеця Кодак XVIII сторіччя". Далі – встановлена на початок XX сторіччя стела "На этомъ мѣстѣ гетманъ Богданъ Хмельницкій съ войскомъ запорожскимъ взяли приступомъ польськую крѣпость Кодакъ 24 апрѣля 1648 года".

ФОРТЕЦЯ КОДАК ПІДИ ЧАС ВИЗВІЛЬНОЇ ФІЙНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Лозицький О.В. керівник доц. Кузнецов А.А.

Український Державний Університет науки і технологій

Фортеця Кодак в декількох кілометрах від Дніпропетровська з'явилася в 1635 році. Її побудували для того, щоб контролювати запорізьке козацтво і зміцнити південні кордони. На даний момент Кодацька фортеця практично повністю зруйнована, а на її місці встановили пам'ятний знак, пам'ятник, який заклав Д. Яворницький.

З перших місяців Визвольної війни українського народу під проводом Б. Хмельницького Кодак, який займав стратегічний пункт на Запорозжі і був добрим орієнтиром у безкраїх придніпровських степах, посідає важливе місце в боротьбі за визволення. Ніжинський полковник Прокіп Шумейко за дорученням Б. Хмельницького після перемоги під Жовтими Водами у травні 1648 р. вирушив під Кодак, взяв фортецю в облогу, і в жовтні 1648 р. польський гарнізон фортеці капітулював, вона стала служити українському війську. У 1649 р. українське населення заснувало вище по Дніпру село під назвою «Новий Кодак». До 1656 р. фортеця була підпорядкована безпосередньо канцелярії в Чигирині, а пізніше за Запорозьким Кошем. У 1659 р. запорозька адміністрація посилила Кодацьку фортецю як залогом, так і озброєнням. Царський уряд вважав, що саме Кодацька фортеця була базою, навколо якої формуються загони козаків на підтримку селянських повстань. У Москві отримали також повідомлення, що кошовий отаман Іван Сірко у травні 1679 р. поблизу Кодака зустрівся з правобережним гетьманом Дорошенком і вів з ним переговори про спільні дії зі Степаном Разіним.

У 60-90-х роки XVII ст. Кодацька фортеця відігравала важливу роль у систему оборони південних кордонів України і Росії від Туреччини та її васала – кримського ханства. На початку XVIII ст. Кодак став місцем перебування народного ватажка Кіндрата Булавіна, що готував тут повстання проти царських воєвод. Після Полтавської битви 1709 року за наказом російського воєводи Яковлева, який прибув громити Запорозьку Січ, фортеця була зруйнована..

Сьогодні наукова громадкість, шанувальники історичних пам'ятників ведуть боротьбу за збереження цієї фортеці, яка поклала початок виникненню міста на Дніпрі у славних, героїчних січеславських краях.

ПІДСЕКЦІЯ «ФІЛОСОФІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ»

ДИХОТОМІЯ РОЗУМУ ТА ТІЛА: ДУАЛІЗМ ІДЕЙ ПЛАТОНА

Бакун А.К., керівник доц. Борисова Т.В.

Український державний університет науки та технологій

Дихотомія розум-тіло — це філософська концепція, яка стверджує, що розум і тіло — це дві різні сутності. Ідея полягає в тому, що розум є нематеріальною, нефізичною сутністю, тоді як тіло складається з фізичної матерії та енергії. Цю дихотомію використовували для пояснення багатьох філософських питань, таких як природа свідомості, свобода волі та особиста ідентичність. Його також використовували, щоб пояснити, як ми можемо мати психічні стани без фізичних станів і як фізичні стани можуть впливати на наші психічні стани. Дихотомія — початкова ідея дуалізму. Дуалізм — доктрина, котра стверджує, що фізичні предмети є незалежними у своєму існуванні у природі від розумового акту пізнання і знання. Дуалізм теж вважає, що існує різниця між «ментальними» (розумовими) та «реальними» предметами і подіями, так що останні існують незалежно від того, чи вони є пізнаними, чи непізнаними спостерігачем. В основі філософії Декарта дуалізм душі і тіла, мислячої і протяжної субстанції. Матерію ототожнював з протягом, рух зводив до переміщення тіл. Загальна причина руху, по Декарту, - бог, який створив матерію, рух і спокій. Людина - зв'язок млявого тілесного механізму з душею, що володіє мисленням і волею. Тіло належить до матеріального світу і тому смертне, тоді як душа є частиною світу ідей і безсмертна. Платон вважав, що душа лише тимчасово прив'язана до тіла до моменту його смерті, після чого душа повертається у свій світ форм. Душа, на відміну від тіла, не існує в просторі і часі, що дає їй доступ до абсолютної істини світу ідей. За Платоном, індивідуальна душа складається з двох частин: розумної і нерозумної. За допомогою першої частини людина здатна мислити, а друга сприяє почуттям : людина закохується, відчуває голод і спрагу, відчуває інші почуття.

СУЧАСНИЙ СТАН ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Барієва О.О., керівник к.політ.н, Цурканова І.О.

Український державний університет науки і технологій

Політична система України з плином часу посилює свій правовий вплив, реформується та набуває європейських тенденцій.

Стан політичної системи України наразі трансформується з особливою швидкістю – поштовхом цьому стала широкомасштабна воєнна агресія РФ проти України. Все частіше піднімаються питання швидких реформ та з'являється реальне відчуття появи післявоєнної України без олігархії, корупції та бюрократії.

Однією з найважливіших змін стала реформація підстав державного устрою (судова, податкова та земельна реформи). Так, ще з 2014 року, після Революції гідності, була розпочата судова реформа, мета якої – забезпечення захисту прав, свобод та законних інтересів громадян.

Податкова реформа також залишила свій позитивний відбиток. Недарма її називають антикорупційною, бо вона націлена на мінімізацію факторів, що сприяють корупції у податкових органах та шахрайських схем щодо ухилення від сплати податків.

Перерозподіл земель, передача їх у приватну та колективну власність є неодмінною рисою земельної реформи. Перш за все, вона націлена на створення умов для рівноправного господарювання на землі.

Слід зазначити, що інформаційний простір також зазнав змін. Суспільству стало простіше сприймати політичну інформацію з месенджерів та інших соціальних мереж, а ніж з телебачення.

Ще одним важливим актором є остаточна зміна політичних вподобань населення у сторону зближення з заходом. Також, зараз ми всі спостерігаємо «ренесанс» української культури, бо суспільство за власним бажанням очищає все з російщини. Джерелом об'єднання також стала президенто-центричність у формально парламентсько-президентській республіці.

Не дивлячись на збільшення автократичності режиму, президенту та його команді сьогодні вдалося побудувати коаліцію союзників, що постійно допомагають Україні на економічному, політичному та воєнному фронтах.

Україна зараз знаходиться на початку шляху до урегулювання стану політичної системи – це необхідний крок до створення нової політично цілісної країни.

СТАНОВЛЕННЯ ЛЮДИНИ: МІЖ СОЦІАЛ-ДАРВІНІЗМОМ ТА БРАТЕРСТВОМ

Дідик А.В., керівник доц. Бескаравайний С.С.

Український державний університет науки та технологій

Історія всього життя на Землі розвивається як історія протиріччя між егоїзмом і альтруїзмом.

Будь-який вид живих істот стикається з альтернативою - чи паразитувати на своїх побратимах, чи допомагати їм. Зграя – спосіб кооперації, який дозволяє поєднувати зусилля здорових істот одного виду. Кохання - це одна з вигадок еволюції, яка дозволяє поліпшити взаємодію між організмами. Наступним кроком стало людське суспільство. Але людство зіткнулося зі все більшою кількістю проблем, які неможливо вирішити лише спираючись на свої почуття. За рішення бралися релігійні діячі, філософи, політики.

Є дві основні концепції, що розглядають конкуренцію між людьми в історичному розвитку.

З одного боку, це соціал-дарвінізм, який вимагає загибелі слабких і урочистостей сильних причому він відноситься як до окремих індивідуумів (окремі форму лібертаріанства) так і до слабких, «недосконалих» народів (у своїй похмурій формі він відомий як нацизм).

Інша сторона - це спроба оголосити всіх людей братами, що неодноразово намагалися відтворити в релігійних течіях. Але ця концепція набула другого дихання в рамках соціалізму. Також призвела до значних жертв.

Проблема в тому, що сприйняття людини як вільного суб'єкта не може бути повноцінним, якщо ця людина самотня. Людина зростає у ній, розвивається у

суспільстві. Він залежить від суспільства. Але як суб'єкт ухвалення рішень – індивід виступає кінцевою інстанцією. Він може бути згоден із наказом, коритися рішенню влади зі страху, але свобода волі за ним зберігається.

В результаті людина протиставляє себе іншим людям, то возз'єднується з суспільством. Це ознака діалектичного протиріччя, що свідчить про характерні протиріччя, завдяки яким відбувається розвиток суспільства. Тому ні соціал-дарвінізм, ні різноманітні форми єднання людей не можуть перемогти остаточно.

Слід лише уникати крайнощів, і не втілювати розбіжності в геноцид або в насильницьке «виправлення» цілих країн, у тотальну байдужість до ближніх або в опіку над ними.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

**Драгущенко О.В., керівник к.політ.н. Цурканова І.О.
Український державний університет науки і технологій**

Важливою складовою будь-якого демократичного суспільства є молодіжна політика. Її сучасний стан в демократичних країнах можна описати наступним чином: забезпечення доступної освіти та зайнятості. Розуміючи це, влада багатьох демократичних країн вкладає значні кошти у розвиток освіти та інноваційних технологій, щоб забезпечити молодь знаннями та навичками, необхідними для успішного розвитку.

Безумовно, політика повинна йти у ногу з часом, щоб удосконалювати життя суспільства в державі, краще розуміти молодь та її потреби, формувати та покращувати цілісну систему правових норм, просувати та виводити державу на новий рівень у політичних та соціальних взаємовідносинах задля створення якомога сприятливих умов для розвитку та самореалізації юнацтва. Запорукою всьому цьому є саме молодіжна політика. Інтенсивний розвиток та продуктивне використання молодіжного потенціалу, беззаперечно, надає стратегічні переваги та інтенсифікує темп розвитку країни.

Свобода слова та мислення, відкритість ідей та інформації, відкриття кордонів і всебічний розвиток особистості – усе це стає можливим у сучасному світі та є запорукою формування реального громадянського суспільства, основою якого має стати сучасна молодь. Адже громадянське суспільство – це передусім різноманіття взаємин рівноправних і вільних індивідів в умовах ринку та демократії. Молодь – це суспільна категорія, яка володіє неабияким потенціалом, здатністю швидко засвоювати інноваційну інформацію, адаптуватися до нових умов та обставин, але, при цьому, це одна з найуразливіших груп, що пояснюється її слабкою конкурентоспроможністю на ринку праці. Проте, останнім часом молодіжна політика виходить на вищий рівень у державотворенні України.

Таким чином ми бачимо, що молодь є важливою складовою демократичного суспільства, і тому вона потребує посиленої уваги зі сторони влади.

МОРАЛЬ ТА ЕТИКА ЯК СКЛАДОВІ ФІЛОСОФІЇ

**Квітковський С.В., керівник доц. Борисова Т.В.
Український державний університет науки і технологій**

Мораль - це один із способів регулювання поведінки людей у суспільстві. Вона складає собою систему принципів і норм поведінки, що визначають характер відносин між людьми відповідно до прийнятих в даному суспільстві понять про добро і зло, справедливе і несправедливе, гідне і негідне. Дотримання вимог моралі забезпечується

силою духовного впливу, суспільною думкою, внутрішнім переконанням, совістю людини. Особливістю моралі є те, що вона регулює поведінку і свідомість людей в усіх сферах життя (виробнича діяльність, побут, сімейні, міжособистісні та інші відносини). Мораль поширюється також на міжгрупові і міждержавні відносини.

Моральні принципи мають загальне значення, охоплюють всіх людей, закріплюють основи культури їх взаємовідносин, створювані в тривалому процесі історичного розвитку суспільства. Відповідальність в моралі має духовний, ідеальний характер (осуд чи схвалення вчинків), виступає у формі моральних оцінок, які людина повинна усвідомити, внутрішньо прийняти і згідно з цим спрямовувати та коректувати свої вчинки і поведінку. Така оцінка повинна відповідати загальним принципам і нормам, прийнятим усіма поняттям про належне і неналежне, гідне і негідне і т. д.

Якщо термін "мораль" латинського походження, то "етика" походить від давньогрецького слова "етос" - місцеперебування, спільне житло. У IV столітті до нашої ери Арістотель позначив прикметником "етичний" клас людських чеснот - чеснот характеру на відміну від чеснот розуму - діаноетичних. Арістотель утворив новий іменник *ethica* (етика) для позначення науки, яка вивчає чесноти. Таким чином, етика як наука існує понад 20 століть. У сучасному розумінні етика - філософська наука, що вивчає мораль як одну з найважливіших сторін життєдіяльності людини, суспільства. Якщо мораль являє собою об'єктивно існуюче специфічне явище суспільного життя, то етика як наука вивчає мораль, її сутність, природу і структуру, закономірності виникнення та розвитку, місце в системі інших суспільних відносин, теоретично обґрунтовує певну моральну систему.

Історично предмет етики істотно змінювався. Вона починала складатися як школа виховання людини, навчання його чеснотам, розглядалася і розглядається (релігійними ідеологами) як заклик людини до виконання божественних заповітів, що забезпечують безсмертя особистості; характеризується як вчення про священний непорушний обов'язок і способи його реалізації, як наука про формування " нової людини " – безкорисного будівельника абсолютно справедливого громадського порядку і т. д.

МІГРАЦІЙНИЙ ЧИННИК В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Купіна М.В., керівник к.політ.н. Цурканова І.О.

Український державний університет науки і технологій

З повномасштабним воєнним вторгненням РФ міграційний рух в Україні набув катастрофічних масштабів. У відповідності до статистики Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) станом на 19 липня 2022 року з країни виїхало 9 567 033 особи. Транскордонні переміщення, які можуть носити маятниковий характер, і не можуть вважатись підтвердженням стійкого повернення – 3 793 403 особи.

Явища, пов'язані з міграцією, утворюють складний, із змістовної точки зору, проблемний комплекс, що вимагає осмислення з боку різних фахівців: економістів, політологів, соціологів, психологів, юристів тощо. Особливе місце посідає саме політологічний ракурс пізнання, тому що міграція, в силу своєї масовості та транскордонної природи, не може не мати значущості з погляду політичного життя суспільства.

Міграційний чинник є дуже важливим аспектом політичного життя, оскільки має значний вплив на демографічну ситуацію та формування політичної культури країни.

Відмінною рисою держави є те, що вона є гарантом безпеки громадян, які проживають на її території. Держава має монополію на видання законів і норм, обов'язкових для всього населення, а отже, може координувати та контролювати міграційні процеси. У державній міграційній політиці знаходить відображення цілеспрямоване рішення задач у сфері регулювання міграційних процесів, що виражає домінуючі пріоритети та цінності застосування державної влади. Але треба пам'ятати, що політична нестабільність та корупція можуть стимулювати еміграцію.

Зазначимо, що відносини міграційних процесів та політики дуже тісно взаємопов'язані. Будь-яка міграція вимагає політичного реагування і сприймається, як об'єкт владно-управлінського впливу.

У всіх своїх компонентах взаємодія міграційних та політичних процесів, а також на макро-, мезо- та мікросоціальному рівнях стає предметом використання у політичних технологіях багатьох партійно-політичних сил. Тим самим міграційні проблеми, піддаючись політизації, виявляються у ситуації прямого та зворотного зв'язку з електоральними процесами.

З урахуванням цих чинників, важливо розробити політику, яка б зменшувала б негативні наслідки від еміграції. До таких заходів можуть відноситися стимулювання розвитку економіки та зменшення рівня корупції, забезпечення вільного доступу до освіти та здоров'я для всіх громадян, а також створення умов для повернення емігрантів та притягнення іноземних інвестицій.

Висновок: виходячи з усього вищеперахованого можна зробити висновок, що неможливо оцінити більш-менш об'єктивно роль міграційних чинників у сучасному політичному житті України, та навіть немає чіткого розуміння процесів у політичному житті, оскільки триває війна та все розмито і викривлено завдяки їй. Єдине, що можливо сказати твердо, що після перемоги нашої держави, необхідно буде приділити велику увагу міграційній політиці, щоб не допустити кризи у політичній системі та відповідно у політичному житті.

ЕМОЦІЙНИЙ ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ

Курамшин Я.О., керівник доц. Бескаравайний С.С.

Український державний університет науки та технологій

Емоційний штучний інтелект (ШІ) - це вузька, слабка форма системи ШІ, яка зчитує, класифікує та взаємодіє з людськими емоціями. Чому ця форма інтелектуальних технологій стала частиною цифрових та фізичних інфраструктур? Емоційний ШІ – дозволяє спілкуватися машинам з людьми, як із цілісними об'єктами. Проте, є проблема: реалізуючи емоційні побажання людини, такий ШІ прагне таємно змінити людську поведінку – тому що емоції часом бувають несвідомими. Чим тонше і делікатніше машина розумітиме емоції, тим краще відчуватиме підсвідомі пориви людини, які вступають у конфлікт із нормами культури, із заборонами держави. Який вихід із цієї суперечності?

Необхідно використовувати систему "двох ключів". Перший ключ це корисність і простота використання з погляду людини – якщо машина починає реагувати на жести, вираз обличчя, на пульс людини, то знижується необхідність вербальному спілкуванні (субвокальне спілкування). Люди звикають до майже неусвідомленого виконання своїх вимог. Другий ключ: це попередження користувача про наслідки виконання його команд. Ці попередження теж мають бути емоційними, при цьому безпечними для життя, людської гідності, соціального статусу людини. Тобто система передачі інформації, яка не сприйматиметься іншими людьми. Найпростіше це зробити за допомогою «окулярів доповненої реальності». Припустимо, якщо людина жестами рук

вимагає від робота-машини закрити двері і залишити іншу людину в небезпечній ситуації, вона має отримати картинку з можливими наслідками (усвідомити загрозу життю іншої людини). При цьому вже перед самою машиною виникають проблеми: лояльність до користувача, збереження авторитету користувача, збереження майна користувача і навіть його життя.

Це вимагає не тільки обчислювальних потужностей від машини, а й уявлення про «моральний простір», в якому можна здійснювати ті чи інші дії. Фактично, якогось протеза суб'єктності, відбитка особи свого користувача, доповненого соціальними обмеженнями. Щоб частно попереджувати користувача, та не виконувати його підсвідомі вказівки – потрібно фактично розуміти користувача, як цілісну особистість. Наприклад, враховувати заборони від лікарів, та не замовляти «випадково» шкідливу для користувача їжу.

Висновок: створення емоційних ШІ актуалізує питання єдності особистості людини з її свідомістю, хіба що воскресає фрейдизм на новому рівні.

ЦІНА ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОГРЕСУ

Мількевич С.С., керівник доц. Бескаравайний С.С.

Український державний університет науки та технологій

Ні для кого не стане новиною те, що промисловість надає колосальний негативний вплив на середовище: стічні води, вихлопні гази, отруєні сільськогосподарські землі, пасовища та питна вода. Незважаючи на спроби закривати шкідливі виробництва, багато хто продовжує діяти незаконно.

Але ні для кого не є секретом, що ми не можемо без промисловості. Треба опалювати житла викопним паливом. Потрібно їздити на сотні кілометрів, літати на тисячі кілометрів, потрібні інструменти, товари споживання, засоби виробництва. Мільйони тонн сталі, величезні кількості кольорових металів, енергоносіїв. Без них людство втратить більшу частину своєї чисельності, як уже було в катастрофі пізнього неоліту, як сталося в Катастрофі бронзового віку.

Цю дилему вирішують різними шляхами, але філософ має бачити в ній принципову зміну самої людини: що далі, то більше техніка змінює нас самих.

Не говоритимемо про фантастичне, розглянемо сучасні зміни, що вже сталися.

Городяни живуть у принципово іншому середовищі, ніж селяни. Вони хворіють на інші хвороби, мають іншу середню кількість дітей у сім'ї, інший зріст, іншу конституція тіла.

Тобто оплата яку ми вносимо за можливість використовувати природні ресурси - це створення міст, після створення міст у нас йде зовсім інший процес: зміни нас самих. Ці процеси почалися не вчора і не в минулому тисячолітті, але вони йдуть постійно справжня плата за технічний прогрес - це зміна людини це характерні хвороби це зміна терміну життя це зміна світогляду.

Чи готові ми платити таку ціну?

Так людство готове платити таку ціну і постійно її платить. Ми створюємо нові засоби знищення людей, ми створюємо нові засоби поневолення людей, контролю за людьми і при цьому ми не усвідомлюємо справжньої ціни, яку віддаємо. Кожне покоління думає, що воно побудує рай для своїх дітей, втілюючи в цьому раю свої актуальні потреби. Та діти наступного покоління стикаються зі своїми потребами, а зіткнувшись з ними, виробляють свій образ, вимагають нової людини в рамках спіралі історичного розвитку

Тому справжня ціна прогресу – це завжди позбавлення від вчорашніх ілюзій шляхом зміни самого себе. Ті, хто не здатні платити цю ціну, залишаються в минулому.

Але також у минулому залишаються ті, хто змінюється до того, що забувають про майбутнє. Вони пристосовуються надто добре щоб зберегтись як соціальна група або клас.

Висновок досить простий: коли ми рубаємо чергове дерево, або осушуємо чергове болото і змінюємо природу навколо себе, насправді ми намагаємося виконати свої мрії. Але ці мрії змінюють нас самих. А раз так, треба просто розуміти, що люди хотітимуть у наступних поколіннях. І тоді можливо отримати справжню свободу в платі за майбутнє, за прогрес. Тому що свобода – це усвідомлена необхідність.

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТАРИЗМІ

**Мозолевський Д.Д., керівник к.політ.н. Цурканова І.О.
Український державний університет науки і технологій**

У ході історичного розвитку практично у всіх країнах склався поділ суспільства на керовану більшість і керівну (управляючу) меншість. Ця меншість, яка здійснює функції управління, має специфічні особистісні особливості й професійні якості, які допомагають їй знаходитися при владі. Цей особливий прошарок людей називають правлячою або політичною елітою. Що ж являє собою політична еліта, яка її роль у політичному житті суспільства?

Політична еліта є ключовим елементом будь-якої парламентської системи. Український парламентаризм не є винятком, і роль політичної еліти в ньому є досить важливою.

Політична еліта в Україні складається з політичних лідерів, високопосадових державних службовців, бізнесменів, активістів громадських організацій та інших впливових осіб, які мають значний вплив на політику країни. Роль цих людей полягає в тому, щоб відстоювати інтереси різних соціальних груп та забезпечувати стабільність та ефективність роботи парламенту.

З одного боку, політична еліта в Україні відповідає за формування та втілення стратегії розвитку країни, за внесення нових законопроектів, за забезпечення прозорості та відповідальності в державному управлінні. З іншого боку, вони повинні відповідати перед громадськістю та забезпечувати високу якість роботи парламенту, відстоювати права та інтереси народу.

В Україні завжди існувала проблема національної політичної еліти, здатної розв'язувати складні державні завдання у конкретній історичній ситуації. Такі визначні постаті української політичної думки, як В. Липинський, Д. Донцов, пояснювали причини поразок українських національно-визвольних намагань відсутністю національної політичної еліти.

Це твердження справедливе, якщо брати до уваги те, що політична еліта може сформуватися в умовах національної держави, коли політика є важливою сферою суспільного життя. Короткочасний період боротьби за українську державність і ще менш тривале існування цієї держави в історичному сенсі були недостатніми, щоб визривала повноцінна національна політична еліта.

Отже, роль політичної еліти в українському парламентаризмі полягає в забезпеченні ефективної роботи парламенту, виконанні функцій, які випливають з конституційних норм, та відстоюванні інтересів народу. Важливо, щоб політична еліта була відкритою до діалогу зі суспільством та вміла виконувати свої обов'язки з високою мірою відповідальності та моральної чистоти.

ГУМАНІСТИЧНА РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ ТА СУСПІЛЬСТВА

Пінкін Я.Г., керівник доц. Борисова Т.В.

Український державний університет науки та технологій

З самого початку цивілізації, в житті людини і суспільства обговорюється і дискутується гуманістична роль філософії. Філософія завжди вважалася засобом розуміння навколишнього світу, осмислення нашого життя та надання вказівок для наших дій. Це інструмент, який можна використовувати для дослідження глибин людської природи, піддавати сумніву загальноприйняті норми та кидати виклик суспільним умовностям. Таким чином, філософія відіграє життєво важливу роль, допомагаючи людям вести більш осмислене життя та створювати більш справедливе суспільство. У своїй основі гуманістична філософія базується на вірі в те, що люди здатні до раціонального мислення та самовизначення. Ця точка зору підкреслює важливість індивідуальної автономії та вільної волі в керуванні своїми діями. Філософи-гуманісти вважають, що людей слід заохочувати приймати власні рішення на основі власних моральних цінностей, а не сліпо слідувати авторитетам чи традиціям. Такий тип мислення спонукає людей критично мислити щодо своїх переконань і цінностей і, зрештою, веде їх до кращого самоусвідомлення та розуміння. Гуманістична роль філософії також поширюється за межі життя окремої людини на сферу суспільства в цілому. Заохочуючи людей критично мислити щодо своїх переконань і цінностей, це допомагає створити атмосферу, де різні точки зору можна почути та поважати. Це дозволяє розширити діалог між різними групами суспільства, що може призвести до кращих рішень соціальних проблем, таких як бідність або нерівність. Крім того, це забезпечує основу для розуміння різних культур і традицій у всьому світі, допомагаючи людям краще оцінювати різноманітність у нашій глобальній спільноті. Гуманістична філософія відіграє важливу роль як у житті окремої людини, так і в суспільстві в цілому, надаючи шлях, за допомогою якого люди можуть досліджувати власні переконання та цінності, а також взаємодіяти з переконаннями та цінностями інших, щоб створити більш справедливий світ. Завдяки цьому процесу люди вчаться на досвіді один одного, водночас поважаючи автономію одне одного, що дозволяє усім жити більш змістовним життям разом.

ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД НА СУСПІЛЬСТВО СПОЖИВАННЯ ЯК ОСНОВНА ЧАСТИНА ЗАГАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Приходько В.С., керівник доц. Борисова Т.В.

Український державний університет науки та технологій

У сучасній філософії можна назвати три групи теорій, які містять різні концептуалізації суспільства споживання (від англ. Consumer society). По-перше, це теорії (значною мірою соціологічні), у яких споживання сприймається як індикатор соціального розшарування.

По-друге, теорії, що трактують споживання як особливий принцип, що фундає соціальність (соціальну та культурну архітектуру).

І, по-третє, теорії, що характеризують споживання як спосіб суспільної взаємодії (комунікації). Німецький соціолог Е. Фромм назвав сучасний етап суспільних відносин «суспільством споживання». Воно характеризується масовим споживанням товарів та послуг та формуванням відповідної системи цінностей. У сфері торгівлі спостерігається переважання великих торгових центрів та супермаркетів. Розвинена система кредитування спрямовано стимулювання споживання. Споживання відображає

соціальні характеристики споживача, визначає його індивідуальний спосіб життя, демонструє соціальний статус. У суспільстві зростаючий рівень споживання є способом життєдіяльності. Відмінною рисою споживання є його пасивний характер. Причому, мають на увазі не зовнішня пасивність, але внутрішня, коли він сутнісні творчі здібності людини перебувають у латентному стані. Саме собою споживання спрямовано заповнення, але з творення. Французький філософ Ж. Бодрійяр вважає суспільство споживання суспільством самообману. Споживач здійснює свій вибір нерационально та несамостійно. Вибір нав'язується самої структурою суспільства споживання, його уявними цінностями, втіленими у речах. Потреби виробляються разом із товарами, які їх задовольняють.

Основними проблемами суспільства споживання:

- Суспільство споживання перетворює людину на залежну.
- Основою суспільства споживання є природні ресурси, багато з яких належать до непоправних, а отже споживання не може бути нескінченним.
- Заперечується необхідність всебічного розумового, морального та духовного розвитку людини, що веде до деградації особистості, до занепаду культури.

Суспільству споживання протистоїть духовне самовдосконалення та аскетизм. Усі світові релігії виступають проти споживчого життя. Подальший розвиток суспільства пов'язаний з вирішенням його протиріч та необхідністю протиставлення свободи волі нав'язаному вибору, закріпачення особистості корпоративною системою виробництва.

КРИЗА ЦИВІЛІЗАЦІЇ СПОЖИВАННЯ

Рандоха Д.Д., керівник доц. Бескаравайний С.С.

Український державний університет науки та технологій

Останні 500 років технічний прогрес невідривно пов'язаний з ідеєю товарності. Щоб щось винайти, треба це щось продати. Якщо людина не може продати свої винаходи, вона поодинок, вона лише «ексцентричний експериментатор», який мало кому потрібен. Якщо ж нові товари купують мільйони людей, то це новий Едісон або Ілон Маск.

Але проблема в тому, що періодично людство не може використовувати тільки товарність як критерій необхідних винаходів. Щоб цивілізація розвивалася далі, потрібно зробити не щось товарне, а щось безприбуткове, іноді навіть прямо збиткове.

Що це?

Наприклад, атомна бомба. Сама по собі вона не є товаром, її неможливо продати. Це предмет споживання, який ніхто не бажає спожити. Є безліч інших прикладів коли капітальні витрати, або витрати на людину, принципово не окупаються.

Але проблема в тому, що цивілізація споживання, суспільство споживання перетворили людину на предмет споживання, та на споживача одночасно. Людина повинна купувати все своє життя, але для цього вона сама повинна бути продана як робоча сила, як забезпечення за кредитом і лише пряме рабовласництво зараз заборонено.

Але чи вигідно батькам вирощувати споживачів? Місто (будь-яке) дає відповідь – ні не вигідно. У селянському господарстві дитина починала працювати з шести років і працювала до шестнадцяти виключно на своїх батьків.

Міська дитина починає працювати після здобуття середньої освіти Але люди прагнуть щоб їхні діти здобули вищу освіту. А це вже 23 роки, і до цього часу у дитини може бути своя сім'я.

Тобто на величезний вкладений капітал, на необхідність купити своїй дитині все найкраще, бути ідеальним споживачем, батьки не отримують ніякого прибутку і віддачі. Тобто людині споживачеві не потрібна дитина споживач, або потрібна лише одна дитина для задоволення інстинкту продовження роду.

Це і є криза цивілізації споживання

Товарність пронизує все, але заперечує людину як покупця. Все стало товаром, але зникає робітник.

Хто вироблятиме ці товари?

Можна сподіватися на послуги роботів, але якщо робот і виробляє, і купує нові товари, то він виграє в людини, як у економічного суб'єкта. Ось це вже криза не лише цивілізації, а й загроза існуванню людства.

Який вихід є з такого положення?

Найочевидніший це новий стрибок у технологіях, який перетворює окрему людину на ефективного працівника. Ефективного, означає що людина виробляє щось дійсно потрібне і необхідне.

А це потребує розширення сфери присутності людини у світі.

Колонізації космосу чи морського дна.

ПІДСЕКЦІЯ «ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО ТА ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ»

ВИНИКНЕННЯ ПИСЕМНОСТІ У СХІДНИХ СЛОВ'ЯН

Бородіна О.М., керівник доц. Савченко С.В.

Український державний університет науки і технологій

Письмо – це передача звуків мови за допомогою системи знаків. Виникло письмо внаслідок потреби людей спілкуватись на відстані або зафіксувати ту чи іншу інформацію.

До виникнення літерного листа і писемності слов'яни, як і всі інші народи, користувалися різними типами первісного листа, що історично змінювали один одного. Слов'янські племена, що приймали християнство, починали користуватися грецькою або латинською абеткою, хоча ці алфавіти і не були пристосовані для передачі всіх звуків слов'янської мови. Поява власної буквеної писемності у східних слов'ян належить до другої половини IX ст. і пов'язане з діяльністю візантійських місіонерів братів Кирила і Мефодія, які склали для слов'ян абетку, домоглися офіційного визнання церковної писемності слов'янською мовою та переклали книги Святого Письма.

Для письма слов'янською мовою було винайдено дві абетки – глаголиця та кирилиця. Джерелом для обох абеток послужив грецький алфавіт. Глаголиця заснована на грецькому скорописі, а кирилиця – на грецькому літургійному уставі. Кирилиця – складна творча переробка грецького алфавіту та цілком оригінальна система слов'янської писемності. Кирилиця стала тією слов'янською азбукою, яка лежить в основі сучасного українського, болгарського, сербського, російського, білоруського та македонського алфавітів. Кирилиця також входить до сакральної літургійної спадщини та історичної писемності Молдавії, хоча й була витіснена румунською мовою.

На відміну від кирилиці, глаголиця має дуже складне накреслення літер у вигляді кружечків і петелек, з'єднаних між собою, що дуже утруднює оволодіння цією системою слов'янського письма. Простіша і зручніша для письма кирилиця на більшій частині слов'янської території витіснила петлеподібну глаголицю. Однак деякий час у південних слов'ян у використанні були обидві абетки. Слов'янські абетки – результат тонкого розуміння фонетичної системи тієї мови, для якої вони були складені. Писемність є найважливішою складовою частиною культури будь-якого народу. Вона виникає тоді,

коли в результаті соціально-економічного і культурного розвитку суспільства в ній з'являється потреба.

ОСОБЛИВОСТІ ВВЕДЕННЯ БІБЛІОТЕЧНОЇ БАЗИ ДАНИХ

Комеристий В.Є., керівник доц. Прокоф'єва К.А.

Український державний університет науки і технологій

Дані в організації, будь то корпорація, бібліотека чи державний департамент, розглядаються як основний ресурс, необхідний для професійного управління нею. Данні в бібліотеці існують у різних відділах: відділі комплектування, відділі серійних видань, технічному відділі, відділі обслуговування читачів тощо, у різних формах, таких як: картковий каталог, список на полицях, реєстр оплачених книг, реєстр членів бібліотеки, реєстр замовлених книг, облік книг тощо. Як правило ці дані використовуються та обробляються працівниками бібліотеки вручну. Їх обробка передбачає багато повторень. Наприклад бібліографічна інформація, така як автор, назва, видавець тощо, наводиться та обробляється у кількох формах та відділах. Це призводить до дублювання праці та неефективного використання часу працівників, витрати додаткових матеріалів і грошей.

Цих втрат і повторної обробки даних можна уникнути за допомогою комп'ютеризованого підходу до обробки даних, що призводить до мінімізації зусиль. Бібліографічну інформацію, введену персоналом із комплектування, можна передати до технічного відділу, де вона використовується в вихідному виді або виправляється та доповнюється за необхідності.

Найкращі результати досягаються при використанні автоматизованих баз даних, які мають численні переваги перед файлово-орієнтованою системою. Бібліотеки можуть здійснити перехід до використання баз даних різними шляхами: використання професійного агентства, використання професійних операторів введення даних, використання для введення даних власного персоналу, використовувати міжнародні утиліти. Кожен підхід має свої переваги та недоліки. На основі досвіду введення бібліотечних баз даних встановлено, що використання власного персоналу для введення даних є економічнішим і вигіднішим, ніж інші способи.

ФУНКЦІЇ ДОКУМЕНТА

Піддубний М.В., керівник доц. Решетілова О.М.

Український державний університет науки та технологій

Документ являє собою відносно самостійну систему завдяки наявності власних ознак і властивостей, що обумовлюють його відмінність і схожість з іншими матеріальними об'єктами. Ознака відбиває зовнішню прикмету, по якій можна віднести об'єкт до документа. На відміну від ознаки, властивість відбиває якісну, тобто внутрішню властиву документу відмінність.

Основними властивостями документа є атрибутивність (наявність невід'ємних складових, без яких він існувати не може), функціональність (передача інформації в просторі і часі), структурованість (тісний зв'язок елементів, які забезпечують єдність і цілісність документа).

Головні функції передбачають зберігання й передачу інформації в часі та просторі. Адже документ створюється з метою забезпечення потреб суспільства за допомогою документної інформації. Позачергова, головна функція документа полягає у переданні ним визначеної соціальної інформації.

Отже, документи мають правове значення, адже є засобом засвідчення та доведення певних фактів. Також вони є джерелами та носіями інформації. А в управлінській діяльності документ виступає як предмет і як результат праці.

ДОКУМЕНТУВАННЯ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

П'ятак О.С., керівник доц. Прокоф'єва К.А.

Український державний університет науки і технологій

Документування управлінської діяльності полягає у фіксації за встановленими правилами на папері або інших носіях управлінських дій в процесі їх здійснення або за їх підсумками, тобто у створенні управлінських документів.

Документування - це створення документа з використанням різних методів, способів і засобів фіксування інформації на матеріальному носії. Метод документування - це засіб або сукупність засобів фіксування інформації на матеріальному носії за допомогою знаків.

Управлінські документи за найменуванням, формою і складом реквізитів мають відповідати державним стандартам та іншим нормативним документам на організаційно-розпорядчу документацію.

Для забезпечення належної організації документування керівництвом визначається конкретний комплекс документів, необхідних і достатніх для документування діяльності організації.

Серед великої різноманітності видів документів, що циркулюють в діяльності підприємств, організацій, установ, організаційно-розпорядча документація є найбільш широко використовуваним видом документації.

Оформлення організаційно-розпорядчої документації відповідно до чинних правил забезпечує захист інтересів організації, підвищує ефективність управлінської праці, надає можливість отримання юридично значимих документів і сприяє більш ефективному управлінню.

Отже, значення документа як інструмента фіксації управлінських рішень в даний час зростає. Тому важливі комплексні знання про документ, системах документації, способах документування і стандартах оформлення основних видів документів для організацій будь-якої організаційно-правової форми.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ

Мірошниченко В.С. керівник доц. Прокоф'єва К.А.

Український державний університет науки та технологій

На сьогоднішній день при роботі за комп'ютером ми вже звикли використовувати, для заповнення важливої інформації, одну із сучасних форм документа: електронний документ. Та вони, як і кожен інший вид зберігання інформації мають свої переваги та недоліки.

Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» встановлено, що електронний документ – це документ, у якому зафіксовано інформацію у формі електронних даних, у тому числі обов'язкові реквізити документа. Електронна копія документа вважається оригіналом, якщо вона містить обов'язкові реквізити, у тому числі електронний цифровий підпис її автора, які мають перевагу при створенні документа.

Основними перевагами при електронного документа є:

- їх зберігання не вимагає великих площ;
- вартість розповсюдження значно нижча, ніж у паперових документах;

- при розсиланні документів електронною поштою вони оперативно (практично миттєво) передаються на будь-які відстані;
- виникає можливість одночасної розсилки документа по електронній пошті відразу декільком адресатам
- можливо робити змістовий пошук документа;
- наявність бази заготовок документів скорочує час на підготовку нових документів

Основними недоліками є:

- необхідність захисту інформації від внесення несанкціонованих змін;
- велика ціна на інфраструктуру;
- проблема збереженості документів, адже в будь-який момент комп'ютер може проникнути вірус, не спрацювати система збереження документів.

Отже, як ми бачимо електронні документи мають більше переваг ніж недоліків. Вони є дуже зручним засобом збереження та передавання інформації; вони не займають також багато місця, що перекриває їхні недоліки.

СУЧАСНЕ ДІЛОВОДСТВО ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Сморода Т.А., керівник доц. Решетілова О.М.

Український державний університет науки та технологій

Особливості сучасного діловодства полягають насамперед про застосування в цій галузі широкого використання технологічних процесів комп'ютерних систем обробки та друку документів, необхідності дотримання вимог чинних державних стандартів, впровадження раціональних прийомів роботи.

Дотримання вимог стандартів з діловодства у практичній роботі органів управління та в процесі сучасного документування покликане сприяти встановленню чіткого організаційно-технічного порядку. Опанування прийомів раціональної роботи з документами дає змогу скоротити час на їх складання, обробку та пошук, організувати чіткий контроль за проходженням та виконанням документів. Ділова сфера – одна з основних життєво необхідних галузей діяльності людства. Саме за допомогою ділових паперів, документів, листів встановлюються офіційні, службові, ділові відносини між закладами, установами, підприємствами, державами, а також налагоджуються партнерські стосунки між людьми.

Отже, сучасне діловодство відіграє дуже велику роль у нашому повсякденному житті.

КАДРОВА ДОКУМЕНТАЦІЯ

П'ятак О.С., керівник доц. Прокоф'єва К.А.

Український державний університет науки і технологій

Нині діють уніфіковані системи. Однією з найпоширеніших є організаційно-розпорядча документація (ОРД), котра застосовується в оформленні управлінських рішень. Багато документів мають відповідати таким вимогам, як придатність до тривалого зберігання, максимальна наочність. Щоб документ мав усі перераховані властивості, він повинен бути правильно складеним за формою, так і за змістом.

До системи управлінської документації відносять кадрову документацію, що відображає питання обліку та організування роботи з персоналом установи, включаючи питання прийняття на роботу, проведення атестації й установа кваліфікації, присвоєння почесних звань, призначення пенсій тощо. Таким чином, здійснення

управлінської діяльності неможливе без застосування кадрової документації. У зв'язку з тим, що її розробка спричинена створенням уніфікованих документаційних комплексів, придатних для використання в системах управлінської діяльності, зазначену підсистему документів регламентовано для використання на всіх рівнях управління. Особова справа також належить до кадрової документації. Вона є сукупністю документів, що містять докладні відомості про працівника. Кожній особовій справі присвоюють номер, який відповідає номеру у штатно-посадовій книзі. В особову справу підшиваються всі документи, які стосуються працівника, відомості про винагороди, проходження курсів підвищення кваліфікації, результати атестацій, відомості про догани тощо.

Отже, управлінська діяльність знаходить своє відображення в документах, за допомогою яких здійснюються різноманітні функції: матеріально-технічне забезпечення, ціноутворення, організаційно-розпорядчі та інші.

СУБ'ЕКТИВНІ ПРИЧИНИ ЗРОСТАННЯ ОБСЯГУ ДОКУМЕНТООБІГУ ТА ОПТИМАЛЬНЕ ЇХ УСУНЕННЯ

Солдатова Є.С., керівник проф. Михайлюк О.В.

Український державний університет науки та технологій

Зростання документообігу відбувається через об'єктивні (як вплив науково технічного прогресу) та суб'єктивні причини (величезна кількість копій що використовуються в незначній мірі). Якщо перші яось себе виправдовують то другі в основному є наслідком недостатньої кваліфікованості учасників документообігу.

Найпоширеніші такі суб'єктивні причини як бюрократизація (велика кількість документів про вся випадок), незнання законодавства, недотримання норм оформлення, некваліфіковане документування з неясними завданнями, несвоєчасне і неякісне виконання, некомпетентність управлінського персоналу, відсутність в управлінському апараті регламентації документоосвіти, велика кількість копіювальної техніки як наслідок багато непотрібних копій та подвоєння кількості документів у наслідок наявності них в паперовій й електронній формі. Більшість проблем можливо вирішити уніфікованим повним курсом підвищення кваліфікації або введенням мінімального курсу в обов'язкову програму загальноосвітніх закладів, то проблеми збільшення інстанцій, що перевіряють, і контролюючих органів, ведення паралельної документації й постійне неконтрольоване зростання дублікатів так швидко не вирішуються.

Якщо вирішиться проблема електронно-паперових документів, з великою ймовірністю зникне питання що до копій, а доки це не так рішенням може стати регламентування наявності певної кількості копій одночасно. Недоліки зростання документообігу в бюрократизації не можливо втілити без великого збільшення перед зменшенням потоку документів.

Отже зростання документообігу актуальна проблема яку потрібно починати вирішувати вже зараз, проте максимального спадання можна очікувати лише тоді коли вирішиться проблема повного переходу паперового документообігу в електронний з умовою максимального зменшення паралельного ведення оборотів.

ПРИНЦИПИ І КРИТЕРІЇ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ЦІННОСТІ ДОКУМЕНТІВ

Шафорова О.О., керівник доц. Савченко С.В.

Український державний університет науки і технологій

Експертиза цінності документів — всебічне вивчення документів з метою внесення їх до Національного архівного фонду або виключення з нього, віднесення їх до унікальних і встановлення строків зберігання документів, які не підлягають внесенню до НАФ.

Експертиза цінності документів проводиться на підставі чинного законодавства у сфері архівної справи та діловодства, типових і галузевих переліків видів документів із зазначенням термінів їх зберігання, типових і галузевих переліків видів документів, які підлягають внесенню до НАФ, типових і зразкових номенклатур справ, інших нормативно-правових актів з питань експертизи цінності, методичних рекомендацій Укрдержархіву.

Експертизу цінності документів проводять на основі комплексного застосування принципів: об'єктивності, історизму, всебічності та комплексності. А також критеріїв: походження документів, змісту, зовнішніх ознак.

При проведенні експертизи цінності залучається весь комплекс документів, які утворилися під час діяльності всіх підрозділів організації або підприємства. У поточному діловодстві експертиза цінності документів проводиться: під час складання номенклатур справ, формуванні документів у справи і перевірки правильності віднесення документів до відповідних справ, підготовки справ до передачі на архівне зберігання на підприємстві.

В архіві підприємства (установи, організації) експертизу цінності документів проводять: під час складання зведених описів справ; в разі надходження документів у неупорядкованому стані; в разі закінчення строків тимчасового зберігання архівних документів; перед передачею справ на постійне зберігання до відповідної державної архівної установи, архівного відділу; з метою виявлення унікальних документів НАФ.

Під час проведення експертизи цінності документів у діловодстві виділяють чотири групи справ: постійного зберігання, тривалого (понад 10 років) зберігання, тимчасового зберігання (10 років включно); а також документи, що підлягають знищенню у зв'язку з закінченням строків зберігання.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В УКРАЇНІ

Понзель К.Є., керівник: доц. Решетілова О.М.

Український державний університет науки і технологій

У зв'язку зі стрімким розвитком інформаційних технологій, електронний документообіг стає все більш популярним і потрібним у різних галузях. Виходячи з цього, забезпечення правових аспектів документообігу в електронній формі є надзвичайно важливою та актуальною темою.

В Україні документообіг в електронній формі регулюється законодавством, зокрема Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг», що визначає основні вимоги до електронних документів та їх обігу. Згідно з цим Законом, електронні документи мають ту ж юридичну силу, що й паперові, і повинні зберігатися та передаватися відповідно до встановлених правил.

Закон встановлює вимоги щодо забезпечення цілісності, конфіденційності та доступності електронних документів, вимагає використання електронного підпису для забезпечення їх автентичності та підтвердження дати та часу створення документів. Закон також встановлює вимоги до організації документообігу в електронній формі, зокрема, необхідність розробки та затвердження процедур обробки електронних документів, встановлення термінів зберігання документів та їх знищення.

Важливим елементом правового регулювання електронного документообігу в Україні є також Закон України «Про захист персональних даних», який встановлює вимоги до зберігання та обробки персональних даних в електронній формі.

Окрім цього, в Україні діє система електронного документообігу у державних органах, що дозволяє скорочувати терміни оформлення документів та зменшувати рівень корупції завдяки забезпеченню прозорості та відкритості взаємодії між державними органами та громадянами.

Невід'ємною частиною правового регулювання документообігу в електронній формі є також використання електронного цифрового підпису (ЕЦП). Він забезпечує автентифікацію особи, яка підписує електронний документ, та підтвердження цілісності документу. Згідно з законодавством України, ЕЦП може бути встановлений у програмному забезпеченні, яке відповідає вимогам стандартів, що діють в Україні.

Електронний цифровий підпис є надійним засобом захисту від несанкціонованого доступу до документів в електронному вигляді. Використання ЕЦП забезпечує виконання правових вимог до підпису документів та збереження їх вірогідності та юридичної сили.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ДОКУМЕНТАЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЯХ

Король А.І., керівник доц. Решетілова О.М.

Український державний університет науки і технологій

Якість документації в організаціях є ключовим фактором, який впливає на ефективність управління документами та процесами. Незалежно від розміру організації, якість документації впливає на різні аспекти її діяльності, такі як взаємодія з клієнтами, управління проектами, аудит та контроль. У той же час, культура документування є важливим елементом у підвищенні якості документації в організаціях.

Недостатня увага до культури документування може призвести до різних проблем в організації. Наприклад, неправильна або неповна документація може викликати незручності при пошуку необхідної інформації, або призвести до порушення внутрішнього контролю. Існує загроза збільшення часу на пошук необхідних документів, що знижує ефективність роботи всієї організації.

Одним з варіантів розв'язання цієї проблеми є впровадження систематичного та стандартизованого підходу до документування. Це може включати в себе визначення процедур та правил, розробку шаблонів документів та процесів їх створення, а також регулярне навчання працівників.

Крім того, впровадження цифрових технологій для документування може підвищити якість документації та знизити час на пошук необхідних документів. Сучасні електронні системи документообігу можуть допомогти автоматизувати процеси створення та зберігання документів, знизити кількість помилок, що виникають при ручному введенні даних, та забезпечити швидкий та зручний доступ до документів.

Однак, успішне впровадження цих технологій вимагає не лише інвестицій у техніку, але й організаційних зусиль для забезпечення правильного використання системи та забезпечення безпеки даних. Також важливо мати чіткі правила щодо зберігання та резервного копіювання документів, щоб уникнути втрати важливої інформації в разі технічних збоїв.

МОВНА КОМУНІКАЦІЯ: СТРУКТУРА І ФУНКЦІЇ

П'ятак О.С., керівник доц. Решетілова О.М..

Український державний університет науки і технологій

До вербальних засобів спілкування відноситься людська мова. Саме з її допомогою люди передають і отримують інформацію, «упаковану» у тому чи іншому тексті. Не випадково нашу епоху називають епохою «людини, що говорить». У реальній практиці взаємодії мільйони людей щодня займаються створенням текстів та їхньою передачею, а мільярди – їхнім сприйняттям.

Фахівці зі спілкування підраховали, що сучасна ділова людина за день вимовляє приблизно 30 тисяч слів, тобто більше за тисячу слів на годину. Мовне (словесне) повідомлення, як правило, супроводжується несловесним, яке допомагає осмислити мовний текст.

Розрізняють чотири види мовної діяльності. Два з них беруть участь у створенні тексту (передачі інформації) – це говоріння й написання, а інші два – у сприйнятті тексту, закладеної в ньому інформації – це слухання і читання.

У залежності від намірів комунікантів (щось важливе повідомити чи про щось дізнатися, висловити оцінку, ставлення, спонукати до чого-небудь, зробити приємне, зробити послугу, домовитися з якогось питання та ін.) виникають різноманітні мовні тексти, мовні конструкції.

Існують наступні типи висловів: повідомлення; думка, судження; рекомендація, порада; критичне зауваження; комплімент; пропозиція; висновок, резюме; питання, відповідь. У будь-якому тексті (письмовому чи усному) реалізується система мови. Будь-яка національна мова або загальнонародна мова – мова, соціально-історичної спільноти людей, що формується сукупністю слів, особливостями їхньої вимови, морфологічних форм і синтаксичних моделей, які використовуються для щоденного спілкування. Вона охоплює літературну мову, просторічні слова і висловлювання; територіальні і соціальні діалекти, жаргони.

Мовлення – це зовнішній прояв мови, це послідовність одиниць мовлення, організована й структурована за його законами і відповідно до потреб інформації, що висловлюється. Людське мовлення виникає у відповідь на необхідність вступити у спілкування з ким-небудь чи повідомити що-небудь. Більш точно мовлення можна визначити як використання мови в комунікативних цілях. На відміну від мови мовлення можна оцінювати як гарне чи погане, ясне чи незрозуміле, експресивне чи невиразне. Мова реалізується у мовленні і тільки таким чином виконує своє комунікативне призначення.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ

Солдатова Є.С., керівник доц. Решетілова О.М..

Український державний університет науки і технологій

Мова у наш час постає не лише засобом спілкування, а й одним зі способів сприймання світу, відтворення його в свідомості людини. Кожен народ сприймає світ специфічно, не так як інші народи, тому в усіх мовах є щось своєрідне, самобутне, оригінальне. Як основа духовності народу, мова є умовою існування та основним атрибутом нації. Зникає мова – зникає народ. І навпаки, зберігаючи рідну мову, народ зберігає себе.

Мова, як засіб вираження національної культури, є найважливішою її частиною, дієвим фактором самого її існування й динамічного розвитку.

Мова – дзеркало культури, адже в мові відображено навколишній світ, національний характер, менталітет, традиції, систему цінностей.

Мова – носій культури, вона ніби ретранслятор передає надбання національної культури від покоління до покоління, адже молодь разом з мовою засвоює узагальнений досвід предків.

Культура мови – галузь мовознавства, що займається утвердженням норм на всіх мовних рівнях. Використовуючи відомості історії української літературної мови, граматики, лексикології, словотвору, стилістики, культура мови виробляє наукові критерії в оцінюванні мовних явищ, виявляє тенденції розвитку мовної системи, проводить цілеспрямовану мовну політику, сприяє втіленню норм у мовну практику.

Культура мови має регульовальну функцію, адже пропагує нормативність, забезпечує стабільність, рівновагу мови, хоча водночас живить її, оновлює. Вона діє між літературною мовою і діалектами, народнорозмовною, між усною і писемною формами.

Теоретичною основою культури мовлення є пізнання й осмислення мовних норм, особливостей функціонування стилів літературної мови, усвідомлення взаємозв'язків системи мови, структури мовлення й екстралінгвістичних структур; практичною – систематична увага мовця до мови і рівня власного мовлення, прагнення досягти мовленнєвої майстерності.

Досягти високого рівня культури мовлення неможливо без високої лінгвістичної свідомості носія мови, любові до мови, постійної потреби аналізувати, удосконалювати, шліфувати власне мовлення.

Отже, культура мовлення це сукупність таких якостей, без яких мова не змогла повноцінно функціонувати та використовуватись.

Завданням кожного українця є відстоювання, удосконалення та популяризація рідного слова, що можливе лише при вільному володінні державною мовою. Успіхи людини в житті, її взаємини з іншими членами суспільства залежать від уміння спілкуватися, від культури мовлення загалом.

ЩОДО ЖАНРОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ТЕКСТІВ ЗМІ

Стешенко Є. В., керівник доц. Мірошниченко І. Г.

Український державний університет науки і технологій

Аналізуючи сучасний стан жанрології, учені ведуть дискусії про появу нових видів текстів у журналістиці та проблеми їхньої ідентифікації. Традиційні жанри ЗМІ на початку використання комунікаційних технологій інтернету займали панівне становище в кіберпросторі. Розширення жанрової палітри спричинене тими новими підходами до презентації інформації в новітній час, які не лише використовують високотехнологічні засоби, але й реалізують стремління продуцентів ЗМІ до самобутності, бажання виділитися в суцільному потоці інформації, бути привабливими для споживачів. Тенденція глобалізації інформаційного простору, соціально-політичні, культурні, ментальні зміни в суспільстві зумовлюють подальший розвиток і трансформацію жанрової палітри українських мас-медіа: деякі жанри відходять на другий план, інші набувають нових стилістичних та структурних рис, з'являються нові форми. Адже в останні десятиліття жанрова палітра мас-медійного дискурсу зазнала значущих змін. У кінці ХХ сторіччя в українському мас-медійному дискурсі розширили сферу свого побутування два відмінні за більшістю видових ознак дискурси, без яких сучасні ЗМІ важко уявити, – рекламний та розважальний. Зважаючи на сучасні тенденції жанрової практики, до традиційної класифікації ми вважаємо за необхідне додати й ці дві групи жанрів, відмінних за своїми провідними ознаками. На сторінках

газет, в онлайн-видаваннях і на телебаченні активно розміщують тексти вказаних дискурсивних різновидів відповідно до різних завдань, що їх ставлять перед собою видавці: заробляння грошей на рекламі, підвищення рейтингу та накладу видання, залучення більшої кількості споживачів.

ПІДСЕКЦІЯ «ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ»

РОЛЬ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Вільхова Н.В, керівник проф. Лучанінова О.П.

Український державний університет науки і технологій

Пізнавальна діяльність особистості проявляється в умінні одержувати від викладача і самостійно ставити пізнавальні завдання, добирати способи досягнення мети та результату. На основі пізнання самого себе, усвідомлення своєї внутрішньої суті у процесі суспільної діяльності активізується самоаналіз пізнавальної діяльності. У такий спосіб розпочинається процес активізації пізнання здобувача, що триває впродовж і надалі, поступово трансформуючись із зовнішнього світу у внутрішній світ особистості, що віддзеркалюється у світоглядному баченні предметів, явищ, знань.

Під час формування пізнавальної активності здобувачів у закладі вищої освіти педагог насамперед враховує емоційну налаштованість учасників освітнього процесу на навчальну діяльність, іншими словами, на їхню мотивацію до навчання.

Дослідники, беручи до уваги характер пізнавальної активності, виділяють три основні її рівні: репродуктивний (здобувачі вищої освіти відтворюють ті способи діяльності, які використовувалися раніше); евристичний («віднайдення» здобувачами нових способів пізнавальної активності або удосконалення вже наявних); креативний (творчий підхід до вирішення пізнавальних завдань, нестандартні шляхи їх виконання) [2].

Одним із напрямів удосконалення методологічного характеру активізації пізнавальної діяльності, як складової процесу здобуття професійних знань, умінь та навичок, є комплексне застосування інтерактивних методів навчання. Їх використання в освітньому процесі обумовлено розвитком теоретичних та практичних напрацювань багатьох учених, які зауважують, що саме інтерактивні методи навчання є одним із важливіших засобів удосконалення професійної підготовки здобувачів вищої освіти за різними спеціальностями [1].

Таким чином, можна зробити висновок, що у закладах вищої освіти процес формування пізнавальної активності здобувачів вищої освіти з професійної освіти сприяє підвищенню ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців. Позитивна мотивація до навчання, ініціативність в освітньому процесі, пізнавальна самостійність під час різноманітних видів навчальної діяльності забезпечують активну участь, співпрацю здобувачів у навчанні.

Література

1. Пізнавальна активність як стан готовності учнів до пізнавальної діяльності. URL: <https://repository.kristti.com.ua/handle/eiraise/169> (дата звернення: 05.03.2023).
2. Тесленко В. В. Формування творчої пізнавальної активності студентів вищих навчальних закладів. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2015. № 1. С. 5-11. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2015_1_3 (дата звернення: 06.03.2023).

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ

Восьмерик В., керівник проф. Лучанінова О.П.
Український державний університет науки і технологій

На сьогодні Україна здійснює модернізацію вищої освіти відповідно до європейських стандартів. Сучасна освіта повинна враховувати самотність особистості студентів і має виступати керівним методологічним положенням у вихованні й навчанні, чому сприяють інтерактивні методи навчання.

Найбільш доцільними у професійній підготовці фахівців є методи активного та інтерактивного навчання, які ми розуміємо як сукупність прийомів і способів психолого-педагогічного впливу на студентів, що (порівняно з традиційними методами навчання) першою чергою спрямовані на розвиток у них творчого самостійного мислення, активізацію пізнавальної діяльності, формування творчих вмінь та навичок нестандартного розв'язання певних професійних проблем і вдосконалення навичок професійного спілкування.

Інтерактивне навчання – це діалогове навчання, яке заперечує домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншою. Воно передбачає: постійну, активну взаємодію, взаєморозуміння викладача і студентів – учасників процесу навчання; вирішення загальних, але значущих для кожного учасника завдань, проблем; рівноправність викладача і студентів як суб'єктів навчального процесу.

Метою інтерактивного навчання є розвиток особистості майбутнього фахівця, насамперед – різноманітних форм мислення кожного студента у процесі засвоєння знань за визначення конкретних цілей і завдань освіти розглядається як цілісна взаємодія всіх учасників навчально-виховного процесу, в якому вони виступають суб'єктами знань, спілкування та організації. При цьому взаємодія між викладачем і студентами має суб'єкт-суб'єктний характер. Викладач повинен надати перевагу не інформаційно - контролюючій функції, а організаційно-стимулюючій, культивує демократичний стиль керування, підтримує ініціативу студентів та має настанову на співпрацю та солідарну відповідальність за її результати.

Отже, сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчання відбувається завдяки взаємодії всіх тих, хто навчається. Це спільна діяльність, в якій викладач та студенти є суб'єктами навчання. Викладач є лише керівником розумової діяльності студента, спрямовує її, допомагає, послуговуючись фактами, дійти певних висновків. Завдяки цим методам, студенти засвоюють усі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез), розвивають критичне мислення, рефлексію, вміння розмірковувати, розв'язувати проблеми. Навчальний процес відбувається за умов постійної активної взаємодії всіх студентів.

ТРЕНІНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ

Восьмерик В., керівник проф. Лучанінова О.П.
Український державний університет науки і технологій

Одним із інтерактивних методів навчання є тренінг, який застосовується як з метою формування й удосконалення загальної комунікативної готовності, так і для відпрацювання специфічних комунікативних компетентностей, умінь та навичок у представників тих професій, що передбачають контакт з іншими людьми, а також для моделювання ситуацій міжособистісної взаємодії в процесі діяльності. Немає сумніву, що тренінг вимагає великої попередньої підготовки викладача: робота над планом-сценарієм; розподіл ролей; визначення питань для обговорення під час тренінгу.

Зауважимо, що під час проведення тренінгу є можливість переконатися, що володіння професійною чи комунікативною компетентністю забезпечує майбутньому фахівцеві впевненість у собі, усвідомлення важливості професійного росту, удосконалення комунікативної сторони професійної діяльності, орієнтацію на особистість людини як на головну цінність (гуманістична позиція), а також здатність до творчого рішення комунікативних завдань, які виникають у процесі спілкування (комунікативна креативність).

Підсумовуючи, слід зазначити, що ефективність інтерактивних методів, у т. ч. тренінгу як способу інтенсивного відпрацювання студентами практичних умінь і навичок, пояснювалася тим, що вони мають змістові (функції діяльності, її зміст та умови як об'єкти впливу) та організаційні (активність учасників, ігровий характер, зворотній зв'язок тощо) властивості.

Використовуючи інтерактивне навчання педагог створює умови за яких студент сам відкриватиме, здобуватиме й формуватиме знання та власну компетентність. Саме це є принциповою відмінністю цілей інтерактивного навчання від цілей традиційної системи освіти.

Отже, завдяки ефекту новизни та оригінальності інтерактивних методів при правильній їх організації зростає цікавість до процесу навчання. Саме таке навчання сприяє розвитку самооцінки, самоповаги, толерантності, самостійності, відповідальності, прийняття думки інших, вміння дискутувати та відстоювати свої переконання.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕТАЛУРГІВ

Довбун Т.А., керівник проф. Лучанінова О.П.

Український державний університет науки і технологій

Підвищення якості й престижності професійної освіти на державному рівні та в європейському просторі є актуальними завданнями сучасної освіти, За Законом України «Про вищу освіту», «компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей».

Фахову ж компетентність Г. Єльнікова пропонує розглядати «як сукупність знань, умінь, здібностей і готовності особистості діяти в складній ситуації й вирішувати фахові завдання з високим рівнем невизначеності; здатність до досягнення більш якісного результату праці, ставлення до професії як до цінності».

«Компетентність» розглядається у багатьох працях як міждисциплінарна категорія.

Сучасний заклад вищої освіти – це той фундамент, на якому будується одночасно персональний та професійний розвиток студента. Діяльність освітніх закладів на сучасному етапі спрямована на реалізацію інноваційних процесів у галузі професійної освіти на основі системного, інтегративного, діяльнісного, технологічного й особистісно-розвивального підходів. У процесі було виявлено, що реальний навчальний процес не в повній мірі забезпечує досягнення основних професійно-освітніх і розвивальних цілей з підготовки кваліфікованих фахівців.

Під час підготовки майбутні металурги повинні опанувати ціннісними смислами та цінностями металургійної діяльності як перетворюючого фактора інноваційного виробництва навколишнього людини середовища, способів життя та інноваційної поведінки людини. Цікавим методом формування професійних компетентностей майбутніх металургів є метод проектів. Методика застосування проекту дає змогу

організувати діяльність здобувачів освіти не тільки з опорою на особистий досвід, а й формувати інтегральні знань студентів, такі риси характеру, як самостійність, допитливість, соціальні навички в процесі групових взаємодій, набувати досвід дослідницької діяльності, формувати креативність мислення, інтелектуальні, інформаційні, комунікативні навички.

РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Калініченко Д.І., керівник проф. Лучанінова О.П.

Український державний університет науки і технологій

Характерними тенденціями сучасного світу і України зокрема є глобалізація та інтеграція суспільного розвитку, що охоплює економічні, політичні, соціальні і культурні сфери життєдіяльності людини; перехід від індустріального виробництва до суспільства інформаційних технологій, а потім і до суспільства знань; визнання людини найвищою цінністю і метою будь-якого соціального розвитку. Нові цивілізаційні виклики закономірно висувають підвищені вимоги до особистості фахівця і його професіоналізму, а отже, й до змін у сучасній освіті. Сьогодення потребує не тільки висококваліфікованих працівників, а й таких, які здатні самостійно, критично і творчо мислити, відповідальних, мобільних, конкурентоспроможних і професійно компетентних фахівців, здатних до саморозвитку і самореалізації. Дедалі частіше роботодавці висувають вимогу до своїх працівників володіти не тільки високою професійністю, а й певними особистісними характеристиками і якостями. Таким чином, для все більшої кількості людей вища освіта сьогодні стає не просто засобом підготовки фахівців для різних сфер діяльності, а обов'язковим етапом розвитку особистості, що є відмітною ознакою нашого часу.

Вимоги до професіоналізму та особистості фахівця спонукали останніми десятиріччя шукати нових парадигм реформування освіти, її нових моделей і технологій, інноваційних підходів, форм і методів навчання. Як вважають науковці і практики, здобуття знань, формування умінь і навичок, розвиток особистісних і професійно значущих якостей у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця є найбільш ефективними за умови використання в освітньому процесі інтерактивних методів навчання.

Мета освіти у XXI столітті – підготувати особистість, яка буде вміти: постійно навчатися, організувати, планувати власне навчання та будь-яку іншу діяльність, готова співпрацювати з іншими, вирішувати проблеми у складі команди, бути толерантною.

В основі інтерактивного навчання-активна взаємодія студента та викладача, які постають як рівноправні суб'єкти навчання. Інтерактивні методи і технології забезпечують розвиток в студентів умінь розмірковувати, аргументувати власні думки. Впровадження інтерактивних методів сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів, кращому засвоєнню ними навчального матеріалу, формуванню досвіду роботи в групі, а як спосіб реалізації особистісно-зорієнтованого навчання, допомагає соціалізації особистості загалом.

Завдяки застосуванню інтерактивних методів навчання у здобувачів формується готовність до постійного оволодіння новими знаннями, мобілізуються їх задатки, здібності та обдарованість, утверджуються навички брати на себе відповідальність, відстоювати свою позицію, співпрацювати, розвивається новий тип мотиваційної сфери.

РОЛЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРА

**Калініченко М.І., керівник проф. Лучанінова О.П.
Український державний університет науки і технологій**

Науково - дослідницька робота є складовою професійної підготовки майбутніх магістрів. Її організація розглядається як сукупність цілеспрямованих процесуальних дій суб'єктів (викладачів, студентів тощо) у навчальний та позанавчальний час згідно з технологіями, які забезпечують реалізацію особистісно орієнтованої моделі взаємодії з метою формування у майбутнього магістра необхідних компетенцій. Управління науково-дослідною роботою студентів включає: технологію власне організації та керівництва діяльності студентів, технологію відбору та структурування змісту (технологію конструювання завдань), технологію контролю ефективності її організації та результативності виконання завдань.

Програма магістерської підготовки включає дві складові – навчальну та науково-дослідну. Мета науково-дослідної роботи – вивчення магістрантом усіх елементів наукового дослідження, набуття практичних навиків ведення наукової роботи та досвіду обміну інформацією, підготовки курсової і дипломної магістерської роботи. Науково-дослідна робота передбачає самостійну діяльність магістранта над темою дослідження.

Завдяки науково-дослідній роботі майбутні викладачі набувають умінь: визначати актуальність педагогічного дослідження, ставити завдання та формувати план дослідження у вибраній предметній сфері; виконувати бібліографічну роботу з використанням сучасних комп'ютерних технологій; вибирати необхідні методи дослідження, знати сучасні методики і модифікувати їх для цілей конкретного дослідження; обробляти одержані результати, аналізувати та інтерпретувати їх з урахуванням даних, які існують у науковій та науково-методичній літературі; представляти звіт виконаної роботи у вигляді статей, курсової роботи та магістерської дипломної роботи.

Дослідження – процес вироблення нових знань, один з видів пізнавальної діяльності. Дослідницька діяльність для сучасного педагога вищої школи по праву стала невід'ємною його професійного розвитку. Педагогічне дослідження розглядаємо як діяльність з постановки і вирішенню проблем з метою отримання нових наукових знань.

Виконуючи науково-педагогічне дослідження, магістрант повинен усвідомити, що воно повинно ґрунтуватися лише на точно встановлених фактах, які допускають їхню емпіричну перевірку, спиратися на вже відомі філософські, соціологічні, психологічні чи педагогічні теорії, характеризуватися цілеспрямованістю, систематичністю, взаємозв'язком усіх елементів, процедур і методів. Перш ніж приступити до реалізації наукового дослідження, магістранти повинні ознайомитися з понятійним апаратом науки, від ступеня володіння яким залежить наскільки точно, грамотно і зрозуміло молодий дослідник висловить свої думки, обґрунтує той чи інший факт.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ЯК СУЧАСНА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Палений Д.С., керівник, проф. Лучанінова О.П.

Український державний університет науки і технологій

Упровадження новітніх технологій в сучасні алгоритми навчання студентів вищої школи є важливим аспектом при підготовці фахівців. Існують такі інтерактивні методи навчання:

Вступні: налаштовують на робочий процес, створюють доброзичливу атмосферу на занятті, ознайомлюють з темою та завданнями: «Продовж речення».

Основні: розв'язують ключові проблеми: «Мозковий штурм», «Театралізовані ігри», «Карусель». Завершальні: нашоухують на рефлексію та підсумки: «Сенкан», «Вернісаж» тощо. Допоміжні: використовуються за потреби. Знімають напругу, допомагають змінити вид роботи: «Передай посмішку». За принципом активності. Фізичні: зміна місця роботи, складання пазлів, малювання, створення наочності тощо. Соціальні: формулювання запитань, відповідей та аргументів. Пізнавальні: виступи, доповнення, коментарі, пошук та добір інформації. Кооперативні: робота в парах, трійках, малих або великих робочих групах: «Карусель», «Акваріум» тощо. Колективно-групові: «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Ажурна пилка». Ситуативне моделювання: рольові ігри, інсценізації, драматичні замальовки. Опрацювання дискусійних питань: Дискусія, метод «Прес» або «Займи позицію».

Метод кейсів називають ще методом аналізування конкретних ситуацій. Адже кейс (англ. case - випадок, справа, прецедент) - це докладний опис реальної ситуації. Розрізняють кілька видів ситуацій: проблема, яку необхідно розв'язати чи дійти висновку, що це неможливо; оцінка, коли потрібно здійснити критичний аналіз прийнятого рішення, надати мотивований висновок щодо представленої ситуації та способів її розв'язання; ілюстрація представляє ситуацію і пояснює причини її виникнення, описує процедуру розв'язання, яку необхідно обґрунтовано прийняти або ж відхилити випередження описує порядок застосування прийнятого рішення, який використовують для тренування, вправляючись у застосуванні набутих теоретичних знань. Рольові та ділові ігри. Рольова гра - це інтерактивна форма навчання, яка імітує виникнення проблеми.

Отже, використання інтерактивних технологій, зокрема у професійній підготовці магістрів, дає можливість розв'язувати проблемні ситуації за допомогою ефективних дій, готовність самостійно думати, прагнути самовдосконалення.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Прокопчук А, керівник проф. Лучанінова О.П.

Український державний університет науки і технологій

Мотивація, яка є ширшим поняттям, ніж мотив, визначається і як сукупність мотивів (К.Платонов), і як сукупність факторів, що визначають поведінку (К.Мадлен, Ж.Годфруа), і як спонукання, що викликає активність і визначає її спрямованість (Л.Божович), і як процес дії мотиву та як механізм, що визначає виникнення, спрямованість і способи здійснення конкретних форм діяльності (І.Джидар'ян), і як процес психічної регуляції конкретної діяльності (М.Магомет-Емінов), і як єдина система процесів, відповідальних за спонукання і діяльність (В.Вілюнас) [2].

Виділяють чотири структурні компоненти у структурі мотивації: задоволення від самої діяльності; значущість для особистості результату діяльності; «мотивуюча»

сила винагороди за діяльність; тиск на особистість [1]. Професійна мотивація – це фактори, процеси, які при відображенні у свідомості спрямовують особистість до вивчення майбутньої професійної діяльності.

Сучасний стан формування професійної мотивації здобувачів вищої освіти буде успішним при реалізації комплексу таких педагогічних умов: створення в закладі вищої освіти інформаційно-освітнього середовища, що надасть можливість формувати професійну мотивацію на основі сучасних засобів та технологій навчання; використання міждисциплінарних зв'язків у процесі формування професійної мотивації; застосування різних технологій навчання для формування професійної мотивації; має бути сформована готовність і здатність студентів до міжособистісної взаємодії, співробітництва в умовах існування сучасного вишу, реалізація суб'єкт-суб'єктивних відносин як основи спілкування викладачів і студентів; наближення освітнього процесу до майбутньої професійної діяльності; створення ситуації успіху під час аудиторних та поза аудиторних годин, проблемних виробничих ситуацій, що моделюють елементи майбутньої професійної діяльності; використання особистісного підходу у формуванні завдань; складання диференційованих за рівнем складності завдань залежно від індивідуального рівня підготовки студентів закладів вищої освіти [3].

Таким чином, можна узагальнити, що серед педагогічних умов розвитку професійної мотивації сприяє реалізація професійної спрямованості навчання всіх курсів дисциплін, незалежна організація навчальних і виробничих практик, адекватна система взаємин викладачів зі студентами, якісна підготовка курсових робіт, психологічна безпека і свобода особистості, активна науково-дослідницька діяльність студентів.

Список використаних джерел

1. Додонов Б. І. Структура і динаміка мотивів діяльності. Питання психології. 1984. № 4. С. 48-56.
2. Занюк С. С. Психологія мотивації. К. : Вид. «Либідь», 2002. 304 с.
3. Лещенко Т. О. Мотивація навчальної діяльності здобувачів вищої освіти як провідний чинник підготовки фахівців. *PEDAGOGY TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD*. URL: http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/18939/1/Motivation_of_educational.pdf (дата звернення 02.03.2023).

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Тупченко О.О, керівник, проф Лучанинова О.П.

Український державний університет науки і технологій

Основна мета процесу мотивації – це отримання максимальної віддачі від використання наявних трудових ресурсів, що дозволяє підвищити загальну результативність і прибутковість діяльності підприємства. Кожне підприємство прагне досягти успіху у своїй діяльності. Саме мотивація праці є однією із його складових.

Цій проблемі присвячено чимало наукових праць, набутий багаторічний досвід в практиці нашої країни та за кордоном. За останні роки спостерігається зростання інтересу до проблем управління і мотивації персоналу, з'являються більш вдосконалені методи, які мали б сприяти підвищенню результативності праці.

Загальновідомо, що при формуванні системи мотивації основними важелями впливу на виникнення у працівників мотивів до діяльності, направленої на досягнення цілей підприємства, є економічні, адміністративні та соціально-психологічні.

Відповідно до теорії А. Маслоу, економічні методи мотивації працівників діють із великою віддачею до певного часу, потім, в міру задоволення фізіологічних потреб настає необхідність задоволення соціальних потреб. Тому для створення ефективної системи стимулювання праці одних економічних методів недостатньо.

З урахуванням сформованої організаційної культури й стилю керівництва найбільш діючими й прийнятними для стимулювання працівників вітчизняних підприємств доцільно використовувати, зокрема, такі соціально-психологічні методи: соціальне регулювання; обмін досвідом членів функціональних відділів; соціальне нормування; встановлення правил внутрішнього розпорядку; гуманізація роботи; створення умов роботи, які сприятливо впливають на психіку працюючих; моральне стимулювання працівників, які досягли найкращих показників у роботі.

Для формування ефективної системи мотивації й стимулювання персоналу необхідно вміти правильно поєднувати матеріальні та моральні стимули, що може бути зроблено на основі вивчення досвіду в цьому напрямі.

Адекватна оцінка процесу мотивації та стимулювання на підприємстві й уміле управління ним є ключовим аспектом забезпечення економічних інтересів працівників різних підприємств. Для ефективного управління підприємством необхідно формувати відповідну систему стимулювання персоналу, яка може бути застосована в інших практиках. Отже, варто впроваджувати соціально-психологічні методи мотивації персоналу.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН **Кузавко І.О., керівник проф. Лучанінова О.П.** **Український державний університет науки і технологій**

Професійна підготовка бакалаврів з професійної освіти передбачає вивчення важливої дисципліни, яка допомагає майбутнім викладачам оволодіти методикою викладання технічних дисциплін.

Основною метою вивчення дисципліни є поглиблення і розширення теоретичних знань основних положень і принципів методики викладання технічних дисциплін, практичних навичок у процесі підготовки та проведення лекційних та практичних занять із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Важливим є в теоретичній і практичній підготовці здобувачів ВО до педагогічної діяльності формування вмінь та навичок: оволодіння методами, принципами, формами організації навчального процесу; застосування отриманих практичних навичок у процесі викладання технічних дисциплін. Предмет: вивчення основних положень і принципів методики викладання технічних дисциплін. Майбутні викладачі вчать практичних навичок у процесі підготовки та проведення лекційних та практичних занять із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Знання загальнопедагогічних підходів у процесі навчання майбутніх інженерів (компетентнісний, системний, особистісно зорієнтований, тощо), особливостей педагогічного процесу у закладі вищої освіти, нормативних документів з технічних дисциплін (освітньо-професійна програма, навчальні плани, робочі програми) допоможуть розкрити психолого-педагогічні засади викладання технічних дисциплін (принципи, методи, прийоми, форми, засоби навчання).

Здобувачі формують загальні програмні компетентності: здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність бути критичним і самокритичним; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність працювати в команді.

Важливими є практичні навички студентів із цієї дисципліни: методика проведення лекційного заняття; організація, структура і методика проведення практичного заняття; методика підготовки і проведення лабораторного заняття; види контролю оцінювання знань студентів з технічних дисциплін.

Цікавими є етичні навички про педагогічну культуру викладача вищої школи, вміння комунікації в різних ситуаціях, здатність до ефективної роботи в команді тощо.

Отже, майбутній фахівець із професійної освіти завдяки вивченню цієї дисципліни оволодіває особливими компетентностями, стає професіоналом.

ВИКЛАДАЧ ХХІ СТОЛІТТЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ СТРИЖЕНЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Руденко М.М., керівник проф. Лучанінова О.П.

Український державний університет науки і технологій

Місія сучасного викладача - навчити студентів бути гнучкими у змінах. Також легко адаптуватися і вміти навчатися впродовж усього життя. Щоб це вдалося, самому треба бути зразком. Викладач завжди має або навчатися, або піти із цієї професії на відпочинок.

Філософія викладача/вчителя і вимоги до нього змінюються разом із реформою освіти. Проте цей процес змін триватиме роки. Декілька років Міністерство освіти і науки працювало над тим, щоб зараз вчителі викладали в системі інтегрованого уроку. Але слід розуміти, що не всі це робитимуть. Тому що є справді люди старої формації, і дехто з них відверто не хоче приймати зміни. Вони зводять реформу та інтегрований урок до того, що поставлять парти в кружечок і розстелять килимок позаду парт. Однак це аж ніяк не суть інтегрованого уроку.

Викладач має мотивувати студента до розвитку, до знання предмета, до пізнання світу. Це можна зробити лише тоді, коли любиш свою працю, коли ти відповідальний і відкритий до світу. Без мотивації не буде результату, а він має бути, тому що вже зараз можна сказати, що ІТ не замінить викладача.

Справжні зміни можливі тоді, коли вони впроваджуються не керівництвом, а ініціюються рядовими учасниками. Саме тому обстоюється ідея горизонтальних зв'язків. Це спільні ідеї, проекти, які можуть самі створювати і впроваджувати у виші, і формувати методiku навчання. Коли ми інвестуємо в кращу версію себе, зможемо приносити користь іншим. Оскільки педагогічна професія - це служіння суспільству і країні, то сучасний вчитель має постійно змінюватися і розвиватися.

Зараз освіта - це не просто фабрика, як у минулому столітті. Сучасні методи виключають фронтальне навчання та ретранслявання знань. Сьогодні передусім важливо володіти так званими soft skills - вмінням працювати в команді, вирішувати проблеми і знаходити творчі рішення.

Отже, роль викладача велика, й головний тренд у сучасній освіті - це зміна людей, які починають працювати викладачами або вчителями. І зміна ролей, які вони виконують в освіті.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Арсенєвська В., керівник, проф. Лучанінова О.П.

Український державний університет науки і технологій

Розвиток професійної мотивації у студентів вищих навчальних закладів є вирішальним фактором у формуванні їхнього майбутнього кар'єрного успіху. Ось

декілька умов та їх значення у формуванні професійної мотивації здобувачів вищої освіти.

Першою умовою є створення сприятливого навчального середовища.

Другою умовою є надання складних і змістовних можливостей для навчання. Щоб розвинути професійну мотивацію, студенти повинні бути залучені до складного і змістовного навчального процесу. Третя умова - це культивування позитивних стосунків, виховують у студентів почуття підзвітності, відповідальності та відданості своїм академічним і професійним цілям.

Четвертою умовою є забезпечення регулярного і конструктивного зворотного зв'язку, який дає студентам розуміння своїх сильних і слабких сторін, що дозволяє їм постійно вдосконалювати свою діяльність. Такий зворотний зв'язок допомагає студентам розвивати мислення, спрямоване на зростання, що є важливим для їхнього професійного розвитку.

П'ята і остання умова - створення культури досконалості, яка сприяє високим стандартам академічних і професійних досягнень. Викладачі повинні створити середовище, яке відзначає успіхи, заохочує інновації та винагороджує за наполегливу працю.

Отже, створюючи такі умови, викладачі можуть надихати і мотивувати студентів до досягнення своїх академічних і професійних цілей, що дозволить їм досягти успіху в кар'єрі і зробити значний внесок у розвиток своїх громад і суспільства в цілому.

ПІДСЕКЦІЯ «ФІЛОЛОГІЯ, ПЕРЕКЛАД»

TO THE PROBLEM OF TRANSLATION ADEQUACY

Ведмедовський К.Є., керівник доц. Абрамова О.В.

Український державний університет науки і технологій

Translation transformations are a special type of paraphrasing, which significantly differs from transformations within the same language. When we talk about monolingual transformations, we mean phrases that differ from each other in terms of grammatical structure and lexical content but have the same meaning and are able to perform the same communicative function in a given context. Comparing the texts of the source language and the target one, we can note that some segments of the text of the original language are translated "word for word", and some – with significant deviations from the literal correspondences.

The degree of equivalence can be determined by comparing the translated text with the original, and it is one of the criteria for evaluating the results of the translation process. However, in general, such assessment is based on a number of factors. In some cases, for the success of interlanguage communication, the achievement of maximum equivalence turns out to be optional, sometimes even undesirable. It demands the introduction of the term "translation adequacy", which means the compliance of the translation with the requirements and conditions of a specific act of interlingual communication.

Summarizing, we can say that a translation transformation is a set of interrelated changes in the translated text to achieve a translation adequacy

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗОВИХ ДІЄСЛІВ В АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТАХ

Змеул М.В., керівник ст. викл. Громова О.П.

Український державний університет науки і технологій

Фразові дієслова є невід'ємною частиною англійської мови. Саме при перекладі фразових дієслів виникає безліч питань та непорозумінь, а й іноді допускаються навіть помилки, оскільки такі дієслова є характерною ознакою англійської мови і для української мови вони не характерні.

Як відомо, фразові дієслова утворюють величезну кількість ідіоматичних аномалій - фразеологічних одиниць, значення яких не впливає із значення складових їх елементів. Важливо зазначити, що за останній час роль англійських фразових дієслів стрімко зростає. Ці дієслова стають не тільки більш численними, але вони використовуються у різних сферах мови, наприклад: в усному мовленні, у юриспруденції, у художній літературі та у засобах масової інформації.

Темою дослідження є типи фразових дієслів та їх використання у творах.

Фразове дієслово - одне з найбільш спірних і неоднозначних явищ англійської мови, що володіє цілим рядом специфічних особливостей і один з найбільш продуктивних джерел поповнення лексичного складу англійської мови. За останні 500 років кількість фразових дієслів збільшилася в п'ять разів і продовжує зростати, на сучасному етапі кількість фразових дієслів становить приблизно 30% (близько п'яти тисяч) від кількості всіх дієслів в англійській мові. Виникнувши в надрах розмовного стилю, фразові дієслова поступово стали невід'ємною приналежністю художньої, науково-популярної та наукової літератури.

На підставі аналізу фразових дієслів, та використання їх у художніх та технічних текстах можна зробити висновок, що частіше фразові дієслова зустрічаються у художніх текстах, рідше у технічних. Виділили типи фразових дієслів, які зустрічаються у художньому та технічному текстах, а саме поєднання, значення яких не складаються зі значень дієслів та постпозитивів; поєднання, в яких постпозитив має абстрактне похідне значення, зв'язок якого з первинним відчувається; фразові дієслова з прийменником та прислівником, а також фразові дієслова, що виражають рух і одночасно його характеризують. При перекладі найчастіше застосовується конкретизація та модуляція. У технічних текстах фразові дієслова перекладаються вільними словосполученнями

IMPORTANCE OF TRANSFORMATIONS IN ENGLISH TO UKRAINIAN TRANSLATION

Кардава Л.В., керівник доц. Проніна Г.М.

Український державний університет науки і технологій

Transformations are crucial when translating from English to Ukrainian due to significant differences in grammar, syntax, cases, idiomatic expressions, and writing styles. Skilled translators need to adapt the translation to reflect the intended meaning and style of the source text, ensuring accuracy and effectiveness.

The English and Ukrainian languages differ significantly in their grammar and syntax. English uses a subject-verb-object word order, whereas Ukrainian uses a subject-object-verb word order. This means that when translating from English into Ukrainian, it is often necessary to rearrange the words in the sentence.

Ukrainian also has a complex system of cases, which indicates the grammatical function of nouns and pronouns. English, on the other hand, relies primarily on word order

and prepositions to convey meaning. Therefore, when translating from English into Ukrainian, it is often necessary to change the form of the noun or pronoun to reflect the proper case.

Thus, the importance of transformations lies in their ability to accurately reflect the nuances of both languages, ensuring that the intended meaning and style of the source text are accurately conveyed in the target language.

РЕФЕРУВАННЯ ЯК ПРОЦЕС МІКРОАНАЛІТИЧНОГО ЗГОРТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

**Козакова А.О., керівник ст. викл. Піддубна Л.М.
Український державний університет науки і технологій**

Сутність реферування як аналітико-синтетичного процесу полягає в інформаційній компресії певного документу, що дозволяє отримувати вторинну інформацію у вигляді реферату. Реферат як результати аналітико-синтетичної обробки первинних документів широко розповсюджений в бібліографічній, видавничій, інформаційно-аналітичній та науково-інформаційній діяльності. У кожній зі сфер діяльності поняття «реферат» має дещо відмінні трактування; існують також характерні особливості укладання рефератів залежно від їх мети, цільового призначення, типу та жанру документа, що підлягає реферуванню.

Процес мікроаналітичного згортання інформації первинного документа має специфічну мовностилістичну форму. Методика реферування полягає в послідовному здійсненні операцій, пов'язаних з оцінкою, відбором, аналізом і узагальненням відомостей, які містяться у первинному джерелі.

На думку багатьох мовознавців реферат – це стислий точний виклад змісту документу, який поєднує основні фактичні відомості та висновки без додаткової інтерпретації або критичних зауважень автора реферату. Він слугує для орієнтування в інформаційному просторі. Наявність у бібліографічному записі реферату свідчить про те, що первинний документ, який відображено в ньому, заслуговує на увагу з боку вчених відповідних галузей наукової та прикладної діяльності.

До характерних рис реферату належать: семантична адекватність тексту оригіналу, стислість і повнота – не взаємовиключні властивості, оскільки стислість слід розуміти як мінімальність об'єму при якомога повнішому викладі основного, принципово важливого змісту реферованого твору. Синтаксис реферату характеризується одноманітністю. Прагнення до лаконізму приводить до перебудови синтаксичної структури тексту.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ЗАПОЗИЧЕННЯ

**Мокрянська А.Є., керівник доц. Абрамова О.В.
Український державний університет науки і технологій**

Величезна кількість слів іншомовного походження в англійській мові є наслідком різного роду мовних і культурних контактів. Традиційно запозичення визначається як перехід, перенесення, переміщення, проникнення різних елементів з однієї мови в іншу.

Необхідною умовою, внаслідок якої відбувається запозичення слів, є двомовність. Іншомовне слово спочатку вживається в середовищі людей, що розмовляють двома мовами, а потім поширюється в ширші кола мовної сфери. Запозичені слова належать двом мовним системам – системі мови-джерела і системі мови-реципієнта.

Можна говорити про запозичення слова (найбільш частий і типовий випадок запозичення), про запозичення фонем (найбільш рідкісний випадок, що залежить від ступеня контакту двох мов), про запозичення морфем (зазвичай в складі слова), про запозичення синтаксичне (конструювання фраз в мові відчуває вплив іншомовних синтаксичних конструкцій) і, нарешті, про запозичення семантичне (поява в слові значення «під тиском» іншомовного зразка – семантичне калькування).

Запозичення є активним процесом, при якому мова, що запозичує, не пасивно сприймає чуже слово, а так чи інакше переробляє. Найбільш активно процес запозичення відбувається на рівні лексики, що пов'язано з необхідністю номінації нових реалій, понять і явищ в мові-реципієнті.

АНГЛІЙСЬКІ ОНІМИ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ **Романяк А.С., керівник ст. викл. Піддубна Л.М.** **Український державний університет науки і технологій**

Оніми є однією з мовних універсалій, науковий інтерес до яких, зумовлений специфікою їх утворення та функціонування в мові. Система власних назв як результат багатовікового досвіду номінації є сукупністю різних ономастичних моделей, походження яких пов'язане в першу чергу з екстралінгвістичними факторами, такими, як найдавніші традиції та звичаї найменування, первісні культи та уявлення, різні етнокультурні процеси, що мали місце в історії даної спільноти.

Під власним іменем розуміють слово або словосполучення, яке потрібне для відокремлення одного об'єкта від іншого, тобто власне ім'я відрізняється від загального імені. У мовознавстві існують розпізнавальні ознаки власних та загальних імен: власне ім'я не позначає, а називає предмет або явище; власні та загальні імена мають розпізнавальну ступінь лексичної абстракції, тобто слово, що є самою визначеною одиницею мови, яке знаходиться в безпосередній кореляції не з об'єктом, а з класом об'єктів; власне ім'я «семантично зредуковане» та не пов'язане із поняттям, тобто перетворення загального імені у власне ім'я насамперед означає втрату поняття і навпаки, перетворення власного імені в загальне пов'язане з наповненням слова новими поняттями з новими ознаками.

Оскільки власні назви вважаються безеквівалентною лексикою, тобто словами, що не мають в мові перекладу еквівалента, через це виникають певні труднощі при їх перекладі. У зв'язку з тим, що існує багато типів власних імен та назв, є також багато засобів їх передачі, серед яких : описовий переклад – розкриття позначеного поняття (*Latinos – Вихідці з Центральної та Латинської Америки*); калькування або дослівний переклад (*Afrikaners – Африканери*); транскодування – транскрибування (*General Motors – Дженерал Моторс*) та транслітерування (*Bank of America – Бенк оф Америка*). Мовознавці виділяють різні методи передачі онімів при перекладі, які на їхню думку залежатимуть від видів власних імен та назв та змісту тексту, у якому вони вживаються.

ЛЕКСИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ З **АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ** **Шатайло В.А., керівник доц. Проніна Г.М.** **Український державний університет науки і технологій**

Переклад з англійської на українську є складним процесом, що вимагає від перекладача не лише досконалого знання обох мов, а й уміння застосовувати лексичні та граматичні трансформації для адекватної передачі оригінального тексту мовою перекладу.

Лексичні трансформації в перекладі з англійської на українську включають заміну слів і фраз, які мають більш точний або відповідний зміст в українській мові. Наприклад, англійське слово “run” може мати багато значень залежно від контексту, а саме – сімдесят п’ять, у той час як українське слово «бігти» є більш точним за значенням, та, як зазначено в Академічному тлумачному словнику української мови, має п’ять значень. Таким чином, лексичні трансформації дають змогу перекладачеві використовувати точніші слова, що допомагає зберегти та адекватно передати оригінальний зміст тексту.

Граматичні трансформації в перекладі з англійської на українську включають зміну порядку слів, використання різних часів дієслів і зміну форм слів відповідно до граматичних правил української мови.

Граматичні трансформації допомагають перекладачеві передати тонкі нюанси оригінального тексту, як-от відтінки значення слів і конотації.

Лексичні та граматичні трансформації відіграють важливу роль у перекладі з англійської на українську, однак, під час перекладу необхідно враховувати безліч чинників, таких як контекст, цільова аудиторія та мета перекладу, щоб отримати найкращий результат.

ВИКОРИСТАННЯ КОМП’ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПИСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДУ

Явтушенко Д.В., керівник доц. Шаркова Н.Ф.

Український державний університет науки і технологій

Історія машинного перекладу бере початок з 50-х років минулого століття і відзначається більш активним розвитком у 70-ті роки з появою персональних комп’ютерів. Питаннями аналізу та особливостями таких програм займалися А.Д.Бакулов, Е.І. Корольов, Н.Н. Леонтєва, Л.Л. Нелюбін, З.М.Шаляпіна та інші. Сьогодні до центральних методів комп’ютерного перекладу відносять: прямий комп’ютерний переклад; метод трансферу, що передбачає аналіз граматичної структури вихідного речення, та його перетворення з урахуванням граматичних правил іншої мови; інтерлінгва, тобто перекодування на нейтральну мову, а потім переклад; та програми перекладу на основі технологій «перекладацької пам’яті» (що базуються на статистичних даних та на прикладах в контекстах); а також гібридні програми. В наш час використовується багато програм як комерційного, так і публічного застосування. З погляду користувачів, їх поділяють на: інформативні, професійні, персональні. Лінгвісти також розрізняють автоматизований та автоматичний, або машинний переклад. Машинний переклад здійснюється виключно комп’ютерною програмою. При автоматизованому перекладі комп’ютерна програма допомагає перекладачеві відтворити готовий текст іншою мовою або за менший час, або кращої якості.

ПІДСЕКЦІЯ «ІНОЗЕМНА МОВА»

USE OF FRACTAL GRAPHICS

Bychkova D. M., language advisor Kyrpyta T. V.

Ukrainian State University of Science and Technologies

Until recently, geometric models of natural objects were depicted using combinations of simple shapes: straight lines, triangles, circles, spheres, polyhedrons. However, it is difficult to describe more complex natural objects: porous materials, shapes of clouds, tree crowns, etc. with the help of a set of these known figures. That's why was created a new figure named

fractal. It can act as a model of complex natural systems, such as tree crowns, mountain ranges, coastlines, the surface of the moon, etc. Tree fractals are used to model not only plants, but also the bronchial tree, the kidneys and the circulatory system.

A fractal is a geometric figure, which has the property of self-similarity, i.e. composed of several parts, each of which is similar to the figure as a whole. Fractals are widely used in computer graphics for creation of images of natural objects, such as trees, bushes, mountain landscapes, etc. The role of fractals in computer graphics today is quite large. They come to the rescue, for example, when you want to get a very complex shape lines and surfaces. Fractal computer graphics is widely used in the creation of cartoons and fantastic feature films.

Thus, the study of features of fractal models in order to use them for practical applications is an interesting task that motivates the study of new - fractal programming.

PRINCIPLES AND PROBLEMS OF USING ELECTRIC ENERGY TECHNOLOGIES

Vasyk D.S, language advisor Kyrpyta T.V.

Ukrainian State University of Science and Technologies

The production of electricity can have a significant impact on the environment. The main source of electricity is power plants that use different fuels such as coal, oil, gas, nuclear fuel and renewable energy sources such as solar, wind and hydropower.

Power plants operating on coal and other types of fuel emit significant amounts of carbon dioxide, nitrogen oxides and sulphur, which lead to air pollution and deterioration of people's quality of life. In addition, the exploitation of coal mines and oil wells can have a serious impact on ecosystems and natural resources.

Energy produced using nuclear fuel can be dangerous for the environment, as it carries the risk of radiation contamination and accidents. To prevent this, high safety and operational standards must be observed. However, there are energy technologies that can reduce the impact on the environment, such as the use of renewable energy sources such as solar and wind energy. Technologies for cleaning emissions and reducing the use of coal and other types of fuel that have a negative impact on the environment can also be applied.

The use of renewable energy sources such as solar, wind and hydropower can reduce the negative impact on the environment, as these energy sources do not emit carbon dioxide and other pollutants. In addition, they do not use natural resources, which allows the preservation of natural ecosystems and resources.

Therefore, the production of electrical energy has a significant impact on the environment.

ENVIRONMENTAL RESPONSIBILITY OF ENTREPRENEURSHIP

Ivashyna Y.V., language advisor Kyrpyta T.V.

Ukrainian State University of Science and Technologies

Environmental protection is primarily the health protection of current and future generations. However, the barbaric attitude towards nature, its predatory exploitation and ignoring the problems of environmental safety continue now. It is necessary to agree with the opinion of V. V. Kostytsky that it is in the context of globalization of the economy that it is appropriate to talk about environmental patriotism as a legal system, economic, social and moral imperatives of the state and the values of civil society, aimed at protecting the commodity market from environmentally dangerous goods, the national economy - from environmentally hazardous industries, natural resources - from irrational use and export of raw materials, the environment as a whole - from the pollution of environmentally hazardous

waste and transboundary pollution in particular. According to Part 1 of Article 50 of the Constitution of Ukraine, everyone has the right to a safe environment for life and health and to compensation for damage caused by violation of this right. The right to a safe environment belongs to the new generation of human rights in the second half of the twentieth century. The allocation and consolidation of the right to a safe environment as one of the global, fundamental human rights have their objective prerequisites related to the need to specifically take care of the preservation, restoration and improvement of the Earth's natural conditions, the state of the biosphere for the health of modern and future generations of people. As a result, there was an overgrowth of the traditional problem of "nature conservation" into a much wider problem of "the environment that surrounds man." Today there is a problem with protecting not only nature from the consequences of human activity but also the person himself from the polluted environment. There are a number of regulatory documents regulating environmental relations in Ukraine but we must state the absence of a single document that would clearly define the concept of sustainable development and the limits of environmental responsibility of entrepreneurs.

NEW CHALLENGES AND THREATS FOR SCIENCE AND BUSINESS. CYBERATTACKS

Kvitkovsky S.V., language advisor Kyrpyta T.V
Ukrainian State University of Science and Technologies

The Internet was developed in order to ensure the interaction of remote computers and conceived as a decentralized territorially distributed network with many alternative storage points and ways of disseminating information. It was supposed to be will allow reliable interaction of computers of the US Department of Defence, even in in the event that part of the network fails as a result of military actions, for example, nuclear explosions Real cyberspace consists of a physical infrastructure that functions thanks to information infrastructure support. In addition to such devices as smartphones or computers, servers and data processing centres (where data available on the network is stored and processed), points Internet traffic exchange (infrastructure regulating data exchange), control centres network (monitoring and managing web traffic), as well as fibre optic cables that enable physical connections between users in different countries around the world.

The steady growth of Internet users in recent years has led to the emergence of the Internet many negative phenomena. Purchases of goods with other people's credit cards, theft of intellectual property in the Internet have gained enormous scope. The main problem security of cyberspace since its inception has been a problem of closed transmission information through an open network.

Cyber threats are inherent not only to large enterprises, but also to entities of small and medium-sized business (SME). Sometimes the latter face this phenomenon much more often, as SMEs tend to be more vulnerable with fewer safeguards in place.

PROBLEMS OF TRANSLATION OF MODAL VERBS IN A LITERARY TEXT **Koliesnik A.V., scientific supervisor and language advisor T.V. Kyrpyta** **Ukrainian State University of Science and Technologies**

The artistic space of a text is not limited to the reproduction of certain events or facts; it is a certain model of the world created by the author. Modality is one of the main categories of language and is defined as the author's assessment of the events depicted. It should be noted that modality can have different semantic meanings: expressing a request, permission, ability, prohibition, strong and weak obligation, assumption, probability, possibility.

When performing a literary translation, the main task of a translator is to convey the subjective modality, which can be represented in a text using various linguistic means. That is why it is so important to be aware of the different ways of realizing modality in a text. For example, such modal verbs as must, should, could, may can express different degrees of certainty in addition to their basic meanings. It can be concluded that these verbs are intended to convey possible and foreseeable actions and are synonymous with such introductory words as maybe, perhaps, rather, very likely. In the process of translation, a translator faces many difficulties, and one of them is the translation of modal meaning from English into Ukrainian in a literary text.

What is this difficulty? First of all, it should be noted that there is no single definition of modality in linguistics. Secondly, there are many equivalent units for conveying modality from English into Ukrainian and vice versa, which have contextual subtleties. Thirdly, modal verbs are multivalent and acquire meaning only during the speech act, under the influence of the context.

When translating literary texts, it is extremely important to take into account different types of modality and how to translate them in order to more fully convey the author's attitude to the events taking place and to allow the reader to feel the various shades of modality in the work. It is also important not only to differentiate the meaning of a particular means of conveying modality, but also to take into account the requirements of the relevant discourse.

THE WAYS TO IMPROVE PERFORMANCE OF ELECTRIC ENERGY RECUPERATORS

**Kuramshyn Y.O., language advisor Kyrpyta T. V.
Ukrainian State University of Science and Technologies**

The theory of energy processes in electric circuits with semiconductor devices is based on extraction of the fundamental harmonic of voltage and the first harmonic of current from the spectrum of harmonic components of non-sinusoidal voltage and current at the converter input. This method allowed simplifying the calculation of active power at the input of semiconductor converters with different pulse control methods of power semiconductor devices (PSC). The known theory of energy processes does not allow revealing the cause of unsatisfactory work of pulsed semiconductor converters. The developed in IrGPS power characteristics take into account reduction of irreversible transformation of electric energy into another kind of energy due to non-conductive state of semiconductor devices of electric energy recuperators and reactive elements of electric power system. Operation of electric energy recuperators can be improved by technical solutions, which allow eliminating the cause of reducing their energy efficiency.

It is proposed to stabilize the argument of full power at the recuperator output at a given level when regulating active recuperation power by means of a smooth change in current in the excitation windings of traction motors and switching sections of the secondary winding of traction transformers of the electric rolling stock.

Total losses of active power in the traction transformer, in the developed EPS recuperator and in the AC contact network are reduced by 3 times in comparison with the total losses of active power in the traction transformer, EPS RPM and contact network.

PRODUCTION AND ITS IMPACT ON THE ECOSYSTEM

Mazur D.O., language advisor Kyrpyta T.V.

Ukrainian State University of Science and Technologies

Production is the process of conscious human influence on natural things to create the goods necessary for the existence and development of society.

Connection between society and nature lies not only in their coexistence - it also gets reflection in their active interaction with each other. In the nature-society system, the second element is the most mobile, and the pace of historical development of society is constantly increasing. Nature itself has not undergone significant changes during the existence of human civilization on Earth. Therefore, the root causes of any changes in the interaction between nature and civilization should first be sought in the new processes that are emerging in the industrial sociopolitical and spiritual spheres of social life. Moreover, a characteristic feature of the current stage of interaction between nature and society is that society has such a significant impact on nature, and causes such changes in it, that it largely determines the nature of the reverse process - the impact of nature on the development of society.

The natural environment has a diverse impact on the development of society, but it should not be overestimated. However, some thinkers absolutize the role of the natural environment or its separate elements in society. These are the representatives of naturalistic concepts of social development and supporters of the so-called geographical determinism. These concepts became most widespread in the nineteenth century.

In the twentieth century, another trend of geographical determinism emerged - geopolitics. This is a doctrine that tries to justify the aggressive policy of states through the natural environment, in particular the peculiarities of their geographical location, richness or poverty of mineral resources, population growth rates, etc. Geopolitics was widespread in Nazi Germany (where, along with racism, it became the leading doctrine of fascism) and in Japan.

INTERNATIONAL ACTIVITIES OF THE NATIONAL ACCREDITATION AGENCY OF UKRAINE

Prykhodko V.S., language consultant Kyrpyta T.V.

Ukrainian State University of Science and Technologies

The activities of the National Accreditation Agency of Ukraine (NAAU) have received widespread recognition in the European Union and around the world. NAAU is a member of several international and regional accreditation organizations.

NAAU is an associate member of the European Accreditation Cooperation (EA) and a signatory of the Multilateral Agreement with EA (EA MLA) through the Bilateral Recognition Agreement (EA BLA) in the areas of accreditation of testing and calibration laboratories, product certification bodies, management systems certification bodies, bodies for personnel certification and inspection bodies. EA recognized that all activities of the NAAU comply with the regulatory requirements in the field of accreditation established in Europe. Thus, NAAU conducts activities recognized at the level of the European Union. NAAU is a full member of the International Laboratory Accreditation Cooperation (ILAC) and signed the Mutual Recognition Agreement (ILAC MRA) regarding the accreditation of testing and calibration laboratories and inspection bodies.

NAAU is also a member and signatory of the International Accreditation Forum (IAF) Multilateral Mutual Recognition Agreement (IAF MLA) for the areas of accreditation of product certification bodies, personnel certification bodies and the system of quality and environmental management certification bodies. Thus, the accreditation provided by NAAU

in the above areas is equivalent to the accreditation provided by national accreditation bodies - signatories of the ILAC MRA and IAF MLA in more than 80 countries around the world.

Within the framework of the CIS, NAAU cooperates with the Interstate Council for Standardization, Metrology and Certification (MDR). The participation of NAAU in the work of the MDD is due to the need to form common approaches in the field of accreditation, restructuring the economies of countries, the transition to new market relations, and the relevance of the problem of ensuring product quality, primarily its safety.

Development of relations with EA, ILAC and IAF, expansion of recognition in these organizations, as well as further cooperation with accreditation bodies of the countries of the European Union and the world, work on mutual recognition of accreditation within the framework of this interaction are currently the priority areas of activity of the NAAU.

STATE ENVIRONMENTAL POLICY IS A WAY TO SOLVE THE COUNTRY'S ENVIRONMENTAL PROBLEMS

**Rodionova A.O., language advisor Kyrpyta T. V.
Ukrainian State University of Science and Technologies**

Environmental problems, which were a major issue in the late nineteenth century and sometimes they are even broader and more practical than that, making it possible to verify the importance of the scientific and political activities. In particular, their implications are relevant for Ukraine. Today, the problem of the global environment continues to be a problem of the global scale and requires a lot of attention.

The study of ecological problems makes it difficult to regulate the development of the industry. This means that ecological problems of a scientific and theoretical nature are being addressed in the priorities of international and national policy and governance; a transition from a purely economic paradigm to a paradigm of balanced development. All these ecological problems are important to address. The state of the art is not sufficiently focused on the issues of preserving the ecological system of Ukraine as a complex system of its economy. Ukraine's vast array of natural resources has an internationally recognized status as a source of ecological diversity, and in its entirety, the negative "ecological" image of Ukraine has been very important. In recent times, the biggest environmental challenges for Ukraine have become: pollution of air, water and groundwater, including radioactive waste; the use of advanced technologies in the utilization of industrial inputs; changes in the area of forests; the use of genetically modified products.

The effectiveness of the current system of management in the field of environmental protection in the nearshore environment is even higher than expected, implementation of structural reforms and modernization of technological processes in the conditions of national development national economy to increase the level of development and to make it possible to support the development of the old ones, ineffective approaches to the development of inefficient and ineffective resources.

MODERN GEOPOLITICS AS A SCIENCE

**Slynko D.M., language advisor Kyrpyta T.V.
Ukrainian State University of Science and Technologies**

In today's globalized world, the degree of interdependence of states in political, economic, social, cultural and other aspects is growing. Real international relations are built, as in the past, mainly on the basis of fierce interstate competition in various fields. Political and economic confrontation is intensifying between various actors in international relations is intensifying. Therefore, the study of the current geospatial political organization of the world

and forecasting its changes in the future is a very important task of modern science of modern science from both theoretical and cognitive and applied points of view. It is geopolitics that is the scientific discipline that, in cooperation with other sciences should analyse the development of the political organization of the world, spatial aspects of interaction between states, the role of non-state political actors on the world stage, identify the main trends in the geospatial development of world political processes.

Disclosing the essence of geopolitics, defining its object and subject of research remain topical issues of scientific research. The views of scholars of different schools and trends on these issues differ significantly.

We will define geopolitics as a scientific discipline, give a formulation of its object and subject of research, and identify its main structural components, analyse the interconnections of geopolitics with other interdisciplinary sciences and political geography.

The term "geopolitics" was first proposed by Swedish scientist and politician R. Kjellén, and in his main work "The State as a Form of Life" (1916) he developed the scientific foundations of geopolitics - the doctrine about the state as a geographical organism that develops in a certain space. Even today, the question of the existence of such a science as geopolitics remains controversial.

Today, there are many definitions of geopolitics - more than 300. In general, there are the following main approaches to defining the essence of geopolitics.

First, geopolitics is understood as a worldview, ideological doctrine that justifies the expansionist or defensive direction of a state's foreign policy of the state by its national interests in the geographical space. Geopolitical doctrine (according to a common definition) is a generalized system of leading views and guiding principles of the state's strategy in the world geopolitical space, in the region and in relation to space, in the region and in relation to its immediate neighbours.

Secondly, geopolitics is the policy of the state in the geographical space. Supporters of this of this essentially applied approach pay special attention to foreign geopolitics - the development and implementation of strategic directions of the state's foreign policy in the global geospace at different hierarchical levels. At the domestic level, domestic geopolitics is developed and implemented as a practical policy of the state in relation to its individual territories (regions).

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА КОРДОНОМ

Алманов Б.П., керівник доц. Мунтян А. О.

Український державний університет науки і технологій

Англійська мова стала найпоширенішою мовою у світі, і її значення в міжнародному спілкуванні та торгівлі неможливо переоцінити. У результаті роль англійської мови за кордоном стає все більш важливою в сучасному глобалізованому світі.

У багатьох країнах англійська є основною мовою для міжнародного спілкування, будь то в бізнесі, наукових колах чи дипломатії. Вона стала *lingua franca* світу, спільною мовою, якою люди з різних країн і культур можуть користуватися для спілкування один з одним. Це зробило його незамінним інструментом для тих, хто хоче працювати, подорожувати чи навчатися за кордоном.

Англійська також є мовою технологій та інновацій. Багато з найуспішніших компаній світу розташовані в англійськомовних країнах, а їхні продукти та послуги рекламуються та продаються англійською мовою. Це означає, що ті, хто хочуть брати участь у світовій економіці, повинні добре володіти англійською мовою.

У сфері академічних кіл англійська є мовою наукових досліджень і академічних публікацій. Більшість академічних журналів і конференцій проводяться англійською мовою, і очікується, що дослідники вмітуть читати та писати англійською мовою, щоб мати можливість повною мірою брати участь у своїй галузі.

Крім того, англійська мова стала мовою культури та розваг. Англійськомовні фільми, телевізійні шоу та музика популярні в усьому світі, і вивчення англійської мови стало для людей способом спілкування та розуміння цих культурних продуктів.

Одним словом, роль англійської мови за кордоном є вирішальною. Це мова, яка поєднує людей з різних культур і сприяє міжнародному спілкуванню та торгівлі. Знання англійської мови стало важливою навичкою для кожного, хто хоче досягти успіху в сучасному глобалізованому світі, і його важливість, ймовірно, тільки зростатиме в майбутньому.

ВАЖЛИВЕ ЗНАЧЕННЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Байдюк Р.В., керівник доц. Мунтян А.О.

Український державний університет науки і технологій

Вивчення іноземної мови має важливе значення в технічному університеті з багатьох причин. На сьогоднішній день, в епоху глобалізації, знання іноземної мови є важливим фактором успіху в будь-якій професії. У технічних університетах, де зосереджена велика кількість науково-технічних знань та досвіду, вивчення іноземних мов стає ще більш важливим, оскільки технології та ресурси, необхідні для успішної роботи, часто походять з інших країн. Перш за все, знання англійської мови є особливо важливим, оскільки вона є міжнародною мовою науки та техніки. Більшість наукових публікацій, конференцій та досліджень проводяться на англійській мові. Тому, для того щоб знайти та опрацювати необхідну інформацію, студентам технічних спеціальностей необхідно мати високий рівень англійської мови.

Крім того, знання інших мов також може стати корисним у професійній діяльності. Наприклад, у технічних компаніях можуть бути розташовані підрозділи в різних країнах, де спілкування з місцевими колегами вимагає знання мови цієї країни. Також, знання інших мов може допомогти у взаємодії з клієнтами та партнерами з-за кордону. Крім професійного аспекту, вивчення іноземної мови також має особисті переваги. Воно допомагає розширити світогляд, збільшити кількість доступної інформації та можливостей для саморозвитку, а також сприяє культурному обміну та взаєморозумінню з людьми з різних країн.

Технічний університет може запропонувати своїм студентам різні форми вивчення іноземних мов, такі як спеціальні курси або міжнародні програми обміну, що дозволяють студентам вивчати мову в країнах, де вона є рідною.

Узагальнюючи, вивчення іноземної мови є важливим аспектом в навчанні технічних спеціальностей в університеті. Це допомагає студентам здобувати необхідні знання та інформацію для успішної професійної діяльності, а також сприяє їх особистому та культурному розвитку. Вивчення іноземної мови є інвестицією у майбутнє студентів, яка забезпечує їм більше можливостей в кар'єрному та особистому житті.

ЯК ВЧИТИ ДІЛОВУ АНГЛІЙСЬКУ

Білостоцька Д.О., керівник доц. Мунтян А.О.

Український державний університет науки і техніки

Бізнес-англійська — в першу чергу конструкції і лексика, властиві робочому середовищу в принципі. Мова не йде про конкретні напрями ділової діяльності. Цей різновид, як і повсякденна англійська, будується на базовій англійській. Місцями граматичні конструкції навіть простіше, ніж в загальній англійській. Наприклад, фраза “З нетерпінням чекаю зустрічі” — I look forward to meeting you. Логічно було б припустити, що потрібен Present Continuous, адже процес очікування протікає зараз. Проте, ділова англійська передбачає тут саме Present Simple. Не відомо, чи пов’язано це з економією символів, але життя спрощує. Звичайно, зі словами справа інакша. Студент дізнається чимало нового: як принципово нові поняття, які використовуються чисто в діловому середовищі, так і “діловиті” синоніми вже відомих слів, що визначають відтінок розмови. Так, бізнес-англійська — це тільки відтінок англійської мови, що налаштовує і підтримує робочу атмосферу і ділові відносини між людьми. Чималу роль тут відіграє етикет.

Формальність ділового мовлення вимагає буквальності і прозорості. Наприклад, негоже в договорах писати прислів’я і метафори. Проте, і в діловому світі повно ідіоматичних виразів, коли справа не вимагає зайвої формальності і буквальності. Наприклад, в спілкуванні з колегами і добре знайомими діловими партнерами вимоги до етикету мінімальні в порівнянні з переговорами на найвищому рівні.

МЕТОДИ ТА СТРАТЕГІЇ ДЛЯ КРАЩОГО ЗАПАМ’ЯТОВУВАННЯ НОВИХ СЛІВ ТА РОЗШИРЕННЯ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ

Борисенко А., керівник доц. Мунтян А.О.

Український державний університет науки та технологій

Існує безліч методів та стратегій для кращого запам’ятовування нових слів та розширення словникового запасу. Ось кілька з них:

Контекстуальне вивчення слів. Намагайтеся вивчати нові слова в контексті речень, які використовують ці слова. Це допоможе вам зрозуміти їх значення та використовувати їх правильно. Створення власних словників. Створення власного словника з новими словами, які ви вивчаєте, може бути дуже корисним. Ви можете додати до словника нові слова з їх визначеннями та прикладами вживання, щоб переглядати їх в будь-який час.

Використання карток зі словами. Картки зі словами можуть бути дуже корисними для запам’ятовування нових слів. Напишіть нове слово на одному боці картки, а на зворотньому боці напишіть його визначення та приклад вживання.

Використання інтернет-ресурсів. Інтернет містить безліч ресурсів для вивчення нових слів та розширення словникового запасу. Наприклад, ви можете відвідати онлайн-словники та користуватися ними для вивчення нових слів, або переглядати сайти, де вживається велика кількість різних слів.

Розмовляйте з носіями мови. Розмова з носієм мови може допомогти вам вивчати нові слова та розширювати словниковий запас. Носій мови може використовувати нові слова у розмові з вами та надавати приклади їх вживання.

Ці методи та стратегії можуть бути корисними для кращого запам’ятовування нових слів та розширення словникового запасу. Проте, важливо пам’ятати, що кожна людина має власний стиль вивчення. І методи, які працюють для однієї людини, можуть не працювати для іншої. Тому, варто спробувати декілька різних методів та стратегій і знайти той, який найкраще працює для вас. Для досягнення успіху у

вивченні нових слів та розширенні словникового запасу, важливо також використовувати нові слова у практичних ситуаціях, щоб закріпити їх в пам'яті. Дуже важливо використовувати нові слова у розмові, письмі, читанні та інших практичних ситуаціях допоможе закріпити їх у вашій пам'яті та зрозуміти їх правильне вживання. Також корисно розширювати свій словниковий запас за допомогою читання книг, перегляду фільмів та слухання новин на іноземній мові. Це дозволить зустрічати нові слова та відразу ж використовувати їх у контексті, що збагачує вашу мову та підвищує рівень володіння нею.

АНГЛІЙСЬКА МОВА – БІЛЕТ В КОЖНУ КРАЇНУ СВІТУ

Воронкін Е.І., керівник доц. Мунтян А.О.

Український державний університет науки і технологій

Англійська мова є однією з найпопулярніших мов у світі. Вона є мовою міжнародного спілкування, і знання її відкриває безліч можливостей для людей у всьому світі. Якщо ви володієте англійською мовою, то ви маєте більше шансів на успіх у бізнесі, науці, технологіях та культурі. Англійська мова також є мовою туризму та подорожей, тому знання її дозволяє легко спілкуватися з місцевими жителями та насолоджуватися місцевою культурою.

Знання англійської мови відкриває двері до кращих робочих місць та навчання в кращих університетах. Багато країн світу використовують англійську мову як мову міжнародного спілкування, тому знання англійської мови є важливим для спілкування з колегами з інших країн, укладання міжнародних угод, та розуміння міжнародних новин.

Крім того, англійська мова є мовою науки та технологій. Багато наукових статей та ресурсів доступні тільки на англійській мові, тому знання англійської мови є важливим для науковців та студентів, які прагнуть до досягнення високих результатів у науці та технологіях.

Не менш важливим є використання англійської мови в культурній та мистецькій сферах. Багато знаменитих книг, фільмів та музичних творів створені на англійській мові, тому знання її дозволяє легко зрозуміти ці твори та насолоджуватися ними в оригіналі. Крім того, знання англійської мови допоможе вам легко спілкуватися з музикантами, акторами та іншими творчими людьми з усього світу, що може відкрити для вас нові можливості в культурному та мистецькому житті.

Загалом, англійська мова є ключем до більшої світової громадянськості та глобальної розумової емансипації. Вона не тільки допомагає людям спілкуватися між собою, але й дає можливість зрозуміти інші культури, здобувати нові знання та досвід, розвиватися як професіонали та особистості.

Тому, якщо ви хочете знайти своє місце у світі та отримати більше можливостей у житті, знання англійської мови є безумовно необхідним. Вона є білетом в кожену країну світу та дозволяє легко пристосовуватися до будь-яких ситуацій та взаємодіяти з людьми з усього світу. Навчитися англійської мови можна на різних рівнях та за різними методиками, і це завжди буде вдалою інвестицією у своє майбутнє.

РОЛЬ МОВИ У СПІЛКУВАННІ: ВІД РОЗУМІННЯ ДО ЕФЕКТИВНОСТІ

Гриньов С.П., керівник доц. Мунтян А.О.

Український державний університет науки і технологій

Роль мови у спілкуванні є дуже важливою. Вона визначає наші можливості спілкування з іншими людьми та впливає на наші стосунки з ними. Навіть якщо ми

знаємо ту саму мову, різниця в мовних знаннях та використання може призвести до непорозумінь, конфліктів та невдач.

Одним з ключових факторів ефективного спілкування є розуміння мови, які ми використовуємо. Мова може бути складною та включати в себе багато тонкощів, які можуть бути неочевидними для інших людей. Тому важливо вміти передавати інформацію зрозуміло та з легкістю, враховуючи специфіку аудиторії.

Ще одним фактором успішного спілкування є ефективність мовлення. Це означає, що ми маємо вміти вибирати правильні слова та формулювання для досягнення певної мети. Досягнення мети може відрізнятися в залежності від контексту спілкування: від спілкування в особистому житті до професійного. Тому важливо враховувати культурні різниці, специфіку аудиторії та контекст, у якому відбувається комунікація.

Крім того, мова може впливати на наші емоції та настрої. Відомо, що спілкування, яке викликає негативні емоції, може призвести до недовіри, конфліктів та непорозумінь. Це може статися, якщо ми використовуємо мову, яка є образливою або недостатньо чіткою. Тому важливо вміти слухати інших людей, враховувати їхні потреби та перспективи і вміти використовувати мову, що передає доброзичливість та повагу до інших.

Загалом, роль мови у спілкуванні визначає наші можливості успішної взаємодії, взаєморозуміння та досягнення спільних цілей. Якщо ми вміємо ефективно використовувати мову, ми можемо досягти успіху у будь-якій галузі життя - від особистих стосунків до професійної діяльності.

Зважаючи на все сказане, можна зробити висновок, що мова відіграє важливу роль у спілкуванні, починаючи від розуміння і закінчуючи ефективністю. Від нашої здатності ефективно спілкуватися залежить успіх наших стосунків з іншими людьми та досягнення наших цілей. Тому варто пам'ятати про те, що використання мови є складним процесом та вимагає від нас великої уваги та розуміння.

МЕТОДИ ТА СТРАТЕГІЇ ДЛЯ КРАЩОГО ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ НОВИХ СЛІВ ТА РОЗШИРЕННЯ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ

Діденко М.А., керівник доц. Мунтян А.О.

Український державний університет науки і технологій

Для гарного володіння іноземною мовою знання граматичних правил є недостатнім, без багатого словникового запасу. Для ефективного вивчення нових слів і їх кращого запам'ятовування є декілька дієвих способів.

Одним із ефективних методів навчання новим словам є вивчення прикладних речень. Важливо не просто запам'ятати значення слова, а й додатково одне-два речення або фрази, де воно вживається. В такий спосіб покращується розуміння сенсу слова і його правильне застосування.

Під час читання тексту із незнайомими словами, слід не поспішати шукати їх значення у словнику. Спочатку необхідно спробувати самостійно здогадатися про смисл за контекстом і пов'язаними сусідніми словами в реченні. Після цього можна перевірити своє припущення у словнику і порівняти його із реченням.

Письмовий запис нових слів також сприяє їх запам'ятовуванню. Цей метод ефективний тому, що кожне слово під час запису зв'язується відразу із двома типами пам'яті м'язовою та зоровою. Для того, щоб цей спосіб був ще більш дієвим, його можна розширити. Наприклад, під час вивчення нового слова, не слід обмежуватись лише одним варіантом. Необхідно згадати або дізнатися, як це слово буде виглядати у множині (якщо це іменник) або у різних часах (якщо це дієслово). Таким чином замість

одного слова, можна вивчити декілька, тим самим збагатити свій лексичний запас і покращити свою граматику.

Ще однією технікою є мнемонічне запам'ятовування слів за допомогою штучних асоціацій із звуками, картинками або історіями. Декілька досліджень показують, що створення ігор навколо іноземної мови може допомогти краще запам'ятати лексику. В останнє десятиліття, через значне поширення мобільної техніки яка є у кожного, великого поширення отримали онлайн-платформи та додатки для смартфона, такі як Preply Space, Duolingo.

Варто відмітити ще один метод навчання, який полягає в тому, щоб створити навкруги себе іншомовний простір і для цього навіть не доведеться від'їжджати в іншу країну. Для реалізації цього способу необхідно оточити себе іноземними словами, наприклад змінити мову в комп'ютерних програмах, мову пристрою та подібне. Такий метод є дуже дієвим, оскільки кожного дня людина буде стикатися із новими іноземними словами і навіть розуміти їх значення на підсвідомому рівні не дивлячись у словник. Коли буде відчуватись впевненість у розумінні мови, можна спробувати дивитись іноземні серіали, фільми або звичайні відео в Інтернеті.

Серед всіх запропонованих способів та методів не слід забувати про обов'язкову практику із носіями мови або знайомими які вже мають певні навички в спілкуванні іноземною мовою.

АНГЛІЙСЬКА В ІТ

Кондратенко М.С, керівник доц. Мунтян А. О.

Український державний університет науки і технологій

Програміст — це людина, яка знає не тільки мови програмування, але й англійську мову. Сьогодні англійська для програміста має стати мало що не рідною (як клінгонська для Спока із «Стар Треку»). І це не гучні слова, а реалії ІТ. Книги, інформаційні ресурси, інструкції, іноземні інноваційні рішення — майже все зараз створене англійською мовою.

Крутий розробник — це той, хто володіє технічною англійською мовою (тобто специфічною технічною термінологією), бізнес-англійською (для комунікації з іноземними замовниками й менеджерами) та розмовною — для звичайного спілкування у робочих чатах, конференцій тощо. Хтось приходить у ІТ-компанії з англійською С2 (Proficiency), хтось ніяк не може піднятися вище В1 (Intermediate), хтось взагалі «застряг» на базовому рівні (А1). Англійська є найбільш вживаною мовою для спілкування у всіх сферах бізнесу й офіційною мовою 53 країн світу. У сфері інформаційних технологій чи не $\frac{3}{4}$ замовлень щодо розробки програмного забезпечення надходить вітчизняним ІТ-спеціалістам від іноземців, що надають перевагу спілкуванню англійською. Але, природно, що це не єдина причина вивчення англійської мови, якщо ви працюєте або збираєтесь пов'язати своє життя зі світом технологій. Знання англійської мови програмісту можуть дати: співробітництво з іноземними колегами, кар'єрні можливості, розуміння специфічної термінології, вільне вивчення технічної документації, спілкування у міжнародному ком'юніті, саморозвиток, покращення роботи мозку.

<https://careers.easternpeak.com/blog/english-for-it-specialists/>

ЧОМУ АНГЛІЙСЬКА МОВА Є МІЖНАРОДНОЮ

Мамчиц В. М., керівник доц. Мунтян А. О.

Український державний університет науки і технологій

Основними передумовами поширення і закріплення англійської мови на стійких позиціях, були дві потужні держави, які розповсюджували англійську мову в світі та змогли її глобалізувати — США та Великобританія. Є низка історичних подій, яка привела англійську мову у різні куточки світу, які, наприклад, колонізувала Великобританія або з якими розвивала економічні відносини США.

Потужним поштовхом до поширення мови, стала світова глобалізація, через мережу Інтернет. В сьогоденні також варто приділити увагу соціальним мережам, різним форумам, юнацькій літературі та кінематографу, що сприяє зближенню підлітків та юних людей по всьому світу.

На сьогодні, англійська мова стала міжнародною мовою, вона є найбільш поширеною у світі, для більш ніж 400 мільйонів людей вона є рідною. Англійська мова є мовою торгівлі і бізнесу, в багатьох країнах англійська займає дуже важливе місце як мова дипломатії. Англійська — мова освіти, вона є найпопулярнішою іноземною мовою в школах, найпрестижніші ВНЗ світу — англосовні. Знання англійської дає можливість отримати хорошу освіту і побудувати успішну кар'єру. Англійська — мова подорожей, масштабні подорожі англійців протягом двох століть принесли свої плоди і у XXI столітті англійську використовує багато мандрівників. Англійська — мова молоді, ця мова стала мовою молодіжної культури. Американські та англійські актори, музиканти, письменники були і залишаються кумирами не одного покоління людей. Англійська є універсальною мовою, вона помірно складна у вивченні, має один з найбагатших словникових запасів у світі, але при цьому в ній нескладна граматики, адже міжнародна мова має бути простою і всім зрозумілою, тому більшість обирає для вивчення саме англійську.

<https://tut-cikavo.com/kultura/frazi/514-yak-anglijska-mova-stala-mizhnarodnoyu-istoriya-i-nash-chas>

ПЕРЕВАГИ ЧИ НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Панасенко Д.К., керівник доц. Мунтян А.О.

Український державний університет науки і технологій

Дистанційна освіта має свої переваги та недоліки. Серед переваг можна відзначити можливість отримати знання з будь-якого місця та у будь-який час, що є особливо зручним для людей з зайнятим графіком або обмеженими можливостями. Крім того, дистанційна освіта зазвичай коштує менше, ніж традиційна освіта, і дає змогу зекономити на витратах на дорогу та проживання в іншому місті або країні.

Однак, недоліки також наявні. Основний недолік полягає у тому, що дистанційна освіта не надає такого рівня інтерактивності, який можна отримати на заняттях в класі з викладачем та іншими студентами. Також, дистанційна освіта вимагає від студента більшої самодисципліни та самоконтролю, оскільки ніхто не контролюватиме його присутність на заняттях або виконання завдань. Крім того, не всі предмети можуть бути ефективно вивчені дистанційно, особливо ті, які потребують практичних занять або взаємодії з іншими студентами та викладачами.

Наприклад, важливо зазначити, що пандемія COVID-19 значно збільшила популярність дистанційної освіти, оскільки багато навчальних закладів були змушені перейти на онлайн-формат навчання. Це також відкрило можливості для людей з різних куточків світу навчатися разом, спілкуватися та обмінюватися досвідом без необхідності подорожувати до інших країн. Однак, цей формат навчання також виявив

свої недоліки, такі як погіршення якості навчання та виклики з питань збереження студентської мотивації.

Також, важливо враховувати, що дистанційна освіта може вимагати більшого часового та енергетичного зусилля від студента, особливо якщо він недосвідчений у використанні комп'ютерних технологій та інтернету. В такому випадку, додаткова підтримка та інструктаж можуть бути необхідними для успішного навчання. Загалом, дистанційна освіта - це компроміс між зручністю та якістю, тому вибір формату навчання залежить від конкретних потреб та обставин кожної людини.

Отже, дистанційна освіта має як свої переваги, так і недоліки, і вибір між нею та традиційною освітою залежить від конкретних потреб та обставин кожної людини..

СПОСОБИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Пушкар О.С., керівник доц. Мунтян А.О.

Український державний університет науки і технологій

В наш час життя все частіше вимагає від людини знань та вмінь користуватися англійською мовою, на роботі, в подорожах за кордоном, навіть в побуті при перегляді різних фільмів чи серіалів в оригіналі. І на жаль велика частка людей все ще погано розуміють найпопулярнішу у світі мову для спілкування, через різні складнощі при її вивченні. Тому в цій роботі я розповім вам деякі методи вивчення англійської мови як значно покращать ваш прогрес в її володінні та використанні.

Для початківців вивчення англійської мови є досить складним завданням, бо через брак інформації та її не зосередженість в інтернеті можна зробити велику помилку при вивченні англійської мови почавши вивчати все та одразу. Перш за все потрібно скласти план з вивчення мови або почати користуватись послугами різних курсів або репетиторів в яких вже давно є налагоджені схеми з методики викладання англійської мови. Так у вас постійно буде можливість отримувати структурований новий матеріал, а при виникненні будь-яких запитань буде змога звернутись за допомогою з поясненням тієї чи іншої теми.

Також не варто забувати і про практику у використанні новоотриманих знань, для більшості людей найпростішим методом у поліпшенні розуміння англійської мови буде перегляд кіно чи серіалів. Так при зустрічі незнайомого слова треба одразу перекласти його та записати в словник і впродовж тижня намагатися запам'ятати його. Не треба забувати й про вимову, бо де як не в перегляді фільму саме на англійській, можна почути коректну вимову більшості слів та емоційне забарвлення, яке вони передають. Звісно кращім методом є очне спілкування з носіями мови, що значно підвищить вашу впевненість і знання мови, але така можливість є далеко не в кожного. Тут можна згадати про таку круту штуку як інтернет де на просторах різних тематичних сайтів можна спілкуватися використовуючи англійську мову. Молодь полюбляє грати в різні комп'ютерні ігри, і ви не повірите, але досить велика частка людей практикує мову саме там, спілкуючись з іноземцями на різні ігрові й не тільки теми.

Досить недавно в нашому житті з'явилися великі нейромережі такі як ChatGPT де початковою мовою спілкування є саме англійська. І що не дивно, але ніхто не забороняє вам спитати деякі поради стосовно мови саме в нього, тим більше ви можете попросити в нього потренувати з вами спілкування в письмовому вигляді де в вас буде змога поліпшити правопис паралельно вивчаючи нові слова.

ВАЖЛИВІСТЬ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Синельник М.С., керівник доц. Мунтян А.О.

Український державний університет науки і технологій

Англійська мова – це найважливіша передумова для життєвого успіху, професійного зростання і процвітання. Її варто вивчати хоча б тому, що англійською говорять в найбільш економічно, індустріально і технологічно розвинених країнах світу.

Сьогодні ця мова використовується у всіх сферах життя – бізнес, подорожі, наука, навчання, інтернет, музика, фільми, література ітд.

У сучасному світі знання англійської мови стало необхідністю. Це наш квиток, що відкриває перед нами двері у світ, повний кар'єрних перспектив, можливостей для навчання, корисної інформації, розваг, вигідних покупок і цікавих знайомств.

Також ми можемо спілкуватися з іноземцями на побутові теми, а значить, легко знайомитися в інтернеті з англійськими людьми, заводити корисні знайомства, які допоможуть нам в роботі і наших подорожах. Таким чином, англійська мова насправді поліпшить якість нашого життя у всіх сферах і дозволить розширити кругозір.

Володіючи цією мовою міжнародного спілкування, ми зможемо досягти поставлених цілей за допомогою нових можливостей. І ми обов'язково зрозуміємо, що значення англійської мови не перебільшено.

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Хаустов А.В., керівник доц. Мунтян А.О.

Український державний університет науки і технологій

1. Вчіть правильні слова. Багато людей кидають вивчення іноземної мови через те, що з нуля потрібно вивчити дуже багато слів. Але, щоб сформувати робочий словниковий запас, не обов'язково знати всі слова. Насправді, при правильному підході, 20% ваших зусиль на вивчення мови дозволить розуміти 80% матеріалу (згадайте принцип Парето). В англійській мові (як і в більшості інших) кожен текст має близько 300 однакових слів.

2. Спілкуйтесь або хоча б розмовляйте вголос іноземною мовою з першого дня. Дайте собі право на помилки – Ви ж тільки починаєте вивчати мову. Розмовляйте з носіями мови у месенджерах: Telegram, Viber, Twitter. Також рекомендую перекладати тексти вголос, домовтеся вчити мову з кимось, із ким зможете спілкуватись кожного дня.

3. Розповідайте про себе. Це перше, що ви повинні вміти, вивчаючи мову. Напишіть про себе короткий текст, перекладіть його самостійно (або з носієм мови) і доповніть деталям у процесі вивчення.

4. Не шукайте виправдань. Не бійтесь помилятися, знаходьте вільний час, навіть якщо ви думаєте, що у вас його немає, спілкуйтесь з носіями в Skype, слухайте аудіокнижки в дорозі, читайте розмовник в черзі у супермаркеті...

5. Будьте готові витратити на вивчення багато часу. Бенні Льюїс запевняє, що витрачаючи на мову 6-8 годин на день, можна володіти мовою на рівні B2 вже за два місяці. Тобто ті люди, що зможуть витратити на вивчення мови 1-2 години на день, вже за рік зможуть продемонструвати чудові результати. Треба лише почати прямо зараз.

https://tvoemisto.tv/news/yak_shvydko_vyvchyty_movu_10_porad_vid_poliglota_73293.htm

ГУМАНІТАРНІ ДИСЦИПЛІНИ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
Ховавко В.В., керівник доц. Мунтян А.О.
Український державний університет науки і технологій

Особливу роль у підготовці сучасного фахівця відіграє формування наукового світогляду. При цьому дуже важливо, щоб професійна підготовка сприяла не фрагментарному напрямку студентів, але й була направлена у свою майбутню спеціальність. Майбутні фахівці повинні охоплювати світ через інтегровану взаємодію наук таких як : філософія, українська мова (за професійним спрямуванням), іноземна мова(за професійним спрямуванням),основи галузевої економіки, які в сфері застосування, дуже важливі.

Відтак, незважаючи на той факт, що у сфері гуманітарної підготовки майбутніх фахівців накопичено значний теоретичний досвід, але його слід практично застосувати в освітньому процесі. Гуманітарні дисципліни, хоча й не є профільюючими, але повинні розглядатися майбутніми фахівцями, як обов'язкові для формування конкурентоспроможної на вітчизняному та світовому ринку праці при новітніх технологіях. Окрім того, саме гуманітарна освіта формує людину, як високо розвинену в сфері інформаційних технологій.

Сучасні компанії та організації такі як: MATLAB, Mathcad, ArchiCAD функціонують в умовах постійної модернізації та доповнені програм інформацією та новими функціями, яку необхідно оперативно аналізувати. А так як компанії створюють в світовому просторі, то новітні програмні забезпечення сформовані так, щоб мати інтегровані мовні налаштування для користування.

Отже, важлива роль у підготовці висококваліфікованого фахівця, який відповідає високим вимогам сьогодення, є застосування гуманітарних дисциплін у підготовці фахівців в інформаційних технологіях. Зокрема, залежить від рівня підготовки студентів іноземних мов (за професійним спрямуванням) в сфері застосування. Таким чином, вивчення іноземних мов підвищує ефективність майбутніх фахівців в користуванні цифровими технологіями.

AN APPLICATION FOR TEACHING CHILDREN DURING A BLACKOUT
Cherednichenko Valeriia, Assoc.Prof. Antonina Muntian
Ukrainian State University of Science and Technologies

Ukrainian developers from the virtual school Unicorn School have created a mobile application for smartphones and tablets that allows you to study during a blackout. How does it work? Teachers download educational material to the device every day, and children can use the application to open and learn lessons without electricity or the Internet.

Using the same system, schoolchildren can upload homework to the application, which will automatically send it to the teacher for checking immediately when the connection to the Internet is restored. Children still have access to textbooks and more than 17,000 methodological materials. The student can choose which subject to study right now, without being tied to the schedule, and after each completed lesson there is a task to check. In addition to the fact that the application is completely autonomous, training takes place in the format of a computer game. The student becomes the main character with a personal avatar - a knight or a princess in a fairy tale online kingdom. Lessons are also designed in a game style with visualization of each subject.

"This method of classical education is combined with an exciting gamified approach, which consists in understanding motivation as a driving force in a child's education. In addition to regular grades, the student receives magical crystals, gold coins, cups and other

awards that will allow him to "pump" his avatar and go to the next level - access the next level of the game - a new topic of the curriculum," the developers comment. At the same time, parents see detailed statistics of the child's success, its efficiency, effectiveness and feedback from teachers.

Training takes place under a license and a program that meets all the requirements of the Ministry of Education and Science of Ukraine. Pupils are prepared to take the DPA and ZNO, and in case of success, they receive a state certificate. You can download the application and register your child at school for the IOS and Android platforms on the developers' website.

TIPS FOR A SUCCESSFUL PRESENTATION

Kirill Grenbal, Assos. Prof. Antonina Muntian
Ukrainian State University of Science and Technologies

Every student has experienced public speaking during their studies. Let's find out how to capture the audience's attention and make your presentation bright and interesting, so that your audience doesn't get bored.

It is very important for a successful report to be well prepared. It is also important to know the material well, in order to explain it easily and understandably. Identify the meaning of complex terms to be able to answer questions from the audience. Make an outline of the speech and the main theses. Divide the report into several parts, each part should be logically connected to the previous one. Examples, graphs, illustrations, tables should be prepared to support the main points of the report. These materials make the report more visual. A very important part of a report is the opening and closing words: the former can catch the audience's attention. At the end of the speech, it is advisable to leave some time to answer questions from the audience.

A rehearsal is a compulsory part of the preparations. This stage will help you to cope with anxiety, identify shortcomings and improve your report. The reading of the report should also be worked through, respecting all intonation markers. You have to master your voice, make sure to emphasise important points in the report by raising your intonation. Experienced speakers advise against making sentences that are too long and difficult to hear. It is better to use short, clearly structured sentences that are easy to remember and do not require strenuous, "intensive" listening.

The report should be 15-20 minutes in length, a period of time that a person is able to be as concentrated as possible. After 20 minutes after the start of the presentation, attention is severely weakened and the speaker's speech is hardly digestible.

THE IMPORTANCE OF LEARNING ENGLISH

Serhii Kulyk , Assoc.Prof. Antonina Muntian
Ukrainian State University of Science and Technologies

English is the most widely used language for communication across different countries and cultures. It's spoken by over 1.5 billion people worldwide, making it the third most spoken language after Chinese and Spanish.

The importance of learning English cannot be overstated. It opens up a world of opportunities for personal and professional growth. Whether you're a student, a professional, or a traveler, knowing English can help you communicate effectively with people from all over the world.

In the academic world, English is the primary language of instruction for most universities and academic publications. Knowing English can give you access to a wealth of

knowledge and resources that are not available in your native language. It can also help you study abroad and interact with people from different cultures.

In addition, English is the language of technology and the internet. Most of the content on the internet is in English, and knowing English can help you navigate the web more efficiently. It can also help you communicate with people from different countries and cultures online.

Finally, learning English can be a fun and rewarding experience. It allows you to connect with people from all over the world, learn about different cultures, and expand your worldview.

In conclusion, learning English is essential in today's globalized world. It can open up a world of opportunities for personal and professional growth, and it's a fun and rewarding experience. So if you haven't already, start learning English today!

HOW TO CREATE A PROFESSIONAL RESUME

Andrey Nekur, Assos.Prof. Antonina Muntian
Ukrainian State University of Science and Technologies

Follow these steps when drafting a resume for your next job application:
Start by choosing the right resume format:

- A chronological resume
- The functional resume format
- The combination resume format

Include your name and contact information: Your resume should begin with your name and contact information, including your email address and phone number.

Add a resume summary or objective: After your contact information, you have the option to include either a resume summary or objective statement. An objective statement quickly explains your career goals and is a good choice for those with limited professional experience, such as recent college or high school graduates.

List your soft and hard skills: Review the job description and highlight keywords that you have had proven success with in the past.

List your professional history with keywords: Write your professional history section in reverse-chronological order. Start with your most recent job and provide a short description.

Include an education section: An education section will be especially valuable if you have limited work experience (such as recent college or high school graduates) or if you are transferring to a new industry.

Consider adding optional sections: If you have significant white space on your resume, consider adding an achievements or interests section.

Format your resume: While the layout of your resume is important, you should also take time to pay attention to formatting details like font style, font size, margins and spacing.

Proofread your resume: Carefully review your resume for spelling, grammar and punctuation errors.

Tailor your resume for each position: It's important to revise your resume to tailor it to each position you apply for. For each job, adjust the keywords in the skills section so that it's a great fit for what the employer needs.

THE IMPORTANCE OF LEARNING ENGLISH IN IT-INDUSTRY

Romaniuk Дмитро, Assos.Prof. Antonina Muntian

Ukrainian State University of Science and Technologies

The modern world is very mobile, and today the process of globalization is more active than ever. Therefore, the answer to the question why today it is necessary to master foreign languages is obvious in itself, although until today the study of English, French, German and other languages has been an important aspect of life and the development of intercultural communication. So, what is the significance of a foreign language based on?

First, it is necessary to increase the level of efficiency of global communication. The famous Italian film director Federico Fellini once said at one of the solemn ceremonies: "Another language is a different vision of life." The importance of knowing a foreign language is based, first of all, on the fact that it gives people the opportunity to plunge into the culture of another people and understand how they live and how they think. Not being able to communicate and understand the culture of another country on its rights, a person limits himself. In a world where nations and people are increasingly dependent on each other for the supply or, conversely, marketing of goods and services, for resolving political disputes on a global level, and for ensuring global security, understanding other cultures is of paramount importance. The importance of the English language, which has long become international, is especially great.

Secondly, it is no secret that the importance of learning a foreign language lies in the fact that it contributes to the expansion of one's horizons. A modern person, in order to be successful, must be multifunctional and multitask. And what will contribute to this if not the development of creative thinking by reading books by foreign authors, watching films with the participation of foreign actors and directors, traveling to other countries where people think differently from what we are used to? The implementation of all these options gives a person the opportunity to move away from the established, to look at everyday life phenomena and situations for us in a different way. From here, the skill of finding non-standard solutions to problems will grow when they seem unsolvable to others. In this vein, the importance of learning foreign languages by children is especially great.

Thirdly, you will be surprised, but another factor in the importance of learning languages is that it contributes to a better understanding of your own native language! A recent study conducted on English college students by leading linguists and philologists found that knowledge of other languages improves students' understanding of languages in general and enables them to use their mother tongue more effectively. This applies to specific language skills as well as general linguistic abilities. As the well-known author of Faust, Johann Wolfgang Goethe, wrote: "He who knows nothing about foreign languages knows nothing about his own language."

In a word, a foreign language is a "bridge" between peoples and their cultures and the best way to understand the values of one's own. This is a dialogue of civilizations and an opportunity to expand the circle of your acquaintances, which means to feel freer and more confident not only in the professional sphere, but also in everyday life.

THE IMPORTANCE OF LEARNING ENGLISH IN IT-INDUSTRY

Nikita Usenko , Assos.Prof. Antonina Muntian

Ukrainian State University of Science and Technologies

English is one of the most popular languages in the world. It ranks third in the ranking of the most used languages on the planet, it is the most important international language. English is the native language of about 335 million people on the planet and the people who

speak it are more than 1.3 billion people who speak it. English is present in all specialties and industries, especially knowledge of English is important for the IT sector.

Nowadays, many people want to connect their lives with the IT sector. After all, this sector has many interesting industries that will suit absolutely everyone. Many people ask themselves when they start to get interested in IT: is English important for this sector? English is certainly important, because without it you cannot become a good specialist in this industry, you will be limited in your abilities.

Good knowledge of English will open up many more career opportunities for you. Most IT companies in the world work with Western customers, who, in turn, communicate with the team in English. The main programs for the work of programmers include English. All technical documentation from the developers is written in English.

Experienced programmers do not want to stand still and always want to develop their careers. The goal of every good specialist in the IT industry is to work in a European, American, Canadian or British company, where wages are much higher than in other companies in the world and these companies also have improved working conditions.

If you do not want to stand still in the field of IT, but want to develop and achieve new goals, then learning English will be extremely important for you, because English will help you not only in work, but also in life, will facilitate not only working moments, and interacting with people in real life.

TYPES AND METHODS OF TEXT INFORMATION REDUCTION

**Zashko Ya. M., research adviser Miroshnychenko I. H.
Dnipro State University of Science and Technology**

Researching the types and methods of reducing textual information, scientists offer several classifications, so it is important to consider in detail the approaches to this phenomenon at the current stage. The main types of language compression at the formal level include: direct when the language of the text is left unchanged (for example, indexed documents); indirect when the language of the text is replaced by another (for example, abstracts and annotations). There are also other types of compression (depending on semantically identical signs): external (semantically identical signs belong to different sentences of the text; only the thematic components of the sentence are subject to external compression, not rhematic ones, otherwise the information will be lost); internal (semantically identical signs are concentrated in the same sentence of the text). The classification of types of language compression based on certain approaches to presenting the information contained in the text includes the following types: 1) with a reduction of text information (omitting details); 2) with preservation of information volume. Compression with preservation of information is carried out with the help of various means of text compression, which we can observe in abstracting, summarizing research conclusions, etc. Under semantic-syntactic compression (when content is reduced), the formulas of the structure of content recording, syntactic constructions of semantic metalanguage are shortened. This type of text reduction is based on the semantic overload of the formal structure of the text.

DIE PROBLEME DER ZWISCHENSPRACHLICHEN KOMMUNIKATION

**Teslenko W.O., Betr. M.L.Smyrnova
Ukrainische Staatliche Universität für Wissenschaft und Technologie**

Moderne geoökonomische und geokulturelle Situationen verursachen die Notwendigkeit des menschlichen Zusammenlebens in einem multikulturellen Raum. Eine wichtige Rolle kommt dabei der Sprache zu, die die einzige ist mögliches Instrument zur

Förderung einer effektiven Kommunikation zwischen Vertretern verschiedener Sprachgemeinschaften. Daraus sieht man die Möglichkeit, philosophisch, sprachdidaktisch und methodologisch zu projizieren Untersuchungen zum Erfolg und zur Produktivität sprachlicher Interaktion im Kontext interkultureller Kommunikation. Das Zeitalter der Kommunikation in einer sich globalisierenden Gesellschaft stellt die Notwendigkeit einer adäquaten Interpretation der Methoden der interkulturellen Kommunikation auf die Tagesordnung.

Die Globalisierung hat natürlich das Problem der Kommunikationsbarrieren im Kontext der interkulturellen Kommunikation verschärft. Und das Zeitalter der Kommunikation bringt den Beitrag zur Transformation der Mentalität und Identität sowohl des Einzelnen als auch und die Nation als Ganzes. Bei der Lösung des eigentlichen Problems der interkulturellen Kommunikation kann sich im Rahmen der Neuordnung des Bildungssystems in vielen Ländern, die gegenseitiges Kennenlernen fördern, eine günstige Situation entwickeln.

Heutzutage ist jedoch die Kenntnis einer Fremdsprache als Mittel der interkulturellen Kommunikation notwendig. Die Wissenschaftler haben längst festgestellt, dass eine Fremdsprache in untrennbarer Einheit mit der Welt und mit der Kultur gelernt werden soll. Der Hauptkanal der interkulturellen Kommunikation ist die verbale Sprache und die Kommunikation in einer Fremdsprache ist viel schwieriger als in der eigenen. Wenn der Teilnehmer der Kommunikation eine Fremdsprache nicht oder nicht gut genug spricht, wird dieser Kommunikationskanal zu einem ernsthaften Hindernis, ein Hindernis für die interkulturelle Kommunikation. Interlinguale Kontakte schaffen einen fruchtbaren Boden für die gegenseitige Durchdringung der Kulturen und stimulieren so die Entwicklung jeder einzelnen von ihnen.

FOREIGN LANGUAGE IN THE LIFE OF SOCIETY

**Pavlova D. E., Language supervisor: Afanasieva L.V.
Ukrainian State University of Science and Technologies**

A foreign language is very important in the current life of people. It is believed that every person who knows more than one language has more developed abilities and the most employment.

Today, the study and knowledge of foreign languages is the key to a successful life and many opportunities that open up to a person and make his physical and spiritual world much brighter and more interesting. Language is a necessary component of the professional activity of a specialist at any level in any field. Today, the knowledge of foreign languages is, first of all, the key to success and new opportunities that open up to a person and make his life much brighter, more interesting, and in the conditions of globalization processes taking place in modern world society. It is simply a necessary component of professional activity a specialist of any level in any field. Word learning is a vital necessity, understanding which more and more people appear.

It is accepted to study the English language as the international equivalent of communication. But this does not reduce the importance of learning other foreign languages. Perhaps someone will say that not every person is able to learn a foreign language. So! Unfortunately, the abilities of each person are individual, someone is more inclined to exact sciences, someone has a more humanitarian mindset. But, every person has abilities and hardly anyone will disagree with this fact. The most important thing is to develop, nourish and strengthen these abilities.

TRAVELING BY TRAIN - HOW CONVENIENT AND ACCESSIBLE, WHAT ARE THE ADVANTAGES AND DISADVANTAGES.

**Dembovskiy Pavlo, Language supervisor: Afanasieva L.V.
Ukrainian State University of Science and Technologies**

Rail travel is one of the most convenient, pleasant, and cost-effective methods of transportation, allowing you to admire the beauty of nature and urban scenery without worrying about driving. In recent years, modern railway technologies have greatly improved, rendering train travel more comfortable and secure.

One of the primary benefits of rail travel is its affordability and cost-effectiveness. Train tickets are frequently less expensive than airplane or bus tickets. Furthermore, you can travel long distances by train without worrying about additional expenses for lodging and meals since there are cabins and restaurants on board. Train travel also provides an opportunity to appreciate the countryside through which the route passes.

Train journeys through mountains, forests, or along riverbanks provide unforgettable panoramic views and a chance to see natural landmarks in all their splendor. Watching the changing landscapes through the window is enjoyable, and you can immerse yourself in the local atmosphere without worrying about parking or transporting luggage.

Rail travel also provides a peaceful atmosphere, which is not always the case with buses and airplanes, which can be noisy and hectic. You can relax, read a book, or work in your own personal space on a train. You can book a sleeping berth and spend the night in comfort on longer journeys.

Another benefit of train travel is its eco-friendliness. Trains consume far less fuel than automobiles and airplanes, and their CO₂ emissions are significantly lower, making them one of the most environmentally friendly modes of transportation.

Despite the many advantages of train travel, there are some drawbacks. Trains can be delayed for various reasons, such as inclement weather or track maintenance. Additionally, some trains can be overcrowded, particularly during peak periods, which can detract from the comfort of passengers.

However, most of the disadvantages of train travel can be easily addressed by planning the trip properly. For example, you can choose a train that seldom experiences delays or book tickets ahead of time to avoid overcrowding. Furthermore, there are VIP carriages where passengers can enjoy even greater comfort and amenities.

In conclusion, train travel is an excellent way to get around, providing unforgettable experiences and the opportunity to appreciate the beauty of nature. Train trips are also cost-effective and environmentally friendly. To make the most of the rail travel experience, it is recommended that you plan your trip carefully, select a suitable train, and book tickets in advance.

ПІДСЕКЦІЯ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ»

ЗАСОБИ І МЕТОДИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**Бондаренко Д. О., керівник ст. викл. Савенкова О. В.
Український державний університет науки і технологій**

Фізичне виховання у системі освіти традиційно відповідає за фізичний розвиток і фізичну підготовку молодого покоління. Виховання всесторонньо розвиненої молоді – одна із необхідних і вирішальних умов успішного розвитку сучасної держави. Мета фізичного виховання витікає з основного завдання виховання, яке полягає в

необхідності підготувати всебічно розвинутих, активних та здорових членів суспільства, які органічно поєднують у собі гармонічний фізичний та психічний розвиток.

З метою розв'язання завдань фізичного виховання використовують різноманітні засоби і методи. До засобів фізичного виховання відносять фізичні вправи, природні фактори зовнішнього середовища (оздоровчі сили природи) і гігієнічні фактори.

Основним засобом вирішення завдань фізичного виховання і досягнення його мети є рухова активність людини (фізичні вправи, народні ігри і забави, військові, побутові та професійні дії). Допоміжним засобом є оздоровчі сили природи (сонце, повітря, вода, земля) та гігієнічні фактори (режим дня і харчування, дотримання правил особистої та громадської гігієни). Найвищої ефективності фізичного виховання можна досягнути за умови комплексного використання засобів, тобто, рухова активність повинна здійснюватися здебільшого за сприятливих природних умов і при беззаперечному дотриманні правил особистої гігієни.

У процесі фізичного виховання використовують три групи методів: практичні, використання слова та методи демонстрації. Особливе значення мають практичні методи.

Спеціально упорядкована сукупність методів, методичних прийомів, засобів та форм навчання утворює методіку. У процесі фізичного виховання формуються методіки навчання конкретних рухових дій, певних видів рухових дій, методіки фізичного виховання осіб певного віку, стану здоров'я тощо.

Методичні принципи фізичного виховання збігаються із загальнодидактичними, бо фізичне виховання - один з видів педагогічного процесу і на нього поширюються загальні принципи педагогіки.

ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я - ОСНОВА ПОВНОЦІННОГО ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Євєнко О.М., керівник доц. Чєкмарьова Н. Г.

Український державний університет науки і технологій

Вєсєвітня організація охорони здоров'я заявила, що у наші дні на планеті існують більше 450 мільйонів людей, які страждають психічними захворюваннями.

Психічне здоров'я — це рівень психологічного благополуччя, який визначається не тільки відсутністю психічних захворювань, а й рядом соціально-економічних, біологічних і тих, що відносяться до навколишнього середовища факторів.

Зростанню захворюваності сприяють інформаційні перевантаження, політичні й економічні катаклізми у країні, а провісниками захворювань є стреси.

Психологічно здорова людина – це перш за все людина спонтанна і творча, життєрадісна і весела, відкрита і така, що пізнає себе і навколишній світ не лише розумом, але і відчуттями, інтуїцією.

Міжнародний стандарт психічного здоров'я включає 10 ознак: інтелект, цілеспрямованість, гнучкість, логічність мислення, моральні якості, соціальна поведінка, особливості харчування, емоційність, відношення до свого здоров'я, сексуальність. Для збереження психічного здоров'я важливо уникати скупості, мстивості, заздрощів, лицемірства, гордині, хворобливого самолюбства.

Кожна людина свідомо чи підсвідомо володіє якимись релаксуючими стратегіями. І дуже добре, щоб якомога раніше кожен із нас зрозумів, що йому приносить полегшення і задоволення. Для цього потрібно вивчати себе, вивчати свої можливості у різних сферах життя і свою поведінку у різних ситуаціях.

ЗАНЯТТЯ ЛЕГКОЮ АТЛЕТИКОЮ, ЯК ЦИКЛІЧНИМ ВИДОМ СПОРТУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

Жарко А. О., керівник ст. викл. Максимов А. В.

Український державний університет науки і технологій

Циклічні види спорту - це види спорту з переважним проявом витривалості (легка атлетика, плавання, лижні гонки, ковзанярський спорт, всі види веслування, велосипедний спорт та інші), відрізняються повторюваністю фаз рухів, що лежать в основі кожного циклу. В основі циклічних вправ лежить ритмічний руховий рефлекс, що проявляється автоматично. Циклічне повторення рухів для переміщення власного тіла у просторі — суть циклічних видів спорту.

Під час занять циклічними видами спорту витрачається велика кількість енергії, а сама робота виконується з високою інтенсивністю.

Легка атлетика – циклічний вид спорту, що поєднує вправи у ходьбі, бігу, стрибках, метаннях та інших. Заняття циклічними видами спорту дуже різнобічно впливають на організм людини. Сприяють рівномірному розвитку м'язів, тренують та зміцнюють серцево-судинну, дихальну та нервову системи, опорно-руховий апарат, підвищують обмін речовин. Також легкоатлетичні вправи розвивають силу, швидкість, витривалість, покращують рухливість у суглобах, сприяють загартовуванню організму. Основою легкої атлетики є природні рухи людини. Популярність та масовість легкої атлетики пояснюються загальнодоступністю та великою різноманітністю легкоатлетичних вправ, простотою техніки виконання, можливістю варіювати навантаження та проводити заняття у будь-яку пору року не тільки на спортивних майданчиках, а й у природних умовах. Оздоровче значення занять легкою атлетикою посилюється тим, що вони переважно проводяться на свіжому повітрі.

ПРОФІЛАКТИКА ПЛОСКО-ВАЛЬГУСНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ СТОП СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Зінченко В. О., керівник ст. викл. Савенкова О. В.

Український державний університет науки і технологій

Проблема профілактики та корекції відхилень у стані здоров'я молоді актуальна у суспільстві. У зв'язку з цим дуже важливо на заняттях фізичної культури організувати роботу профілактичної спрямованості в умовах закладу вищої освіти.

Плоско-вальгусна деформація стопи - це деформація, що полягає у зниженні поздовжнього склепіння стопи на тлі дисфункції сухожилля заднього великогомілкового м'яза. Однією з причин такої деформації є плоскостопість.

Для правильного формування стопи має значення навантаження на неї. Молоде покоління веде малорухливий спосіб життя і практично не має фізичного навантаження, тому дуже важливо на заняттях фізичної культури приділяти увагу вправам на стопи. Фізична культура спрямована на нормалізацію рухової сфери, зміцненню м'язів та зв'язок стопи і гомілки, а також на формування правильного положення стоп при ходьбі. Це є дуже важливим навиком у житті будь-якої людини.

Плоско-вальгусна деформація стоп є складною патологією, яка часто зустрічається у сучасних студентів і є комплексною проблемою. Дегенеративні зміни тканин у сфері внутрішнього склепіння стопи викликають дисфункцію стопи і порушують всі її основні функції.

Профілактика та успішне лікування цієї деформації можливе на основі застосування засобів та методів лікувальної фізичної культури, масажу, фізіотерапії, а також спільної діяльності педагогів та студентів.

Профілактиці відхилень у стані здоров'я студентів необхідно приділяти значну увагу, що надалі сприятиме збереженню здоров'я нації. Одним із ефективних способів профілактики різних захворювань є фізична культура.

МІСЦЕ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**Пономаренко В., керівник в. о. доц. Чернявська О. А.
Український державний університет науки і технологій**

Невід'ємною складовою сучасної підготовки фахівця будь-якої галузі у закладах вищої освіти (ЗВО) є самостійна робота, яка є основним способом і засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від обов'язкових занять час. Самостійна робота студентів передбачає активний пошук і засвоєння навчального матеріалу. Сучасні дослідження підтверджують, що тільки у такий спосіб здобуваються практичні навички навчальної й професійної діяльності у процесі навчання.

Особливо гостро постає питання належного впровадження пошукової діяльності здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання. У нормативно-законодавчій базі Міністерства освіти і науки України дистанційне навчання визначається, як «індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій».

Розглядаючи це питання з психологічної точки зору, треба зазначити, що під самостійністю навчання у ЗВО розуміється досягнення особистістю такого рівня саморегуляції навчання та інших форм діяльності і відносин у процесі засвоєння навчального матеріалу, який забезпечує розвиток рис характеру, переконань, поведінки, а також сприяє формуванню особистого досвіду самонавчання й прищеплює смак до самоосвіти. Одним із шляхів підвищення ефективності самостійної роботи є оволодіння засобами організації навчального часу, що сприяє також регуляції життєдіяльності людини у цілому.

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНАЖЕРІВ У СФЕРІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

**Пухтінов М. В., керівник ст. викл. Матлахов М. В.
Український державний університет науки і технологій**

Упровадження сучасних інформаційних технологій створює умови для розв'язання низки питань, пов'язаних із підвищенням якості життя, покращенням фізичного здоров'я населення, розвитком активності молоді.

Інформаційні технології формують принципово новий стиль роботи у системі організації занять оздоровчої спрямованості. Можна стверджувати, що використання тренажерів у фізичному вихованні студентів сприятиме всебічному їх розвитку.

На сучасному етапі розвитку інформаційних технологій проводяться роботи із впровадження сучасних інформаційних технологій у сферах спорту, фізичної культури у закладах вищої освіти, адже для вільної орієнтації в інформаційних потоках сучасний фахівець із фізичної культури і спорту повинен уміти одержувати, обробляти і використовувати інформацію за допомогою комп'ютерних технологій.

Регулярні заняття руховими вправами на тренажерах – могутній засіб зміцнення здоров'я, підвищення стійкості організму, попередження багатьох

захворювань. Застосування тренажерів дозволяє істотно розширити варіативність засобів і методів фізичного виховання, точно дозувати інтенсивність і спрямованість навантаження, зменшити витрати часу на навчання техніці виконання вправ і, тим самим, підвищити оздоровчу ефективність занять з фізичного виховання.

У фізичному вихованні студентів тренажери дозволяють у більш короткі терміни вирішувати завдання розвитку їх рухових якостей.

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ І МЕТОДАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Хаджинов О.Р., керівник доц. Хаджинов В.А.

Український державний університет науки і технологій

Протягом останнього десятиріччя в Україні склалася тривожна ситуація: різко погіршилися здоров'я та фізична підготовленість студентської молоді.

Фізичне виховання – це засіб, завдяки якому можливо формувати моральні якості студентів у рамках занять фізичною культурою у закладах вищої освіти (ЗВО).

Для виховання моральних якостей юнаків і дівчат необхідно враховувати закономірності їх розвитку, використовуючи психолого-педагогічне обґрунтування всієї різноманітності методів виховної роботи, спрямованих на формування моральної поведінки.

Оскільки кожен зі студентів має свої природні властивості, то для ефективного виховання викладачеві необхідно дослідити індивідуальні нахили й здібності окремих студентів і, даючи їм загальний розвиток, у той же час допомогти їм розвинути саме ці здібності.

Метою фізичного виховання в українській етнопедагогіці є сприяння фізичному і духовному розвитку особистості, зміцненню здоров'я, сукупності моральних, психічних, фізичних та соціальних складових життєдіяльності людини.

Знання фізичної культури слід передавати так, щоб цілеспрямовано формувати здорові інтереси молоді, наполегливо боротися зі шкідливими звичками, послідовно прищеплювати молодим людям потребу фізичного та морального вдосконалення.

Використання сучасних психолого-педагогічних аспектів у процесі виховання студентів полегшить та забезпечить завдання фізичного виховання з розвитку фізично міцного і гармонійного покоління. Масові заняття фізичною культурою і спортом сприяють підвищенню ефективності навчання молоді, а завдяки емоційній насиченості кожного заходу виховується моральна поведінка у суспільному житті.

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТИХ ЯКОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Чистякова Є.М., керівник доц. Чекмарьова Н. Г.

Український державний університет науки і технологій

Фізична культура, як вид культури, являє собою широку область творчої діяльності як наукової, так і практичної, а також результати цієї діяльності по створенню фізичної підготовленості людей до життя. Сьогодні не можна знайти жодної сфери людської діяльності, яка не була би пов'язана із фізичною культурою, оскільки фізичне виховання і спорт – загально визнані матеріальні і духовні цінності суспільства як в цілому, так і кожної людини окремо.

На теперішній час у сучасної молоді недостатньо фізкультурної та спортивної освіти і, як наслідок, байдужість до її цінностей. Одне із важливих завдань вищої освіти є формування культурного потенціалу суспільства. Для формування цілісного

комплексу соціально-ціннісних якостей, поглядів, переконань у сучасному суспільстві необхідно створити матеріальні, духовні, організаційні та інші умови. Це основна мета виховання у формуванні особистих якостей сучасної молоді.

Роль фізичної культури у формуванні особистих якостей сучасної молоді посилюється у зв'язку із самою її соціальною сутністю, з її гуманістичними функціями, можливостями розвитку цілого ряду основ духовності людини. Регулярність занять фізичною культурою та спортом визначається добровільним бажанням молоді, особистим ставленням до них, які зміцнюючись у свідомості і звичках, також стають особистісними рисами.

Таким чином, до позитивних результатів від занять фізичним вихованням можна віднести: отримані у процесі занять рухові вміння та навички; здатність швидко опановувати нові рухи; підвищення фізичної працездатності; моральні та естетичні якості; бажання і прагнення самореалізуватися у своєму житті; цілеспрямованість та інші.

Фізична культура а спорт є втіленням у молоді результатів використання матеріальних і духовних цінностей, засвоєнням ними знань, вмінь та навичок, досягнутих на основі використання засобів фізичного виховання, спортивного тренування та фізичної рекреації.

SPORT UND DIE LEIBESERZIEHUNG DER JUGEND

W.S.Baglaj, Betr. M.L.Smyrnova

Ukrainische staatliche Universität für Wissenschaft und Technologien

Leibeserziehung und Sport spielen eine wichtige Rolle bei der Bildung, Stärkung und Erhaltung der Gesundheit der Bürger, der Steigerung der Leistungsfähigkeit und der Verlängerung der Dauer des aktiven Lebens sowie bei der Stärkung der internationalen Sportbehörde des Staates.

In der Ukraine ist die Situation im Bereich der Körperkultur und des Sports kritisch: Offiziellen Angaben zufolge sind nur 13 % der Bevölkerung im Bereich Körpererziehung und Sport aktiv. Die Unterschätzung der sozioökonomischen, gesundheitlichen und erzieherischen Rolle von Körperkultur und Sport, das Fehlen klar koordinierter Programme für die Interaktion zwischen verschiedenen staatlichen Stellen und öffentlichen Organisationen, die sich mit körperlicher und sportlicher Bewegung befassen, wirkt sich negativ auf die Gesundheit der Bevölkerung und die sozioökonomische Entwicklung des Landes aus. Nach dem integrierten Index für die Gesundheit der Bevölkerung - der Lebenserwartung - liegt die Ukraine auf einem der letzten Plätze in Europa.

Im Allgemeinen ist der Gegenstand der sportrechtlichen Regelung eine Reihe von sozialen Beziehungen, die bei der Organisation und Bildung von Sportmannschaften, der Festlegung von Anforderungen an Berufssportler und der Überwachung der Einhaltung spezieller Regeln und Vorschriften entstehen und umgesetzt werden.

Das Spektrum der vom Sportrecht abgedeckten Rechtsbeziehungen ist recht breit und hat einen klar definierten, umfassenden Schwerpunkt, nämlich: Körperkultur und Sport als Gegenstand rechtlicher Regulierung; organisatorische und rechtliche Grundsätze der staatlichen Verwaltung von Körperkultur und Sport; rechtliche Regulierung von professionellem und nicht-professionellem Sport; rechtliche Unterstützung öffentlicher Sportverbände; rechtlicher Status von Athleten, Trainern und anderen Teilnehmern an Sportveranstaltungen; rechtliche Aspekte der Organisation und Durchführung von Sportwettbewerben; Regulierung der Besteuerung; und so weiter.

So bestimmen Wissenschaftler und Gesetzgeber die Hauptpriorität der staatlichen Politik im Bereich der Körperkultur und des Sports, um die rechtliche Unterstützung der Branche zu verbessern.

Die Gesetzgebung über Körperkultur und Sport in der Ukraine und in der Welt ist ein komplexer und bedeutender Teil der ukrainischen Gesetzgebung, der die Normen des Verfassungs-, Zivil-, Arbeits-, Völker-, Verwaltungs-, Wirtschafts- und Steuerrechts umfasst, die in der öffentlichen Verwaltung im Bereich des Sports miteinander verbunden sind.

ЕЛЕКТРОМЕХАНІКА

ДОСЛІДЖЕННЯ ДЖЕРЕЛ ВИНИКНЕННЯ ГАРМОНІК В ЕЛЕКТРИЧНІЙ МЕРЕЖІ ФЕРОСПЛАВНОГО ЦЕХУ

**Смірнов Г. М., керівник доц. Ніколенко А. В.
Український державний університет науки і технологій**

Виникнення гармонік в ланках електропередачі та споживання принципово відрізняється від їх виникнення при генерації електроенергії і є наслідком нелінійності окремих елементів цих ланок. Типовим нелінійним навантаженням в ланках електропередачі та споживання є трансформатор. Це пояснюється нелінійною характеристикою намагнічування сталюого осердя.

До системи електропостачання феросплавного цеху входять мережеві цехові та пічні трансформатори. При цьому, якщо мережеві трансформатори це тристрижневі трансформатори зі зв'язаними магнітними системами, то пічні – переважно виконані як група з трьох однофазних з незалежними магнітними системами.

Метою даної роботи було вивчення особливостей виникнення гармонік в мережі феросплавного підприємства пов'язаних з трансформаторами таких конструкцій.

1. При з'єднанні обмоток трансформатора «зірка-зірка» з нульовим проводом з боку живлення при синусоїдальній напрузі намагнічуючі струми несинусоїдальні та містять, в основному, 3-ю гармоніку, але фазні первинні і вторинні напруги синусоїдальні. Струм 3-ї гармоніки протікає по лінійним та нульовому проводам (в нульовому проводі протікає сумарний струм 3-ї гармоніки трьох фаз).

2. При з'єднанні обмоток трансформатора «зірка-зірка» без нульового проводу при синусоїдальній напрузі живлення в намагнічуючому струмі відсутні 3-я гармоніка та її кратні (9, 15, 21-а), причому для трансформаторної групи, складеної з трьох однофазних трансформаторів, фазні первинні та вторинні напруги несинусоїдальні (мають пікообразну форму) і містять явно виражену 3-ю гармоніку; для тристрижневого трансформатора фазні напруги практично синусоїдальні (можуть містити 5, 7-у і т. д. гармоніки).

3. При з'єднанні обмоток трансформатора «трикутник-зірка» при синусоїдальній напрузі живлення по обмоткам трикутника протікає струм 3-ї гармоніки (складова струму намагнічування). Первинні та вторинні фазні напруги практично синусоїдальні (можуть містити 5, 7-у і т. д. гармоніки).

4. При з'єднанні обмоток трансформатора «зірка-трикутник» при синусоїдальній напрузі живлення в намагнічуючому струмі відсутні 3-я гармоніка та її кратні, але фазні первинні та вторинні напруги практично синусоїдальні (можуть містити 5, 7-у і т. д. гармоніки).

5. В лінійній напрузі в трипровідній мережі при симетричному режимі незалежно від схеми з'єднання первинної обмотки завжди відсутні 3-я гармоніка та її кратні (9, 15, 21-а і т. д.), відтак в лінійних струмах відсутні струми 3-ї гармоніки та її кратні.

6. Слабко навантажені трансформатори при підвищеній напрузі, наприклад в нічний час, можуть бути генераторами гармонік непарного порядку (крім 3-ї в лінійній напрузі).

РОЗПІЗНАВАЛЬНА ОПТИМІЗАЦІЯ В ЕЛЕКТРОМЕХАНІЧНИХ СИСТЕМАХ

Денисюк В.С., керівник доц. Стюпкін В.В.

Український державний університет науки і технологій

Існуючі системи динамічної оптимізації для керування технологічними процесами базуються на використанні різнотипних математичних моделей цими процесами. Об'єкти керування розглядаються як динамічні, а реалізовані в системах методи відносяться до класу динамічної оптимізації.

Метою даної роботи є постановка задачі щодо використання методу розпізнавальної оптимізації для дослідження оптимальних за швидкістю систем електроприводів. Сутність режиму «навчання розпізнаванню» полягає у наступному. Формується навчальна вибірка (інформація з датчиків, встановлених на об'єкті). Навколо кожної точки 1, 2, ...n цієї вибірки у просторі набирається гіперпараллелепіпед. Процес формування образу на основі гіперпараллелепіпеду наведений на рисунку 1. Тут наведені: $\vec{X}_1$ – вектор параметрів керування; $\vec{X}_2$ – вектор збурень. Величини Δx_i обираються рівними похибці вимірювання відповідних параметрів. Навчання полягає у побудові деякої функції образів та вказівок, до якого класу належать ці образи. До складу такої функції $y = f(x)$ входить l-мірний вектор, який характеризує образ x. Тут y – величина, що визначає клас, до якого належить образ. Функція повинна володіти наступними властивостями:

$$\text{sign } f(x) = \begin{cases} 1, & \text{if } x \in A, \\ -1, & \text{if } x \in B. \end{cases} \quad (1)$$

Таким чином, знак $f(x)$ визначає належність X до класу A або B.

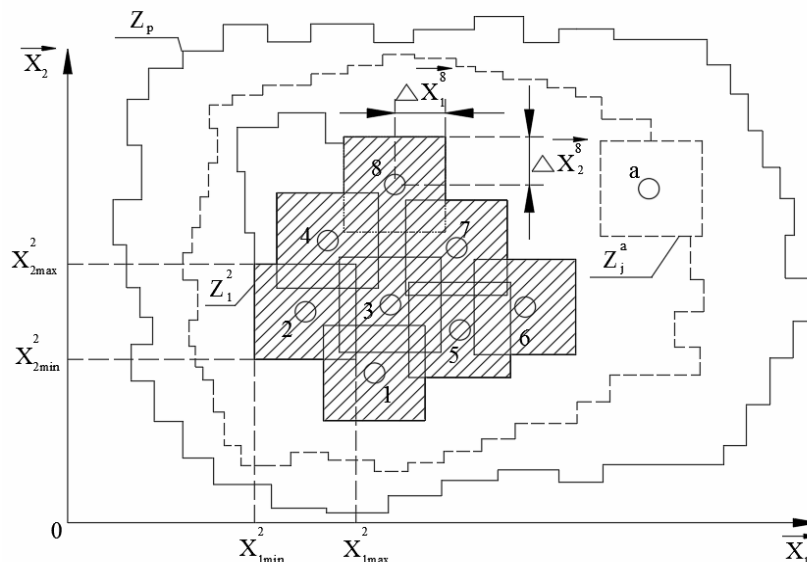

Рисунок 1 – Процес формування образу на основі гіперпараллелепіпеду

Навчання здійснюється під час спостережень за технологічним об'єктом. Область функціонування об'єкту у просторі визначає математична модель технологічного процесу у вигляді суми рівнянь. Технологічний стан об'єкта має вигляд функції:

$$Z_j^{(R)}(X) = \frac{1}{2^t} \prod_{i=1}^t \left(1 + \operatorname{sgn} \left((X_{ji} - X_{ji \min}) (X_{ji \max} - X_{ji}) \right) \right) \quad (2)$$

де t – розмірність факторного простору; j – порядковий номер технологічного стану; $X_{ji \min}$, $X_{ji \max}$, X_{ji} – мінімальне, максимальне та поточне значення фактору.

ПРОГНОЗУВАННЯ ТЕХНІЧНОГО СТАНУ ЕЛЕКТРИЧНИХ МАШИН

Єршова О.А., керівник ст. викл. Куваєв В.Ю.

Український державний університет науки і технологій

Прогнозування технічного стану – це визначення майбутнього стану електричної машини на підґрунті вивчення тих факторів, від яких цей стан залежить. У процесі експлуатації метою прогнозування є своєчасне виявлення несприятливого стану машини та розробка рекомендацій щодо підвищення рівня надійності.

Основоположним принципом прогнозування є використання минулого досвіду. Інформація про машину (апріорна) є базою для процесу прогнозування та отримання оцінок у майбутньому (апостеріорні оцінки).

В період експлуатації апостеріорною оцінкою є надійність машини після проведення контролю її стану. Надійність, розрахована на попередньому етапі, є апріорною, а контроль розглядається як дослід, за результатами якого оцінюється апостеріорна надійність. Таким чином, обчисленню характеристики, яка прогнозується, завжди має передувати експеримент, результати якого використовуються спільно з апріорною інформацією. Ця обставина і відрізняє прогноз від розрахунку.

В роботі проаналізовано існуючі підходи до прогнозування та визначена послідовність реалізації етапів розв'язання задачі прогнозу.

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗПОДІЛУ ЕНЕРГІЇ В РОБОЧОМУ ПРОСТОРІ РУДОВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕЛЕКТРОПЕЧІ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСТУПНОЇ СХЕМИ

Опалько А.В., керівник доц. Нежурін В.І.

Український державний університет науки і технологій

Дослідження розподілу енергії в ванні рудовідновлювальної електропечі забезпечує можливість ефективного керування технологічним процесом виплавки конкретного сплаву. Для цього науковцями виконувались експериментальні дослідження діючих електропечей, а також було розроблено ряд математичних моделей, але принципи, покладені в їх основу, не завжди дозволяють отримати результати, які можна було б використовувати для вирішення практичних задач виробництва феросплавів. На основі результатів дослідження робочого простору діючої електропечі для виплавки феросилікомарганцю була запропонована заступна схема, яка враховувала розподілення струмів відповідно у розплаві, шихті та дузі, і в наступному дозволила використати одержані результати для керування режимом роботи електропечі. Адекватність одержаних результатів, в подальшому доцільно перевірити на діючій електропечі, наприклад, на рудовідновлювальній печі потужністю 250 кВА експериментального цеху АТ «Нікопольський завод феросплавів», призначеної для виплавки сплавів марганцю.

ЕЛЕКТРОМАГНІТНА СУМІСНІСТЬ І ЯКІСТЬ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

Єршова О.А., керівник ст. викл. Безденежних М.Є.
Український державний університет науки і технологій

Вимога електромагнітної сумісності (ЕМС) передбачає взаємну роботу електронного обладнання та його компонентів без їх негативного впливу один на одного. Особливо важливим є виконання вимог електромагнітної сумісності в електроенергетиці, оскільки в сучасних умовах різко збільшилася кількість споживачів з нелінійним та нестаціонарним характером навантаження, крім того, широке використання електронних компонентів у силовій електроніці призводить до більшої чутливості до перешкод. Положення посилюється особливостями електроенергетичних мереж і систем, які призводять до сильного взаємозв'язку (в електричному сенсі) окремих їх частин, що призводить до поширення перешкод та спотворень на всі елементи системи.

Нормальна робота різноманітного обладнання, без негативного впливу один на одного забезпечується, з одного боку, тим, що застосовані вузли та елементи не вносять спотворення та перешкоди в мережу живлення, а з іншого – малочутливі до відхилень параметрів мережі живлення від номінальних значень.

Серед фізичних явищ, що впливають на електромагнітну сумісність, виділяють: явища, пов'язані з електричними, магнітними та електромагнітними полями; кондуктивні явища; явища, пов'язані із електростатичним розрядом.

На якість електричної енергії, звичайно ж, можуть впливати (прямо чи опосередковано) усі ці складові. Наприклад, змінні магнітні поля можуть збуджувати у дротах, кабелях електрорушійну силу, яка тим чи іншим чином буде впливати на напругу в мережі живлення.

Однак безпосередньо з якістю електричної енергії пов'язані кондуктивні явища, серед яких виділяють.

1. Низькочастотні явища (частоти до 9 кГц включно): повільні зміни напруги живлення; гармоніки та інтергармоніки; передача сигналів управління та сигналізації по мережі живлення; флуктуації напруги; провали та переривання напруги; несиметрія напруги; зміни частоти в мережі живлення; індуковані низькочастотні напруги; постійний струм та/або напруга в мережі живлення змінного струму.

2. Високочастотні явища (частоти вищі за 9 кГц): індукована безперервна напруга або струми; односпрямовані перехідні процеси; коливальні перехідні процеси.

Однією з умов забезпечення ЕМС є розробка та використання стандартів, що встановлюють вимоги як до електромагнітного середовища, в якому працює обладнання, так і до обладнання, що є потенційно джерелом небажаного електромагнітного впливу.

Питання електромагнітної сумісності відображені у системі стандартів Міжнародної Електротехнічної Комісії серії 61000. Серед стандартів групи 61000-2-х можна виділити.

IEC 61000-2-1 Опис середовища. Електромагнітне середовище для низькочастотних кондуктивних збурень та сигналів сигналізації та управління комунальної системи електропостачання.

IEC 61000-2-2 Рівні сумісності для низькочастотних кондуктивних збурень та сигналів сигналізації та керування в комунальних системах електропостачання.

IEC 61000-2-4 рівні сумісності для низькочастотних кондуктивних збурень на промислових підприємствах.

IEC 61000-2-5 Класифікація електромагнітних середовищ та ін.

АНАЛІЗ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З ВИГОТОВЛЕННЯ МЕДУ В УКРАЇНІ

Каплан М.Е., керівник проф. Должанський А.М.
Український державний університет науки і технологій

Однією з галузей сільського господарства України є бджільництво - яке базується на розведенні бджіл для отриманням від них: меду, бджолиного воску, бджолиних стільників, прополісу, перги, пилку, забрусу маточного молочка, бджолиної отрути, бджолиного підмору, гомогенату. Вказана сировина знаходить застосування при виготовленні продуктів харчування та в медицині. Крім того, бджоли запилюють багато видів рослин, забезпечуючи підвищення їх врожайності.

Одним з основних продуктів бджільництва є мед, світове виробництво якого перевищує 700 тис. тон на рік та постійно зростає. За виробництвом цього виду продукції Україна входить до групи світових лідерів (разом з Китаєм, Аргентиною, Індією, Бразилією та Туреччиною), які разом забезпечують більше половини, а Україна - приблизно 10% світового виробництва меду.

За походженням розрізняють квітковий (монофлорний, поліфлорний), падевий (рослинного і тваринного походження) і змішані меди.

В Україні виробляють кілька видів монофлорного меду — із соняшника, гречки, ріпака, липи, білої акації, золотарника (у незначній кількості – зі Львщини). На експорт йде, переважно, соняшниковий мед, який найбільше отримують пасічники півдня України.

Натуральний мед з України масово експортується до США та країн ЄС, забезпечуючи експортний дохід, який перевищує 100 млн. USD на рік. Проте скупляють український мед для закордонних ринків, здебільшого, як сировину — за заниженими цінами.

Звичайно, експорт меду монофлорного — наприклад, акацієвого, липового тощо — з доданою вартістю, наприклад, в упакованому вигляді, приніс би більше коштів, і це могли б робити самі бджолярі. Але спочатку потрібно, щоб були чітко прописані і дотримані ветеринарно-санітарні вимоги щодо первинного виробництва, зберігання та упакування меду.

Крім того, можна експортувати багато інших видів продукції, вказаної вище. Цим теж могли б займатися бджолярі, створюючи мікропідприємства.

Зараз для споживача головним показником щодо харчових продуктів, у тому числі, меду є безпечність, зокрема, згідно з вимогами документів ISO (ДСТУ ISO) 22000 та HACCP, для запобігання наявності у меді пестицидів, якими обробляють сільськогосподарські угіддя аграрії, або антибіотиків, що містяться у ветеринарних препаратах, якими лікують бджіл пасічники.

Виробництво меду — непростий процес, який вимагає професійних знань, застосування сучасних екологічних технологій, чіткого виконання законодавства, яке не повністю відповідає сучасним вимогам ринку.

За технологічною ознакою меди бувають відцентрові та стільникові.

Відповідне виробництво реалізується на пасіках, які, як правило, є приватними підприємствами різного розміру з відносно невеликою кількістю персоналу та обмеженими можливостями інструментального контролю якості продукції.

Для певного виправлення цієї ситуації в Україні на заміну ГОСТ 19792-87 впроваджений стандарт ДСТУ 4497:2005 на мед натуральний.

У цьому документі для меду нормуються наступні показники якості:

- органолептичні: колір, смак, аромат, консистенція, механічні домішки, ступінь кристалізації та ознаки бродіння;

інструментальні: масова частка води, масова частка відновлювальних сахарів та сахарози, діастазне число, вміст гідросиметилфурфуролу, кислотність, вміст проліну, електропровідність, наявність (кількість) паді. Для контролю цих параметрів застосовують: рефрактометр, вискозиметр, колориметр, кислотомір, мікроскоп, кондуктометр, іономер, терези, термометр та ін.

Зрозуміло, що у порівнянні з вимогами скасованого ГОСТ 19792-87 така кількість показників, що нормуються, та складність здійснення необхідних фізичних, фізико-хімічних та хімічних аналізів згідно з посиланнями на інші стандарти (здебільшого, ГОСТи, які, починаючи з січня 2019 р., мають бути в Україні скасовані), викликає певне незадоволення виробників меду, можливості контролю якості продукції яких обмежені їх професійними та матеріальними можливостями.

Відповідні дії виконуються у спеціалізованих випробувальних центрах (лабораторіях), що стримує інтенсивність виробництва та може принести у виробничий процес неетичну складову.

Тому, поряд з розвитком експортної діяльності стосовно меду та супутніх продуктів, необхідно проаналізувати та удосконалити відповідну нормативно-технічну базу.

Саме це і стало метою роботи, що виконана авторами.

На підставі проведеного аналізу запропоновано:

- проаналізувати текст ДСТУ 4497 та у його майбутній удосконаленій версії замінити посилання з міждержавних стандартів ГОСТ на відповідні національні документи ДСТУ. До речі, таку роботу в Україні вже розпочато з уведенням у дію деяких стандартів (наприклад, ДСТУ 8729:2017 Мед і продукти бджільництва. Визначення кількості мікроорганізмів. Метод підрахування колоній за температури 30 °С; ДСТУ 8684:2016 Мед і продукти бджільництва. Готування проб і розведень для мікробіологічного дослідження);

- максимальною мірою спростити перелік та нормативи здійснення аналізів щодо визначення показників якості меду таким чином, щоб їх більшу частину могли виконувати виробники меду у місцях його виготовлення;

- розглянути питання щодо надання виробникам меду право самодекларування якості меду, зокрема, виконання вимог безпеки за стандартом ISO (ДСТУ ISO) 22000 та HACCP;

- здійснити розробки із стандартизації показників якості інших продуктів бджільництва.

Додатково, для підвищення об'єктивності, точності та оперативності контролю якості меду в спеціалізованих вимірювальних центрах (лабораторіях) запропоновано:

- для визначення у меді вмісту іонів (зокрема, кальцію та магнію), які впливають на його якість та корисні властивості, використовувати електродифузійний аналізатор та магнітний резонанс;

- для визначення вмісту цукрів, кислоти та флавоноїдів використовувати ЯМР-аналізатори, які побудовані на застосуванні магнітного резонансу.

АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МЕТРОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ВЗУТТЯ

Аюпов О.А. керівник доц. Полякова Н.В.

Український державний університет науки і технологій

У гардеробі сучасної людини взуття займає провідне положення і є предметом першої необхідності. Воно призначене для захисту ніг людини від несприятливих дій зовнішнього середовища, що особливо важливо для України з нестабільними сезонними погодними умовами, а також служить предметом краси людини. Основним функціональним призначенням численних різновидів повсякденного та спеціального взуття є захист ніг від механічних пошкоджень, охолодження або перегрівання, забруднення, укусів комах, впливу несприятливих фізичних, хімічних, біологічних чинників та ін.

Об'єктом розробки є метрологічне забезпечення контролю якості при виготовленні повсякденного взуття. Метою роботи – розробка схеми метрологічного забезпечення контролю якості при використанні технології виготовлення повсякденного взуття.

Розглянуті вимоги, що пред'являються до побутового взуття (мала теплопровідність, забезпечення оптимального мікроклімату, його вентиляцію; зручність та безпеку при експлуатації для людини та навколишнього середовища, захист ступні від несприятливих фізичних, хімічних і біологічних впливів; відповідність віку та фізіології організму; ремонтпридатність).

Наведено технологічний процес виробництва побутового взуття, який включає створення ескізів, заготівлю лекал, розкрій матеріалів, брусівку, склейку і прошивку, формування обрисів взуття, тестування.

Розроблено схему контролю якості, метрологічне забезпечення і визначено доцільні засоби вимірювань таких важливих показників якості шкіряного взуття, як – довговічність, ремонтпридатність, лінійні розміри, маса, гнучкість, міцність кріплення верху та низу, міцність зшивання, надійність та безпечність фурнітури, водонепроникність статична, водонепроникність в динамічних умовах та інші. Результати роботи можуть бути корисними для підприємств з виробництва повсякденного шкіряного взуття .

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ НА ФАРБИ ТА ЛАКИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ УКРАЇНИ

Махінко Р.С., керівник доц. Максакова О.С.

Український державний університет науки і технологій

Останніми роками лакофарбові матеріали використовують дуже широко, а їх виробництво перетворилося на крупну галузь промисловості. Як і будь-яка продукція, лакофарбові матеріали підлягають стандартизації. Та, у зв'язку з відмовою України від ГОСТ бувшого СРСР та спрямованістю на вступ до міжнародних спільнот, нашою країною зараз приймаються, здебільшого, міжнародні та європейські нормативні документи.

У роботі виконано аналіз прийняття міжнародних стандартів ISO в якості національних (ДСТУ) та регіональних (європейських EN) на лакофарбову продукцію. Такий аналіз відобразить шляхи розвитку національної бази стандартів за означеною сферою діяльності.

Коди УКНД (НК 004:2020 «Український класифікатор нормативних документів»), що розповсюджуються на лакофарбову продукцію наступні: 01.040.87 Виробництво фарб і барвників (Словники термінів); 17.040.20 Властивості поверхонь; 25.220.10 Підготовлювання поверхонь (Охоплює підготовлювання поверхонь під фарбування, зачищення, шабрування, струминне очищення тощо); 25.220.60 Органічні покриття; 25.220.99 Інші види оброблення та покривання поверхонь; 87.020 Технологічні процеси фарбування; 87.040 Фарби та лаки; 87.060 Інгредієнти фарб; 87.060.01 Інгредієнти фарб узагалі; 87.060.10 Пігменти й розрідники; 87.060.20 Зв'язувальні речовини; 87.060.30 Розчинники; 87.060.99 Інші інгредієнти фарб.

Аналіз даних свідчить про наступне: Європейський комітет стандартизації прийняв 88,2 % стандартів ISO, а Україною прийнято близько 36,2 %. При цьому слід зазначити, що з 224 стандартів EN ISO жодний не модифікований (нееквівалентний) по відношенню до міжнародного НД, всі стандарти ідентичні.

В українському секторі стандартизації фарб та лаків ситуація дещо інша: з 91 ДСТУ ISO лише 6 НД (6,5%) мають актуальну редакцію та переведені на українську мову; 28 НД стандартів (майже 31 % прийнятих) вже потребують перегляду у зв'язку з виходом нової редакції ISO; 81 НД (89 %) прийняті методом «підтвердження». Також слід відзначити, що в якості національного не прийнято жодного європейського НД, згармонізованого з відповідним міжнародним стандартом.

Якщо наша країна бажає відкрити для себе нові ринки збуту, виготовляти конкурентоспроможну продукцію за сучасними світовими вимогами, необхідно інтенсифікувати роботи зі стандартизації на національному рівні.

Рекомендовано прийняття міжнародних стандартів, які раніше були прийняті Європейським комітетом стандартизації.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ УКРАЇНИ НА ЗВАРЮВАННЯ ТА СУПУТНІ ПРОЦЕСИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ

Котулько Д.С., керівники Нестеренко О.Ю., доц. Максакова О.С.

ТОВ СП «ТОВАРИСТВО ТЕХНІЧНОГО НАГЛЯДУ ДІЕКС»

Український державний університет науки і технологій

Зварювання є одним із провідних технологічних процесів у машинобудуванні та будівництві. Важко назвати галузь господарства, де б воно не застосовувалося. У будівництві застосування зварки замість заклепок дозволило економити близько 20% металу та знизити на 5-30% трудомісткість виготовлення конструкцій

Велика кількість зварних конструкцій та відповідні нормативні вимоги до них, вказані у технічних регламентах України (наприклад, ТР Обладнання, що працює під тиском, ТР простих посудин високого тиску тощо).

Тому, актуальною вбачається задача аналізу прийняття міжнародних стандартів в якості європейських та національних.

На зварювання та суміжні процеси розповсюджуються такі коди УКНД (НК 004:2020 «Український класифікатор нормативних документів»): 19.100 – Неруйнівне випробовування . Охоплює також випробовувальне устаткування: промислову апаратуру для рентгенівської та гамма-радіографії, проникальні дефектоскопи тощо; 25.160.01 Зварювання, високотемпературне та низькотемпературне лютування (паяння) взагалі. Охоплює також атестування зварників; 25.160.10 Процеси зварювання. Охоплює також термічне різання та покривання; 25.160.20 Зварювальні матеріали. Охоплює також електроди, присадкові метали, гази тощо; 25.160.30 Зварювальне устаткування. Охоплює також устаткування для термічного різання; 25.160.40 Зварні шви та зварювання. Охоплює також розташування і механічне та неруйнівне

випробовування зварних швів; 25.160.50 Високотемпературне та низькотемпературне лютування (паяння). Охоплює також тверді та м'які люти (припої) устаткування.

Аналіз прийняття міжнародних стандартів на зварювання та споріднені процеси свідчить про наступне: Європейським комітетом стандартизації прийнято 255 НД, що складає 83 % від міжнародних стандартів; Україною в якості національних прийнято 141 НД, 46%, при чому 85% прийнятих мають індекс ДСТУ EN ISO.

Також слід зауважити, що у представлених даних з прийнятих Україною:

– міжнародних стандартів (ДСТУ ISO), 7 НД (30%) вже потребують перегляду у зв'язку з виходом нової редакції ISO;

– європейських стандартів, згармонізованих з міжнародними НД (ДСТУ EN ISO) 26 стандартів (21,7 % прийнятих) також потребують перегляду у зв'язку з виходом нової редакції ISO.

Крім того, слід відмітити, що методом «підтвердження» прийнято 91% (128 НД) міжнародних/європейських стандартів.

Таким чином, проведене у роботі дослідження виявило перспективи розвитку стандартизації України в галузі зварювання.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ РОБОТОДАВЦЕМ ЗАХОДІВ З БЕЗПЕКИ ТА ГІГІЄНИ ПРАЦІ НА ОСНОВІ РИЗИКООРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

Килименко А.Р., керівник доц. Максакова О.С.

Український державний університет науки і технологій

Кожний роботодавець зобов'язаний забезпечувати безпеку і охорону здоров'я працівників у кожному аспекті, пов'язаному з роботою. Мета проведення оцінки ризиків полягає в тому, щоб роботодавець ефективно вживав заходи, необхідні для захисту безпеки і здоров'я працівників.

До цих заходів відносяться:

- запобігання професійним ризикам;
- інформування працівників;
- навчання працівників;
- організація та засоби здійснення необхідних заходів.

Проведення оцінки ризиків передбачає запобігання професійним ризикам, але усунення професійного ризику на практиці не завжди є можливим. Де усунути ризики неможливо, необхідно зменшити ризики, при цьому контролювати залишковий ризик. На етапі програми перегляду ризиків, такі залишкові ризики будуть повторно оцінені, й можна буде переглянути можливість усунення або подальшого зменшення ризику, з урахуванням нової інформації у аспектах виконуваної роботи.

Запровадження Методики оцінки ризиків на підприємстві дозволить зменшити вірогідність настання нещасних випадків (особливо з тяжкими наслідками), зменшити професійні захворювання тощо.

Крім того, запроваджуючи оцінку ризиків на підприємстві, роботодавець по суті запроваджує норми Міжнародної організації праці та Директив ЄС, що регламентують використання OHS (Occupational Health, Safety & Environmental Management System).

НОВИЙ СТАНДАРТ ISO 45003:2021: КЕРУВАННЯ ПСИХОСОЦІАЛЬНИМИ РИЗИКАМИ НА РОБОТІ

Ачинович В.М., керівник доц. Максакова О.С.

Український державний університет науки і технологій

Згідно зі звітом Всесвітнього економічного форуму, 84% опитаних почуваються занепокоєними (збентеженими) або стурбованими майбутнім. Це, імовірно, вплине на психічне здоров'я та благополуччя, про що зазначено у звіті як про серйозну проблему.

Стандарт ISO 45003:2021 «Управління охороною здоров'я та безпекою праці. Психологічне здоров'я та безпека на виробництві. Настанови з керування психосоціальними ризиками» («Occupational health and safety management – Psychological health and safety at work – Guidelines for managing psychosocial risks») – перший у світі міжнародний стандарт, який врегульовує питання керування психологічним здоров'ям на робочому місці. До цього часу широко використовувався британський стандарт PAS 1010:2011 «Настанова з керування психосоціальними ризиками на робочому місці» («Guidance on the management of psychosocial risks in the workplace»).

Стандарт ISO 45003:2021 містить вказівки та рекомендації щодо керування психосоціальними ризиками, яке є частиною системи управління охороною здоров'я і безпекою праці (ОЗіБП) згідно зі стандартом ISO 45001:2018. Підтримка психічного здоров'я працівників в організаціях є надзвичайно важливою. Адже система управління психологічним здоров'ям та безпекою може не тільки допомогти створити позитивне виробниче середовище, а й поліпшити організаційну стійкість організації, підвищити її результативність, ефективність та продуктивність праці.

Новий стандарт ISO 45003:2021 дає роботодавцям практичні настанови та рекомендації щодо керування психосоціальними ризиками для працівників на робочих місцях. Психосоціальний ризик визначається як будь-який ризик, пов'язаний з небезпеками, які виникають у процесі організації робіт, внаслідок соціальних факторів та аспектів виробничого середовища. Припущення полягає в тому, що психосоціальна небезпека є в усіх організаціях і секторах економіки, у всіх видах зайнятості працівників та діяльності підприємств.

Стандарт ISO 45003:2021 – це настанови, тобто він містить вказівки й рекомендації, а не вимоги, і тому не передбачає сертифікації. У стандарті деталізовано інформацію про те, що є психосоціальними ризиками, про їхній вплив на людину й організацію та те, як можна оцінити їх і керувати ними. Новий стандарт:

- не намагається перетворити керівників організацій на психологів;
- не стосується керування проблемами клінічної психології;
- інформує більше про те, як організації можуть створити позитивне психосоціальне середовище;
- призначений для розробки та проведення роботи щодо запобігання психосоціальним небезпекам або зниження їх ризиків;
- має за головну мету зробити психологічний добробут та психічне здоров'я працівників невід'ємною частиною культури організації.

Також зазначено, що психосоціальне здоров'я та благополуччя працівників є новою сферою діяльності для менеджерів та фахівців з ОЗіБП, і вони потребуватимуть спеціального або додаткового професійного навчання та допомоги щодо управління психічним здоров'ям працівників.

Цей стандарт призначений для використання разом із ISO 45001, який містить вимоги та вказівки щодо планування, впровадження, перегляду, оцінки та вдосконалення системи управління ОЗіБП. Для організації та підприємств є критично важливим усунути небезпеки та мінімізувати ризики щодо ОЗіБП, вживаючи

результативних та ефективних профілактичних і захисних заходів з керування психосоціальними ризиками. Останнім часом усе частіше визнають, що психосоціальні небезпеки є головними викликами для здоров'я, безпеки та добробуту працівників на виробництві.

РОЗРОБКА ТА ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ МІЖКАЛІБРУВАЛЬНОГО ІНТЕРВАЛУ ЗВТ

**Шишов Г.Р., керівники Нестеренко О.Ю., доц. Максакова О.С.
ТОВ СП «ТОВАРИСТВО ТЕХНІЧНОГО НАГЛЯДУ ДІЕКС»
Український державний університет науки і технологій**

Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність» зобов'язує суб'єкти господарювання своєчасно, з дотриманням встановлених міжповірочних інтервалів, надавати на періодичну повірку законодавчо регульовані засоби вимірювальної техніки, до яких необхідно віднести також і випробувальне обладнання з вимірювальними функціями, а калібрування здійснюється у добровільному порядку.

І якщо міжповірочні інтервали законодавчо регульованих ЗВТ встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері метрології та метрологічної діяльності, то з міжкалібрувальним інтервалом ситуація дещо інша.

Стандарт ДСТУ ІЛАС-G 24/OIML D 10 містить лише загальний опис вимог до вибору можливих методів встановлення та коригування цих інтервалів і не дає простих та однозначних рекомендацій підкріплених прикладами їх розрахунку.

Тому актуальною є задача розробки методики розрахунку міжкалібрувальних інтервалів для ЗВТ, що не підпадають під законодавче регулювання.

Розроблена методика враховує наступні параметри:

- тривалість одноразового використання, хв
- річна тривалість використання, год.
- річний фонд календарного робочого часу, год.
- межа допустимої похибки встановлена виробником ЗВТ;
- межа допустимої похибки встановлена користувачем ЗВТ;
- ціна поділки шкали ЗВТ (встановлена виробником ЗВТ);
- квантиль нормального розподілу для ймовірності 0,9 (імовірність справного стану ЗВТ);
- квантиль нормального розподілу для ймовірності 0,95 (імовірність безвідмовної роботи ЗВТ за час напрацювання на відмову);
- можливість безвідмовної роботи (встановлює користувач (0,9...0,99));
- коефіцієнт впливу основних експлуатаційних факторів (встановлює користувач (0,5...0,999));
- напрацювання на відмову (встановлена виробником ЗВТ), років;
- фактична тривалість експлуатації (без метрологічних відмов), років (встановлюється користувачем ЗВТ).

Нормативною базою для обґрунтування міжкалібрувального інтервалу ЗВТ окрім ДСТУ ІЛАС-G 24/OIML D 10, може бути також ДСТУ 6044 і РМГ 74.

Застосування розробленої методики дає змогу швидко і правильно згідно з вимогами нормативних документів, розрахувати міжкалібрувальний інтервал для кожного ЗВТ, яке підлягає калібруванню, та оформити звіт із обґрунтування міжкалібрувального інтервалу.

Наявність звітів із результатами розрахунку та обґрунтуванням міжкалібрувальних інтервалів є документальним підтвердженням ведення підприємством належного контролю за метрологічним статусом кожного ЗВТ.

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДЕРЖАВНОГО МЕТРОЛОГІЧНОГО НАГЛЯДУ В СФЕРІ КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

**Кусаєв К.Е., керівники доц. Ломов І.М., доц. Казановська О.Б.
Український державний університет науки і технологій**

Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» від операторів ринку харчових продуктів до яких належать також транспортування та реалізація харчових продуктів вимагається застосування постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках. Реалізація системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках обов'язково використовує постійний контроль температурних умов зберігання харчових продуктів при їх реалізації в магазинах, супермаркетах та ринках.

Відділом метрологічного нагляду управління захисту споживачів Головного управління Держпродспоживслужби України в Дніпропетровській області в 2021-2022 роках виконано 34 перевірки суб'єктів господарської діяльності, що виконують діяльність пов'язану з реалізацією та зберіганням продуктів харчування.

Під час здійснення заходів державного нагляду оглянуто 1354 засоби виміральної техніки і виявлено 532 неповірені засоби, що складає 39% від загальної кількості.

Аналіз виявлених порушень суб'єктів господарської діяльності показує що вони стосуються сфер:

- контроль якості та безпечності харчових продуктів 92%;
- торговельно-комерційні операції та розрахунки між покупцем (споживачем) і продавцем 8%.

Виявлені порушення є критичними для забезпечення якості та безпечності харчових продуктів – адже 95% від неповірених засобів вимірювань є термометрами контролю температури зберігання харчових продуктів. Негативними наслідками таких порушень з боку суб'єктів господарської діяльності є відсутність об'єктивного контролю умов зберігання харчових продуктів, виникнення в харчових продуктах шкідливих для людини мікроорганізмів, отруєння, хвороби і навіть летальні випадки.

НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ СКАСУВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ПОВІРКИ ЗАСОБІВ ВИМІРЮВАНЬ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

**Ачинович В.М., керівники доц. Ломов І.М., доц. Казановська О.Б.
Український державний університет науки і технологій**

Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність» передбачає що сферою законодавчо регульованої метрології є визначені види діяльності, а саме такі надважливі галузі:

- забезпечення захисту життя та охорони здоров'я громадян;
- контроль якості та безпечності харчових продуктів і лікарських засобів;
- контроль стану навколишнього природного середовища;
- контроль безпеки умов праці;

- контроль безпеки дорожнього руху та технічного стану транспортних засобів;
- торговельно-комерційні операції та розрахунки.

В цих галузях з метою забезпечення єдності вимірювань та простежуваності здійснюється державне регулювання стосовно вимірювань, одиниць вимірювання та засобів вимірювальної техніки. Державне регулювання виконується у вигляді державного нагляду за використанням повірених засобів вимірювальної техніки.

Під час дії військового стану в Україні перевірки і в цій сфері заборонені, дія повірки засобів вимірювань продовжена на невизначений термін і виконання повірки зроблено добровільним на розсуд і можливості суб'єкту господарювання який діє в сфері законодавчо регульованої метрології.

Моніторинг діяльності з забезпечення єдності вимірювань в Україні який проводить відділ ринкового та метрологічного нагляду управління захисту споживачів Головного управління Держпродспоживслужби України в Дніпропетровській області виявляє величезне зменшення рівня повірки засобів вимірювань суб'єктами господарської діяльності. Такі дії суб'єктів господарювання викликані можливістю зекономити кошти підприємств призводять до порушень пов'язаних з забезпеченням прав громадян України на отримання якісних і безпечних харчових продуктів, ліків, умов праці, умов життя, забруднення навколишнього середовища і інших негативних наслідків.

До Головного управління Держпродспоживслужби України в Дніпропетровській області надходять численні скарги мешканців області щодо:

- продажу суб'єктами господарської діяльності небезпечних продуктів харчування внаслідок невідповідних умов зберігання;
- обману покупців під час придбання товарів і продуктів харчування з використанням зважувальних засобів вимірювань;
- обману покупців під час придбання палива на АЗС.

Для подолання негативних дій з боку суб'єктів господарської діяльності Уряду України доцільно поновити дію закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» на територіях на яких немає бойових дій.

ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ З УРАХУВАННЯМ ЙОГО КАТЕГОРІЙ ЗГІДНО З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ НОРМАТИВНИМИ ДОКУМЕНТАМИ

**Трещов В.Е., керівники доц. Бондаренко О.А., к.т.н. Наталія Мосьпан
Український державний університет науки і технологій
Держпродспоживслужба України у Дніпропетровській області**

У 2014 році Україна підписала Угоду про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС), тим самим зробивши європейський вибір, у тому числі і у сфері управління з відходами.

Основний пріоритет, який застосовує Європейський Союз як і в законодавстві так і на практиці — зменшення кількості відходів, включаючи повторне використання чи продовження життєвого циклу, зменшення шкідливого впливу утворених відходів на навколишнє природне середовище, життя та здоров'я людей.

Українська політика у сфері поводження з відходами має на меті гармонізувати існуюче законодавство із європейськими нормами. Тому доцільним став аналіз нормативно-правової документації ЄС за відповідними категоріями регулювання та поводження із відходами: акти, які регулюють визначені операції поводження з

відходами; акти, які регулюють поводження з окремими видами відходів; акти, які регулюють переміщення відходів.

Аналіз більше ніж 100 різноманітних актів та директив свідчить про те, що у більшості міських стратегічних документів та цільових програм питання перевезення відходів взагалі не акцентуються. Необхідно також відмітити, що в Україні не існує єдиного напряму вдосконалення нормативно-правового регулювання процесами поводження з твердими та рідкими побутовими відходами, а адаптовані чи використані закордонні нормативні документи (переважно Європейського Союзу) не виконуються в повному обсязі.

Для досягнення вимог покладених в нормативно-правовій документації ЄС необхідно застосовувати екологічно безпечні технології, економію природних ресурсів, розроблення належних технологій кінцевої утилізації небезпечних речовин, які містять відходи, призначені для вторинного використання та інше.

УДОСКОНАЛЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВІДХОДІВ

**Петльований Є.О., керівник доц., Бондаренко О.А., к.т.н. Наталія Мосьпан
Український державний університет науки і технологій
Держпродспоживслужба України у Дніпропетровській області**

Проблеми поводження, перевезення та управління відходами стає найбільш актуальним завданням для забезпечення нормальної життєдіяльності населення, охорони навколишнього середовища та ресурсозбереження.

Основним напрямом удосконалення логістичної системи управління транспортом є скорочення довжини маршруту, якого можна досягти правильною розстановкою пунктів збору сміття у маршрутному листі.

Враховуючи, що пункти збору твердих побутових відходів (ТПВ) та побутових відходів обслуговуються автомобільним транспортом (сміттєвозом), важливо мати уявлення про характеристики, пов'язаних з відстанями та часом (рухи та навантаження/розвантаження).

Для формування маршруту та включення до нього певної кількості пунктів, необхідно враховувати також фактичний обсяг відходів у пункті збору. Для цього було проведено аналіз ступеня завантаженості контейнерів в залежності від днів тижня. Аналіз показав, що контейнери в пунктах збору відходів, пов'язаних з місцями громадського відпочинку (ресторани, кафе, нічні клуби) мають велику завантаженість з п'ятниці до понеділка, а в інші дні контейнери можуть бути частково заповнені. Протилежна ситуація з пунктами відходів великих бізнес-центрів, офісів, там у вихідні дні контейнери порожні. У житлових будинках наповненість контейнерів змінюється незначно, по неділях та понеділках можуть бути іноді переповнені контейнери. Тому у дні підвищеної завантаженості контейнерів та за наявності об'єктів різних класів необхідно планувати обсяг сміттєвозу, який обслуговує дані пункти. Це можна виділити в один із можливих напрямів удосконалення процесу при складанні маршруту перевезень.

Наступним напрямком удосконалення можна виділити можливість перегляду договорів з метою рекомендацій за графіками вивезення. Проаналізувавши маршрутні листи, було виявлено, що деякі графіки містять майданчики, сильно віддалені від основного місця скупчення інших, що значно збільшує пробіг автомобіля та витрати.

На даний момент більшість компаній з транспортування відходів (аналіз проводився на фактичних даних ТОВ «Екологія - Д») при складанні маршрутних листів, не враховують можливість оптимізації шляху, як спосіб скорочення

транспортних та тимчасових витрат. Для візуалізації роботи диспетчерського відділу компанії розроблено діаграми «AS-IS - як є» та «As-to-be - як буде», де процес складання маршруту буде оптимізовано з розрахунку скорочення витрат за обслуговування маршруту. У загальному процесі було рекомендовано замінити блок ручного складання маршрутного листа. Тепер при додаванні нової адреси контейнерного майданчика менеджер формує маршрутні листи з оптимальним порядком об'їзду контейнерних майданчиків.

Для урахування всіх отриманих пропозицій розроблено узагальнений алгоритм формування оптимального маршруту, який враховуватиме обмеження та умови виявлені при аналізі напрямків вдосконалення системи керування транспортом. Розроблений алгоритм враховує скорегований маршрутний лист з такими вихідними даними: отриманий маршрут; довжина найкращого рішення; графічне уявлення маршруту (через GPS).

АНАЛІЗ МЕТРОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ НАДАННЯ ПОСЛУГ З РЕМОНТУ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ

Васько В.А., керівник доц. Бондаренко О.А.

Український державний університет науки і технологій

В процесі експлуатації техніки (як і інших технічних об'єктів) проходить зношування її вузлів та деталей. А це, в свою чергу, стає причиною виникнення різного роду несправностей, внаслідок чого машини виходять з ладу. Поламану техніку піддають утилізації або ремонту. Доцільність проведення ремонтних робіт комп'ютерної техніки визначається, насамперед залишковою вартістю справних вузлів та деталей машини.

Ремонт – це проведення комплексу робіт, щодо ліквідації несправностей технічних машин, метою якого є відновлення їх працездатності відповідно до технічних умов, тобто тих якісних показників моделі, які були закладені при її проектуванні.

До основних показників якості відремонтованих машин належать: стабільність виконання машиною заданого режиму роботи; фізична довговічність, тобто здатність зберігати в часі відтворену якість; зручність та простота в обслуговуванні; безпечність в роботі; рівень шуму; ККД; степінь автоматизації та механізації тощо.

В роботі були виділені точки контролю процесу ремонту комп'ютерної техніки, які складаються з наступних операцій: приймання комп'ютерної техніки від клієнта; визначення можливих причин несправності; оцінка можливості ремонту; заповнення договору; заповнення і передача клієнту акту про прийняття від нього техніки; розбирання техніки і визначення причин несправності. У разі неможливості ремонту повідомлення про це клієнту; визначення виду і вартості ремонту; виконання ремонту; внесення змін у операційну систему; перевірка якості ремонту; повідомлення клієнта про виконання роботи; демонстрація клієнту робочої комп'ютерної техніки; оплата роботи.

Перевірку якості ремонту проводить працівник (керівник) відділу сервісу з використанням метрологічного устаткування та вносить відповідні результати щодо процесу перевірки.

МЕТРОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ І БЕЗПЕЧНОСТІ ПРИ ВИГОТОВЛЕННІ СТРАВ З РИБИ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ

Павлиш М.І., керівник ст. викл. Николаєнко Ю.М.

Український державний університет науки і технологій

Суші та роли – популярні страви японської кухні, які завоювали весь світ своїм унікальним смаком та незвичайним зовнішнім виглядом. Вони не тільки апетитні, але й корисні (звичайно, це стосується лише страв, приготованих з якісних свіжих продуктів).

Основою суші є оброблена (смажена, маринувана, засолена, копчена) риба. Навряд чи варто говорити про те, наскільки важливий цей продукт у здоровому та збалансованому раціоні харчування. Також варто відзначити, що суші завжди подають свіжою. Незмінним доповненням японської екзотики є рис та водорості.

Корисними властивостями цих продуктів є багатий вміст вітамінів А, В, Е, кальцію, магнію, заліза. Водорості сприяють покращенню травлення, зміцненню кісток, протидії атеросклерозу. На відміну від Японії в суші та роли в Україні не використовують сиру рибу.

Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» від операторів ринку харчових продуктів вимагається застосування системи безпечності їжі заснованої на принципах НАССР та використання повірених засобів вимірювань для контролю безпечності зберігання і обробки харчової продукції.

Риба є однією найбільш небезпечних видів харчової продукції тому контроль небезпечних факторів є вкрай важливим. Серед засобів вимірювань процесів виготовлення суші є термометри, ваги, вимірювачі нітратів, дозиметри, вологоміри. Також при виготовленні страв з риби є обов'язкове виконання випробувань на наявність важких металів, отруйних речовин, пестицидів і небезпечних мікроорганізмів.

МОДЕЛЮВАННЯ ВИМІРЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ВУГІЛЛЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОГРАМИ LABVIEW

Васильєва О.О., керівник доц. Черноіваненко К.О.

Український державний університет науки і технологій

Моделювання у галузі збагачення корисних копалин має на меті, поперше, створення спрощених, але адекватних відображень-моделей технологічних процесів, по-друге, вивчення технологічних процесів збагачення за допомогою одержаних моделей і, по-третє, прогнозування їх результатів за різних умов, зміні характеристик перероблюваної сировини, що використовується як у практиці збагачення, так і при проектуванні збагачувальних фабрик, розробці раціональних та оптимальних технологічних режимів, автоматичному керуванні процесами тощо.

Математичне моделювання у порівнянні з фізичним вносить гнучкість, достовірність і швидкість. Воно дозволяє без суттєвих витрат імітувати на ЕОМ різноманітні варіанти технологічних схем збагачення, шихтовок корисної копалини, навантажень на апарати, їхні типорозміри і т.п. При цьому математичне моделювання передбачає попередні експериментальні дослідження, органічно пов'язане з ними, так як без експериментальних даних, які дають інформацію про корисну копалину, апарат, умови процесу, моделювати схему неможливо.

Основна вимога до математичної моделі – можливість технологічного розрахунку досліджуваних операцій і схем.

Для здійснення моделювання показників якості вугілля використовують середовищі для розробки віртуальних вимірювальних систем LabVIEW.

LabVIEW - це програма, створена для відтворення експерименту за допомогою комп'ютера. Її використовують безліч вчених та інженерів у всьому світі. LabVIEW надає можливість працювати з чисельними, двійковими, рядковими даними, а також із групами та масивами. Крім того, існує можливість виведення результату у вигляді графіка, тобто побудови графіків різних функцій.

Належну надійність забезпечує широке використання готових (означає тисячі разів перевірених іншими програмістами) програмних модулів. Це драйвера пристроїв введення/виводу сигналів, повний набір математики від елементарної арифметики до складної обробки сигналів, індикатори, перемикачі та графіки на лицьовій панелі, функції для роботи з масивами та складними структурами даних, функції взаємодії та ін.

Розроблені заходи доцільно використовувати для підготовки бакалаврів спеціальності 175 «Інформаційно-вимірювальні технології» в УДУНТ.

МЕТРОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ СИРОПІВ ЗГІДНО ДСТУ 7126

Васько М.М., керівник доц. Черноіваненко К.О.

Український державний університет науки і технологій

Сиропа – готові продукти безалкогольного виробництва, що містять усі складники напою і призначені для готування газованих безалкогольних напоїв в автоматах та сатураторних установках торговельної мережі і для роздрібного продажу.

Компанія "Topsirop" - український виробник сиропів і топінгів з двадцятирічним досвідом роботи. Це основний і єдиний напрям діяльності компанії. Для виробництва використовується сучасне обладнання українського та європейського виробництва. Сиропа компанії "Topsirop" виготовляє згідно ДСТУ 7126 з натуральної сировини, високої якості.

Натуральна складова сиропів і топінгів – основний коник компанії. У складі сиропів і топінгів – очищена вода, натуральні соки, витяжки та тільки натуральний цукор, а не популярні зараз замітники. Більшість смаків – це добре знайомі смаки – Дюшес, барбарис, лимон, апельсин, вишня, м'ята, шоколад. Якість сировини, сиропів і топінгів постійно контролюється в лабораторії на відповідність заявленим вимогам стандартів.

Аналіз метрологічного забезпечення технологічного процесу виробництва сиропу згідно з ДСТУ 7126 в умовах компанії "Topsirop" показав, що удосконалення технології технічного контролю якості на підприємстві є актуальною задачею.

В роботі проведено аналіз технології виробництва сиропів і вимог до сировини, визначені контрольні точки технічного контролю при виробництві сиропів і запропоноване їх метрологічне забезпечення. Розроблено технологічну схему технічного контролю. Проаналізовано операції контролю, визначено види контролю, засоби контролю і об'єкти контролю.

Застосування зазначених видів контролю дозволяє здійснювати своєчасне виявлення намічених відхилень від встановлених вимог, оперативне виявлення і усунення різних причин зниження якості продукції, запобігання можливості їх появи в майбутньому.

Виконані розробки можуть бути корисними для підприємств, що спеціалізуються на виробництві безалкогольних напоїв в Україні.

МЕТАЛОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ТРУБНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Бибик Н.М., керівник доц. Ступак Ю.О.

Нікопольський факультет УДУНТ

Металографічні дослідження є важливою складовою забезпечення якості трубної продукції. Такі дослідження проводяться згідно стандарту ДСТУ 7175:2010. Було досліджено наявні методи та обладнання для металографічного аналізу зразків металу труб та трубної заготовки, що використовуються на підприємствах міста Нікополь, таких як: ТОВ «НВО Трубосталь», ПРАТ "СЕНТРАВІС ПРОДАКШН ЮКРЕЙН", ТОВ "ІНТЕРПАЙП НІКО ТЬЮБ", ТОВ "ВСМПО ТИТАН УКРАЇНА". Застосовуються макроскопічний і мікроскопічний методи вивчення будови металів, вони спрямовані на вивчення макроструктури і мікроструктури металів, дослідження закономірності утворення структури і залежностей впливу структури на механічні, фізико - механічні, електричні та інші властивості металу. Ці методи дозволяють визначити розміри, форму і взаємне розташування кристалів, а також неметалеві включення, тріщини, раковини, пори, свищі та ін. В якості основних приладів використовують: спеціальний стаціонарний металографічний мікроскоп Neophot 2 (уявляє собою інвертований мікроскоп відбитого світла з комп'ютеризованою системою відтворення результатів); переносний металографічний мікроскоп типу ММУ-3У (дозволяє проводити дослідження мікроструктури при збільшенні до 400 разів), який встановлюється безпосередньо на досліджувану продукцію. Застосування металографічних досліджень дозволяє забезпечити належний контроль якості та отримувати трубну продукцію потрібної якості згідно технічних вимог та стандартів.